

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2006–2007)

FOR BUDSJETTÅRET 2007

Utgiftskapitler: 061, 400–480

Inntektskapitler: 3061, 3400–3474 og 5630

Innhold

Del I

Innledende del	9	Kap. 3412 Tinglysingsprosjektet (jf. kap. 412)	68
1 Hovedinnledning	11	Kap. 413 Jordskifterettene (jf. kap. 3413)	69
1.1 Regjeringens verdigrunnlag for justispolitikken	11	Kap. 3413 Jordskifterettene (jf. kap. 413)	69
1.1.1 Justispolitikken, en del av velferdspolitikken	11	Kap. 5630 Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as	70
1.2 Hovedutfordringer og budsjettmessige prioriteringer	12	Kap. 414 Forliksråd og andre domsutgifter	71
1.2.1 Forebygge og bekjempe kriminalitet	14	<i>Programkategori 06.30 Kriminalomsorg</i>	72
1.2.2 Tilpasse reaksjoner individuelt og tilrettelegge for rehabiliterende gjennomføring	20	Kap. 430 Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 3430)	88
1.2.3 Øke effektiviteten og kvaliteten i straffesakskjeden	21	Kap. 3430 Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 430)	90
1.2.4 Økt samfunnssikkerhet og beredskap	24	Kap. 432 Kriminalomsorgens utdannings-senter (KRUS) (jf. kap. 3432)	91
1.2.5 Satsing i nordområdene	26	Kap. 3432 Kriminalomsorgens utdannings-senter (KRUS) (jf. kap. 432)	91
1.3 Hoved- og delmål for justissektoren	26	<i>Programkategori 06.40 Politi og påtalemyndighet</i>	92
1.4 Anmodningsvedtak	28	Kap. 440 Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3440)	118
1.4.1 Oversikt over anmodningsvedtak fra stortingssesjonen 2004-2005	28	Kap. 3440 Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 440)	120
1.4.2 Oversikt over anmodningsvedtak fra stortingssesjonen 2005-2006	28	Kap. 441 Oslo politidistrikt (jf. kap. 3441)	121
1.5 Oversikt over budsjettforslaget	28	Kap. 3441 Oslo politidistrikt (jf. kap. 441)	122
		Kap. 442 Politihøgskolen (jf. kap. 3442)	123
		Kap. 3442 Politihøgskolen (jf. kap. 442)	123
		Kap. 443 Oppfølging av innsynsloven	124
		Kap. 445 Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 3445)	124
		Kap. 3445 Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 445)	125
		Kap. 446 Den militære påtalemyndighet (jf. kap. 3446)	125
		Kap. 448 Grensekommissæren (jf. kap. 3448)	126

Del II

Nærmere om budsjettforslag	33	<i>Programkategori 06.50 Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap</i>	127
Programområde 06 Justissektoren	35	Kap. 450 Sivile vernepliktige (jf. kap. 3450)	141
<i>Programkategori 06.10 Administrasjon</i>	35	Kap. 3450 Sivile vernepliktige, drifts-inntekter (jf. kap. 450)	141
Kap. 400 Justisdepartementet	45	Kap. 451 Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)	142
Kap. 3400 Justisdepartementet	46	Kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)	142
<i>Programkategori 06.20 Rettsvesen</i>	48	Kap. 452 Sentral krisehåndtering (jf. kap. 3452)	143
Kap. 61 Høyesterett (jf. kap. 3061)	63	Kap. 455 Redningstjenesten (jf. kap. 3455)	144
Kap. 3061 Høyesterett (jf. kap. 61)	64		
Kap. 410 Tingrettene og lagmannsrettene (jf. kap. 3410)	64		
Kap. 3410 Rettsgebyr (jf. kap. 410)	66		
Kap. 411 Domstoladministrasjonen (jf. kap. 3411)	66		
Kap. 3411 Domstoladministrasjonen (jf. kap. 411)	67		
Kap. 412 Tinglysingsprosjektet (jf. kap. 3412)	67		

Kap. 3455 Redningstjenesten (jf. kap. 455)	145	3.1	Lovarbeid	171
Kap. 456 Nødnett - felles radiosamband for nødetatene (jf. kap. 3456)	145	3.2	Politi- og lensmannsetaten	171
Kap. 3456 Nødnett - felles radiosamband for nødetatene (jf. kap. 456)	146	3.3	Samfunnssikkerhet og beredskap .	171
<i>Programkategori 06.60 Andre virksomheter</i>	147	3.4	Svalbard	171
Kap. 460 Spesialenheten for politisaker (jf. kap. 3460)	150	3.5	Grønn stat – innføring av miljø- ledelse i statlige virksomheter	172
Kap. 461 Særskilte ulykkeskommisjoner	150	4	Oppfølging av likestillingsloven	173
Kap. 466 Særskilte straffesaksutgifter m.m. (jf. kap. 3466)	151	5	Anmodningsvedtak	175
Kap. 467 Norsk Lovtidend	151	5.1	Om oppfølging av anmodnings- vedtak fra stortingssesjonen 2004-2005	175
Kap. 468 Kommisjonen for begjæring om gjenopptakelse av straffesaker (jf. kap. 3468)	152	5.2	Om oppfølging av anmodnings- vedtak fra stortingssesjonen 2005–2006	176
<i>Programkategori 06.70 Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.</i>	153	6	Tekniske endringer i konto- strukturen og bruk av stikkordet «kan overføres»	178
Kap. 470 Fri rettshjelp (jf. kap. 3470)	161	6.1	Tekniske endringer i konto- strukturen i forhold til saldert budsjett 2006	178
Kap. 3470 Fri rettshjelp (jf. kap. 470)	162	6.2	Bruk av stikkordet «kan overføres»	178
Kap. 471 Statens erstatningsansvar	162	7	Ansettelsesvilkår for ledere i statlige virksomheter	179
Kap. 472 Administrasjon av særskilte erstatningsordninger m.m. (jf. kap. 3472)	163	7.1	For leder i Norsk Eiendoms- informasjon as	179
Kap. 474 Konfliktråd (jf. kap. 3474)	164	7.2	For leder i Industritjeneste AS	179
Kap. 3474 Konfliktråd	165	8	Bemanningsoversikt	180
Kap. 475 Bobehandling	165		Forslag til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2007, kapitlene 061, 400-480, 3061, 3400-3474 og 5630	183
<i>Programkategori 06.80 Svalbardbudsjettet</i>	167			
Del III				
Særlige tema	169			
3 Sektorovergripende miljøvern- politikk	171			

Figuroversikt

Figur 1.1	Anmeldte lovbrudd etter lovbrudds- gruppe. 1993-2005.	16
-----------	---	----

Figur 2.1	Anmeldte lovbrudd etter lovbrudds- gruppe 2005	97
-----------	---	----

Oversikt over bokser

Boks 1.1	Stortingsmelding nr. 20 (2005-2006) Om alternative straffereaksjoner overfor unge lovbrytere	20
Boks 1.2	Rask reaksjon – Tiltak mot soningskø og for bedre innhold i soningen	23

Boks 2.1	Sentrale begreper i kriminal- omsorgen	80
Boks 2.2	Rettsmedisin	149
Boks 2.3	Konfliktråd	156
Boks 2.4	Voldsoffererstatning	158
Boks 2.5	Fri rettshjelp	159

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2006–2007)

FOR BUDSJETTÅRET 2007

Utgiftskapitler: 061, 400–480

Inntektskapitler: 3061, 3400–3474 og 5630

*Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 15. september 2006,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

*Del I
Innledende del*

1 Hovedinnledning

1.1 Regjeringens verdigrunnlag for justispolitikken

1.1.1 Justispolitikken, en del av velferdspolitikken

Regjeringen har i Soria Moria-erklæringen lagt rammene for en aktiv og helhetlig kriminalitetsbekjempelse i tråd med de sentrale verdiene i justis-sektoren – trygghet, demokrati og rettssikkerhet. Målet er å forebygge bedre, oppklare mer, reagere raskere og rehabilitere bedre. Å sørge for trygghet i samfunnet er et velferdsspørsmål og et stort offentlig ansvar. Regjeringen ser det som viktig at justispolitikken forankres sterkere til den generelle velferdspolitikken. Det betyr at vi må arbeide for et mer solidarisk fellesskap og et tettere og bedre samarbeid mellom flere samfunnssektorer. Det forebyggende og tverrsektorielle arbeidet står sentralt i Regjeringens kriminalpolitikk. Alternativ konfliktløsning er en sentral strategi i dette arbeidet. I tillegg til den innsats rettsvesenet er i stand til å yte overfor innbyggerne, er trygghetsfølelsen avhengig av godt utbygde velferdsordninger og en rettferdig fordeling av fellesgoder. Undersøkelser viser at opphoping av levekårsproblemer er vanlig for personer som begår kriminelle handlinger. Dette gjelder bl.a. personer med tunge lovbruddskarrierer og innsatte i norske fengsler. Gode velferdstilbud for alle bidrar til utjevning av forskjeller og er således et sentralt grunnlag for at kriminalitet forebygges og for at mange av startblokkene for en kriminell løpebane fjernes. De nordiske velferdsstatene har noe mindre kriminalitet og relativt få fengslede sammenliknet med andre europeiske stater.

Trygghet, demokrati og rettssikkerhet er sentrale verdier som må ivaretas og ligge til grunn for de justispolitiske tiltak, lovforslag og budsjettprioriteringer som fremmes. Budsjettforslaget for 2007 reflekterer dette langsiktige justispolitiske perspektiv, i tråd med visjonene fra Soria Moria-erklæringen.

Et samfunn er trygt når det er i stand til å forebygge og reagere raskt og effektivt i forhold til kriser og ulykker som gir svikt i samfunnskritiske funksjoner, samtidig som det evner å bekjempe og

redusere skadevirkningene ved kriminalitet. Den enkeltes trygghetsfølelse må sikres gjennom at det bygges opp tillit til viktige institusjoner på beredskapsområdet så vel som til rettsapparatet.

Både når det gjelder utilsiktede og tilsiktete hendelser som truer sentrale samfunnsinstitusjoner, vår felles sikkerhet eller den enkeltes trygghetsfølelse, er forebygging vår viktigste oppgave. Når hendelser likevel oppstår, er Regjeringens målsetting at de skal håndteres effektivt. Kriser må møtes ved bruk av de samlede nasjonale ressurser, basert på klare strukturer, ansvarsforhold og kommandolinjer mellom sivile og militære aktører og tilstrekkelig kompetanse på alle nivå. Reaksjonen etter lovbrudd må komme raskt, være målrettet og stå i forhold til lovbruddet og lovbrøyteren samtidig som ofrenes og pårørendes behov ivaretas på en god måte. Samtidig er det viktig at de virkemidler som brukes for å sikre et trygt samfunn ikke går på bekostning av demokratiske verdier som personvern og rettssikkerhet. Et velfungerende demokrati innebærer på den ene siden en rettsstat som ivaretar sentrale prinsipper om maktfordeling, beskyttelse av mindretall og individers grunnleggende rettigheter, og på den andre siden et levende folkestyre med høy politisk deltakelse. For å sikre et trygt samfunn, som forebygger og bekjemper kriminalitet effektivt og målrettet, og som er forankret i demokratiske verdier, er lovarbeid et sentralt virkemiddel. Lovverket må stå i forhold til samfunnsutviklingen og åpne for at tilpassede virkemidler kan tas i bruk i kriminalitetsbekjempelsen, samtidig som stabile og solide rammer for demokratisk kontroll med myndighetenes maktutøvelse og den enkeltes rettsikkerhet ivaretas.

At uopprettelig urett har skjedd er Fritz Moen-saken et eksempel på. Det er ikke mulig å gjøre ugjort den urett samfunnet begikk mot Moen, men det påhviler oss som et ansvarlig rettssamfunn å trekke mest mulig lærdom ut av denne saken for å hindre at noe liknende skjer igjen. Regjeringen har derfor oppnevnt et utvalg som skal granske straffesakene mot Moen for å undersøke hvorfor han ble uriktig domfelt og vurdere om det er behov for endringer for å forhindre uriktige domfellelser i fremtiden.

Med et tettere internasjonalt samfunn og utviklingen av samarbeid på tvers av landegrensene, stilles Norge overfor nye utfordringer og muligheter. Regjeringen går inn for å videreutvikle et tett samarbeid mellom Norge og de andre landene i Europa. Målet er en aktiv, tydelig og åpen europapolitikk som bidrar til et solidarisk og trygt Europa og som mer offensivt ivaretar norske interesser overfor EU. Generelt medfører EØS-avtalen at Norge trekkes aktivt med i viktige deler av EU-samarbeidet. Vi skal bli bedre til å bruke de mulighetene vi har til å påvirke EUs politikktutvikling, ikke minst gjelder dette i forhold til EUs lovgivning som er aktuell for gjennomføring i norsk rett i henhold til EØS-avtalen.

Terrorfaren og den grenseoverskridende kriminaliteten i Europa er økende og krever at Norge gir høy prioritet til samarbeid om justis- og innenrikspolitiske saker med andre europeiske stater. På det justispolitiske området er Schengen-samarbeidet, som knytter Norge til EUs samarbeid om ytre grensekontroll og visumpolitikk, visse deler av politisamarbeidet og samarbeidet om gjensidig bistand i straffesaker, særlig viktig. Norge, Island og Sveits deltar i diskusjonene om endring av reglene i Schengen-avtalen. I slike saker settes EUs justis- og innenriksråd som fellesorgan. Norge har formannskapet i fellesorganet på ministernivå høsten 2006.

1.2 Hovedutfordringer og budsjettmessige prioriteringer

Regjeringen legger særlig vekt på tiltak innenfor fire viktige områder i justispolitikken i 2007: Forebygge og bekjempe kriminaliteten, tilpasse reaksjoner individuelt og tilrettelegge for rehabiliterende gjennomføring, effektivisere og øke kvaliteten i straffesakskjeden og økt samfunnssikkerhet.

Regjeringens hovedutfordring er å sørge for trygghet i samfunnet. Målet er å forebygge bedre, oppklare mer, reagere raskere og rehabilitere bedre. Dette kan oppnås ved en målrettet og balansert satsing på politiet, på domstolene og på kriminalomsorgen. Regjeringen har foreslått å øke fengselskapasiteten og bevilgningen til både domstolene, kriminalomsorgen og politiet i 2006 for å sikre et høyt aktivitetsnivå og en helhetlig kriminalitetsbekjempelse, jf. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006) og St.prp. nr. 66 (2005-2006). I tillegg er bevilgningen departementene som har ansvar for opplærings-, helse- og kulturtilbudet til innsatte i fengslene økt i 2006, noe som vil bidra til det forebyggende arbeidet i form av bedre innhold i straffegjennomføringen og bedre kommunale velferds-

tilbud lokalt. Den største utfordringen i straffesakskjeden er å avvikle soningskøen.

I tillegg til å avvikle soningskøen er det innenfor kriminalomsorgen viktig å videreutvikle kvaliteten i straffegjennomføringen, ivareta sikkerheten til de ansatte og innsatte, sikre god tilgang på fagutdannet personell og bidra til å etablere en tilbakeføringsgaranti for innsatte -særlig i forhold til gjengangerkriminelle.

Det er allerede vedtatt å opprette til sammen 248 nye fengselsplasser i 2006. I tillegg er friomsorgen og den fysiske sikkerheten ved Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt styrket i 2006, og aspirantopptaket ved Kriminalomsorgens utdannings-senter (KRUS) er økt med to klasser for å sikre fagutdannet personell som følge av kapasitetsutvidelsene. Også bevilgningen i 2006 til opplæring/utdanning, helsetjenester og bibliotek tjenester på hhv Kunnskapsdepartementets, Helse- og omsorgsdepartementets og Kultur- og kirke-departementets budsjett er økt. Samlet er bevilgningen knyttet til kriminalomsorgen økt med om lag 160 mill. kr i 2006.

Regjeringen la i mai 2006 frem en plan for avvikling av soningskøen innen 2009, og vil som oppfølging av dette fremme forslag til lovendringer tidlig i 2007. Satsingen på kapasitetsutvidende tiltak videreføres i 2007, og det foreslås å øke bevilgningen knyttet til kriminalomsorgen med til sammen om lag 290 mill. kr. Samlet vil bevilgningen knyttet til kriminalomsorgen med dette økes med totalt ca. 450 mill. kr i løpet av 2006 og 2007. Det foreslås å øke bevilgningen til kriminalomsorgen med om lag 105 mill. kr til videreføring av kapasitetsutvidelsene og styrkingen av friomsorgen i 2006, samt til å øke fengselskapasiteten med ytterligere 68 nye plasser i 2007. Den samlede kapasitetsutvidelsen i 2006 og den som er foreslått i 2007 blir på 316 nye plasser, og er den største økningen i fengselsplasser over en toårsperiode på svært lang tid. I tillegg foreslås det en bevilgning på 134,5 mill. kr til videreføring av nytt Halden fengsel i 2007, som vil gi 251 nye plasser i 2009, jf. Fornyings- og administrasjonsdepartementets St.prp. nr. 1 (2006-2007).

Videre foreslås bevilgningen til KRUS økt med til sammen 36,7 mill. kr i 2007, til å videreføre det ekstraordinære opptaket av to nye klasser i 2006, videreføre et grunnopptak av 150 nye aspiranter ved KRUS i 2007 og for å øke opptaket med ytterligere to ekstraordinære klasser (50 aspiranter) for å øke antall fagutdannet personell i kriminalomsorgen i forbindelse med etablering av Halden fengsel. Bevilgningen på Helse- og omsorgsdepartementet, Kultur- og kirke-departementet og Kunnskapsdepartementets budsjetter foreslås økt med

til sammen 27,5 mill. kr i 2007, særlig for å styrke utdanningstilbudet for de innsatte, men også for å ivareta helse- og kulturtilbudet ved opprettelse av alle de nye fengselsplassene. Som et ledd i Regjeringens opptrappingsplan på rusfeltet, foreslås det også å bevilge 5 mill. kr for å etablere rusmestringenheter i utvalgte fengsler i 2007. I tillegg videreføres det ekstraordinære og nødvendige vedlikeholdet ved Ullersmo fengsel i 2007.

Det arbeides i tråd med Soria Moria-erklæringen med å etablere en tilbakeføringsgaranti, som vil inngå som et viktig element i stortingsmeldingen om kriminalomsorgen som det tas sikte på å fremme i 2008.

De største utfordringene for politi- og lensmannsetaten er å sikre trygghet og bekjempe og forebygge kriminalitet gjennom mest mulig effektiv ressursbruk. Viktige utfordringer i denne sammenheng er å sikre tilgang på tilstrekkelig fagutdannet personell, sikkerhet for ansatte, bekjempe gjengkriminalitet og menneskehandel, hatkriminalitet, økonomisk kriminalitet og terror. Den forebyggende innsatsen må særlig knyttes til barn og unge som er i faresonen for å begå kriminalitet, og til gjengangere.

Regjeringen vil i tråd med Soria Moria-erklæringen øke bemanningen i politi- og lensmannsetaten, og foreslår derfor i 2007 å øke opptaket på Politihøgskolen til 432 studenter (14,1 mill. kr). Videre planlegges utbyggingen av trinn 1 av det felles radiosambandet for nødetatene; politi, brann og helse (nødnett) ferdigstilt i løpet av 2007. Dette er et viktig tiltak som vil bidra til mer effektiv ressursbruk, økt trygghet for de ansatte og til å styrke politiets operative evne, særlig i forhold til organisert kriminalitet og sikkerhet og beredskap. Den betydelige satsingen på økt sonings- og varetektskapasitet vil også bidra til å styrke politikraften, og frigi ressurser i politiet og effekten av politiets arbeid i form av hurtigere reaksjon og bedre samlet ressursutnyttelse. Regjeringen legger vekt på at det høye aktivitetsnivået i politi- og lensmannsetaten skal opprettholdes. Den økte innsatsen mot gjengkriminalitet, der det i 2006 er satt av 6 mill. kr, skal videreføres. Det samme gjelder styrkingen av ØKOKRIM med 11 årsverk fra 2006. I tillegg foreslås det i 2007 å øke bevilgningen på Finansdepartementets budsjett med 10 mill. kr for å øke antall bistandsrevisorer i politidistriktene, slik at dette blir en landsdekkende ordning. Det tas sikte på å ha ferdigstilt et nytt datasystem i ØKOKRIM (ELMO) ifm. hvitvaskingsmeldinger i løpet av 2007. Dette er et viktig tiltak bl.a. for å avdekke transaksjoner som foretas som ledd i finansiering av alvorlig organisert kriminalitet og terror.

Det er et overordnet mål at det skal være trygt å jobbe i politiet. En planmessig utskifting av verneutstyr er i gang. I løpet av 2007 vil politidistriktene bl.a. ha foretatt nødvendig utskifting av tunge vernevester, og i løpet av 2008 skal politiet ha anskaffet nye pistoler.

Regjeringen vil bekjempe menneskehandel og foreslår utvidet bruk av fri rettshjelp i slike saker fra 01.01.2007. Tiltaket innebærer å innvilge inntil 5 timer fri rettshjelp i forbindelse med å vurdere om man skal gå til anmeldelse, noe som forventes å bidra til at flere menneskehandelssaker anmeldes. Det skal iverksettes særskilte tiltak i Oslo for å styrke politiets innsats mot prostitusjon og menneskehandel. Det skal blant annet opprettes en egen gruppe som får et særskilt ansvar for oppsøkende og tillitsskapende virksomhet i prostitusjonsmiljøet, etterforskning og iretteføring av saker som gjelder menneskehandel, hallikvirksomhet og prostitusjon der den prostituerte er under 18 år. Regjeringen vil gi voldtektsofre rett til advokatbistand i inntil 3 timer i forbindelse med vurdering av om voldtekten skal anmeldes. Det er satt ned et offentlig utvalg som skal utrede situasjonen til personer som har vært utsatt for voldtekt. Utvalget skal vurdere forebyggende tiltak og tiltak for å bidra til at ofre blir møtt av offentlige instanser på en bedre og mer samordnet måte. Det skal gjennomføres et pilotprosjekt med et «Barnas Hus» for å gi bedre tilbud til barn som har vært utsatt for overgrep. Pilotprosjektet skal gå over tre år. For å øke tryggheten til voldsutsatte kvinner vil Regjeringen fremme et lovforslag som innebærer at elektronisk merking vil kunne pålegges i forbindelse med brudd på ilagt besøksforbud, såkalt «omvendt voldsalarm». Praktisk gjennomføring av et prøveprosjekt ved Asker og Bærum politidistrikt utredes, med oppstart i løpet av 2007. I tråd med Soria Moria-erklæringen vil Regjeringen etablere et landsdekkende hjelpe- og behandlingstilbud til voldsutøvere. Stiftelsen Alternativ til vold er sentrale i en slik etablering, og det foreslås at tilskuddet til Alternativ til vold (ATV) styrkes med ytterligere 1 mill. kr i 2007.

Det foreslås å øke godtgjørelsen til bistandsadvokater med 1,5 timer pr. dag for å ivareta rettighetene til ofre og pårørende på en god måte. Regjeringen vil gi kriminalitetsofre og pårørende bedre oppfølging, og styrke ofrenes stilling. Regjeringen vil vurdere endringer i voldsoffererstatningsloven, og koordinere dette med oppfølgingen av forslagene i Fornærmedeutvalgets utredning NOU 2006:10 Fornærmede i straffeprosessen – nytt perspektiv og nye rettigheter. Regjeringen vil i løpet av høsten 2006 legge frem en ny tiltaksplan mot menneskehandel, og følge opp tiltakene i hand-

lingsplanen «Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet».

For domstolene er hovedutfordringene etter departementets vurdering å sikre tilgang for alle og få til en rask og effektiv saksavvikling med høy kvalitet som sikrer rettssikkerheten for den enkelte. En effektiv ressursutnyttelse, med god struktur, organisering og ledelse må tilstrebes.

Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen til domstolene med 17,5 mill. kr til forberedende tiltak for å sette i verk ny tvistelov fra 01.01.2008. Dette forventes å gi en mer effektiv sivil rettspleie som gir raskere, billigere og riktigere tvisteløsning og en bedret produktivitet i domstolene. Regjeringen foreslår også å øke bevilgningen til domstolene med 21,9 mill. kr til dekning av helårsvirkning av igangsatte lokalprosjekter i 2006 og til gjennomføring av lokalprosjekter for Haugaland og Gjøvik tingretter i 2007. Det legges opp til å videreføre det høye aktivitetsnivået i domstolene i 2007. I tillegg foreslås det å øke bevilgningen til domstolene med 10 mill. kr for å etablere Finnmarkskommisjonen med virkning fra 01.01.2007 og Utmarksdomstolen for Finnmark noe senere i 2007. Kommisjonen skal kartlegge eksisterende rettigheter i de områdene Finnmarkseiendommen 01.07.2006 overtok fra Statskog SF. Utmarksdomstolen skal behandle tvister som oppstår i den forbindelse.

Som følge av større sakstilfang enn forventet foreslås det å øke bevilgningen til Gjenopptakelseskommisjonen med 1,5 mill. kr i 2007.

Innenfor rednings- og beredskapsområdet er det en stor utfordring å sikre god beredskap og å forebygge og håndtere uønskede og alvorlige hendelser på en effektiv og god måte. Regjeringen foreslår derfor å øke beredskapen i nordområdene, og å bevilge 16,5 mill. kr for å etablere døgnkontinuerlig tilstedevakt ved redningshelikopterbasen i Bodø i løpet av annet halvår 2007. I tillegg bevilges 6,8 mill. kr til dekning av helårsvirkning av tilstedevakt ved redningshelikopterbasen på Banak som ble opprettet 1. juli 2006. Dermed er begge basene i Nord-Norge sikret døgnkontinuerlig tilstedevakt. Regjeringen mener redningshelikopterberedskapen på Nord-Vestlandet bør bedres, og departementet arbeider derfor med en anbudsinvitasjon for etablering av redningshelikopterbase i Florø med tilstedevakt fra oppstart. Regjeringen vil komme tilbake til videre innfasing av døgnkontinuerlig tilstedevakt ved de resterende basene på Ørlandet og ved Rygge. Første utbyggingsområde av det felles radiosambandet for nødnettene; politi, brann og helse (nødnett) planlegges ferdig utbygget i løpet av 2007.

Regjeringen vil arbeide for å skjerme mennesker med gjeldsproblemer fra høye gebyrer på

tvangsinndrivelse og utleggsforretninger. Det foreslås derfor å redusere gebyret for enkelte tvangsforretninger i 2007 som på usikkert grunnlag er anslått å tilsvare om lag 230 mill. kr, derav 221,4 mill. kr på Justisdepartementets budsjett og 8,6 mill. kr netto på Finansdepartementets budsjett, jf. omtale under kap. 1610, 1618/4610 og 4618 i Finansdepartementets St.prp. nr.1 (2006-2007). Det foreslås å endre gebyret for begjæring av tvangsforretning fra 2,1 rettsgebyr til 1,85 rettsgebyr (med ca 215 kr, fra 1806 kr til 1591 kr) og tilleggsgеbyret for avholdt tvangsforretning på 2,6 rettsgebyr (2236 kr) tas bort. Tiltaket skal særlig komme fattige til gode, men kan også sees i sammenheng med tilpasning til de nye retningslinjene for gebyr- og avgiftsfinansiering av statlige myndighetshandlinger. Det foreslås også å styrke tiltak som sikrer rettssikkerhet for utsatte grupper og lavterskeltilbudet for rettshjelpssøkende med ca 5 mill. kr. Regjeringen ønsker å legge til rette for å bevare et robust norsk familiesamfunn i Longyearbyen på Svalbard for å sikre norsk tilstedeværelse i nordområdene. Det foreslås derfor å innføre et særskilt skattefradrag på Svalbard tilsvarende 13 mill. kr i 2007. Dette innebærer at alle som er skattemessig bosatt på Svalbard i mer enn tolv måneder skal få et fradrag i skatt på inntil 7 200 kr. Videre foreslås å innføre et eget svalbardtillegg i barnetrygden tilsvarende 1,3 mill. kr (samme tillegg som ytes til foreldre og forsørgere bosatt i Finnmark og i enkelte kommune i Nord-Troms), jf. omtale under kap. 845 i Barne- og likestillingsdepartementets St.prp. nr. 1 (2006-2007).

1.2.1 Forebygge og bekjempe kriminalitet

En av Regjeringens hovedoppgaver innen det justipolitiske feltet er å redusere kriminaliteten. Helhetlig kriminalitetsbekjempelse innebærer bedre forebygging, at flere saker oppklares, at det reageres raskere og at det rehabiliteres bedre.

Det forebyggende arbeidet innebærer å påvirke folks rettsbevissthet og respekt for lov og rett, deres etiske bevissthet og andre felles verdier, samt å sikre gode rammer og tilstrekkelig oppfølging for risikoutsatte grupper. Barn og unge utgjør den mest sårbare og utsatte gruppen i befolkningen i forhold til uheldig påvirkning og manglende oppfølging. Gode lokalsamfunn og fritids- og aktivitetstilbud for unge må ivaretas som et ledd i det forebyggende arbeidet. Når barn og unge kommer i kontakt med kriminelle miljøer må det rettes en særlig innsats for raskt å hindre at de utvikler et kriminelt livsmønster. For å få til dette er det viktig med et utstrakt samarbeid mellom ulike offentlige og private instanser gjennom tverrfaglige samar-

beidsfora. Utviklingen av problemorientert politiarbeid som politifaglig metode sikrer at forebygging prioriteres og gir en helhetlig og målrettet tilnærming i politiets arbeid. Metoden gir også et godt grunnlag for effektivt samarbeid. Kriminalitetsforebygging og –bekjempelse er ikke et ansvar som påligger politiet alene, det er et ansvar som må forankres i lokale myndigheter og instanser. Det skal opprettes lokale politiråd som samler politi og myndigheter til systematisk samarbeid og felles idédugnader. Dette gir en arena for å omsette kunnskap om lokale problemer til en samordnet innsats.

Mye av kriminaliteten begås under påvirkning av, eller er relatert til, alkohol og narkotiske stoffer. Regjeringen vil derfor fastholde en restriktiv ruspolitikk. Tilbud og tiltak for lovbrøyttere med rusproblemer må ses i sammenheng med den generelle velferdspolitikken. Gode tilbud i psykiatri, helse og omsorg og en aktiv arbeidsmarkedspolitikk er i den sammenheng viktig, og kan sees på som en del av den helhetlige kriminalitetsbekjempelsen.

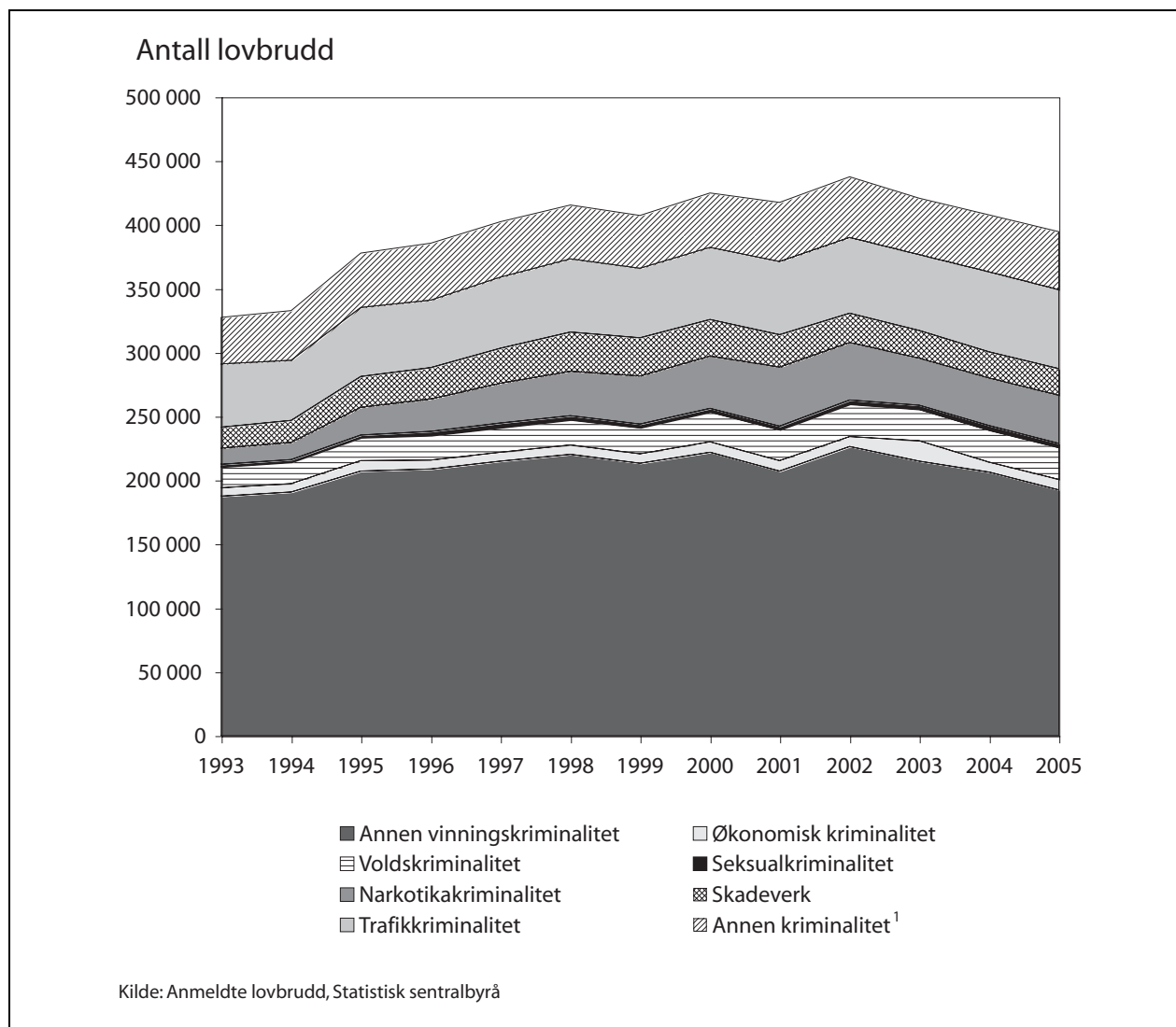
For det lille mindretallet som begår kriminalitet, må det legges til rette for tilbakeføring til kriminalitetsfri livsførsel. Rask straffereaksjon gir lovbrøytteren mulighet til å gjøre opp med samfunnet og gå videre, og er således et viktig element i det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Dette er en av årsakene til at avviklingen av soningskøene er svært viktig. Kriminalomsorgen må kunne ta seg av de til enhver tid straffedømte, slik at straffegjennomføring kan påbegynnes så raskt som mulig etter at rettskraftig dom foreligger. Straffegjennomføringen må ha høy kvalitet og skje på en måte som bidrar til å forebygge fremtidig kriminalitet. Det må sikres et helhetlig tilbud for den enkelte, særlig i løslatelsesfasen og i forhold til såkalte gjengangere. Å avskaffe soningskø og stille varetektsplasser til rådighet vil også frigjøre kapasitet i politiarbeidet og slik styrke politikraften. Regjeringen har lagt trykk på dette arbeidet og utformet forslag til en tiltaksplan som skal avskaffe soningskøen innen 2009. Det videre arbeidet med soningskøavviklingen er nærmere og mer helhetlig beskrevet under pkt. 1.2.3 og under kategori 06.30.

Effektiv kriminalitetsbekjempelse fordrer et politi som i tillegg til å være en sterk aktør i det forebyggende arbeidet, også er i stand til å møte kriminaliteten godt og effektivt når den skjer. En sentral forutsetning for å få til dette er at vi har et nært, synlig og lett tilgjengelig politi over hele landet, som har nødvendig kompetanse, ressurser, utstyr og metoder. De siste årene har andelen saker som oppklares av politiet vært på rundt 36 prosent. Regjeringen vil ha økt bruk av DNA som bevis for at flere saker skal oppklares. På bakgrunn av utredningen NOU 2005:19 Lov om DNA-register i strafferettspleien, tar Justisdepartementet sikte på å fremme forslag om utvidet adgang til DNA-registrering til bruk i straffesaker i løpet av 2006. Løsninger for finansiering og organisering av DNA-analyser, der også organisatoriske og ressursmessige forhold knyttet til andre tjenester på det kriminaltekniske området gjennomgås, er under utredning.

Internett og elektroniske kommunikasjonsmidler utgjør en stadig større del av hverdagen til barn og unge. Noen voksne bruker slike kommunikasjonsformer bevisst for å komme i kontakt med barn. Justisdepartementet har utarbeidet et forslag til et nytt straffebud som rammer voksne som møter et barn under 16 år som de tidligere har hatt kontakt med ved minst to anledninger, dersom hensikten med møtet er å ha seksuell kontakt med barnet. Forslaget har vært på høring og vil bli fulgt opp med et lovforslag som vil bli lagt frem for Stortinget i løpet av 2006.

Kriminalitetsutviklingen

Det har vært en markant økning i antall anmeldelser gjennom 1990-tallet og frem til 2002. Etter dette har antall anmeldelser gått noe tilbake. De siste årenes nedgang er særlig et resultat av at antall anmeldte vinningsforbrytelser går ned. I perioden 1993-2005 har omfanget av anmeldte forbrytelser likevel økt med 20 prosent, mens antallet anmeldte forseelser har økt med 22 prosent. Det ble i 2005 anmeldt 394 000 lovbrudd.

Figur 1.1 Anmeldte lovbrudd etter lovbruddsgruppe. 1993-2005. Antall.

Nedgangen vi har sett de siste årene viser at det nytter å ta tak i og prioritere disse utfordringene. Ikke minst det intense arbeidet med å etterforske og straffeforfølge gjerningspersonene etter NOKAS-ranet viser at det nytter. Dette arbeidet har resultert i at en mindre gruppe aktører som begår alvorlig kriminalitet kan stilles for retten, samtidig som politiet har fått oversikt over ransmiljøet og dermed har kunnet avverge planlagte ran.

På tross av at det de siste årene er registrert mindre kriminalitet gjenstår mange utfordringer. Dette gjelder kanskje særlig i forhold til utviklingen av grov og organisert kriminalitet på tvers av landegrensene, herunder narkotikakriminalitet, handel med kvinner og barn og annen profittmotivert kriminalitet. Utviklingen i retning av mer avansert kriminalitet i regi av ressurssterke nettverk øker behovet for et slagkraftig politi som kan ta i bruk nye metoder og har nødvendig kompe-

tanse, ressurser, utstyr og materiell. Evalueringen av politireformens fase I viser at målene for den delen av reformen i stor grad er realisert, og at bekjempelsen av organisert kriminalitet har fungert bra, selv om det fortsatt er betydelige utfordringer på dette området. Evalueringen viste også at politiet bør forbedre sin oppgaveløsning i forhold til vinningskriminalitet og øke oppklaringsprosenten på dette området. Et nært, sterkt og synlig politi over hele landet skal bidra til dette. Økt bruk av DNA-analyser vil også være et viktig tiltak i den forbindelse.

Seksuelle overgrep og voldskriminalitet

Å bli offer for kriminalitet er en belastning. Særlig stor er belastningen dersom man blir utsatt for direkte fysiske eller psykiske overgrep. Seksual- og voldskriminalitet er krenkende og har konse-

kvenser for helse, selvfølelse, trygghetsfølelse og livskvalitet.

I 2005 ble det anmeldt 798 voldtekter. I perioden siden 2001, da straffelovens bestemmelser om seksuallovbrudd ble endret, har antall anmeldte voldtekter økt med 33 prosent. Incest og seksuelle overgrep mot de aller yngste barna har ikke hatt tilsvarende utvikling. I 2005 ble det anmeldt 153 tilfeller av seksuelle overgrep mot barn under ti år, noe som er det laveste antallet siden 1994 (SSB 2006).

Andelen som oppgir at de har vært utsatt for vold og trusler om vold har vært stabil over tid og holdt seg på omtrent fem prosent av befolkningen over 16 år (SSB 2005). Mens menn i stor grad utsettes for vold på offentlige steder og av personer de ikke kjenner, skjer den vold som kvinner utsettes for i mye større grad i tilknytning til hjemmet og av personer de kjenner eller er i familie med.

Selv om andelen av befolkningen som har vært utsatt for vold og trusler er stabil, har antallet anmeldelser av denne type kriminalitet økt kraftig gjennom 1990-tallet. Siden 2001 har antall voldsanmeldelser vært relativt stabilt. I 2005 ble det registrert 25 000 anmeldte voldslovbrudd. De siste årene har voldsanmeldelsene økt noe mens antall anmeldte trusler har blitt færre.

Siden antall personer som oppgir å ha vært utsatt for vold og trusler om vold er stabilt, indikerer økningen i anmeldelser antakelig større tilbøyelighet til å anmelde voldshandlinger. Økt vilje til å anmelde vold er en positiv trend. Når vold og overgrep i større grad anmeldes, får samfunnet anledning til å reagere.

Det er en sentral utfordring å forebygge vold og overgrep, både gjennom mer overordnede velferdspolitiske tiltak og gjennom individrettede behandlingstiltak. Ofre for vold og overgrep har behov for bistand fra ulike etater og profesjoner og behovene kan være av medisinsk, psykologisk, økonomisk eller juridisk karakter. Det er derfor av sentral betydning at det utvikles gode samarbeidsformer mellom berørte etater og fagmiljøer. Overgrep i hjemmet og i nærmiljøet er særlig alvorlig. Å oppleve denne private og normalt trygge sfæren som farlig er svært belastende for den enkelte. Vold som retter seg mot personer med utgangspunkt i hvem de er eller hvordan de ser ut, rammer ikke bare det enkelte offer, men skaper redsel og utrygghet hos alle med samme bakgrunn. Tryggheten til kvinner og barn som utsettes for vold i nære relasjoner og til personer som utsettes for vold på bakgrunn av sitt utseende eller hvem de er, er en høyt prioritert oppgave for Regjeringen.

Ordningen med familievoldskoordinatorer i politidistriktene har vært vellykket og skal videreføres. Justisdepartementet vil i løpet av høsten 2006 fremme et lovforslag som skal bidra til økt trygghet for voldsutsatte kvinner. Forslaget innebærer at elektronisk merking vil kunne pålegges i forbindelse med brudd på ilagt besøksforbud, såkalt «omvendt voldsalarm»- siden byrden legges hos gjerningspersonen i stedet for hos offeret.

Regjeringen har satt ned et utvalg som skal utrede situasjonen til personer som har vært utsatt for voldtekt. Utvalget skal blant annet vurdere forebyggende tiltak og tiltak for å bidra til at ofre blir møtt av offentlige instanser på en bedre og mer samordnet måte. En viktig del av utvalgets utredning skal være å identifisere faktorer som bidrar til at voldtekt ikke anmeldes, og foreslå tiltak og strategier for å øke anmeldelseshyppigheten. Den høye frifinnelsesprosenten i voldtektssaker ligger til grunn for at denne sakstypen inngår som et av områdene vurderingen av økt bruk av DNA-registrering og DNA-analyser tar for seg. Regjeringen foreslår å innføre rett til advokatbistand for voldtektsofre ved vurdering av om en voldtekt skal anmeldes fra 2007.

Regjeringen vil å gi et bedre tilbud til barn som har vært utsatt for overgrep, og å legge til rette for at flere overgrepssaker oppklares. Justisdepartementet har fremmet et forslag om opprettelse av et pilotprosjekt med en ny modell for avhør, undersøkelse og behandling av barn som har vært utsatt for seksuelle overgrep, vold eller vært vitne til vold i nære relasjoner. Et av forslagene til organisering av tilbudet er opprettelse av «Barnas hus» etter islandsk modell. Justisdepartementet vil følge opp dette arbeidet i 2007.

Regjeringen vil følge opp et forslag til generelle regler om formildende og skjerpende omstendigheter i straffutmåling som har vært på høring. Et av forslagene innebærer at straffbare handlinger som har sin bakgrunn i andres trosbekjennelse, hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, homofil legning, leveform eller orientering skal vektlegges i skjerpende retning i straffutmålingen.

Det vises til nærmere omtale under kat. 06.40, 06.60 og 06.70.

Rus og kriminalitet

Antall anmeldte narkotikalovbrudd har vært relativt stabilt de siste tre årene. Befatning med narkotika resulterte samlet sett i 37 600 anmeldelser i 2005. Anmeldelser for besittelse av mindre mengder narkotika gikk noe ned i 2005, mens narkotikaforbrytelser etter straffeloven gikk noe opp.

I tillegg til at bruk og salg av narkotiske rusmidler er kriminalisert, er rusmiddelbruk nært knyttet til andre typer kriminalitet. Ca. 60 prosent av de innsatte i norske fengsler oppga i en landsomfattende undersøkelse at de var avhengig av rusmidler (Fafo 2004). Ofte vil vinningskriminalitet bli en finansieringskilde for rusbruken.

Også den lovlige rusmiddelbruken medfører flere tilfeller av lovbrudd. Levekårsundersøkelsene fra SSB viser at svært mange av ofrene for vold oppgir at gjerningspersonen er påvirket av rusmidler. Dette gjaldt 63 prosent av mannlige og 27 prosent av kvinnelige voldsoffer i 2004. Statistikk fra landets 50 krisesenter viser at 45 prosent av overgriperne av og til eller alltid var ruspåvirket når de utøvde volden. (SSB, 2006).

Forebygging og bekjempelse av rusrelatert kriminalitet er et viktig satsningsområde for Regjeringen. Enkeltindivider må beskyttes mot rusrelatert kriminalitet, samtidig som behandlings- og rehabiliteringstilbudet til innsatte og domfelte rusmisbrukere bedres. En fortsatt restriktiv alkoholpolitikk er av stor betydning for å hindre vold på offentlige steder. I Justisdepartementets helhetlige soningskøavviklingsplan «Rask reaksjon – Tiltak mot soningskø og for bedre innhold i soningen» foreslås flere tiltak rettet mot domfelte med rusproblemer. Det foreslås å øke bruken av overføring til behandlingsinstitusjon for personer med rusproblemer, det foreslås å utvide ordningen med promilleprogram til også å omfatte personer som kjører påvirket av andre rusmidler enn alkohol og det vurderes å utvide ordningen med narkotikaprogram med domstolskontroll.

Det vises til nærmere omtale under kat. 06.20, 06.30 og 06.40.

Vinning og skadeverk

Vinning og skadeverk utgjør en stor del av lovbruddene som anmeldes i Norge. Lovbrudd som tyverier og skadeverk er synlig for folk flest, griper inn i folks hverdag og skaper utrygghet eller er til irritasjon og plage for befolkningen.

Vinningslovbrudd, så som simple og grove tyverier, innbrudd, ran og naskeri utgjorde nesten halvparten av alle anmeldelser i 2005. Til sammen ble det registrert 192 000 anmeldelser av vinningslovbrudd. Antallet anmeldte skadeverk samme år var 21 000. Den anmeldte vinningskriminaliteten har etter en økning på 1990-tallet og fram til 2002, minket noe de seneste tre årene. Nedgangen fra 2004 til 2005 gjelder i særlig grad brukstyveri av motorkjøretøy og grovt tyveri, men det har også vært en nedgang i simpelt tyveri og naskeri.

Selv om antall anmeldelser synker, er vinningskriminaliteten likevel et betydelig problem som rammer mange. I levekårsundersøkelsen 2004 oppga tolv prosent av den voksne befolkningen at de hadde vært utsatt for tyveri eller skadeverk i løpet av de siste tolv måneder (SSB 2005).

Regjeringen vil ha et nært, sterkt, synlig og publikumsorientert politi med lensmannskontorer over hele landet. Det er viktig å bedre vaktarbeidet slik at politiet raskt kan være til stede når et lovbrudd er begått, og å vurdere utstyr og arbeidsmetoder som gjør at oppklaringsprosenten øker. Svært mange vinningsforbrytelser forblir uopplarte og en utvidelse av adgangen til å registrere og analysere DNA vurderes som et viktig virkemiddel for å bedre denne situasjonen. En stor del av vinningskriminaliteten begås av gjerningspersoner med sammensatte levekårsproblemer. Forebygging må derfor skje på flere arenaer og gjennom et bredt og godt samarbeid mellom aktuelle offentlige etater og frivillige organisasjoner. Det må rettes en særlig innsats mot gjengangere. Det er etablert gjengangerprosjekter i Oslo politidistrikt og i Hordaland politidistrikt som har gitt gode resultater. Det vises for øvrig til omtale under kat. 06.30 og 06.40.

Organisert kriminalitet

Kriminaliteten blir stadig mer grenseoverskridende og organisert. De organiserte kriminelle miljøene er som regel styrt av målsetning om vinning eller makt, men begår flere ulike lovbrudd for å nå dette målet. Dette gjelder særlig handel med kvinner og barn, narkotikakriminalitet, utpressing og ran, og utøvelse av vold og trusler. For å bekjempe denne type kriminalitet er det viktig at kampen mot kriminalitet føres på en bred arena.

Politidirektoratet gjennomførte i perioden 2004-2005 en undersøkelse hvor de kartla organisert kriminell virksomhet i Norge. Undersøkelsen viste at nettverkene er av mer eller mindre organisert karakter, men anslår at det finnes ca. 125 definerte nettverk som inkluderer i overkant av 2 000 personer. Personene i disse nettverkene har ulike roller. Av de ca. 2 000, definerer rapporten ca. 100 «sentrale personer», basert på antall forbindelser de har, hvilke nettverk de tilhører og alvorlighet på kriminalitet. Undersøkelsen viser at volds- og narkotikaforbrytelser, samt utpressing og ran skiller seg ut som dominerende for denne gruppen kriminelle. Til sammen utgjør disse ca. 80 prosent av de lovbruddene disse nettverkene mistenkes for.

Den organiserte kriminaliteten er i betydelig grad forankret i kriminelle miljøer i og rundt Oslo. En særlig utfordring er de kriminelle gjengene

som opererer i Oslodistriktet. For å sikre en koordinert og styrket innsats mot de kriminelle gjengene er det etablert et forpliktende samarbeid mellom Politidirektoratet, Oslo politidistrikt, omkringliggende politidistrikt og politiets særorganer. Denne innsatsen skal prioriteres og forankres i gode kriminalitetsanalyser, effektiv metodebruk og tilpassede straffereaksjoner.

Regjeringen prioriterer å bekjempe organisert kriminalitet. Det skal arbeides for å effektivisere politiets virksomhet generelt, og spesielt ved å tilpasse deres metoder til oppgavene. Det internasjonale samarbeidet er av avgjørende betydning for å lykkes i arbeidet mot alvorlig grenseoverskridende og organisert kriminalitet. I arbeidet mot grenseoverskridende kriminalitet og terror er videreutviklingen av Schengen informasjonssystem, som er en database hvor det registreres ettersøkte kriminelle, tredjelandsborgere som skal nektes innreise i Schengen-området, savnede personer og informasjon om stjålne objekter, særlig viktig. Det internasjonale politi- og påtalesamarbeidet gjennom Interpol, Europol og Eurojust er andre helt sentrale virkemidler i kampen mot terror og internasjonal kriminalitet. Regjeringen viderefører arbeidet mot menneskehandel og vil presentere en ny tiltaksplan høsten 2006. Det legges i planen vekt på å styrke det internasjonale rammeverket og samarbeidet. Planen inneholder også en økt satsing på kunnskap og nasjonalt tverretattlig samarbeid. Regjeringen vil innføre rett til advokatbistand i saker om menneskehandel ved vurdering av om man skal gå til anmeldelse. Tiltaket er i hovedsak rettet mot utvidet bruk av fri rettshjelp for og i forbindelse med anmeldelse. Det vises til kat. 06.40 og 06.70 for nærmere omtale av menneskehandel og andre former for organisert kriminalitet.

Økonomisk kriminalitet

Økonomisk kriminalitet er profittmotiverte, lovstridige handlinger som ofte begås innenfor eller med utspring i en økonomisk virksomhet som i seg selv er – eller utgir seg for å være – lovlig. Denne kriminaliteten kjennetegnes ved at den i mindre grad rettes mot enkeltindivider i samfunnet. I stedet rammes økonomiske eller ideelle samfunnsinteresser eller store organisasjoner som finansinstitusjoner eller industriselskaper. De ordinære individuelle motiver for å anmelde kriminaliteten er ofte ikke til stede, og dette vanskeliggjør oppdagelsen av forbrytelsen. Nettverkene er kompliserte og siden pengene som stammer fra denne kriminalite-

ten hvitvaskes i det legale markedet, er etterforskningen ressurskrevende og utfordrende.

Den illegale økonomien i Norge omfatter store summer, og økonomisk kriminalitet utgjør motoren i de fleste kriminelle nettverk. Skadevirkningene av den økonomiske kriminaliteten er betydelig og bidrar til å svekke velferdsstaten. Blant annet bidrar denne type kriminalitet til en skjevfordeling av utgifter til skatter og avgifter, hindrer økonomisk vekst og ødelegger for fri og rettferdig konkurranse i markedene.

Antallet anmeldte lovbrudd for denne kriminalitetstypen har vært svært stabil de siste årene. I 2005 ble det anmeldt ca. 8 100 lovbrudd som omfattet økonomisk kriminalitet, og antallet straffereaksjoner for økonomisk kriminalitet var 1 600 i 2004. Det er imidlertid grunn til å tro at mørketallene er store og at omfanget av økonomisk kriminalitet er langt større enn anmeldelsestallene indikerer.

I 2005 mottok Økokrim 4 900 rapporter om mistenkelige transaksjoner. Dette er færre enn i 2004, men atskillig flere enn de forutgående år. En undersøkelse SSB gjennomførte i 2003 viser at det er de største bedriftene som er mest utsatt for denne type kriminalitet. Mest utsatt er handels-, hotell- og restaurantbransjen. I disse næringene oppga 28 prosent at de var utsatt for økonomisk kriminalitet i 2003 (SSB 2005).

Regjeringen intensiverer innsatsen for bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Det etterforsknings- og forvaltningsmessige samarbeidet for å avdekke svart økonomi, deriblant hvitvasking må styrkes. Regjeringen styrket derfor ØKOKRIM og Skatteetaten i 2006. Denne satsingen videreføres og styrkes ved at Finansdepartementets budsjett foreslås økt med 10 mill. kr i 2007 for å øke antallet bistandsrevisorer i politidistriktene slik at dette blir en landsdekkende ordning. Bankenes meldinger om mistenkelige transaksjoner er et viktig grunnlag i forhold til å avdekke økonomisk kriminalitet. Datasystemet ELMO, som skal registrere og analysere slike meldinger, er under utvikling i ØKOKRIM. Kompetanse hos lokale politimyndigheter, og samarbeidet med skattemyndigheter, trygdeetat og sosialmyndigheter står også sentralt i oppfølgingen. Embetsmannsutvalget mot økonomisk kriminalitet (EMØK) har som oppgave å koordinere dette arbeidet og har ansvar for å påse at tiltakene i handlingsplanen mot økonomisk kriminalitet gjennomføres.

En nærmere omtale av arbeidet mot økonomisk kriminalitet gis under kat. 06.40.

1.2.2 Tilpasse reaksjoner individuelt og tilrettelegge for rehabiliterende gjennomføring

God og effektiv konfliktforebygging og -løsning må gjennomføres på en måte som motvirker nye straffbare handlinger.

Regjeringen arbeider videre med å utvikle tiltak som kan virke gjenopprettende og forsonende («restorative justice») for alle som er berørt av kriminelle handlinger. Internasjonal forskning viser klare gevinster ved å involvere offer og gjerningsperson, eventuelt sammen med familiene og øvrig nettverk, i en dialog som har fokus på ansvar, gjenoppretting, forsoning og fremtid. Det er således et mål at megling og stormøter på sikt skal gjøres tilgjengelig for alle berørte i alle saker og på alle nivåer i straffesakskjeden, uavhengig av hvor lang tid som er gått siden lovovertrедelsen og uavhengig av hvem de berørte er. Tilnærmingen kan, dersom de berørte ønsker det, benyttes både som alternativ til straff i egnede saker, som del av innholdet i en straff og som gjenopprettende, forsonende og rehabiliterende tiltak etter domfellelse – enten parallelt med straffegjennomføringen eller etter endt straff.

Informasjon om dette og om gevinstene ved en slik tilnærming skal gjøres tilgjengelig slik at alle de som på en eller annen måte blir berørt av kriminalitet kan etterspørre deltagelse i gjenopprettende og forsonende møter. Konfliktrådene skal være hovedleverandør av «restorative justice» i straffesakskjeden.

Justisdepartementet vil ta et initiativ overfor Domstolsadministrasjonen om igangsetting av et prøveprosjekt vedrørende bruk av konfliktråds-megling/stormøter i tilknytning til domstolens hovedforhandling i straffesaker.

De aller fleste unge er lovlydige, men det er likevel ungdom og unge voksne som tas og straffes for flest lovbrudd. For de aller fleste er det å bli tatt for lovbrudd en engangshendelse, men en liten gruppe utvikler alvorlige lovbruddskarrierer. For å begrense problemet med barne- og ungdomskriminalitet mener Regjeringen at arbeidsmetodene overfor unge lovbyggere, når det er formålstjenlig, bør baseres på prinsippene om «restorative justice». Fire oppfølgingsteam i henholdsvis Oslo, Trondheim, Stavanger og Kristiansand tar nå i bruk denne tilnærmingen i sitt møte med unge lovbyggere. Teamene skal også sikre en større grad av samordnet tverrfaglig oppfølging. Regjeringen vil redusere bruk av fengsel overfor lovbyggere under 18 år og har i Stortingsmelding nr. 20 (2005-2006) om alternative straffereaksjoner overfor unge lovbyggere foreslått en rekke tiltak som skal medføre

klokere, raskere og bedre tilpassede reaksjoner for denne gruppen. Justisdepartementet samarbeider for øvrig med tilknyttede etater om å utvikle prosjekter der megling og stormøter kan prøves ut som supplement til reaksjonsprosessen etter mer alvorlige lovbrudd.

Boks 1.1 Stortingsmelding nr. 20 (2005-2006) Om alternative straffereaksjoner overfor unge lovbyggere

Vanligvis sitter mellom to og ti personer under 18 år i fengsel, de fleste i forbindelse med varetektsopphold. Regjeringen legger til grunn prinsippet om at det ikke må benyttes strengere reaksjon og straffutmåling enn det som er strengt nødvendig for å skjerme samfunnet overfor barn og unge. På denne bakgrunn foreslår Regjeringen i meldingen flere tiltak, blant annet knyttet til innskrenkninger i å pågripe, varetektsfengsle og isolere de yngste og bruk av alternativ til fengsel ved varetektsfengsling.

- Forbud mot å pågripe og fengsle personer under 16 år og et forbud mot å fengsle personer under 18 år for mer enn en uke om gangen.
- Å vurdere om det bør settes en øvre grense for hvor lenge personer under 18 år kan bli sittende i varetekt.
- Å lovfeste et forbud mot at personer under 18 år kan utsettes for fullstendig isolasjon i varetekt
- Dersom behovet for fengsling er til stede skal hovedregelen være at alternativ til fengsel brukes når siktede er under 18 år. Justisdepartementet ønsker at barnevernsinstitusjoner i stor grad skal benyttes som alternativ til fengsel. Regjeringen mener det er viktig å få på plass egne alternativ til fengsel for barn og unge mellom 16 og 18 år der den unge ikke holdes isolert og der personellet har relevant erfaring og kunnskap.
- Regjeringen vil vurdere å endre vilkåret i straffeprosessloven § 188 om samtykke for plassering i institusjon eller kommunal boenhet slik at Barne-, ungdoms- og familieetaten får en plikt til å stille institusjonsplass til disposisjon dersom vilkårene etter barnevernloven er oppfylt.

Regjeringen vil utvide bruken av konfliktråd, spesielt overfor unge. Konfliktråds-megling har i

løpet av den 10-års perioden ordningen har eksistert, vist seg svært hensiktsmessig. Mer enn 90 prosent av de sakene som er tatt opp til megling er blitt løst ved avtale.

Politiet må også legge til rette for god forebygging gjennom bruk av alternative konfliktløsningsmodeller, bl.a. bekymringssamtaler og involvering av konfliktråd, og ved aktivt å utnytte tverrfaglige samarbeidsfora.

Samtidig er det viktig å redusere tilbakefall til kriminalitet blant personer som allerede har begått kriminelle handlinger. Straffegjennomføringen må skje på en måte som forebygger nye straffbare handlinger. Regjeringen vil satse mer på samfunnsstraff der dette er hensiktsmessig, særlig for unge lovbrøyttere. Innholdet i straffegjennomføringen for dem som oppholder seg i fengsel bør også være individuelt tilrettelagt og innrettet mot rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet. Regjeringen vil øke andelen av domfelte med aktivitetstilbud og andelen domfelte med framtidsplan.

Regjeringen vil styrke behandlings- og rehabiliteringstilbudet for innsatte og domfelte rusmisbrukere, og prøver ut narkotikaprogram med domstolskontroll som en alternativ straffereaksjon for rusmisbrukere. Utvidet bruk av straffegjennomføring i behandlingsinstitusjon, promilleprogram og narkotikaprogram med domstolskontroll følges opp gjennom arbeidet med avvikling av soningskøen.

Tilbakeføringen til samfunnet etter endt straff bør skje på en slik måte at det forhindrer tilbakefall. Forpliktende samarbeidsstrukturer mellom

kriminalomsorgen og kommunale og statlige etater ved løslatelse er viktig for å få til et godt ettervern. Regjeringen arbeider med en tilbakeføringsgaranti for å sikre tett oppfølging fra ulike etater ved løslatelse, med sterkt fokus på å få folk i jobb eller videre utdanning, og med strenge krav til rehabilitering og atferdsendring. Erfaringene fra det svenske KRAMI-prosjektet er et sentralt utgangspunkt for videre arbeid på dette området. Regjeringen arbeider for en åpen, human og forutsigbar kriminalomsorg. Det tas sikte på å utarbeide en stortingsmelding om kriminalomsorgen, hvor rammene for utviklingen av fremtidens kriminalomsorg vil bli trukket opp. Tilbakeføringsgaranti vil i den forbindelse være et viktig element. Stortingsmeldingen planlegges fremlagt i 2008. For nærmere omtale vises det til kat. 06.20, 06.30, 06.40 og 06.70

1.2.3 Øke effektiviteten og kvaliteten i straffesakskjeden

En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor er viktig for forebyggingen av kriminalitet og folks rettsoppfattelse. Hurtig oppfølging fra politiet, rask påtaleavgjørelse og rask straffegjennomføring har forebyggende effekt – både almen- og individualpreventivt. For å sikre rask straffesaksbehandling er det fastsatt frister for saksbehandlingstiden innenfor de ulike leddene i straffesakskjeden. Politiets tall viser en positiv utvikling i saksbehandlingstiden:

Tabell 1.1 Politiets saksbehandlingstid

	Mål i antall dager	Resultat i 2004	Resultat i 2005	Endring 2004 til 2005 i pst.
Oppklarte forbrytelser	120	153	128	- 16
Voldssaker med påtalefrist	90	141	99	- 30
Lovbrøyttere under 18 år	42	77	52	-32,5

Målet om gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 120 dager for oppklarte forbrytelser er ennå ikke nådd, men utviklingen er svært positiv. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstid var i 2005 på 128 dager. Denne positive trenden gjelder for alle forbrytelsestyper. Også utviklingen for saksbehandling av voldssaker med 90 dagers påtalefrist er positiv. Mens politiet i gjennomsnitt brukte 141 dager på slike saker i 2004, var gjennomsnittlig saksbehandlingstid kommet ned i 99 dager i 2005. For unge lovbrøyttere med seks ukers påtalefrist

reduserte politiet saksbehandlingstiden fra 77 dager i 2004 til 52 dager i 2005. Politiets foreløpige tall for første halvår 2006 viser en ytterligere forbedring i saksbehandlingen. Ved halvårsperiodens slutt var den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden innenfor fristene på alle de tre områdene

Også når det gjelder oppklaringsprosenten er utviklingen positiv. I 2005 var oppklaringsprosenten 36,2. Dette representerer en beskjeden forbedring på 0,2 prosentpoeng fra året før. Tall for første halvår 2006 viser imidlertid en langt sterkere

forbedring og indikerer at politiet i 2006 vil komme nært eller oppnå det kortsiktige målet om en oppklaringsprosent på 38 prosent. Oppklaringsprosenten varierer fra kriminalitetstype til kriminalitetstype, og er høyest for narkotikalovbrudd og lavest for vinningslovbrudd. Det er også store forskjeller mellom politidistriktene. Dette kan i noen grad skyldes ulikheter i kriminalitetssammensetning. Det er likevel et mål at forskjellene i oppklaringsprosent mellom politidistriktene skal bli mindre.

Økt bruk av konfliktråd har vært, og er, et viktig politisk mål. I 2005 gikk flere saker enn noen gang tidligere til megling i konfliktråd. Mens rundt 7 600 saker ble sendt til konfliktrådet i 2004, var antallet saker om lag 8 300 i 2005. Antallet mottatte saker første halvår i år tyder på at saksantallet stabiliserer seg på samme nivå som i fjor. Statistikken viser at de fleste meglinger fører fram, og i 2005 ble det inngått avtale i 91 prosent av sakene. 80 prosent av avtalene som ble avsluttet i løpet av det samme året ble innfridd. Regjeringen vil at bruk av konfliktråd fortsatt skal prioriteres og tilbys i saker som er egnet for det. Ambisjonen er at tilståtte, mindre alvorlige saker skal avgjøres raskt og effektivt på lavest mulig nivå. Sammenlignet med 2004 kom det i 2005 færre saker til tingrettene, mens antallet saker til lagmannsrettene økte noe. Til sammen mottok tingrettene rundt 65 300 saker og lagmannsrettene rundt 2 600 saker i 2005. Tall fra Domstoladministrasjonen viser en positiv trend når det gjelder saksbehandlingstid, men fremdeles er det kun i enedommersakene at domstolene når Regjeringens og Stortingets mål for gjennomsnittlig saksavviklingstid. Domstolene har imidlertid

behandlet flere saker enn de har mottatt i 2005, og har dermed redusert saksbeholdningen.

Den positive utviklingen i politiet og i domstolene indikerer sammen med nedgangen i anmeldt kriminalitet at det nytter å øke innsatsen og ressursene som settes inn i kriminalitetsbekjempelsen. Denne regjeringen økte bevilgningene til hele straffesakskjeden i 2006 og vil videreføre satsingen. For å lykkes godt i kriminalitetsbekjempelsen er balanse i straffesakskjeden av stor betydning. Avvikling av soningskøene er den største utfordringen i forhold til å oppnå Regjeringens målsetning om å forebygge bedre, oppklare mer, reagere raskere og rehabilitere bedre.

Mangelen på varetekts- og soningsplasser i kriminalomsorgen forsterker problemet med gjengangerkriminelle, minsker straffens forebyggende virkning og svekker tilliten til kriminalpolitikken og straffesystemet for befolkningen generelt og ofrene spesielt. Pr. 31. desember 2004 var det 2 176 dommer for ubetinget fengselsstraff i kø for straffegjennomføring. Antallet økte til 2 483 pr. 31. desember 2005, og har økt ytterligere til 2 791 pr. 30. juni 2006. Økningen kommer til tross for at antall soningsplasser er økt og at kapasitetsutnyttelsen har vært svært høy de senere årene. Årsaken synes å være at gjennomsnittlig utmålt fengselsstraff er blitt noe lengre, kombinert med flere ubetingede reaksjoner. Regjeringens betydelige satsing på å øke bevilgningen knyttet til kriminalomsorgen med totalt ca. 450 mill. kr og antall nye fengselsplasser med totalt ca. 316 plasser i løpet av 2006 og 2007 forventes å bidra til å snu utviklingen, og få redusert soningskøen som ledd i å avvikle den innen 2009.

Boks 1.2 Rask reaksjon – Tiltak mot soningskø og for bedre innhold i soningen

Som varslet i Soria Moria-erklæringen har Regjeringen utarbeidet en plan for avvikling av soningskøen. Planen «Rask reaksjon – Tiltak mot soningskø og for bedre innhold i soningen» har vært på høring med frist 18.08. 2006. Det tas sikte på at soningskøen skal være avviklet innen 2009. Tiltaksplanen inneholder kapasitetsutvidende tiltak, hvorav enkelte krever lovendringer:

- Regjeringen har i 2006 tatt flere grep for å avvikle soningskøen, blant annet gjennom etablering av de midlertidige fengslene Bruvoll og Bjørgvin, som til sammen vil gi 150 nye fengselsplasser, og ved etablering av 45 nye plasser ved Åna fengsel, Bredtveit fengsel og overgangsbolig i Bergen, jf. St.prp. nr. 66 (2005-2006) og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006). Samlet er det besluttet å opprette 248 nye fengselsplasser i 2006. Videre vil bygging av Halden fengsel gi 251 nye fengselsplasser fra 2009. Regjeringen foreslår opprettelse av ytterligere 68 nye fengselsplasser i Fauske og ved Vik, Ullersmo, Ravneberget, Bruvoll og Hof fengsler i 2007.
- Bemanningen ved friomsorgskontorene er styrket for å redusere køen og forhindre at det bygger seg opp ytterligere kø på samfunnsstraff, samt gi kapasitet til å håndtere blant annet prøveløslatelser og de utfordringer som knytter seg til forvaringsdømte på prøve, jf. St.prp. nr. 66 (2005-2006). For 2007 er det avsatt midler til helårsdrift av bemanningsøknin-gen ved friomsorgskontorene.
- Av øvrige kapasitetsutvidende tiltak foreslås det i planen blant annet mer effektiv overføring av domfelte mellom ulike soningsformer, forsterket sikkerhet ved noen av fengslene med lav sikkerhet slik at flere kan innkalles direkte til straffe-gjennomføring ved disse fengslene, økt bruk av overføring til behandlingsinstitu-sjon etter straffegjennomføringsloven § 12, raskere overføring til hjemlandet for utenlandske innsatte, og det varsles at departementet vil vurdere en utvidelse av prøveordningen med narkotikaprogram med domstolskontroll. Tiltak som økt bruk av framskutt løslatelse og dublering (basert på frivillighet) der det er helse- og sikkerhetsmessig forsvarlig vil kunne bli benyttet i køavviklingsperio-den.
- Av tiltak som krever lovendring vurderes blant annet om det skal bli straffbart å ikke møte til straffegjennomføring, om ordningen med promilleprogram også skal omfatte andre rusmidler enn alko-hol, om ordningen med overføring til straffegjennomføring utenfor fengsel etter straffegjennomføringsloven § 16 skal utvides, om det skal etableres en prøveordning med bruk av elektronisk overvåking og om kriminalomsorgen skal gis hjemmel til å vurdere overføring til samfunnsstraff for enkelte fengsels-dommer. Det tas sikte på å fremme en proposisjon med lovforslag for Stortinget tidlig i 2007.
- Planen inneholder også flere forslag som vil styrke progresjonen i soning og slik legge forholdene til rette for en gradvis tilbakeføring til samfunnet.
- I tillegg inneholder planen tiltak for å normalisere situasjonen i kriminalom-sorgen etter at køene er fjernet. Å fjerne ordningene med framskutt løslatelse og dublering, å redusere kravet til kapasitetsutnyttelsen til om lag 90 prosent og å bedre innholdet i straffegjennomførin-gen vil da ha høy prioritet.

Rask straffereaksjon mot lovbrøtere er avgjørende for den alminnelige rettsoppfatning og for å hindre at lovbrøtere begår ny kriminalitet. Overfor unge lovbrøtere er det særlig viktig med rask, målrettet og effektiv reaksjon. For å oppnå raskere straffesaksbehandling er det nødvendig med en bedre organisering og samspill mellom aktørene, en mer aktiv bruk av avskjæringsregler for bevisføring, større grad av skriftlighet og andre rasjonalitetskrav til aktørene i straffesaker. Regjeringen vil komme tilbake til den konkrete oppfølgingen.

Regjeringen vil intensivere arbeidet med å iverksette politireformens gode intensjoner, om et nært og sterkt politi og med lensmannskontorer over hele landet. Oppfølgingen av Stortingets behandling av politirollemeldingen står også sentralt i departementets arbeid for 2007. I tillegg vil departementet gjennomgå muligheten for samlokalisering med offentlige servicekontorer der dette er hensiktsmessig.

Domstoladministrasjonen arbeider med å legge til rette for tiltak i domstolene som kan gi en mer rasjonell sivil – og straffeprosess og en del organisatoriske grep som forutsettes å bidra til å samle kompetanse og gi enda høyere kvalitet når det gjelder behandlingen av sivilrettslige og straffrettslige saker.

Justisdepartementet vil legge stor vekt på å utvikle konfliktløsningsmodellene, både i og utenfor domstolssystemet. Regjeringen vil ikraftsette ny tvistelov fra 1. januar 2008. Lovens formål er å legge til rette for en rettferdig, effektiv og forsvarlig saksbehandling ved domstolene. Strukturendringer vil, i tillegg til ny tvistelov og økt bruk av konfliktråd, være med på å øke kvaliteten i domstolene. Det skal etableres færre, men større enheter for å få mer faglig robuste domstoler tilpasset fremtidige krav og utfordringer, en mer effektiv ressursutnyttelse og bedre administrative rutiner.

Prosjekter er igangsatt innenfor tinglysing og domstoler. Reformene skal bidra til å rendyrke domstolene som samfunnets konfliktløsere. For å sikre raskere prosesser vil det gjennom ulike tiltak bli lagt økt vekt på at dommerne i større grad enn tidligere skal styre gjennomføringen av straffesaker.

Justisdepartementet arbeider med en helhetlig gjennomgang av det norske rettshjelpstilbudet. Ved å se det samlede rådgivnings- og konfliktløsningsstilbudet i Norge i sammenheng, samt se hen til andre lands løsninger, vil man kunne foreslå endringer som vil gi en bedre ordening for private i fremtiden. Spesielt vil det bli lagt vekt på hvordan man kan få til et mer effektivt og tilgjengelig tilbud m.h.t. å få løst privatpersoners juridiske problemer på en rimelig og kvalitativt god måte.

Justissektoren må baseres på kunnskapsstyrte og målrettede tiltak. For å komme et skritt videre er det en utfordring å få etablert IKT-systemer for å få kunnskap på tvers av de ulike leddene i straffesakskjeden, og for å måle resultater og effekter av justissektorens innsats på ulike områder. Det er utarbeidet et opplegg for referansemåling i kriminalomsorgen. Opplegget omfatter både nøkkeltall og organisering av prosessen. Det tas sikte på implementering i løpet av høsten 2006. Politidirektoratet har utviklet et nytt styrings- og rapporteringssystem som skal øke presisjonen i måloppnåelsen og effektivisere mål- og resultatrapporteringen, blant annet gjennom sammenlikning mellom politidistriktene. Kombinert med målrettet forskningsinnsats representerer dette et viktig skritt i forhold til kunnskap om årsaker og sammenhenger i kriminalpolitikken og gir et grunnlag for å evaluere inngangsatte tiltak og virkemidler. Domstoladministrasjonen arbeider med å innføre en ny belastningsmodell som grunnlag for ressursfordeling mellom domstolene. Den nye belastningsmodellen forventes å bidra til en enda bedre samlet ressursutnyttelse. For mer inngående omtale se kat. 06.10, 06.20, 06.30, 06.40 og 06.70.

1.2.4 Økt samfunnssikkerhet og beredskap

Arbeidet med samfunnssikkerhet skal ivareta befolkningens trygghet og forebygge for uheldige konsekvenser av tilsiktede og utilsiktede hendelser. Samfunnet er avhengig av en rekke kritiske funksjoner som også er gjensidig avhengig av hverandre. Samfunnet er sårbart fordi svikt i en funksjon kan gi svikt på andre områder. Hovedutfordringen for arbeidet med samfunnssikkerhet er å hindre tap av liv og verne om helse, miljø og materielle verdier i forbindelse med kriser og ulykker, samt alvorlig svikt i samfunnskritiske funksjoner. Dette krever at vi legger like mye vekt på å øke samfunnets evne til å forebygge, som å øke samfunnets evne til å kunne håndtere kriser, ulykker og andre ekstraordinære situasjoner.

Et viktig utgangspunkt for samfunnssikkerhetsarbeidet er at alle virksomheter (forvaltning og næringsliv) har et ansvar for å ivareta skadeforebyggende tiltak, sikkerhet, beredskap og krisehåndtering innen sine ansvarsområder, men at samordning er nødvendig.

Stortinget har gitt tilslutning til at følgende skal vektlegges i samfunnssikkerhetsarbeidet i perioden 2005 - 2008, jf. Innst. S. nr. 49 (2004-2005), St. meld. nr. 39 (2003-2004) Samfunnssikkerhet og sivilt – militært samarbeid:

- Forebyggende virksomhet, herunder helse, miljø- og sikkerhetsarbeid.

- Sikring av nød- og beredskapsetatenes evne til å håndtere større hendelser, herunder terrorisme og bruk av masseødelegglesesmidler.
- Målrettet og samordnet arbeid for å sikre samfunnets kritiske infrastruktur.
- Økt samarbeid, herunder planverk og øvelser, mellom sivile og militære myndigheter.
- Styrking av etterretnings- og sikkerhetstjenestenes evne til å analysere, varsle og forebygge ulike former for terror i Norge.
- Helhetlig og samordnet krisehåndtering sentralt, regionalt og lokalt.

1.2.4.1 Øke samfunnets evne til å forebygge kriser og ulykker, samt alvorlig svikt i samfunnskritiske funksjoner

Justisdepartementets samordnings- og tilsynsrolle for samfunnssikkerhet skal videreutvikles. Tilsyn med departementenes sikkerhet- og beredskapsarbeid skal sikre et målrettet og effektivt beredskapsarbeid under det enkelte departements arbeidsområde. En hovedutfordring er bedre samordning, for best mulig ressursutnyttelse og grunnlag for at erfaringer fra krisehåndtering bringes videre i det forebyggende arbeidet. Justisdepartementets samordningsrolle innebærer et ansvar for å ta initiativ til å skape arenaer for dialog og muligheter for erfaringsoverføring mellom samfunnsviktige områder. Departementet kan ta initiativ til avklaring av ansvarsforhold og tiltak med berørte parter.

I 2004 ble det opprettet et utvalg for sikring av landets kritiske infrastruktur. Utvalget ble blant annet gitt i mandat å kartlegge de virkemidler som brukes for å sikre rikets sikkerhet og vitale nasjonale interesser når offentlige virksomheter privatiseres. Utvalgets rapport er sendt på høring, og Justisdepartementet skal samarbeide med berørte departementer om hvordan rapporten skal følges opp. Stortinget vil bli forelagt en oversikt over oppfølgingen på egnet måte.

Det er en målsetting å redusere antallet omkomne som følge av brann. Et systematisk og helhetlig forebyggende brannvern vil over tid redusere tap av liv, helse og materielle verdier. Regjeringen har besluttet å igangsette arbeidet med en ny stortingsmelding om brannsikkerhet i bygninger, - forebyggende brannvernarbeid og beredskap mot brann.

1.2.4.2 Øke samfunnets evne til å kunne håndtere ekstraordinære situasjoner som medfører fare for liv og helse, miljø og materielle verdier

Risiko- og trusselbildet samfunnet står overfor er bredt og sammensatt. Beredskapen må ivaretas på internasjonalt, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Internasjonale terrorhandlinger har vist at vi må ha evne til å møte kritesituasjoner på kort varsel. I tråd med Soria Moria-erklæringen er målsettingen at hendelser og kriser skal håndteres raskt og effektivt ved bruk av samfunnets nasjonale ressurser, klare strukturer og ansvarsforhold, klare kommandolinjer mellom sivile og militære aktører og tilstrekkelig kompetanse på alle nivå.

Dagens separate radiosamband i politiet, brannvesenet og helsevesenet bygger på gammel analog teknologi. Etableringen av ett nytt felles radiosamband for nød- og beredskapsetatene - nødnett - skal sikre at etatenes teknologi tilfredsstiller operative og sikkerhetsmessige krav. Dette er viktig for politiet, der utskifting av gammelt utstyr er nødvendig for å styrke samfunnets evne til å møte organisert kriminalitet og terrortrusler. Tilsvarende er et nytt felles radiosamband en nødvendighet for håndtering av store ulykker og naturkatastrofer. Første utbyggingsområde av det felles radiosambandet for nødnetten; politi, brann og helse (nødnett) planlegges ferdig utbygget i løpet av 2007.

Regjeringen mener redningshelikopterberedskapen på Nord-Vestlandet bør bedres, og departementet arbeider derfor med en anbudsinvitasjon for etablering av redningshelikopterbase i Florø med tilstedevakt fra oppstart. Ved søk og redning er tid en avgjørende faktor for å kunne redde liv. For å oppnå at redningshelikopteret kan rykke raskere ut, har man fått på plass døgkontinuerlig tilstedevakt ved basene på Sola og Banak. Regjeringen vil utvide tiltaket til også å gjelde redningshelikopterbasen i Bodø i løpet av 2. halvår 2007. Tiltaket bidrar til at reaksjonstiden fra alarmering til maskinen er i luften er på om lag 15 minutter, mot tidligere 45 til 60 minutter. Regjeringen vil komme tilbake til videre innfasing av døgkontinuerlig tilstedevakt ved de resterende basene på Ørlandet og ved Rygge.

Opsjonen på NH90-helikoptre som nytt redningshelikopter er forlenget frem til 01.02 2007. Regjeringen vil komme tilbake til saken på egnet måte.

For å øke samfunnets evne til å håndtere kriser og ulykker vil Regjeringen legge vekt på økt bruk av øvelser lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Det sivil-militære samarbeidet skal videreutvi-

kles, og i denne sammenheng er planverk og øvelser av stor betydning. Øvelse Oslo skal gjennomføres i oktober 2006 og skal øve samfunnets evne til å håndtere omfattende terroranslag. Alle nivåer skal øves, fra operativ redningsinnsats til strategiske beslutninger på departementsnivå.

I St.meld. nr. 37 (2004-2005), jf. Innst. S. nr. 265 (2004-2005) om flodbølgekatastrofen og sentral krisehåndtering, fremgår det blant annet tiltak for å styrke den generelle krisehåndteringsevnen i departementene. Justisdepartementet har etablert en krisestøtteenhet som skal øke de ressurser departementene kan trekke på i krisesituasjoner. Effektiv krisehåndtering krever et fleksibelt apparat som har evne til å møte en rekke krisesituasjoner på kort varsel.

1.2.5 Satsing i nordområdene

Nordområdene er Regjeringens viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. Satsingen i nord omfatter både tiltak i de tre nordnorske fylker, Svalbard, i havområdene og i samarbeidet med andre land i regionen. I årets budsjett foreslår Regjeringen at den spesifikke nordområdesatsingen økes. Økningen vil i første rekke brukes til tiltak knyttet til oppfølgingen av Helhetlig forvaltningsplan, kartlegging av petroleumsressurser i regionen, ressurovervåkning (Kystvakten), styrket beredskap og til samarbeidet med andre land, særlig Russland. Økningen gir også rom for økt innsats i oppfølgingen av Finnmarksloven og til informasjonstiltak og kultur.

For justissektoren betyr økningen at det bl.a. foreslås bevilget 10 mill. kr for å opprette en kommisjon ((Finnmarkkommisjonen) og en særdomstol (Utmarksdomstolen for Finnmark). Kommisjonen skal kartlegge eksisterende rettigheter i de områdene som Finnmarkseiendommen 01.07. 2006 overtok fra Statskog SF. Utmarksdomstolen skal behandle tvister som reiser seg i den forbindelse. Regjeringen viderefører ordningen med tilskudd til Rettshjelpskontoret Indre Finnmark for å ivareta den samisktalende befolknings særskilte behov.

Økt aktivitet i nordlige havområder stiller økte krav til sikkerhet og beredskap. Døgntilstedevakt ved redningshelikopterbasene bidrar

til å styrke beredskapen ved å redusere reaksjonstiden fra alarmering til redningshelikopteret er i luften. Døgntilstedevakt er etablert ved basen på Banak fra 01.07. 2006. Regjeringen foreslår at det bevilges 16,5 mill. kr slik at det også blir døgntilstedevakt ved basen i Bodø i løpet av 2007. Dermed er begge basene i Nord-Norge sikret døgntilstedevakt.

Norske myndigheter legger avgjørende vekt på at brudd på norsk fiskerilovgivning håndheves på en troverdig, konsekvent og forutsigbar måte. Dette er med på å forsterke norsk tilstedeværelse i nordområdene. Håndhevingen av fiskerilovgivningen i tråd med disse målsettingene er avhengig av et fortsatt nært samarbeid mellom Kystvakt, påtalemyndighet og politi.

Justisdepartementet har, gjennom ledelsen av Det interdepartementale polarutvalg, et overordnet ansvar for at forvaltningen av bl.a. Svalbard er helhetlig. Justisdepartementet er også overordnet Sysselmannen på Svalbard, og legger hvert år frem et eget Svalbardbudsjett. Svalbard er en viktig del av våre nordområder og en fortsatt satsing på Svalbard i tråd med målene for norsk Svalbard-politikk, vil markere norsk tilstedeværelse i nordområdene. Et viktig element i dette er forskningsaktiviteten på øygruppen, og Regjeringen vil fortsette å utvikle Svalbard som internasjonal plattform for polarforskning. Et annet viktig arbeid for Regjeringen er å fortsette arbeidet for å styrke sjøsikkerheten i farvannene rundt Svalbard.

Regjeringen ønsker å legge til rette for opprettholdelse av et robust norsk familiesamfunn i Longyearbyen, og foreslår derfor skattemessige lempinger og tillegg i barnetrygden for alle som er bosatt på Svalbard i mer enn tolv måneder. Vi viser til nærmere omtale i Svalbardbudsjettet.

1.3 Hoved- og delmål for justissektoren

De grunnleggende verdiene for Regjeringens justispolitikk er trygghet, demokrati og rettssikkerhet, jf. pkt. 1.1. Verdiene er konkretisert gjennom de hoved- og delmål som gjelder for justissektoren. Styrende for formulering av hovedmål for justissektoren har også vært de hovedutfordringer som er beskrevet i pkt. 1.2 foran. Tabellen under viser en oversikt over målene.

Tabell 1.2 Oversikt over hovedmål og delmål for justissektoren

Hovedmål	Delmål
Redusert kriminalitet	– Styrke det kriminalitetsforebyggende og trygghetsskapende arbeidet – Forsvarlig og effektiv straffefølgning – Gjennomføre varetektsfengsling og straffereaksjoner på en måte som er betryggende for samfunnet og som motvirker straffbare handlinger. Det skal legges til rette for at lovbrytere kan gjøre en egen innsats for å endre sitt kriminelle handlingsmønster – En tilgjengelig og formålstjenlig straffelovgivning – Styrke arbeidet mot vold og seksuelle overgrep – Bekjempe alvorlig, organisert og grenseoverskridende kriminalitet – Styrke innsatsen mot økonomisk kriminalitet
God og effektiv konfliktforebygging og -løsning	– Styrke og utvikle konfliktløsningsordninger – Ivareta innbyggernes adgang til domstolene
Ivareta rettssikkerhet for individer og grupper	– Ivareta menneskerettighetene i justissektoren – Styrke kriminalitetsofrenes stilling – Ivareta rettshjelpstilbudene – Styrke rettssikkerheten ved straffefølgning – Bekjempe rasisme, etnisk diskriminering og hatkriminalitet
Gode og tilgjengelige rettslige rammevilkår for innbyggerne, næringslivet og det offentlige	– Videreutvikle den sentrale privatretten – Ivareta offentlighet i forvaltningen og en god forvaltningslovgivning – Ivareta personvernet i lovgivningsspørsmål – Fremme god lovstruktur, et godt lovteknisk og tilgjengelig regelverk – God rettsinformasjon
Økt samfunnssikkerhet	– Øke samfunnets evne til å forebygge kriser og ulykker samt alvorlig svikt i samfunnskritiske funksjoner – Øke samfunnets evne til å kunne håndtere ekstraordinære situasjoner som medfører fare for liv, helse, miljø og materielle verdier – Ivareta rikets sikkerhet og selvstendighet, og verne om betydelige samfunnsinteresser
Helhetlig forvaltning av norsk politikk for polarområdene	– Samordne og koordinere forvaltningens politikk for polarområdene – Sikre en god forvaltning lokalt på Svalbard gjennom Sysselmannen – Legge til rette for et godt lokaldemokrati i Longyearbyen
Ivareta Norges forpliktelser og interesser internasjonalt innenfor Justisdepartementets ansvarsområder	– Bidra til et egnet internasjonalt regelverk og en effektiv gjennomføring av internasjonale forpliktelser i norsk rett – Bidra til demokratiutvikling og institusjonsbygging – Bidra til internasjonal krisehåndtering
En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor	– Ivareta en god utnyttelse av justissektorens ressurser – Tilrettelegge for en serviceorientert justissektor – Forsvarlig, kvalitetsbevisst og effektiv saksbehandling – En helhetlig, koordinert og godt samarbeidende justissektor

1.4 Anmodningsvedtak

Nedenfor nevnes oppfølging av en del anmodningsvedtak innenfor Justisdepartementets område for stortingssesjonene 2004-2005 og 2005-2006. For nærmere redegjørelse viser vi til omtale i del III Særlige tema, punkt 3 Om oppfølging av anmodningsvedtak fra Stortinget.

1.4.1 Oversikt over anmodningsvedtak fra stortingssesjonen 2004-2005

- Vedtak nr. 72, 30.11.2004
- Vedtak nr. 266, 04.03.2005
- Vedtak nr. 344, 12.05.2005
- Vedtak nr. 419, 06.06.2005
- Vedtak nr. 525, 16.06.2005

1.4.2 Oversikt over anmodningsvedtak fra stortingssesjonen 2005-2006

- Vedtak nr. 232, 19.12.2005
- Vedtak nr. 332, 02.05.2006
- Vedtak nr. 333, 02.05.2006
- Vedtak nr. 341, 09.05.2006
- Vedtak nr. 360, 23.05.2006

1.5 Oversikt over budsjettforslaget

Økningen i bevilgningsforslaget for justissektoren er 2,2 prosent i forhold til saldert budsjett 2006.

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
	Administrasjon				
400	Justisdepartementet (jf. kap. 3400)	243 511	237 706	238 360	0,3
	<i>Sum kategori 06.10</i>	<i>243 511</i>	<i>237 706</i>	<i>238 360</i>	<i>0,3</i>
	Rettsvesen				
61	Høyesterett (jf. kap. 3061)	57 613	57 556	59 700	3,7
410	Tingrettene og lagmannsrettene (jf. kap. 3410)	1 440 837	1 302 655	1 342 200	3,0
411	Domstoladministrasjonen (jf. kap. 3411)	51 566	57 837	60 452	4,5
412	Tinglysingsprosjektet (jf. kap. 3412)	42 557	133 618	124 357	-6,9
413	Jordskifterettene (jf. kap. 3413)		145 481	152 624	4,9
414	Forliksråd og andre domsutgifter	97 283	152 895	149 959	-1,9
	<i>Sum kategori 06.20</i>	<i>1 689 856</i>	<i>1 850 042</i>	<i>1 889 292</i>	<i>2,1</i>
	Kriminalomsorg				
430	Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 3430)	2 082 737	2 090 725	2 270 570	8,6
432	Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) (jf. kap. 3432)	116 195	109 715	152 172	38,7
	<i>Sum kategori 06.30</i>	<i>2 198 932</i>	<i>2 200 440</i>	<i>2 422 742</i>	<i>10,1</i>
	Politi og påtalemyndighet				
440	Politidirektoratet - politi- og lensmanns- etaten (jf. kap. 3440)	6 894 203	7 042 947	7 231 615	2,7
441	Oslo politidistrikt (jf. kap. 3441)	1 445 117	1 344 068	1 406 106	4,6
442	Politi- og lensmannshøgskolen (jf. kap. 3442)	228 027	240 570	267 931	11,4
443	Oppfølging av innsynsloven	8 582	10 067	7 969	-20,8

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
445	Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 3445)	100 861	101 650	105 794	4,1
446	Den militære påtalemyndighet (jf. kap. 3446)	4 869	4 818	4 999	3,8
448	Grensekommissæren (jf. kap. 3448)	4 946	4 771	4 852	1,7
	<i>Sum kategori 06.40</i>	<i>8 686 605</i>	<i>8 748 891</i>	<i>9 029 266</i>	<i>3,2</i>
	Redningstjenesten, samfunns- sikkerhet og beredskap				
450	Sivile vernepliktige (jf. kap. 3450)	136 388	104 274	100 437	-3,7
451	Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)	535 531	515 509	500 679	-2,9
452	Sentral krisehåndtering (jf. kap. 3452)		10 900	9 140	-16,1
455	Redningstjenesten (jf. kap. 3455)	485 425	482 918	514 637	6,6
456	Nødnett - felles radiosamband for nød- etatene (jf. kap. 3456)	48 182	407 320	104 408	-74,4
	<i>Sum kategori 06.50</i>	<i>1 205 526</i>	<i>1 520 921</i>	<i>1 229 301</i>	<i>-19,2</i>
	Andre virksomheter				
460	Spesialenheten for politisaker (jf. kap. 3460)	22 200	20 982	21 864	4,2
461	Særskilte ulykkeskommisjoner	8 045			
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m. (jf. kap. 3466)	641 046	613 178	626 591	2,2
467	Norsk Lovtidend	3 234	3 568	3 639	2,0
468	Kommisjonen for begjæring om gjenopp- takelse av straffesaker (jf. kap. 3468)	9 238	9 494	11 357	19,6
	<i>Sum kategori 06.60</i>	<i>683 763</i>	<i>647 222</i>	<i>663 451</i>	<i>2,5</i>
	Fri rettshjelp, erstatninger, konflikt- råd m.m.				
470	Fri rettshjelp (jf. kap. 3470)	630 463	631 446	619 295	-1,9
471	Statens erstatningsansvar	218 021	196 112	278 564	42,0
472	Administrasjon av særskilte erstatnings- ordninger m.m. (jf. kap. 3472)	13 844	23 746	29 684	25,0
474	Konfliktråd (jf. kap. 3474)	39 866	38 713	41 095	6,2
475	Bobehandling	46 907	69 411	58 685	-15,5
	<i>Sum kategori 06.70</i>	<i>949 101</i>	<i>959 428</i>	<i>1 027 323</i>	<i>7,1</i>
	Svalbardbudsjettet				
480	Svalbardbudsjettet	102 116	96 559	123 909	28,3
	<i>Sum kategori 06.80</i>	<i>102 116</i>	<i>96 559</i>	<i>123 909</i>	<i>28,3</i>
	<i>Sum programområde 06</i>	<i>15 759 410</i>	<i>16 261 209</i>	<i>16 623 644</i>	<i>2,2</i>
	<i>Sum utgifter</i>	<i>15 759 410</i>	<i>16 261 209</i>	<i>16 623 644</i>	<i>2,2</i>

Inntekter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
Administrasjon					
3400	Justisdepartementet (jf. kap. 400)	24 144	72	75	4,2
	<i>Sum kategori 06.10</i>	<i>24 144</i>	<i>72</i>	<i>75</i>	<i>4,2</i>
Rettsvesen					
3061	Høyesterett (jf. kap. 61)	1 020			
3410	Rettsgebyr (jf. kap. 410)	1 759 662	1 093 588	1 136 088	3,9
3411	Domstoladministrasjonen (jf. kap. 411)	732			
3412	Tinglysingsprosjektet (jf. kap. 412)		9 000	37 057	311,7
3413	Jordskifterettene (jf. kap. 413)		11 738	12 184	3,8
5630	Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as		6 800	6 800	0,0
	<i>Sum kategori 06.20</i>	<i>1 761 414</i>	<i>1 121 126</i>	<i>1 192 129</i>	<i>6,3</i>
Kriminalomsorg					
3430	Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 430)	126 863	51 684	52 868	2,3
3432	Kriminalomsorgens utdannings-senter (KRUS) (jf. kap. 432)	2 571	800	1 630	103,8
	<i>Sum kategori 06.30</i>	<i>129 434</i>	<i>52 484</i>	<i>54 498</i>	<i>3,8</i>
Politi og påtalemyndighet					
3440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 440)	936 328	1 539 731	1 392 213	-9,6
3441	Oslo politidistrikt (jf. kap. 441)	81 722	18 619	24 327	30,7
3442	Politi-høgskolen (jf. kap. 442)	26 321	14 867	19 932	34,1
3443	Oppfølging av innsynsloven	7			
3445	Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 445)	2 151			
	<i>Sum kategori 06.40</i>	<i>1 046 529</i>	<i>1 573 217</i>	<i>1 436 472</i>	<i>-8,7</i>
Redningstjenesten, samfunns-sikkerhet og beredskap					
3450	Sivile vernepliktige, driftsinntekter (jf. kap. 450)	52 008	31 737	38 598	21,6
3451	Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)	141 666	128 143	130 612	1,9
3455	Redningstjenesten (jf. kap. 455)	20 506	17 499	18 164	3,8
3456	Nødnett - felles radiosamband for nødetatene (jf. kap. 456)	114			
	<i>Sum kategori 06.50</i>	<i>214 294</i>	<i>177 379</i>	<i>187 374</i>	<i>5,6</i>

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
	Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.				
3470	Fri rettshjelp (jf. kap. 470)	5 350	2 000	2 876	43,8
3472	Administrasjon av særskilte erstatningsordninger m.m. (jf. kap. 472)	923			
3474	Konfliktråd	1 937		1 000	
	<i>Sum kategori 06.70</i>	<i>8 210</i>	<i>2 000</i>	<i>3 876</i>	<i>93,8</i>
	<i>Sum programområde 06</i>	<i>3 184 025</i>	<i>2 926 278</i>	<i>2 874 424</i>	<i>-1,8</i>
	<i>Sum inntekter</i>	<i>3 184 025</i>	<i>2 926 278</i>	<i>2 874 424</i>	<i>-1,8</i>

Del II
Nærmere om budsjettforslag

Programområde 06 Justissektoren

Programkategori 06.10 Administrasjon

Utgifter under programkategori 06.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
01-23	Driftsutgifter	233 659	226 740	226 977	0,1
70-89	Overføringer til private	9 852	10 966	11 383	3,8
	Sum kategori 06.10	243 511	237 706	238 360	0,3

Utgifter under programkategori 06.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
400	Justisdepartementet (jf. kap. 3400)	243 511	237 706	238 360	0,3
	Sum kategori 06.10	243 511	237 706	238 360	0,3

1 Innledning

Justisdepartementet ivaretar rollen som faglig sekretariat for politisk ledelse, rollen som etatsleder i forhold til en rekke etater og rollen som forvaltningsorgan.

Under denne kategorien utdypes enkelte viktige områder som lovarbeid, internasjonalt engasjement og utviklings- og effektiviseringsarbeid. Under omtalen av de øvrige programkategoriene og i hovedinnledningen redegjøres det nærmere for det arbeidet departementet utfører.

Administrasjonen og oppfølgingen av virksomhetene innebærer en omfattende oppgave for departementet. I justissektoren er det 19 409 årsverk fordelt på ulike typer virksomheter som hver for seg stiller ulike krav til departementets ledelse.

Som en del av departementets etatslederrolle ligger også et ansvar for å ta initiativ til utviklings- og effektiviseringstiltak, og et ansvar for den faglige gjennomføringen og oppfølgingen av de samme tiltakene. Gjennomføringen av denne typen tiltak betyr mye for muligheten til å realisere de mål som Regjeringen og Stortinget har satt for

virksomhetene i justissektoren. Dette er igjen viktig for en effektiv utnyttelse av ressursene i justissektoren, og dermed også for de tjenester sektoren skal yte samfunnet.

Departementets rolle som forvaltningsorgan er todelt. For det første har departementet et forvaltningsansvar for om lag 170 lover. I et samfunn i stadig utvikling er det viktig at lovverket til enhver tid er oppdatert for å sikre at ønsket effekt blir oppnådd og sentrale hensyn ivaretatt. For det andre er departementet overordnet klageorgan i forvaltningssaker.

Departementet er organisert med sju avdelinger, en informasjonsenhet, en analysestab og et dokumentasjonssenter. Det vil bli opprettet et internasjonalt sekretariat for å styrke koordineringen av justissektorens internasjonale arbeid. Det vil bli foretatt en gjennomgang av departementets organisering for å se om det er mulig å utnytte ressursene enda mer effektivt. Justisdepartementet har en samordnings- og tilsynsrolle på samfunns-sikkerhets- og beredskapsområdet. Justisdepartementets ansvar for sivil krisehåndtering er forankret i fagansvaret for politiet, departementets sam-

ordningsansvar for redningstjenesten og det sivile beredskap. Justisdepartementet har det sektorovergripende ansvar for forebyggende sikkerhetstjeneste og for Nasjonal sikkerhetsmyndighet i sivil sektor.

Justisdepartementet har ansvaret for å samordne norsk politikk i polarområdene (Svalbard, Jan Mayen og bilandene i Antarktis), og er også

leder av Det interdepartementale polarutvalget og nestleder i den norske delegasjonen til de årlige møtene i Antarctic Treaty Consultative Meetings (ATCM). I tillegg har departementet ansvar for å utarbeide Svalbardbudsjettet, sikre en god statlig forvaltning lokalt på Svalbard, legge til rette for et godt lokaldemokrati i Longyearbyen og arbeide for en god dialog med Longyearbyen lokalstyre.

2 Hoved- og delmål

Hovedmål	Delmål
Redusert kriminalitet	Styrke det kriminalitetsforebyggende og trygghets-skapende arbeidet Forsvarlig og effektiv straffeforfølging
Ivareta rettssikkerhet for individer og grupper	Styrke kriminalitetsofrenes stilling
Gode og tilgjengelige rettslige rammevilkår for innbyggerne, næringslivet og det offentlige	Fremme god lovstruktur, et godt lovteknisk og tilgjengelig regelverk Ivareta personvernet i lovgivningsspørsmål Videreutvikle den sentrale privatretten Ivareta offentlighet i forvaltningen og en god forvaltningslovgivning
Ivareta Norges forpliktelser og interesser internasjonalt innenfor Justisdepartementets ansvarsområder	Bidra til et egnet internasjonalt regelverk og en effektiv gjennomføring av internasjonale forpliktelser i norsk rett Bidra til demokratiutvikling og institusjonsbygging
En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor	Ivareta god utnyttelse av justissektorens ressurser

3 Hovedutfordringer

For departementet er hovedutfordringen å legge til rette for at justissektoren kan realisere hovedmålene for 2007, jf. pkt. 1.3 i hovedinnledningen.

Det er en utfordring å få til et samordnet og effektivt mål- og resultatstyringssystem for sektoren som helhet, og samtidig finne den rette balansen og rollefordelingen mellom departementet og de ulike virksomhetene. Det vises for øvrig til omtalen under pkt. 4. Departementet arbeider kontinuerlig for å videreutvikle dette.

Sentralt for departementet er det også å få etablert gode og forpliktende samarbeidsløsninger på tvers av sektorer og i forhold til private og frivillige organisasjoner for å forebygge og bekjempe kriminaliteten på bred front.

4 Tilstandsvurdering og mål

4.1 Redusert kriminalitet

4.1.1 Styrke det kriminalitetsforebyggende og trygghetsskapende arbeidet

Samordning av tiltak innenfor kriminalpolitikken er viktig for å skape økt trygghet i hverdagen. En sentral premissleverandør i dette arbeidet er KRÅD (Det kriminalitetsforebyggende råd) som er inne i sitt 27. år. Rådet er regjeringens spesialorgan for forebygging av kriminalitet. Det skal bidra til samordning av kriminalitetsforebyggende tiltak sentralt og lokalt og delta aktivt i samfunnsdebatten.

KRÅD ble i 2005 reorganisert i forbindelse med oppnevning av nytt råd for neste treårsperiode. Mandatet fikk noen endringer, og sekretariatet ble styrket med en informasjonsmedarbeider. Dagens råd består av ti personer og har i tillegg et sekretariat på seks personer, som er administrativt tilknyttet Justisdepartementet.

Hovedformålet er å bidra til en samordning av forebyggende tiltak i kriminalpolitikken gjennom bred representasjon og god kontakt med offentlig forvaltning og private organisasjoner. Endringene i mandatet har styrket fokus på barn og unge og viktigheten av å forebygge at forbrytelser begås, fremfor å reagere i ettertid. KRÅD har videre, etter sitt mandat, til oppgave å fremme samarbeidet mellom myndigheter og organisasjoner, samt å gi veiledning om kriminalitetsforebyggende strategier og konkrete tiltak.

For å bidra til at regjeringens målsetting om en helhetlig kriminalitetsbekjempelse nås, vektlegger KRÅD samarbeid på tvers av etats- og profesjonsgrenser. Et eksempel på dette er kjent under forkortelsen SLT, eller samordning av lokale, kriminalitetsforebyggende tiltak. KRÅD har gjennom 15 år utviklet modeller for samarbeid mellom skole, barnevern, helse- og sosialetat og politi. Mer enn 150 kommuner har nå ansatt egen SLT-koordinator. Dette er personer som i kraft av vedtak i det enkelte kommunestyret, og forpliktelser om samarbeid fra den lokale politimesteren, systematiserer og samordner de forskjellige tiltakene i kommunen og utvikler nye. Erfaringen viser at SLT-modellen bidrar til å forebygge kriminalitet.

KRÅD driver tre nettsted, hvor det gis informasjon om kriminalitetsforebygging. www.krad.no inneholder informasjon om rådets virksomhet og bl.a. SLT-modellen. www.stoppopp.no har informasjon om tiltak mot barne- og ungdomskriminalitet, og www.stoppinnbrudd.no har praktisk informasjon om tiltak den enkelte kan gjøre for å trygge sin egen bolig.

Kriminalitetens samfunnsmessige kostnader

Stortinget har ved flere anledninger og senest i Budsjettinnstilling S. nr. 4 (2003-2004) anmodet departementet om å foreta analyser av kriminalitetens kostnader. I St.prp. nr. 1 (2004-2005) redegjorde departementet for hvordan Stortingets anmodninger ville bli fulgt opp. Resultatene av det første innledende arbeidet ble samlet i rapporten «Kriminalitetens samfunnsmessige kostnader» som ble offentliggjort i mai 2005 og oversendt Stortinget. I St.prp. nr. 1 (2005-2006) redegjorde departementet for innholdet i rapporten.

Større fokus på kostnad og nytte ved de enkelte tiltak

Departementet følger nå opp rapportens konklusjoner og forslag. Oppfølgingen retter seg blant annet mot forslag for å knytte kostnadsbegrepet til ulike belastninger og skadevirkninger av kriminalitet. Det å finne verdier eller indikatorer for krimi-

nalitetens ulike kostnader og skadevirkninger er helt nødvendig hvis man skal kunne sammenlikne nytten av ulike ressurskrevende tiltak som rettes mot kriminalitetsbekjempelse. Rapportens konklusjoner på dette punkt støtter opp om departementets arbeid med å utvikle mål- og resultatindikatorer og bidra til økt nytteverdi på et mer overordnet politisk nivå ved fordeling av ressurser og valg av tiltak og virkemidler. Mål- og resultatindikatorer vil ofte være mengdemål som for eksempel reduksjon i antall overfall. For å kunne sammenlikne dette med kostnaden ved å få til en slik reduksjon er det behov for å kjenne nytteverdien for samfunnet av at antall overfall reduseres.

Et slikt arbeid vil være en prioritert del av prosjektet fremover. Kunnskap om kostnader og belastninger som følger av kriminalitet, vil sammen med andre sentrale hensyn, kunne være nyttig i forhold til å målrette den kriminalitetsforebyggende og kriminalitetsbekjempende innsatsen mot områder som er av stor samfunnsmessig betydning.

Departementet vil også forsøke å få frem kostnadene ved de menneskelige belastningene ved kriminalitet. Dette er viktig for at disse belastningene skal få den plassen de bør ha sammenliknet med andre belastninger som er enklere å kostnadsberegne. I den forbindelse har departementet tatt kontakt med andre departement som kan ha arbeidet med liknende problemstillinger. Det inkluderer Helse- og omsorgsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Departementet ser i den forbindelse også på kostnadene ved rehabilitering og tapt produksjon som følge av personskade.

Videre vil departementet i tilknytning til arbeidet med EMØK (embetsmannsutvalget mot økonomisk kriminalitet) se nærmere på omfanget og skadevirkningene av økonomisk kriminalitet.

Et annet viktig tema hva angår kriminalitetens kostnader er befolkningens tillit til samfunnets rettsorden. Kostnadene ved at denne reduseres er i rapporten betegnet som redusert systemtillit. Departementet vil undersøke hvilke muligheter man har for å måle eller identifisere dette.

Kostnadene ved å kriminalisere og mulighetene for å finne alternativer

I rapporten påpekes det at kriminalisering av atferd medfører kostnader for samfunnet, og at man bør ha større fokus på å forsøke å finne andre alternativer. Problemstillingen er aktuell i forhold til oppfølgingen av arbeidet fra Sanksjonsutvalgets utredning NOU 2003:15 Fra bot til bedring - Et mer

nyansert og effektivt sanksjonssystem med mindre bruk av straff.

Fordelingen av belastningene ved kriminalitet

Det faktum at belastningene fra mange former for kriminalitet fordeles på hele eller store deler av samfunnet, mens belastningene fra noen former for kriminalitet ikke fordeles, og i sin helhet rammer enkeltpersoner, er viktig i justispolitisk sammenheng. Ofrene for slik kriminalitet har stort behov for vern og oppfølging fra samfunnet. Departementet vil arbeide for å finne muligheter for å synliggjøre og skape større bevissthet om dette. Arbeidet med å fastsette kostnadene ved disse og andre belastninger, kan også bidra til å synliggjøre skadevirkningene i større grad.

4.1.2 Forsvarlig og effektiv straffeforfølgning

Innenfor strafferetten vil arbeidet med en ny straffelov fortsatt stå sentralt. Departementet fremmet sommeren 2004 forslag til ny alminnelig del i straffeloven (fellesreglene) jf. Ot.prp. 90 (2003–2004) Om lov om straff (straffeloven). Forslaget ble vedtatt av Stortinget i april 2005 og sanksjonert som lov 20. mai 2005 nr. 28. Departementet arbeider nå med en proposisjon om lovens spesielle del (de enkelte straffebud), hvor det bl.a. inngår å følge opp utredningen fra «Lund-utvalget» NOU 2003:18 Rikets sikkerhet. Omfattende arbeid gjenstår fortsatt før departementet kan fremme proposisjon med forslag til en samlet ny straffelov. Frem til det foreligger en ny straffelov vil departementet bare foreslå endringer i den nåværende straffeloven dersom helt spesielle hensyn gjør seg gjeldende.

Departementet vil også fortsette arbeidet med å følge opp utredningene til Sanksjonsutvalget NOU 2003:15 Fra bot til bedring, om alternative sanksjoner til straff.

Departementet arbeider med en samlet tiltakspakke som skal bidra til å effektivisere straffesaksapparatet. Et forslag om lovendringer og andre tiltak er sendt på høring i 2006 og vil bli fulgt opp med en odelstingsproposisjon.

Politiregisterutvalget, som har gjennomgått strafferegistreringsloven og utarbeidet forslag til lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten, avga sin utredning NOU 2003: 21 i august 2003. Utredningen har vært på høring. Det kan imidlertid se ut som om arbeidet med ny politiregisterlovgivning vil gå langsommere enn planlagt på grunn av regelverksutvikling i EU som er Schengen-relevant. Det fremlagte forslag til rammebeslutning vil kunne få betydning for flere sentrale elementer i den nye politiregisterloven.

Det anses derfor ikke hensiktsmessig å videreføre arbeidet med proposisjonen inntil det er nærmere avklart hva som blir resultatet av de pågående drøftelsene i Brussel, der Norge deltar. Det er på det nåværende tidspunkt uklart når disse forhandlingene vil være avsluttet, men det er lite trolig at det vil skje før høsten 2007.

4.2 Ivareta rettssikkerheten for individer og grupper

4.2.1 Styrke kriminalitetsofrenes stilling

Departementet oppnevnte 02.07.2004 et utvalg som skal vurdere tiltak for å styrke den fornærmede og pårørendes stilling i staffeprosessen. Utvalget leverte sin utredning NOU 2006:10 Fornærmedes i straffeprosessen til Justisdepartementet 08.05.2006, og den er nå sendt på høring med frist 15.09.2006. Videre ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle se på hvordan pårørende og fornærmede bedre kan ivaretas av aktørene i straffesakskjeden (ikke-rettslige problemstillinger). Arbeidsgruppen avga sin rapport 01.09.2005. Det vises for øvrig til omtale under kat. 06.40 og 06.70.

4.3 Gode og tilgjengelige rettslige rammevilkår for innbyggerne, næringslivet og det offentlige

4.3.1 Videreutvikle den sentrale privatretten

Justisdepartementet arbeider med sikte på å fremme en proposisjon om lov om samvirkeforetak på grunnlag av Samvirkelovutvalgets utredning NOU 2002: 6 Lov om samvirkeforetak.

Som en oppfølging av NOU 2004:16 Vergemål vil Justisdepartementet arbeide med en proposisjon om en ny vergemålslov som skal avløse lov 28. november 1898 om umyndiggjørelse og lov 22. april 1927 nr. 3 om vergemål for umyndige.

Justisdepartementet tar sikte på å sende på høring et forslag om samboeres rett til å sitte i uskifte og om samboeres rett til arv etter loven. Høringsbrevet har bakgrunn i St.meld. nr. 29 (2002-2003) Om familien – forpliktende samliv og foreldreskap, jf. Innst. S. nr. 53 (2003-2004). Justisdepartementet vil på bakgrunn av høringen utarbeide en odelstingsproposisjon med forslag om lovendringer. Etter mange år med usikkerhet omkring rettsforholdene i Finnmark ble den nye finnmarksloven vedtatt av Stortinget i juni 2005 og sanksjonert som lov 17. juni 2005 nr. 85. Finnmarkseiendommen (Finnmarkkuopmodat) overtok 01.07.2006 Statsskog SF's eiendommer i Finnmark. Finnmarkseiendommen ledes av et styre på seks personer, tre valgt av Finnmark fylkesting og tre valgt av Sametinget. Finnmarkseiendommen skal eie og forvalte grunnen som en privat grunn-

eier i samsvar med lovens formål, det vil si til beste for fylkets innbyggere og særlig som grunnlag for samisk kultur, reindrift, utmarksbruk, næringsutøvelse og samfunnsliv. Videre skal det opprettes en kommisjon (Finnmarkskommisjonen) som skal kartlegge eksisterende rettigheter på Finnmarkseiendommens grunn og en særdomstol (Utmarksdomstolen for Finnmark) som skal avgjøre tvister om slike rettigheter. Kommisjonen og domstolen skal avvikles når arbeidet er sluttet. Det vises til nærmere omtale under kat. 06.20.

4.3.2 Ivareta offentlighet i forvaltningen og en god forvaltningslovgivning

«Offentlighetsprinsippet», det vil si innbyggernes rett til innsyn i forvaltningens saksdokumenter, er et fundamentalt prinsipp i vårt demokrati. For å styrke dette prinsippet, vedtok Stortinget en ny offentlighetslov i mai 2006, lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova). Loven vil gi økt innsyn i kommunal sektor. Loven vil dessuten som hovedregel trekke selskaper og lignende, der stat eller kommune har dominerende innflytelse, inn under offentlighetsprinsippet. Det er en vesentlig utvidelse av virkeområdet og vil innebære at hvordan offentlig virksomhet er organisert, ikke lenger blir avgjørende for allmennhetens innsynsrett. Det er viktig å styrke innsynsretten for å øke interessen for og deltakelsen i politiske debatter og prosesser. Loven forutsetter at det gis forskrifter på flere punkter, og ikrafttreddelsen må forberedes gjennom informasjons- og opplæringstiltak i samsvar med Justiskomiteens forutsetninger. Departementet tar sikte på at den nye offentlighetsloven kan tre i kraft 01.07.2007 eller 01.01.2008.

I nært samarbeid med Kommunenes sentralforbund holdt Justisdepartementet i juni 2005 et seminar der behovet for en revisjon av forvaltningsloven ble belyst fra ulike ståsteder. Departementet vurderer for tiden hvordan arbeidet skal følges opp.

Blant annet UDI-granskingen våren 2006 har vist at det er behov for oppdaterte og moderne retningslinjer og regler for ad hoc granskingskommisjoner. Det vil bli oppnevnt et utvalg til å gjennomgå reglene for slike kommisjoner.

4.3.3 Ivareta personvernet i lovgivningsspørsmål

Personopplysningsloven skal etterkontrolleres fire år etter at den ble satt i kraft, jf. Innst. O. nr. 51 (1999–2000). Justisdepartementet satte i gang arbeidet med en bred etterkontroll av loven i 2005. Flere prosjekter med eksterne deltakere er satt i

gang eller fullført. I juni 2005 la Norsk Regnesentral frem en rapport om hvilke elektroniske spor som den enkelte innbygger legger igjen etter seg, og hva disse sporene blir benyttet til. Rapporten danner grunnlag for en vurdering av om det er behov for ytterligere lovregulering av elektroniske spor. Justisdepartementet har også nedsatt en arbeidsgruppe for å vurdere om det er behov for mer umiddelbart å endre loven og forskriftene på enkelte punkter, jf. St.prp. nr. 1 (2002–2003). Arbeidsgruppen foreslo våren 2006 egne regler om arbeidsgiveres tilgang til ansattes e-post. Forslaget har vært på høring. Departementet arbeider videre med de resterende spørsmålene i etterkontrollen, og har gitt eksterne eksperter tilknyttet Universitetet i Oslo i oppdrag å vurdere flere av spørsmålene.

Justisdepartementet avholdt 30.05.2006 konferansen «Kan Grunnloven redde privatlivet» – en konferanse om det moderne samfunn og privatlivets fred. Konferansen ga verdifulle innspill til departementets oppfølging av Stortingets anordningsvedtak 30.09.2004 om å utrede om det er behov for et vern av privatlivets fred i Grunnloven.

4.3.4 Fremme god lovstruktur og et godt lovteknisk og tilgjengelig regelverk

Justisdepartementet har den senere tid lagt ned et betydelig arbeid med enkeltstående, men tildels omfattende lovreformer på strafferettens og straffeprosessens område. Av store prosjekter gjenstår et omfattende arbeid med ny straffelov. Innenfor sivilprosessen har arbeidet med en ny tvistelov stått sentralt, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004–2005). Den nye tvisteloven skal legge til rette for en tidsmessig behandling av sivile retts tvister. Loven skal gi en mer effektiv sivil rettspleie som gir raskere, billigere og riktigere tvisteløsning for partene og bidra til rettsavklaring. Tvisteloven har økt fokus på meklings både før og under domstolsbehandlingen. Det er et mål at flere tvister kan bli løst utenfor domstolene, samtidig som loven skal lette tilgangen til domstolene for folk flest i saker der det er behov for det. Det vises for øvrig til omtale av den nye tvisteloven under kat. 06.20. Departementet vil fortsatt prioritere arbeidet med den sivilrettslige lovgivningen. Utviklingen i EU gjør det nødvendig å styrke innsatsen med norske bidrag til og gjennomføring av fremtidig europeisk kontraktrettslovgivning og selskapsrett. Stigende mobilitet over landegrensene reiser stadig oftere spørsmål om hvilket lands lov som skal gjelde for et rettsforhold og hvilket lands domstoler som skal kunne avgjøre tvisten. Det er et stort norsk reformbehov på dette feltet. Departementet legger videre vekt på å få prioritert arbeidet med oppfølging av enkelte eksiste-

rende utredninger på sivilrettens område. De omfattende omlegginger av tinglysingsvesenet gjør det aktuelt å forberede en revisjon av tinglysingsloven.

Justisdepartementet har det overordnede ansvaret for å bidra til et enkelt, oversiktlig og sammenhengende lovverk med god lovstruktur. Med unntak av skattelover blir alle lovforslag forelagt for Justisdepartementet til lovteknisk gjennomgåelse. Departementet gir også råd til andre departementer i deres arbeid med lovforberedelser. Det er en sentral målsetting at de reglene som til enhver tid gjelder, er aktuelle og dekker de reelle behov.

Som en oppfølging av «forskriftsdugnaden» 1999-2002 ble det våren 2006 etablert en forskriftsenhet i tilknytning til Lovavdelingen i Justisdepartementet. Enheten skal være et kompetansesenter for sentralforvaltningens forskriftsarbeid som arbeider for et bedre og mer enhetlig og brukervennlig forskriftsverk. Enheten skal bidra til både innholdsmessig og teknisk kvalitet i forskriftsverket. Målet om brukervennlige forskrifter stiller krav til god struktur og forståelig språk, og at reglene er utformet slik at de kan oppfylle sin hensikt. I tillegg ønsker en å oppnå bedre planlegging og kvalitet i regelverksarbeidet.

4.4 Ivareta Norges forpliktelser og interesser internasjonalt innenfor Justisdepartementets ansvarsområder

4.4.1 Bidra til et egnet internasjonalt regelverk og en effektiv gjennomføring av internasjonale forpliktelser i norsk rett

Regjeringen vil fortsatt legge til rette for at Norge skal spille en aktiv rolle i det internasjonale samarbeidet for å forebygge og bekjempe særlig den organiserte og grenseoverskridende kriminaliteten. Gjennom deltakelse i multilaterale fora, herunder ikke minst FN, Europarådet og OSSE samt i samarbeid med EU er det en prioritert oppgave for norske myndigheter å bidra til at slik innsats gir synlige resultater. I denne sammenheng er det dessuten viktig for oss å forsterke og utnytte de mange og gode bilaterale samarbeidsrelasjonene som over tid er bygget opp.

Vårt nordiske nærområde er viktig når det gjelder kriminalitetsbekjempelse. I 2005 ble det inngått en nordisk konvensjon om overlevering av statsborgere for strafforfølgning (nordisk arrestordre). Departementet arbeider nå med å gjennomføre konvensjonen i norsk rett. Det legges dessuten vekt på å fortsette det uformelle og gode samarbeidet som er etablert blant de nordiske land om politifaglige og rettslige forhold. Bilateralt samarbeides det om å forebygge og oppklare straffbare

forhold. Nordisk Råd bidrar til å sette søkelyset på hvordan de nordiske landene kan arbeide mer effektivt for å bekjempe grenseoverskridende kriminalitet.

Det politifaglige og rettslige samarbeidet i Østersjø-området har høy prioritet, og er i nødvendig grad tilpasset utvidelsen av EU.

I en FN-sammenheng er det viktig for regjeringen at Norge gis mulighet til å bidra til konfliktforebygging, fredsmegling og fredsbygging. I de krisehåndterende prosesser har ikke minst norsk politi vist at det kan yte verdifulle bidrag. Det vil fortsatt bli satset på å støtte FN operasjoner med utplassering av norsk sivilt politi i kriseområder og land som er avhengig av internasjonal hjelp for å gjenopprette rettsstaten. FNs kontor for narkotika og kriminalitetsbekjempelse (UNODC) er en viktig aktør bl.a. i kampen mot organisert kriminalitet og korrupsjon. FN har fremforhandlet flere internasjonale instrumenter som alle har trådt i kraft. Konvensjonen mot grenseoverskridende kriminalitet og dens tre tilleggsprotokoller mot hhv menneskehandel, menneskesmugling og våpen, samt konvensjonen mot korrupsjon er viktige instrumenter hvis formål er å fremme internasjonalt samarbeid for å forebygge og bekjempe kriminalitet og korrupsjon. Samarbeidet med EU på det justipolitiske området utvikler seg stadig. Norge bruker aktivt de avtalene vi har om deltakelse i EU prosesser. Når det gjelder Schengensamarbeidet, vil det i tiden fremover bli mye oppmerksomhet rundt nye regler for informasjonsutveksling mellom landenes rettshåndhevende myndigheter i kampen mot kriminalitet og terrorisme. Det blir her særlig viktig å sikre garantier for personvern og databeskyttelse. Utviklingen av den nye generasjon av Schengen Informasjonssystem (SIS II) vil stå sentralt. For å sikre en enhetlig og god kontroll med de ytre grenser og fremme solidaritet mellom medlemsstatene, arbeides det med å etablere et «Yttergrensefond» gjennom et rammeprogram. Dette skal gi den finansielle støtten som kreves for å oppnå en helhetlig og forsvarlig forvaltning av de ytre grenser, inkludert visumutstedelse.

Våre avtaler med EU om deltakelse i Eurojust, som er påtalemyndighetenes samarbeidsorgan i Europa, og Grensekontrollbyrået, som skal koordinere alt arbeidet med å legge til rette for at nasjonale myndigheter skal bli best mulig rustet til å holde oppsikt med og kontrollere trafikken over de ytre grenser, har vist seg å fungere godt. Det er nå norske representanter i disse organene ved siden av norsk representasjon i politisamarbeidet Euro-pol. Det er dessuten tatt initiativ til å samarbeide nærmere med EU om politiutdanning. Norge sikter mot å delta aktivt i det arbeidet EU, gjennom

sin institusjon for politiutdanning – CEPOL, etter hvert vil utvikle for å høyne politiutdanningen i Europa. Norge er invitert til å samarbeide regelmessig med CEPOL.

EU-kommisjonens Grønnebok om European programme for critical infrastructure protection har vært på høring, og Justisdepartementet har koordinert arbeidet i Norge. Det legges opp til at Norge deltar i dette arbeidet og at Justisdepartementet blir kontaktpunktet i Norge.

Norge vil fortsette sitt arbeid innen OSSE med å fremme trygghet og rettssikkerhet i flere land på Balkan.

Det justispolitiske samarbeidet i Østersjøregionen, bl.a. gjennom Baltic Sea Task Force (BSTF) og Baltic Sea Region Border Control Cooperation (BSRBCC), går videre. Her legges det vekt både på alminnelig kriminalitetsforebyggende samarbeid og felles aktiviteter i tilknytning til grenseovervåking og kontroll.

En side ved å prioritere nordområde-politikken er det justis- og politimessige samarbeidet med Russland. Regjeringen vil fortsatt legge stor vekt på å utvikle et konstruktivt samarbeid med relevante russiske myndigheter på dette området.

Når det gjelder bekjempelsen av terrorisme, følger Regjeringen det internasjonale samarbeidet svært tett. Norge er i nær dialog med FN om oppfyllelse av alle nasjonale forpliktelser etter gjeldende FN-resolusjoner. Det legges videre vekt på å følge nøye med i EUs aktiviteter på dette området. I den grad dette faller naturlig, vil norske tiltak bli tilpasset de skritt EU tar.

Justisdepartementet vil videreføre den aktive deltakelse i det internasjonale arbeidet mot korrupsjon som utføres i Europarådet («Group of States Against Corruption») og i OECDs working Group on Bribery. Gjennom disse gruppene utføres det et viktig arbeid med å følge opp landenes implementering av internasjonale, rettslige instrumenter på området.

Financial Action Task Force (FATF), er den ledende internasjonale standardsetter når det gjelder tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering. Arbeidet mot finansiering av terror er knyttet opp mot FNs aktiviteter på området. FATF evaluerer også medlemslandenes konkrete implementering av de standarder den har utviklet. Justisdepartementet har ansvaret for Norges delegasjon til FATF.

Justisdepartementet er sentralmyndighet for behandling av saker som gjelder rettsanmodninger og utleveringer av lovbrøyttere. I 2005 behandlet departementet rettsanmodninger i 363 sivile saker

og 230 rettsanmodninger i straffesaker. Departementet mottok videre 49 utleveringssaker i 2005.¹

Justisdepartementet er også sentralmyndighet etter Haagkonvensjonen ift. de sivile sider ved internasjonal barnebortføring. Når foreldre kommer fra hvert sitt land, kan det ved samlivsbrudd oppstå uenighet om hvor felles barn skal bo. I noen tilfeller fører uenigheten til at en av foreldrene ulovlig flytter med barnet til et annet land, eller urettmessig holder barn tilbake etter avtalt samvær. Som sentralmyndighet samarbeider departementet med sentralmyndighetene i andre land for å løse slike saker. Det lykkes i de fleste tilfeller, og barnet er som regel tilbakeført innen få måneder etter at bortføringen fant sted uten at det er nødvendig å koble inn politiet. Justisdepartementet mottok i 2005 30 slike saker. Det er 75 land som har sluttet seg til konvensjonen. Utenriksdepartementet håndterer saker overfor land som ikke er tilsluttet konvensjonen.

Justisdepartementet deltar videre aktivt i FNs sjøfartsorganisasjon IMO (International Maritime Organization) i forbindelse med arbeidet med internasjonale konvensjoner om oljesølsansvar, passasjeransvar og andre sentrale sjørettslige spørsmål som er viktige for Norge.

Justisdepartementet deltar i ulike internasjonale fora hvor lovkonvensjoner utarbeides. Departementet spiller også en aktiv rolle ved vurderingen av hvordan konvensjoner bør gjennomføres i norsk rett. Rådgivning og vurdering av forholdet til menneskerettskonvensjonene, er også en viktig oppgave for Justisdepartementet. Sammen med Utenriksdepartementet har Justisdepartementet ansvar for en stor del av rapporteringen til internasjonale menneskerettsorganer.

Justisdepartementet leder Norges arbeid i NATOS komite for sivil beredskap og krisehåndtering (Senior Civil Emergency Planning Committee). Arbeidet er for tiden særskilt knyttet til beskyttelse av befolkningen mot masseødeleggelser, sikring av kritisk infrastruktur og sivilt-militært samarbeid.

Justisdepartementet har vært involvert i arbeid om redningssamarbeid i Barentsregionene, som bl.a. har medført et utkast til redningsavtale (kun landredning) mellom Norge, Russland, Sverige og Finland.

For ytterligere omtale av punktene om internasjonal krisehåndtering henvises det til omtalen under kat. 06.50.

¹ Sammenlignet med tilsvarende tall i St.prp. nr. 1 (2005-2006) er det en stor nedgang. Dette skyldes feilregistrering i foregående år. Rutinene for registrering er nå endret.

4.4.2 Bidra til demokratiutvikling og institusjonsbygging

Justisdepartementet opprettet i 2004 en beredskapsgruppe, benevnt «Styrkebrønnen», som på kort varsel skal kunne bistå i internasjonale sivile krisehåndteringsoperasjoner. Fra 2006 består gruppen av 45 personer, herunder dommere, statsadvokater, advokater, politijurister og personell fra kriminalomsorgen. Beredskapsgruppen skal gi råd og bistå til demokratiutvikling og institusjonsbygging i land som har hatt krig, interne konflikter, i land som er i en overgangsfase fra totalitært regime eller i land med svake demokratier. Gruppen skal bistå med oppbygging av institusjoner i hele rettskjeden, bruk av internasjonale menneskerettighetskonvensjoner og opplæring i internasjonale menneskerettigheter. Gruppen kan også, i en overgangsfase inntil nasjonale eller lokale institusjoner er etablert, delta i operative oppgaver innenfor rettspleien i land eller områder som er satt under administrasjon av det internasjonale samfunn.

Høsten 2006 er 16 personer i internasjonale oppdrag – seks dommere, en krigsadvokat, fem politijurister, tre fengselsrådgivere og en advokat. I Bosnia bistår til sammen fem rådgivere EUPM («European Union Police Mission»), WCC («War Crimes Chamber» for Bosnia- og Herzegovina) og det bosniske justisministeriet. I Georgia bistår seks rådgivere georgiske myndigheter med reformer av rettskjeden. Fem norske rådgivere bistår afghansk justispersonell i iringtefiring av straffesaker.

Norge bistår Georgia med reformer i hele justissektoren. Norge har fra høsten 2005 bistått afghanske myndigheter med håndtering av straffesaker i rettsapparatet. Våren 2006 ble det gjennomført kartlegging av et fremtidig bistandsprosjekt i Moldova. Gjennomføring av prosjektet vil sannsynligvis starte opp høsten 2006.

Bistandsaspektet gjør seg i stigende grad gjeldende ved internasjonalt politisamarbeid ved at land som arbeider for å etablere moderne og demokratiske samfunnsformer søker bistand til bl.a. utvikling av landets politi – sivilkrisehåndtering. For å tilføre FN-delegasjonen nødvendig politifaglig kompetanse, er det fra høsten 2006 opprettet en stilling som politirådgiver ved den norske FN-delegasjonen i New York.

Pr. mai 2006 hadde Norge 53 polititjenestemenn i utenlandstjeneste innenfor sivil krisehåndtering gjennom FN, OSSE, EU. Disse tjenestegjør i Kosovo, Serbia, Makedonia, Bosnia, Sierra Leone, Liberia, Sudan og Hebron i Midt-Østen. Norge har også utplassert en kontingent med polititjeneste-

menn i Afghanistan for å bistå i et tyskledet prosjekt under FN. Sentralt i dette er opplæring og undervisning av politiledere på akademiet i Kabul og bistand til sentrale nasjonale politimyndigheter. Det er også politi i tjeneste i et utviklingsprosjekt i nordvest Afghanistan (Faryab/Maymana) hvor Norge er ledende nasjon i arbeidet.

Norge har siden 1998 hatt et forholdsvis omfattende fengselssamarbeid med Russland. Samarbeidet ble innledet gjennom Europarådets Twin Prison prosjekt. Norge er fortsatt en aktiv deltaker i dette prosjektsamarbeidet. Norge er bl.a. representert i Europarådets styringsgruppe for reformer i russisk fengselsvesen. Fengselssamarbeidet har gradvis endret karakter fra materiell bistand til en fengselsfaglig dialog hvor spesielt kvinners situasjon i og utenfor fengsel er sentral. I tillegg til direkte samarbeid mellom norske og russiske fengsler er også opplæring av personell en viktig del av samarbeidet. Det er blant annet undertegnet en egen samarbeidsavtale mellom Kriminalomsorgens utdanningssenter og det russiske fengselsvesenets akademi i Ryazan. Fengselssamarbeidets overordnede siktemål er å bidra til å styrke demokratiet, rettsstaten og respekt for menneskerettighetene. Det norsk russiske fengselssamarbeidet har etter hvert også fått en bilateral dimensjon. Ved den russiske justisministerens besøk i Oslo i mars 2006 ble det undertegnet en generell justispolitisk samarbeidsavtale mellom de to landene.

Gjennom Europarådets Nor Balt prison prosjekt hadde Norge et tilsvarende samarbeid med latvisk fengselsvesen. Prosjektet fikk økonomisk støtte fra Utenriksdepartementet gjennom departementets handlingsplan for de nye søkerlandene til EU. Det har i noen tid vært arbeidet med sikte på å gjenoppta dette samarbeidet innen rammen av de nye finansieringsmekanismene som er etablert mellom Norge og EU. Noen av de viktigste samarbeidstemaer vil være personalopplæring, utvikling av varetektsfengslene og spørsmål knyttet til helse i fengsel.

4.5 En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor

4.5.1 Ivareta god utnyttelse av justissektorens ressurser

Omorganisering

Justisdepartementet og justissektoren vektlegger å ha strukturer som tilrettelegger for å konsentrere oppmerksomheten mer om sine kjerneoppgaver. Det arbeides kontinuerlig med forbedringer i ledelse, organisering, kompetanseutvikling og arbeidsformer. Det legges også vekt på å undersøke hvordan ulike forbedringstiltak virker, både

for å vurdere deres hensiktsmessighet i det enkelte tilfelle, for å sikre nødvendig læring i organisasjonen og for å sikre et faktabasert grunnlag for eventuelle nye tiltak.

For å kunne konsentrere seg om å være faglig sekretariat for politisk ledelse og for å kunne legge oppgaveløsningen nærmest mulig innbyggerne, er departementet fortsatt opptatt av at enkeltsaksbehandlingen i departementet legges ut til underliggende etater. I tråd med dette ble klagesaksbehandlingen i saker etter lov om fri rettshjelp fra 01.09.2006 overført til Justissekretariatene, jf. nærmere omtale under kat. 06.70.

I St. meld. nr. 27 (2004-2005) Om flodbølgekatastrofen i Sør-Asia og sentral krisehåndtering, jf. Innst. S. nr. 265 (2004-2005), ble det fremmet forslag til tiltak som skulle iverksettes for å styrke evnen til å bistå norske statsborgere i utlandet i krisesituasjoner, samt å styrke krisehåndteringen på strategisk nivå. Et av tiltakene var å etablere en ny krisestøtteenhet som skal bidra med støttefunksjoner til lederdepartement og Regjeringens kriseråd i deres krisehåndtering, jf. St.prp. nr. 44 (2005-2006). Det ble etablert en midlertidig løsning fra 01.01.2006 med personell fra hovedredningssentrene, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Politidirektoratet. Krisestøtteenheten vil i løpet av 2006 være etablert i egne tilpassede lokaler i Regjeringskvartalet og bestå av 6 – 8 heltidsansatte medarbeidere. I tillegg skal enheten i krisesituasjoner kunne utvides med forhåndsutpekt personell etter avtale med andre departementer og direktorater. Krisestøtteenheten er administrativt og faglig underlagt Justisdepartementet. Krisestøtteenheten vil ha daglige oppgaver knyttet til å ivareta støttefunksjoner og å bistå departementene med å forberede egen krisehåndteringsevne, jf. nærmere omtale under kat. 06.50.

Også andre oppgaver som ikke er naturlig å regne som departementsoppgaver, vil bli forsøkt lagt utenfor departementet. Ansvar for nødnett skal tillegges egen organisasjon utenfor departementet, jf. nærmere omtale under kat. 06.50.

I forbindelse med omorganiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet fikk Justisdepartementet økte oppgaver gjennom det administrative ansvaret for forliksrådene som inntil videre vil bli liggende i departementet, jf. nærmere omtale under kat. 06.20 og 06.40.

For å styrke koordineringen av justissektorens internasjonale arbeid blir det opprettet et internasjonalt sekretariat direkte under departementsråden.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi

IKT-strategi for justissektoren 2004-2007 skal bidra til en fortsatt samordnet IKT-utvikling i justissektoren, og føringer for de enkelte delsektorenes IKT-strategier. Satsingsområdene i strategien er: elektronisk samhandling med andre virksomheter i offentlig sektor, med profesjonelle brukere i privat sektor og bedre beslutningsinformasjon basert på datakvalitet og oppdatert informasjon. Begge satsingsområdene har store gevinstpotensialer og er nødvendig for å kunne realisere en fornyet, kunnskapsbasert justissektor.

Det er et betydelig behov for oppgradering og utskifting av flere IKT-systemer som benyttes i justissektoren. Store ressurser brukes i dag til forvaltning og drift av eldre IKT-løsninger. For å nå målene om elektronisk samhandling og effektiv utnyttelse av justissektorens ressurser, er det nødvendig med en helhetlig tenkning rundt hvordan man skal utnytte informasjonsfellesskapet i justissektoren. En gjennomtenkt IKT-arkitektur er en forutsetning for fleksible systemer, slik at systemene lettere kan tilpasses ved behov for endringer. Arkitekturen gir rammer for hvordan systemene skal realiseres. Justisdepartementet har sammen med virksomhetene i straffesakskjeden i 2005 vedtatt planer som beskriver hvordan sektor steg for steg skal bevege seg fra dagens systemlandskap til IKT-løsninger som er basert på den vedtatte IKT-arkitekturen. Som en del av arkitekturen er det gjort felles teknologivalg. Det er også inngått rammeavtaler for justissektoren som bl.a. skal sikre harmoniserte anskaffelser og gunstigere betingelser. Migreringssteg 1 i straffesakskjeden er igangsatt og skal bl.a. resultere i at politiet får en erstatning for dagens SSP Sentrale Straffe og politiregister. Kriminalomsorgen har igangsatt arbeidet med et nytt etatssystem basert på ny arkitektur. Justissektorens IKT-strategi og utviklingsarbeid er i tråd med regjeringens IKT-planer for offentlig sektor.

Prøveprosjektet med bruk av videokonferanse til fjernavhør og fjernmøter i domstolene skal evalueres i 2007. Forskrift om prøveordning med bruk av fjernmøteteknologi trådte i kraft 01.01.2006. Fem domstoler, seks politidistrikt og to fengsler deltar i prosjektet som startet i 2005. Domstolene kan bruke fjernmøteteknologi ved saksforberedende rettsmøter i sivile saker, ved hovedforhandlinger i sivile saker, ved rettsmøter om inngåelse av rettsforlik ved rettsmegling, ved rettsmøter om varetektsfengsling etter straffeprosessloven, ved rettsmøter for behandling av tilståelsessaker etter straffeprosessloven og ved avhør av vitner, sakkynndige og bruk av tolker i sivile saker og straffesaker.

Det er også økende bruk av videokonferanse som verktøy for bedre ressursutnyttelse og effektivisering av arbeidsprosesser i justissektoren.

Personalpolitikk

Det er et overordnet mål å sikre at Justisdepartementet og underliggende virksomheter til enhver tid har riktig bemanning og kompetanse slik at oppgavene blir utført på en best mulig måte. Departementet vil legge til rette for en mer individorientert personalpolitikk som ivaretar medarbeideres faglige og personlige utvikling. Det er utarbeidet en kompetansestrategi som gjennom en rekke tiltak skal bidra til å beholde, mobilisere og videreutvikle medarbeidernes kompetanse, tiltrekke ny kompetanse og gjennomføre kurs og programmer for definerte grupper medarbeidere. Aktivitetene skal bidra til å styrke rollen som faglig sekretariat for politisk ledelse, gi bedre ressursutnyttelse, øke medarbeidernes motivasjon og prestasjoner, samt styrke samspillet horisontalt og vertikalt i departementet.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS) og inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen)

Departementets overordnede mål for helse, miljø og sikkerhet er å forebygge ulykker, miljø- og helseskader og legge grunnlag for et godt arbeidsmiljø.

Arbeidsmiljøutvalget i departementet arbeider for et fullt forsvarlig arbeidsmiljø og behandler saker etter Arbeidsmiljølovens § 7-2. Hovedverneombud og verneombudene ivaretar medarbeideres interesser i saker som angår arbeidsmiljøet. Verneunder i avdelingene og medarbeiderundersøkelser vil danne grunnlag for det videre arbeidet med HMS i departementet.

Arbeidet med et mer inkluderende arbeidsliv er en del av departementets helse, miljø- og sikkerhetsarbeid. Justisdepartementet ønsker med IA-avtalen å forebygge sykefravær, øke fokuset på jobbnærvær og bidra til at medarbeidernes ressurser og arbeidsevne utvikles. Departementet vil videre arbeide for å rekruttere, beholde og legge til rette for personer med redusert funksjonsevne og motivere eldre ansatte til å bli lengre i jobb. Et forebyggende og systematisk HMS-arbeid er kjernen i Justisdepartementets arbeid for et arbeidsliv med plass for alle.

Justisdepartementet vil ha fortsatt fokus på nye og fleksible arbeidsformer for å bedre både oppgaveløsning og arbeidsmiljø. Noen avdelinger har etablert teamorganisering, mens andre har etablert faggrupper. Mulighet for personlig og faglig

utvikling og rom for å utøve initiativ og selvstendighet, vil være med på å øke både engasjement og trivsel på arbeidsplassen.

Forskningsinnsats

Forskning bidrar til kunnskapsbaserte beslutninger, og Regjeringen vektlegger forskning som vil øke kunnskapene om årsaker og sammenhenger i kriminalpolitikken.

Programsamarbeidet og kontakten med Norges forskningsråd vil fortsette for å legge til rette for økt rekruttering til forskning innen juridiske fag. Behovet for juridisk forskning er blant annet synliggjort i St.meld. nr. 20 (2004-2005) Vilje til forskning og St.meld. nr. 17 (2004-2005) Makt og demokrati. Her vektlegges innsikt i hvordan normer og rettsregler skapes, forstås og brukes. Rettsliggjøring er benyttet som karakteristikk av mengden av rettighetsbaserte lover på nasjonalt og lokalt nivå og som blant annet har sitt utgangspunkt i inkorporering av internasjonale konvensjoner i det norske lovverket. Det er satt i gang konkrete prosjekter for å belyse slike spørsmål i 2006.

I 2006 ble det igangsatt et forskningsprogram på samfunnssikkerhets- og beredskapsfeltet (SAM-RISK). Justisdepartementet bidrar til finansieringen av programmet. Programmet vil bidra til økt forskning om temaer knyttet til forebygging og håndtering av samfunnssikkerhet. Temaer i programmet er bl.a. organisert kriminalitet, naturkatastrofer og sosiale og etniske konflikter. Et sentralt formål med programmet er å bidra til forskning på tvers av sektorer og fagområder. Videre vil bygging av forskningskompetansen innrettes slik at vi bedre kan nyttiggjøre oss av internasjonal forskning og forskningsmiljøer innen samfunnssikkerhet og beredskapsfeltet.

Justisdepartementet ønsker kunnskap om sammenhengen mellom velferd og kriminalitet og vil fortsatt bidra til Norges forskningsråds Velferdsprogram. Dette programmet har blant annet prosjekter om barns rettigheter, retten som velferds-politisk styringsmiddel, sammenhengen mellom sosial kapital og kriminalitet og om voldsbruk blant ungdom. Justisdepartementet vil videre fortsatt bidra til forskning innenfor økonomisk kriminalitet. Et forskningsprogram om dette har allerede gitt oss økt kunnskap innenfor temaene hvitvasking og om økonomisk kriminalitet i drosjenæringen.

Noen større prosjekter som er igangsatt i 2006, vil fortsette også i 2007. Dette gjelder et prosjekt om internettkriminalitet og etterforskningsmetoder som har sitt utgangspunkt i mangel på begrepsapparat og systematikk for en god analyse

av internettkriminalitetens egenart. Et annet prosjekt, som Justisdepartementet finansierer sammen med Utenriksdepartementet, Forsvarsdepartementet og Kunnskapsdepartementet, har som formål å styrke de historiske kunnskapene om

nordmenns deltakelse i krigshandlinger. Prosjektet omhandler norske SS-soldaters eventuelle deltakelse og kunnskap om masseutryddelsene av russiske krigsfanger og jøder ved Østfronten under den 2. verdenskrig.

Kap. 400 Justisdepartementet

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	233 659	226 740	226 977
71	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	9 852	10 966	11 383
	Sum kap. 400	243 511	237 706	238 360

Post 01 Driftsutgifter

Posten skal i hovedsak dekke lønnsutgifter til ansatte i departementet, lønns- og driftsutgifter til medlemmer i kommisjoner, råd og utvalg og dessuten midler til engasjement og ekstrahjelp. Videre skal posten dekke departementets driftsutgifter, i tillegg til at utgifter til investeringer og utviklings tiltak føres på posten. Unntaksvis benyttes posten til investeringer i domstolene og ytre etat. Posten omfatter videre investeringer i IT-utstyr og finansiering av forskningsprosjekter. Bemanningen i Justisdepartementet utgjorde 297 årsverk pr. 01.03.2006, inkl. 15 årsverk under kap. 456 Nødnett – felles radiosamband under nødetatene, åtte årsverk under kap. 443 Innsynsutvalget og 13 årsverk til Styrkebrønnen. Det er overført 1 mill. kr fra kap. 430, post 01 til kap. 400, post 01 som følge av behov for styrking av den sentrale koordineringen av IKT-satsingen i kriminalomsorgen. Det er over-

ført 0,56 mill. kr fra kap. 456, post 01 til kap. 400, post 01 ifm. etablering og oppfølging av nytt felles digitalt nødsamband for nødetatene, Nødnett. I forbindelse med overføringen av behandlingen av klagesaker etter lov om fri retts hjelp fra Justisdepartementet til Justissekretariatene, er det overført 3,55 mill. kr fra kap. 400, post 01 til kap. 472, post 01.

Det foreslås at Justisdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 400, post 01 tilsvarende merinntekter under kap. 3400, post 01, jf. forslag til vedtak.

Kommisjonsbudsjettet

Justisdepartementet administrerer en rekke råd, utvalg og kommisjoner som utreder større saker. Kommisjonsbudsjettet dekkes over post 01 Driftsutgifter. Nedenfor er det laget en liste over permanente råd og utvalg og tidsbegrensede utvalg.

Permanente råd og utvalg	Antall medlemmer
Sjølovkomiteen	11
Straffelovrådet	4
Det interdepartementale polarutvalg	11
Rådet for taushetsplikt og forskning	4
Den faste ulykkeskommisjonen for visse ulykker innen fiskeflåten	3
Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll	4

Tidsbegrensede råd og utvalg	Antall medlemmer	Innstillingen ventes fremlagt
Datakrimutvalget	8	2006
Moenutvalget	3	2007
Voldtekstutvalget	11	2007
Samerettsutvalget	15	2007
Skiftelovutvalget	5	2007

Følgende råd og utvalg har avgitt innstilling i løpet av 2005 eller i 2006:

- Utvalg for å vurdere endringer i reglene om det sentrale registeret over DNA-profiler (DNA-utvalget) NOU 2005:19 Lov om DNA-register til bruk i strafferettspleien
- Utvalg for å utrede sikring av landets kritiske infrastruktur (Infrastrukturutvalget) NOU 2006:6 Når sikkerhet er viktigst. Beskyttelse av landets kritiske infrastrukturer og kritiske samfunnsfunksjoner
- Utvalg som skal utrede styrking av fornærmede og pårørendes straffeprosessuelle stilling (Fornærmedeutvalget) NOU 2006:10 Fornærmede i straffeprosessen – nytt perspektiv og nye stillinger

Nye utvalg:

Regjeringen har oppnevnt et eget utvalg som skal granske straffesakene mot Fritz Moen. Utvalget skal også vurdere om det er behov for endringer for å forhindre uriktige domfellelser i fremtiden.

Regjeringen har satt ned et utvalg som skal utrede situasjonen for kvinner og menn som har blitt utsatt for voldtekt og annen seksualisert vold. Arbeidet skal ta utgangspunkt i regjeringens målsetting om å styrke situasjonen for voldtektsutsatte. Utvalget skal bl.a. vurdere forebyggende tiltak og tiltak for å sikre at ofre blir møtt av offentlige instanser på en bedre måte. Utvalget skal levere sin utredning innen 01.10.2007.

Stortinget har tidligere vedtatt at havarikommisjonens ansvarsområde også skal omfatte sjøulyk-

ker, jf. lov 7. januar 2005 nr. 2. Det tas sikte på at loven kan tre i kraft 1. juli 2008, jf. omtale under kap. 1314, post 01 i Samferdselsdepartementet St.prp. nr. 1 (2006-2007).

Post 71 Tilskudd til internasjonale organisasjoner

Post 71 skal dekke Norges tilskudd til internasjonale organisasjoner under Justisdepartementets saksområde.

Norge dekker tilskudd til følgende organisasjoner m.m., under post 71:

- Den internasjonale domstolen i Haag
- Haagkonferansen for internasjonal privatrett
- «World Intellectual Property Organization» (WIPO)
- Det internasjonale institutt i Roma for ensartet privatrett (UNIDROIT)
- «The Group of States Against Corruption» (GRECO)
- Schengensamarbeidet inkludert felles Grensekontrollbyrå, tilskudd til Rådssekretariatet og Fellesorganet
- Den internasjonale kriminalitetsorganisasjon (Interpol)

Tilskuddene til de ovenfor nevnte internasjonale organisasjoner m.m. har preg av å være kontingent. Økonomiregelverkets regler om kunngjøring, søknad og kravene til tilsagnsbrev kommer derfor ikke til anvendelse.

Kap. 3400 Justisdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Diverse inntekter	18 169	72	75
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	3 169		
18	Refusjon av sykepenger	2 806		
	Sum kap. 3400	24 144	72	75

Post 01 Diverse inntekter

På posten føres refusjoner fra Utenriksdepartementet for den ODA-godkjente andelen på tre prosent av bidraget til World Intellectual Property Organization, jf. kap. 400, post 71. ODA-godkjente utgifter er utgifter som etter OECD/DACs retningslinjer kan godkjennes til utviklingshjelp. Post 01 benyttes også til å føre diverse inntekter. Disse inntektene varierer årlig og gir ikke grunnlag for å budsjetteres med noe beløp.

Justisdepartementet har i samarbeid med Utenriksdepartementet etablert en beredskapsgruppe som skal bistå i internasjonale sivile krisehåndteringsoperasjoner benevnt Styrkebrønnen. Justisdepartementet vil få refundert departementets utlegg fra Utenriksdepartementet. Det foreslås at merinntektene under kap. 3400, post 01 kan benyttes til å overskride bevilgningen under kap. 400, post 01 tilsvarende, jf. forslag til vedtak.

Programkategori 06.20 Rettsvesen

Utgifter under programkategori 06.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)				
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
				Pst. endr. 06/07
01-23	Driftsutgifter	1 689 856	1 850 042	1 889 292
				2,1

Utgifter under programkategori 06.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)				
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
				Pst. endr. 06/07
61	Høyesterett (jf. kap. 3061)	57 613	57 556	59 700
410	Tingrettene og lagmannsrettene (jf. kap. 3410)	1 440 837	1 302 655	1 342 200
411	Domstoladministrasjonen (jf. kap. 3411)	51 566	57 837	60 452
412	Tinglysingsprosjektet (jf. kap. 3412)	42 557	133 618	124 357
413	Jordskifterettene (jf. kap. 3413)		145 481	152 624
414	Forliksråd og andre domsutgifter	97 283	152 895	149 959
	Sum kategori 06.20	1 689 856	1 850 042	1 889 292
				2,1

Bevilgning under kategorien foreslås økt i hovedsak som følge av merutgifter til nye lokaler for Gjøvik og Haugaland tingretter i 2007 og helårsvirkning av lokalprosjekter fullført i 2006 (21,9 mill. kr), forberedende tiltak til iverksettelse av ny tvistelov 01.01.2008 (17,5 mill. kr), samt etableringen av Finnmarkskommisjonen fra 01.01.2007 og av Utmarksdomstolen for Finnmark noe senere i 2007 (10 mill. kr).

Forslaget til reduksjon i bevilgningen på kap. 412 er av teknisk karakter og skyldes at registreringsordningen for rettighetsregistreringer i borettslagsandeler nå er opprettet og går over i en driftsfase.

1 Innledning

Domstoladministrasjonen har det administrative ansvaret for domstolene. Domstoladministrasjonen er organisert som et uavhengig statlig organ og ledes av et styre.

Samhandlingen mellom Stortinget, regjeringen, Justisdepartementet og Domstoladministrasjonen er ivarettatt gjennom lovfestede rammebetingelser for Domstoladministrasjonens virksomhet.

Rammebetingelsene følger fire hovedprinsipper, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000–2001) Om lov om endringer i domstolloven m.m. (den sentrale domstoladministrasjon og dommernes arbeidsrettslige stilling) og Innst. O. nr. 103 (2000–2001):

1. «Justisdepartementet skal ikke i fremtiden ha alminnelig instruksjonsmyndighet over domstolene i administrative spørsmål i kraft av å være utøvende makt etter Grunnloven § 3
2. Gjennom Stortingets behandling av budsjettproposisjonen gis sentralt fastsatte retningslinjer for de ansvarsområder som er lagt til domstoladministrasjonen
3. Styring av domstoladministrasjonen skjer ved lov, forskrift eller plenarvedtak i Stortinget på vanlig måte etter forslag fra regjeringen
4. Regjeringen skal ved kongelig resolusjon kunne instruere domstoladministrasjonen i forhold til administrative enkeltsaker.»

Retningslinjene som er nevnt i pkt. 2 skal være generelle og på overordnet nivå, for å sikre samfunnets innflytelse på hvilke hovedretninger arbeidet til Domstoladministrasjonen skal ta. Regjerings instruksjonsmyndighet, jf. pkt. 4, er forutsatt brukt i unntakstilfeller. Domstoladministrasjonen velger satsingsområder og virkemiddelbruk innenfor tildelt budsjettamme.

Domstolenes organisering

Programkategori 06.20 omfatter Høyesterett, lagmannsrettene, tingrettene, spesialdomstolene, jordskifterettene, forliksrådene og Domstoladministrasjonen. Domstolene skal behandle straffesaker og sivile saker som bringes inn for avgjørelse. I tillegg til den dømmende virksomhet utfører domstolene i første instans også forvaltningspregede oppgaver som for eksempel vigslar og skifte. Domstolene er uavhengige i sin dømmende virksomhet, men er administrativt underlagt Domstoladministrasjonen.

1.1 Høyesterett

Høyesterett er landets øverste domstol og består av to avdelinger og Høyesteretts kjæremålsutvalg. Høyesterett ledes av høyesterettsjustitiarius.

1.2 Lagmannsrettene

Landet er inndelt i seks lagdømmer som hvert har en lagmannsrett. Hver lagmannsrett ledes av en førstelagmann.

1.3 Domstolene i første instans

Betegnelsen for domstolene i første instans er i hovedsak tingretter. Pr. 01.07.2006 er det totalt 78 førsteinstansdomstoler. Disse er delt inn i 76 tingretter og to byfogdembeter. Domstolene varierer i størrelse fra enedommerembeter med én fast dommer og én dommerfullmektig til store kollegiale domstoler, hvor Oslo tingrett er den største med til sammen 93 dommere og dommerfullmektinger (tall pr. 31.12.2005).

1.4 Jordskifterettene

Jordskifterettene er fellesbetegnelsen for 34 jordskifteretter (førsteinstans) og 5 jordskifteoverretter (ankeinstans). Jordskifterettene er særdomstoler som arbeider med oppgaver som har hjemmel i jordskifteloven. Jordskifterettene har også personale som utvikler fagområder som landmåling,

kartbehandling, skogvurdering, jordskifte, IKT m.m.

Jordskifterettene varierer i størrelse fra enedommerembeter med én fast dommer til kollegiale domstoler, hvor Sør-Trøndelag jordskifterett er den største med 6,8 dømmende årsverk. Hver jordskifterett ledes av en jordskifterettsleder.

Landet er delt inn i fem jordskiftedømmer som hver har en jordskifteoverrett. Hver jordskifteoverrett ledes av en jordskifteoverrettsleder. Siden 2003 har Hålogaland jordskifteoverrett vært ubemannet og oppgavene skjottes av jordskifteoverdommeren i Frostating.

1.5 Forliksrådene

Forliksrådene er en del av rettspleien på nivået under tingrettene. Forliksrådene er en av landets alminnelige domstoler. Det er forliksråd i hver kommune, og forliksrådsmedlemmene utnevnes av kommunestyrene. Det administrative ansvaret for forliksrådet som kollegial domstol ligger til Justisdepartementet. Sekretariatsfunksjonen for forliksrådene ligger hos politiet, som en del av politiets sivile oppgaver. For nærmere om organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet vises det til omtale under punkt 4.2.2 og kat. 06.40.

2 Hovedutfordringer

2.1 Innledning

For domstolene er hovedutfordringene etter departementets vurdering å sikre tilgang for alle og få til en rask og effektiv saksavvikling med høy kvalitet som sikrer rettssikkerheten for den enkelte. En effektiv ressursutnyttelse, med god struktur, organisering og ledelse, må tilstrebes.

Regjeringen vil legge til rette for at saker i domstolene behandles raskere. På denne bakgrunn ble bevilgningen til domstolene økt med 5 mill. kr i forbindelse med St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006) for å kunne videreføre et høyt aktivitetsnivå i domstolene. I forbindelse med NOKAS-saken ble domstolenes bevilgning økt ytterligere med 19,8 mill. kr i 2006.

Regjeringen foreslår for 2007 at bevilgningen til domstolene økes med 17,5 mill. kr til forberedende tiltak for å sette i verk ny tvistelov med virkning fra 01.01.2008. Den nye tvisteloven forventes å gi en mer effektiv sivil rettspleie som gir raskere, billigere og riktigere tvisteløsning og bedre produktivitet i domstolene. I forbindelse med gjennomføring av strukturreformen foreslår regjeringen å øke bevilgningen til domstolene med 21,9 mill. kr til gjennomføring av lokalprosjekter for Haugaland

tingrett og Gjøvik tingrett, samt helårsvirkning av lokalprosjekter igangsatt i 2006. Det legges opp til å videreføre det høye aktivitetsnivået i domstolene i 2007. I tillegg foreslås det å øke bevilgningen til domstolene og Domstoladministrasjonen med til sammen 10 mill. kr til etablering av Finnmarkskommisjonen med virkning fra 01.01.2007 og etablering av Utmarksdomstolen for Finnmark noe senere. Kommisjonen skal kartlegge eksisterende rettigheter i områder som Finnmarkseiendommen 01.07.2006 overtok fra Statskog SF, og Utmarksdomstolen skal behandle tvister som oppstår i den forbindelse.

Domstolene er et av samfunnets viktigste organer for konfliktløsning, og skal ivareta enkeltmenneskets krav til en trygg og upartisk prosess. Domstolene er derfor avhengige av tillit, ikke bare hos profesjonelle aktører i retten, men også hos leddommere, sakkyndige, enkeltmennesker og virksomheter som får sin sak prøvd for retten, og i befolkningen generelt. Avgjørelsene må ha høy kvalitet og avses innen rimelig tid. Prosessen skal være åpen, kontrollerbar og effektiv.

Domstolene skal være en reell konfliktløser for alle individer og virksomheter. Terskelen for å benytte tjenestene må ikke være for høy, samtidig som den må stå i forhold til tvistegjenstanden. Dette innebærer at både kostnader og tidsbruk forbundet med en rettslig prosess må stå i forhold til sakens betydning og omfang.

Media retter stadig økende oppmerksomhet mot domstolene. For å møte dette må domstolene kunne opptre profesjonelt, og bidra til at media gir et mest mulig helhetlig bilde av virksomheten i domstolene.

2.2 God struktur og organisering av domstolene

Velfungerende og effektive domstoler er en forutsetning for å nå målene for gjennomsnittlig saksavviklingstid. Domstoladministrasjonen arbeider derfor for en langsiktig utvikling av domstolsdriften. Dette omfatter blant annet organisering av arbeidsprosesser, ledelses- og kompetanseutvikling og økt bruk av IKT-løsninger. Grunnleggende rammer for dette er rettssikkerhet og kvalitet.

Domstoladministrasjonen deltar i regelverksarbeid, og har et spesielt ansvar for å vurdere administrative og økonomiske konsekvenser av regelverksendringer på domstolenes område.

Domstoladministrasjonen har videre ansvar for å sikre gjennomføringen av lovrevisjoner som angår domstolene. Godt samarbeid mellom Justisdepartementet og Domstoladministrasjonen er en forutsetning for å oppnå et smidig og effektivt regelverk for saksavviklingen.

Strukturendringene i første instans er et ledd i fornyingen av domstolene. Disse vil medføre at flere domstoler får en størrelse som gjør dem bedre rustet til å møte endrede krav og nye rammebetingelser. Overføringen av tinglysingen til Statens kartverk gjennomføres for å rendyrke domstolenes dømmende funksjon. For nærmere om strukturendringene i første instans og overføringen av tinglysingen vises til omtale under punkt 4.2.2.

Godt kvalifiserte dommere er en forutsetning for velfungerende domstoler. Domstoladministrasjonen arbeider for at domstolene framstår som attraktive arbeidsplasser. I samarbeid med Innstillingsrådet for dommere legges det til rette for en best mulig rekrutteringsprosess. Personlige og faglige egenskaper sammenholdt med domstolens behov, balansert kjønns sammensetning blant dommerne og rekruttering av personer med variert yrkes- og livserfaring legges til grunn ved vurdering av aktuelle søkere til et dommerembete. En særlig utfordring er rekruttering av domstolledere og rekruttering av dommere i distriktene.

God ledelse i domstolene er et sentralt virkemiddel for å skape et godt arbeidsmiljø og best mulig utnyttelse av menneskelige og materielle ressurser. De store organisasjonsendringene og innføringen av saksbehandlingssystemet LOVISA bidrar ytterligere til behovet for et profesjonelt lederskap. Å bidra til god ledelse i domstolene er derfor en prioritert oppgave for Domstoladministrasjonen.

Domstoladministrasjonen har et overordnet ansvar for kompetanseutvikling i domstolene. Faglig oppdatering og videreutvikling er nødvendig både for dommere og saksbehandlere, for å kunne holde en høy kvalitet på rettsavgjørelsene. Satsing på kompetanseutvikling er en prioritert oppgave.

2.3 Rask og effektiv saksavvikling

Den gjennomsnittlige saksavviklingstiden i sivile saker og straffesaker er for lang i forhold til fastsatte mål både i tingrettene og lagmannsrettene. Det er satt i gang en rekke tiltak for å avvikle sakene raskere, jf. omtale under punkt 4.2.2 Samhandling i straffesakskjeden. Det forutsettes at dette gjennomføres uten at det medfører stor belastning for de involverte og går utover kvaliteten på rettsavgjørelsene. Det er ikke fastlagt mål for gjennomsnittlig saksavviklingstid i jordskifterettene. Den gjennomsnittlige saksavviklingstiden vurderes likevel å være for lang ved enkelte jordskifteretter. Domstoladministrasjonen følger opp regjeringens og Stortingets målsettinger for saksavviklingen i domstolene, og vektlegger særskilt

forsvarlig og effektiv saksavvikling. Nedarbeiding av restanser er viktig, noe som blir vektlagt i fordelingen av ressurser til domstolene.

IKT-området er sentralt i samhandlingen mellom Justisdepartementet, Domstoladministrasjonen

og justissektoren for øvrig. En felles holdning i IKT-strategiske spørsmål og en samlet utvikling av IKT-området er vesentlig for å sikre kostnadseffektive og velfungerende IKT-tekniske løsninger som sikrer saksflyten og effektiviserer saksavviklingen.

3 Overordnede mål og retningslinjer

3.1 Hovedmål og delmål

Tabell 2.1 Hovedmål og delmål for justissektoren, herunder domstolene

Hovedmål	Delmål
Redusert kriminalitet	Bekjempe alvorlig, organisert og grenseoverskridende kriminalitet
God og effektiv konfliktforebygging og –løsning	Styrke og utvikle konfliktløsningsordninger Ivareta innbyggernes adgang til domstolene
En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor	Forsvarlig, kvalitetsbevisst og effektiv saksbehandling Ivareta en god utnyttelse av justissektorens ressurser Tilrettelegge for en serviceorientert justissektor

Domstoladministrasjonen skal sørge for at de overordnede krav og forventninger samfunnet setter til domstolene ivaretas, synliggjøre domstolenes uavhengighet og videreutvikle domstolenes rolle som en av samfunnets viktigste konfliktløsere.

En smidig og effektiv konfliktløsning i domstolene tilsier at alternative konfliktløsningsordninger må utvikles og tas i aktiv bruk også innenfor domstolene. Domstolenes struktur og organisering må fortløpende vurderes for å sikre et godt fungerende domstolsapparat.

En åpen og kvalitetsbevisst rettspleie innebærer god utnytting av ressursene, innenfor rammene av en forsvarlig saksbehandling. Virksomhe-

ten vil bli innrettet for å oppfylle grunnleggende krav til en god og effektiv rettspleie. Domstolene skal tilrettelegge sin virksomhet for å sikre at parter, profesjonelle aktører, publikum og media møter serviceorienterte og utadrettede domstoler, som gir god informasjon til det rettsøkende publikum.

3.2 Saksavviklingstider

Regjeringens og Stortingets mål for saksavviklingen i domstolene, angitt som gjennomsnitt for henholdsvis straffesaker og sivile saker, er en følge av domstolenes egne krav til forsvarlig og effektiv saksbehandling.

Tabell 2.2 Regjeringens og Stortingets mål for gjennomsnittlig saksavviklingstid

Mål for gjennomsnittlig saksavviklingstid	Lagmannsrettene	Tingrettene
	Mål i måneder	Mål i måneder
Sivile saker	6	6
Straffesaker	3	3
Straffesaker (enedommersaker)		1

I lovs form er det for visse sakstyper gitt anvisninger for saksavviklingstiden, blant annet i tilfeller med unge lovbrytere, og hvor tiltalte er under-

gitt varetekt. Dette er omtalt nærmere under punkt 4.2.1.

Nesten alle saker for jordskifterettene krever befarings på barmark. Dette medfører at mye av arbeidet er sesongbetont, noe som igjen påvirker saksavviklingstiden. Det vil bli vurdert å innføre mål for gjennomsnittlig saksavviklingstid også for jordskifterettene. Jordskifterettene vil de neste årene måtte tilpasse seg en rekke lovendringer og i sammenheng med dette, nye sakstyper og endringer i eksisterende sakstyper. Dette stiller krav til kontinuerlig kompetanseutvikling. Det er ventet at lovendringene også bidrar til at sakstilgangen øker ytterligere. For å unngå en negativ utvikling i ventetid, saksavviklingstid og restanser, er det nødvendig at de ressurser jordskifterettene disponerer blir utnyttet på best mulig måte. Domstoladministrasjonen vil derfor arbeide for at jordskifterettene skal være best mulig forberedt på de utfordringer som de står foran. Arbeidet vil bygge videre på Ledelse, Organisering og Kompetanse i domstolene (LOK-prosjektet).

3.3 Generelle retningslinjer for Domstoladministrasjonens virksomhet

Justisdepartementet foreslår følgende generelle retningslinjer for Domstoladministrasjonens virksomhet for 2007:

Domstoladministrasjonen skal følge opp målsetningene om en forsvarlig og effektiv saksavvikling, og arbeide for en god utnyttelse av tildelte budsjettammer for domstolene og jordskifterettene.

Domstoladministrasjonen skal bidra til fortsatt hensiktsmessige samhandlingsformer med Justisdepartementet, og mellom aktørene i rettspleien, spesielt påtalemyndigheten, men også forsvarere og kriminalomsorgen. Dette omfatter også IKT-strategiske spørsmål.

Faglig høyt kvalifiserte dommere med bred erfaring er av sentral betydning for en god kvalitet i rettspleien. Domstoladministrasjonen har ansvar for å legge til rette for en god og balansert rekruttering til domstolene, sørge for kompetanseutviklingstiltak og fortsette sitt arbeid med å utvikle god og profesjonell ledelse i domstolene.

Domstoladministrasjonen skal delta i forberedelsen av lovrevisjoner som angår domstolene, spesielt ved vurderingen av praktiske, administrative og ressursmessige konsekvenser av lovendringer.

Domstoladministrasjonen skal videre legge til rette for gjennomføring av vedtatte lovendringer. For 2007 gjelder dette særlig forberedelse av ikrafttredelse av ny tvistelov, slik at lovens intensjoner om en mer effektiv sivil rettspleie som gir raskere, billigere og mer effektiv konfliktløsning ivaretas.

Domstoladministrasjonen skal sette justisministeren i stand til å besvare henvendelser fra Stortinget, Riksrevisjonen, Sivilombudsmannen m.fl.

4 Tilstandsvurderinger og mål

4.1 Redusert kriminalitet

4.1.1 Bekjempe alvorlig, organisert og grenseoverskridende kriminalitet

Gjennom sin sentrale rolle i straffesaksbehandlingen har domstolene en viktig rolle i bekjempelsen av alvorlig og organisert kriminalitet. Også i denne sammenheng er det viktig med rask beramning og effektiv og rettssikker gjennomføring av straffesakene.

4.2 En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor

4.2.1 Forsvarlig, kvalitetsbevisst og effektiv saksbehandling

Antall saker i domstolene varierer fra år til år, og svingninger i saksmengden vil alltid forekomme. Tilførselen av saker fra politi og påtalemyndighet vil variere både i antall og kompleksitet. Det samme gjelder tilfanget av sivile saker. Samtidig vil lov- og regelverksendringer, tekniske og organisatoriske endringer, endringer i sakenes kompleksitet m.m. kunne medføre endringer i saksmengden og sakenes tyngde av mer varig karakter.

Saksavviklingstallene for lagmannsrettene og tingrettene for 2004 og 2005 inneholder avvik i forholdet mellom innkommet, behandlet og beholdning, jf. tabellene 2.3 til 2.9. Dette skyldes problemer med konvertering av saker fra gammelt saksbehandlingssystem (SAKS) til nytt (LOVISA). Avvikene er imidlertid ikke så store at de påvirker det generelle bildet.

Den gjennomsnittlige saksavviklingstiden er knyttet til avgjorte eller avsluttede saker i perioden. Særlig for mindre domstoler kan avslutningen av en enkelt sak i en periode gi tilfeldige svingninger i den gjennomsnittlige saksavviklingstiden.

Høyesterett

Antall innkomne sivile saker (anker, kjæremål mv.) har gått noe opp fra 786 saker i 2004 til 814 saker i 2005. Behandlingstiden fra henvisning i kjæremålsutvalget til Høyesteretts avgjørelse var i gjennomsnitt 5,8 måneder, en oppgang fra 5,4 måneder i 2004. Antallet ikke-avgjorte saker ved årets slutt har gått opp fra 32 saker i 2004 til 48 saker i 2005.

Antall innkomne straffesaker (anker, kjæremål mv.) har gått ned fra 1062 saker i 2004 til 960 saker i 2005. Behandlingstiden fra tillatt fremmet i kjære-

målsutvalget til Høyesteretts avgjørelse var i gjennomsnitt 2,7 måneder i 2005, en oppgang fra 2,5 måneder i 2004. Antallet ikke-avgjorte saker ved årets slutt var 21 saker mot 19 saker i 2004.

Lagmannsrettene

I lagmannsrettene har det vært en økning i antall innkomne og en nedgang i antall behandlede med-

domsrettssaker. For lagrettesakene har innkomne og behandlede saker økt. Beholdningen av meddomsrettssaker har blitt redusert med over 2 %, mens beholdningen av lagrettesaker har økt med 5 %. Antall innkomne sivile ankesaker har økt noe, men kombinert med høy saksavvikling har dette resultert i en reduksjon i beholdningen på 8 %.

Tabell 2.3 Oversikt meddomsrettsaker og lagrettesaker 2003–2005

Straffesaker	Lagrette innkommet	Lagrette behandlet	Lagrette beholdning	Meddomsrett innkommet	Meddomsrett behandlet	Meddomsrett beholdning
2003	375	376	148	523	495	199
2004	321	295	161	451	471	178
2005	342	325	169	505	457	174
Endring 04-05	7 %	10 %	5 %	12 %	-3 %	-2 %

Tabell 2.4 Oversikt sivile ankesaker 2003–2005

Sivile ankesaker	Sivile ankesaker innkommet	Sivile ankesaker behandlet	Sivile ankesaker beholdning
2003	1 853	1 746	1 544
2004	1 684	1 800	1 362
2005	1 754	1 836	1 253
Endring 04-05	4 %	2 %	-8 %

Tabell 2.5 Gjennomsnittlig saksavviklingstid i måneder 2002–2005

	2002	2003 ¹	2004	2005
Sivile ankesaker	9,4		10,0	9,8
Lagrettesaker	6,5		4,8	5,2
Meddomsrettsaker	5,4		5,2	5,1

¹ Usikkerheten knyttet til statistikkgrunnlaget etter overgangen til nytt saksbehandlingssystem gir særlige utslag for lagmannsrettene i 2003. Det er derfor ikke mulig å gi pålitelige saksavviklingstider for dette året.

Den gjennomsnittlige saksavviklingstiden for sivile ankesaker var 9,8 måneder i 2005. Den lange saksavviklingstiden skyldes blant annet at lagmannsrettene i forbindelse med restansenedarbeidingsprosjekter har behandlet flere gamle saker. Dette øker den totale saksavviklingstiden. Det er betydelig variasjon i saksavviklingstiden mellom domstolene. I 2005 variertesaksbehandlingstiden fra 5,3 til 12,4 måneder. Den gjennomsnittlige saks-

avviklingstiden for lagrette- og meddomsrettssaker var relativt stabil i 2004 og 2005. Det er fremdeles variasjoner mellom domstolene. Saksavviklingstiden for lagrettesaker varierte mellom domstolene fra 3,6 til 6,2 måneder i 2005. Den gjennomsnittlige saksavviklingstiden for meddomsrettssakene varierte mellom lagmannsrettene fra 3,3 til 7,2 måneder i 2005.

Tingrettene

Tabell 2.6 Oversikt sivile saker (A-saker) 2003–2005

Sivile saker	Sivile saker innkommet	Sivile saker behandlet	Sivile saker beholdning
2003	13 341	13 371	7 577
2004	13 450	13 944	7 751
2005	12 788	13 219	7 131
Endring 04-05	-5 %	-5 %	-8 %

Tabell 2.7 Oversikt meddomssaker (M-saker) 2003–2005

Meddomssaker	Meddomssaker innkommet	Meddomssaker behandlet	Meddomssaker beholdning
2003	16 499	16 627	4 560
2004	16 896	16 343	5 264
2005	17 494	17 417	4 528
Endring 04-05	4 %	7 %	-14 %

Tabell 2.8 Oversikt enedommersaker (F-saker) 2003–2005

Enedommersaker	Enedommersa- ker innkommet	Enedommersa- ker behandlet	Enedommersa- ker beholdning
2003	36 070	35 407	2 236
2004	36 434	36 032	2 410
2005	35 049	34 808	1 888
Endring 04-05	-4 %	-3 %	-22 %

Beholdningen for både sivile saker, enedommersaker og meddomsrettssaker er redusert i 2005. Domstolene behandlet 8,7 % flere sivile saker

i 2005 enn 2004. Antall behandlede meddomsrettsaker var tilnærmet det samme som i 2002.

Tabell 2.9 Gjennomsnittlig saksavviklingstid i tingrettene i måneder 2002–2005

Gjennomsnittlig saksavviklingstid	2002	2003	2004	2005
Sivile saker (A-saker)	6,7	6,7	6,9	7,0
Enedommersaker (F-saker)	0,6	0,6	0,6	0,6
Meddomssaker (M-saker)	4,0	3,4	3,5	3,2

Den gjennomsnittlige saksavviklingstiden for sivile saker har vært relativt stabil frem til 2003, men økte til 7 måneder i 2005. Det er betydelig variasjon i saksavviklingstiden mellom domstolene. I 2005 varierte saksbehandlingstiden fra 3,5 til 11,8 måneder (om lag 44 % av domstolene er innenfor målet). Den gjennomsnittlige saksavviklingstiden for meddomsrettssakene gikk ned fra 3,5 måneder i 2004 til 3,2 måneder i 2005. Dette kan delvis forklares med et vellykket restansenedarbeidingsprosjekt i Oslo tingrett. Det er fremdeles betydelig variasjon mellom domstolene, fra 0,9 til 6,5 måneder saksavviklingstid i 2005 (om lag 60 % av domstolene var innenfor målet). Den gjennomsnittlige saksavviklingstiden for enedommer-sakene var stabil på 0,6 måneder, og saksavviklingstiden i den enkelte domstol varierte fra 0,2 til 1,9 måneder i 2005 (om lag 91 % av domstolene var innenfor målet).

Rettsmekling

Rettsmekling er fra 01.01.2006 et tilbud ved alle tingretter og lagmannsretter. Det vises for øvrig til nærmere omtale under punkt 4.3.1. Foreløpige beregninger for 2006 viser at 47 domstoler har meklet i 878 saker. Så langt i 2006 ligger forliksprosenten i meklingsmøtet på rundt 72 %. Dette er samme nivå som i 2004. Gjennomsnittlig saksavviklingstid for meklingsakene som ender med forlik er 120 dager. Det vil si at rettsmekling gir avgjørelser på omkring halvparten av tiden som en ordinær domstolbehandling tar.

Jordskifterettene

Statistikken viser at det i 2005 ble avsluttet totalt 1 019 saker i jordskifterettene, mot 1 007 saker i 2004. Jordskifteoverrettene avsluttet 37 saker. 1 105 tvister ble behandlet og avgjort enten gjennom dom eller rettsforlik, mot 763 i 2004. 9 875 parter (8 207 i 2004) fikk løst problemer knyttet til sine eiendommer i sakene som ble avsluttet.

Tabell 2.10 Oversikt jordskifteoverrettssaker 2003-2005

År	Nye krav	Avsluttede saker	Gjennomsnittlig saksavviklingstid i måneder
2003	48	49	10
2004	50	58	18
2005	39	37	16
Endring 04-05	-22 %	-36 %	-11 %

Tabell 2.11 Oversikt jordskifterettssaker 2003-2005

År	Nye krav		Behandlede saker		Foreliggende saker	
	Endrings-saker	Rettsfastset-tende saker	Endrings-saker	Rettsfastset-tende saker	Endrings-saker	Rettsfastset-tende saker
2003	403	418	451	470	1026	1009
2004	356	464	461	546	974	938
2005	385	571	468	551	871	997
Endring 04-05	8 %	23 %	2 %	1 %	-11 %	6 %

Saksavviklingstiden på avsluttede saker økte fra 29 måneder i 2004 til 31 måneder i 2005. Antall innkomne saker økte med 136 saker (17 %) fra 2004 til 2005. Dette skyldes blant annet at verne-myndighetene krevde ekstraordinært mange saker for klarlegging av vernegrenser. Det kom

inn 956 saker i 2005, mot 820 saker i 2004. Restansene ble redusert med 2 %. Den gjennomsnittlige saksavviklingstiden på avsluttede saker viser tiden fra krav er innkommet (registrert) til saken er avsluttet. Særlig for de mindre jordskifterettene kan avslutningen av en enkelt sak i en periode gi

tilfeldige svingninger i den gjennomsnittlige saksavviklingstiden.

Saker med lovbestemte frister

For en del sakstyper både innenfor strafferetten og sivilrettens område er det angitt frister for saksavviklingen. Straffeprosessloven § 275 har klart definerte prioriteringsregler. Hovedforhandling skal berammes innen to uker fra saken ble mottatt i tingretten, og dersom siktede var under 18 år da forbrytelsen ble begått skal hovedforhandling være påbegynt innen seks uker etter at saken kom inn til tingretten. Henvisning til ankeforhandling skal skje innen to uker fra anke kom inn til lagmannsrettene, og i saker der tiltalte var under 18 år da forbrytelsen ble begått skal ankeforhandling være påbegynt innen åtte uker fra henvisning til ankeforhandling.

Fristene for saksavvikling for disse sakstypene kan måles. For tingrettens del har utviklingen de senere årene vært positiv. Samlet var fristoverskridelsene for tingrettene 34 % i 2005, mot 64 % i 2004 og 68 % i 2003. Fristene for ankebehandling er målbar for 2005, og tallene viser en samlet overskridelse for lagmannsrettene på 55,5 % i 2005.

Dommeravhør og observasjon av barn

I straffesaker om seksuelle overgrep mot barn, gjelder særlige regler om at barnets forklaring skal tas opp ved utenrettslig avhør (dommeravhør) eller ved observasjon av barnet. En arbeidsgruppe nedsatt av Justisdepartementet i samarbeid med Domstoladministrasjonen evaluerte ordningen, og avga rapport i mai 2004. Rapporten ble sendt på høring, og Justisdepartementet innlemmet oppfølgingen av rapporten i arbeidet til prosjektgruppen som ble nedsatt for å vurdere ny avhørsmodell av barn (Barnas Hus). Forslaget til etablering av pilotprosjektet, Barnas Hus, er nærmere omtalt under kategori 06.40. For domstolenes del vises det til at forslaget legger opp til at dommeravhør kan gjennomføres som del av pilotprosjektet i Barnas Hus. Avhør av barn gir spesielle utfordringer, og det er et viktig mål å få til så gode avhør som mulig. Det forutsettes at avhøret skal skje i lokaler som er tilrettelagt for nettopp å avhøre barn og de spesielle utfordringer dette innebærer også for den som skal foreta avhøret. Utstyret skal holde høy teknisk kvalitet og avhørsrommet skal lett kunne tilpasses barn og unge i ulike aldersgrupper.

Lekdommerutvalget

Lekdommere spiller en viktig rolle i vårt rettssystem. Særlig i strafferettspleien er lekdommerinnslaget betydelig. Blant annet for at allmennheten skal ha tillit til rettsvesenet, er det viktig at lekdommerne langt på vei gjenspeiler de ulikhetene som er i befolkningen med hensyn til sosiale, økonomiske, kulturelle og verdimeslige forhold. I utvalgene av meddommere og lagrettemedlemmer for perioden 2004-2008 har 2,8 % innvandrerbakgrunn. Av disse har 1 % bakgrunn fra land utenfor Europa og Nord-Amerika. Tallene viser at innvandrerbefolkningen er underrepresentert i meddommer- og lagretteutvalgene. Det er også skjevheter i utvalgene på andre områder, slik som alder, utdanning, inntekt, andel ansatte i offentlig sektor med videre.

Justisdepartementet arbeider med oppfølging av blant annet lekdommerutvalgets utredning NOU 2002: 11 Dømmes av likemenn. Etter planen skal departementet fremme en proposisjon for Stortinget i løpet av 2006. Departementet ønsker å styrke mangfoldet i lekdommerutvalgene. Det legges opp til å lovfeste at utvalgene skal ha en allsidig sammensetning, og at kommunene skal legge vekt på mangfold i alder og kulturell bakgrunn, slik at utvalgene best mulig representerer alle deler av befolkningen.

4.2.2 Ivareta god utnyttelse av justissektorens ressurser

Oppfølging av St.meld. nr. 23 (2000–2001) Førsteinstansdomstolene i fremtiden

Stortinget vedtok 21.05.2001 at antall førsteinstansdomstoler skulle reduseres fra 92 til 66. Det ble senere besluttet at også Oslo skifterett og byskriverembete og Oslo byfogdembete skulle slås sammen. Domstoladministrasjonen har ansvaret for gjennomføringen av den nye domstolsstrukturen.

Det er gjennomført strukturendringer i flere fylker. Noen tingretter er helt og fullt slått sammen med andre domstoler, mens noen har fått domsognet delt opp ved at de har avgitt kommuner til andre tingretter. Pr. 01.01.2006 var antallet tingretter blitt redusert med 12 siden prosessen startet.

Strukturendringene er ressurskrevende. Blant annet medfører strukturendringene at det må bygges nye tinghus, eller foretas ombygginger i eksisterende bygg. I enkelte tilfeller har forsinkelser i byggeprosessene ført til at også strukturendringene er blitt utsatt.

Endringer i 2006:

I Akershus ble Eidsvoll tingrett og deler av Nes tingrett slått sammen til Øvre Romerike tingrett. Den nye domstolen er lokalisert til Eidsvoll. De øvrige deler av domssognet til Nes tingrett ble overført til Nedre Romerike tingrett i Lillestrøm. Videre ble Indre Follo tingrett slått sammen med Ytre Follo tingrett til Follo tingrett som holder til i nye lokaler i Ski. Endringene skjedde fra 01.01.2006.

I Hedmark ble domssognet til Solør tingrett dels slått sammen med Sør-Østerdal tingrett i Elverum og dels med Vinger og Odal tingrett i Kongsvinger fra 01.04.2006. Den nye domstolen i Kongsvinger flyttet inn i nye lokaler og har fått navnet Glåmdal tingrett.

I Oslo ble Oslo skifterett og byskriverembete slått sammen med Oslo byfogdembete fra 01.07.2006. Den nye domstolen heter Oslo byfogdembete og holder til i Oslo tinghus.

I Hordaland ble Nordhordland tingrett og Midhordland tingrett slått sammen til Nordhordland tingrett med lokaler i Bergen tinghus. Domstolen fikk tilført Voss kommune fra Voss tingrett, som ble delt og flyttet, og Gulen kommune fra Fjordane tingrett i Sogn og Fjordane fylke. Voss tingrett avga også to kommuner til Hardanger tingrett. Bergen tingrett og Bergen byfogdembete ble slått sammen til Bergen tingrett, og har lokaler i Bergen tinghus. Endringene skjedde fra 01.09.2006.

I Rogaland ble Jæren tingrett slått sammen med Sandnes tingrett i Sandnes fra 01.09.2006. Den nye domstolen har fått navnet Jæren tingrett, og er lokalisert til Sandnes i nye lokaler.

Endringer i 2007:

I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2006 ga Stortinget sitt samtykke til at Domstoladministrasjonen i 2006 kan inngå bindende leieavtaler for Gjøvik og Haugaland tingretter for 20 år med samlede årlige leieutgifter på 9,3 mill. kr, jf. St.prp. nr. 66 (2005-2006) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2006 og Innst. S. nr. 205 (2005-2006). Det stilles midler til disposisjon for gjennomføring av prosjektene, se omtale under postomtalen til kap. 410, post 01. Det er gjennomført tilbudskonkurranser for nye lokaler til disse tingrettene samt Hønefoss tingrett, og lokalene er planlagt ferdigstilt omkring årsskiftet 2007/2008.

Nye strukturendringer:

Departementet legger vekt på at strukturreformen i all hovedsak skjer i tråd med de føringer som ble

lagt i forbindelse med stortingsbehandlingen av saken. Departementet har imidlertid funnet det hensiktsmessig, blant annet i lys av innspill fra Domstoladministrasjonen og viktige utviklingstrekk etter stortingsbehandlingen, på nytt å vurdere strukturen for noen få domssogn. Av Stortingets vedtak i 2001 følger at det skal være fire, mot i dag fem, førsteinstansdomstoler i Buskerud. Kongsberg tingrett og Eiker, Modum og Sigdal tingrett skal slås sammen til Eiker og Kongsberg tingrett, lokalisert til Hokksund. Hallingdal tingrett i Nesbyen og Drammen tingrett skal bestå, i likhet med Ringerike tingrett som skifter navn til Hønefoss tingrett. Departementet foreslo i St.meld. nr. 23 (2000-2001) at Buskerud skulle betjenes av fire domstoler, men at Eiker og Kongsberg tingrett burde lokaliseres til Kongsberg. Justiskomiteens flertall mente på sin side at domstolen sør i fylket burde ligge i Hokksund i stedet for Kongsberg, og vektla særlig de egnede lokalene i Hokksund som er blant landets nyeste og mest moderne, med inngått leieavtale frem til 2026. Departementet er av den oppfatning at domstolsstrukturen i Buskerud i dag fungerer godt, og ser ikke noe behov for å gjøre endringer, med unntak av den vedtatte overføringen av Jevnaker kommune til Hønefoss tingrett. Kongsberg har en velfungerende domstol og Søndre Buskerud politidistrikt har påtaleenhet i Kongsberg. Kongsberg er også et av sentrene i fylket, med betydelige næringslivsinteresser. En domstol både på Kongsberg og i Hokksund vil være viktig for å fremme distriktpolitiske interesser og næringslivsinteresser. Det foreslås at Kongsberg tingrett opprettholdes, og at domstolsstrukturen i Buskerud videreføres som i dag, med unntak av at Jevnaker kommune overføres til Hønefoss tingrett. Forslaget til endring i strukturen ble sendt på høring med frist for uttalelse innen 19.07.2006. Flertallet av høringsinstansene har støttet forslaget. Forslaget er anslått å medføre en reduksjon i merutgifter til engangsinvesteringer på 1 mill. kr i forhold til Stortingets vedtak.

Etter at strukturendringene er sluttført bør det gjennomføres en evaluering av reformen og en vurdering av behovet og kriterier for fremtidige strukturendringer. Det vil ikke bli fremmet forslag om ytterligere strukturendringer før den pågående reformen er gjennomført.

Omstilling for domstolledere og andre ansatte i domstolen:

En reduksjon av antall domstoler reduserer også antall domstolledere. Domstoladministrasjonen har forhandlet frem en arbeidsavtale for sorenskriverne som er eller kan bli overtallige embetsledere

etter strukturendringene. Avtalen innebærer at sorenskriverne fortsetter sitt dommerverv, enten som fast dommer i tingretten, eller i en ressursgruppe av dommere administrert av Domstoladministrasjonen. Pr. 01.01.2006 var 10 dommere tilknyttet ressursgruppen.

Fremtidig organisering av tinglysing i fast eiendom

Stortinget vedtok 12.06.2002 at tinglysingen i fast eiendom skal overføres til Statens kartverks hovedkontor i Ringerike kommune, jf. St.meld. nr. 13 (2001–2002) Fremtidig organisering av tinglysing i fast eiendom og Innst. S. nr. 221 (2001–2002). Senere vedtok Stortinget å opprette et servicesenter for tinglysingen i Ullensvang herad, og at arkivet for panteboken legges til Statens kartverks hovedkontor, jf. Innst. S. nr. 59 (2004–2005). Stortingets vedtak gjennomføres i et prosjekt (Tinglysingsreformprosjektet) ledet av Justisdepartementet med deltakelse fra Domstoladministrasjonen, Statens kartverk og Norsk Eiendomsinformasjon as. Andre berørte parter er trukket med i arbeidet etter behov.

Overføringen av oppgaver og stillinger fra domstolene til Statens kartverk skjer gradvis. Fremdriften i overføringen av tinglysingsoppgavene er koordinert med tidsplanen for strukturendringene i domstolene. Pr. 30.06.2006 er tinglysingsoppgaver fra 44 domstoler, herunder tinglysingsoppgaver fra Oslo skifterett og byskriverembete overført til kartverket. I siste halvår 2006 vil tinglysingsoppgaver for ytterligere 13 tingretter overføres til Statens kartverk. De siste 27 overføringene er planlagt gjennomført i løpet av 2007.

11.04.2005 gikk Statens kartverk over til å innkreve tinglysingsgebyr og dokumentavgift på etter-skudd, jf. lov 10. desember 2004 nr. 77 om endringer i skatte- og avgiftsopplegget 2005. I de domstolene hvor det fortsatt tinglyses, betales tinglysingsgebyr og dokumentavgift på forskudd inntil tinglysingsmyndigheten blir overført. 25.04.2005 ble det innført nytt registreringssystem for tinglysing (Regin@) ved Statens kartverk. Fra dette tidspunktet vil de enkelte tingretters tinglysingsbaser bli konvertert inn i det nye systemet etter hvert som tinglysingsmyndigheten blir overført til Statens kartverk.

Innføringen av elektroniske dokumenter i tinglysingen planlegges igangsatt ved årsskiftet 2006/2007 som et pilotprosjekt med deltakelse av en til fem banker. Justisdepartementet vil etter dette pilotprosjektet vurdere om elektroniske dokumenter bør innføres i tinglysingen.

Fra 01.07.2006 tinglyses rettigheter knyttet til andeler i borettslag i Grunnboken. Dette arbeidet

vil bli utført i tilknytning til kundesenteret for tinglysingen i Ullensvang. Kommunal- og regionaldepartementet har det faglige og budsjettmessige ansvaret for borettslagslovgivningen. Selve arbeidet med å opprette ny registerordning ledes av Justisdepartementet ved Tinglysingsprosjektet. Se omtale i St.prp. nr. 1 (2006–2007) for Kommunal- og regionaldepartementet.

Den sivile rettspleien på grunnplanet

Omorganiseringen av den sivile rettspleie på grunnplanet trådte i kraft fra 01.01.2006, jf. Ot.prp. nr. 43 (2003–2004) Lov om endringer i rettergangslovgivningen m.m. (organiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet) og Innst. O. nr. 90 (2003–2004).

Som følge av omorganiseringen er namsmannsfunksjonen i domstolene overført til politio- og lensmannsetaten. Videre er sekretariatsfunksjonen for forliksrådene lagt til politiet som en sivil oppgave. Den nye organiseringen medfører ingen endring i forliksrådets status som en av landets alminnelige domstoler. Forliksrådet driver mekling og avsier dom i saker hvor forliksrådet har domsmyndighet. Det er fortsatt forliksråd i hver kommune, og medlemmene oppnevnes av kommunestyret. Det administrative ansvaret for forliksrådene som domstol tilligger Justisdepartementet. Det vises også til omtale under kategori 06.40.

Forholdet mellom forliksrådet og sekretariatet, godtgjørelse til forliksrådets medlemmer og kommunale utvalg av møtefullmektiger til forliksrådet reguleres av forskrift 16.12.2005 nr. 1521 Forskrift om forliksrådene (forliksrådsforskriften). Forskriften er senere endret ved kgl. res. av 17.02.2006 hvor godtgjørelsessatsen til forliksrådets medlemmer ble justert ned i saker hvor partene ikke innkalles til møte i forliksrådet. Bakgrunnen for endringen var at ny regel om direkte tvangsinn drivelse av uimotsagte krav i tvangsfullbyrdsloven § 7-2 likevel ikke førte til forventet saksnedgang i forliksrådene.

Twisteloven

Stortinget vedtok våren 2005 lov om mekling og rettergang i sivile tvister (twisteloven), jf. Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) og Innst. O. nr. 110 (2004–2005). Lovens formål er å gi en mer effektiv sivil rettspleie som gir raskere, billigere og riktigere tvisteløsning. Sentralt i loven er større fokus på kontakt og mekling mellom partene før saken bringes inn for retten. Dommeren skal drive en mer aktiv prosessledelse, og saksbehandlingens omfang skal stå i forhold til sakens betydning. Det skal blant annet

bli enklere å unngå en omfattende bevisføring. Rettsmekling blir en permanent ordning ved alle landets domstoler, det innføres en raskere og mindre ressurskrevende prosessform i saker om formuesverdier under 125 000 kr (småkravsprosess), og det åpnes for gruppesøksmål. Loven ventes å føre til bedre produktivitet i domstolene. På den annen side er det vanskelig å anslå i hvilken grad loven vil føre til flere rettssaker. Loven vil ikraftsettes 1. januar 2008.

Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark

Den nye finnmarksloven ble vedtatt av Stortinget i juni 2005. Etablering av Finnmarkskommisjonen er planlagt med virkning fra 01.01.2007 og etablering av Utmarksdomstolen for Finnmark noe senere i 2007, jf. finnmarksloven 2005 kapittel 5 Kartlegging og anerkjennelse av eksisterende rettigheter. Kommisjonen skal kartlegge eksisterende rettigheter i de områdene Finnmarkseiendommen 01.07.2006 overtok fra Statskog SF. Domstolen skal behandle tvister som oppstår i den forbindelse. Høringen av et forslag om nærmere bestemmelser om kommisjonen og domstolen er nettopp avsluttet. I høringsforslaget foreslo departementet at det økonomiske og administrative ansvaret for kommisjonen og domstolen legges til Domstoladministrasjonen. Domstoladministrasjonen har i sin høringsuttalelse sluttet seg til dette.

Felles visjon og verdigrunnlag for domstolene

Domstoladministrasjonen satte i 2005 i gang et arbeid med sikte på å utvikle felles visjon og verdigrunnlag for domstolene og jordskifterettene. Hensikten med prosjektet er å utforme felles mål og verdier som skal prege domstolenes utvikling i årene fremover. Det er gjennomført forberedende prosesser i den enkelte domstol og i 2006 er det gjennomført en omdømmeanalyse i domstolene. Dette er grunnlaget for mer inngående drøftelser, som blant annet vil skje i form av regionale samlinger i 2006 og 2007 der alle domstoler og jordskifteretter er representert. Resultatet av samlingene vil danne grunnlaget for den endelige visjon, verdigrunnlag og overordnede mål for domstolene og jordskifterettene.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)

01.01.2006 ble IKT-enheten i Domstoladministrasjonen samlokalisert med øvrige enheter i Trondheim. Samtidig overtok Domstoladministrasjonen

ansvaret for jordskifterettene og deres IKT-systemer. Arbeidet med å etablere felles teknisk infrastruktur for jordskifterettene og domstolene ble påbegynt i 2005, og er planlagt ferdigstilt i løpet av 2006. IKT-enheten har fra og med 2006 ansvar for drift av et landsdekkende nett (Domstolsnettet) med ca. 2 050 tilknyttede brukere inkludert teknisk utstyr.

Domstoladministrasjonen samarbeider med Justisdepartementet og justissektoren for øvrig for å ivareta IKT-strategiske spørsmål av felles interesse. Hensikten er å legge til rette for elektronisk informasjonsutveksling mellom domstolene, politiet, påtalemyndigheten, kriminalomsorgen og andre aktører på justisområdet, slik at IKT-ressurser kan utnyttes effektivt i sektor. Dette strategiske arbeidet vil være et viktig grunnlag for arbeidet med IKT i domstolene.

Samtlige domstoler i første og andre instans bruker saksbehandlingssystemet LOVISA. Det pågår videreutvikling av systemfunksjoner med spesiell vekt på stabilitet og optimalisering av ytelse i 2006. Sentrale oppgaver framover blir å tilpasse LOVISA til felles arkitektur innenfor justissektoren og foreta endringer og tilpasninger i forbindelse med innføring av ny tvistelov.

Domstoladministrasjonen og representanter fra domstolene deltar i sektorovergripende prosjekter. Løsninger for utveksling av strukturert informasjon og dokumenter mellom domstolene og påtalemyndighetenes saksbehandlingssystemer samt Brønnøysundregistrene er etablert og under videreutvikling. I perioden 2006-2007 utvides informasjonsutvekslingen til også å omfatte høyere påtalemyndighet, kriminalomsorgen og namsmennene. Erfaringene hittil er svært positive og har ført til gevinster i form av effektivisering og kvalitetsheving. Dette er i første rekke oppnådd ved gjenbruk av dokumenter og registreringer hos blant annet politiet.

Funksjonelle lokaler

Standarden på domstolenes lokaler, både for kontorer, rettssaler og sikkerhetsmessige forhold, er varierende. Som en del av strukturendringene vil flere domstoler få nye lokaler. Uavhengig av dette vil det være mange domstoler som har behov for nye eller utbedrede lokaler.

Det er gjennomført tilbudskonkurranser for nye lokaler til Gjøvik og Haugaland tingretter. Det stilles midler til disposisjon for gjennomføring av prosjektene, og lokalene er planlagt ferdigstilt omkring årsskiftet 2007/2008. For nærmere omtale av disse prosjektene samt øvrige lokalmessige endringer for domstolene som omfattes av

strukturendringene, vises det til omtale under punktet «Oppfølging av St.meld. nr. 23 (2000–2001) Førsteinstansdomstolene i fremtiden». I tillegg til domstolene som har fått nye lokaler som følge av strukturendringene har også andre domstoler fått nye lokaler:

Nordre Vestfold tingrett flyttet inn i nye lokaler sommeren 2005. Trondenes tingrett fikk i løpet av 2005 utvidet og renovert sine lokaler. Halden tingrett har leid to ekstra rettssaler i en nabobygning.

Borgarting lagmannsrett har flyttet ut av Oslo tinghus. Ombygging av tinghuset er igangsatt og alle førsteinstansdomstolene i Oslo er samlokalisert i 2006. I forbindelse med etableringen av de nye førsteinstansdomstolene i Bergen, som er et ledd i strukturendringene, vil det bli gjennomført mindre endringer i Bergen tinghus. Når det gjelder nye lokaler for Gulating lagmannsrett, vil regjeringen komme nærmere tilbake til Stortinget om den videre fremdrift i saken.

Der forholdene ligger til rette for det vil Domstoladministrasjonen arbeide for en samlokalisering av tingretter og jordskifteretter.

Videreutvikling og fornying av domstolenes organisasjon

Det pågår et omfattende arbeid for å sikre en effektiv ressursutnyttelse og høy kvalitet på det arbeidet som utføres i domstolene. Kjerneområdene for dette utviklingsarbeidet er ledelse, organisasjon og arbeidsprosesser og kompetanseutvikling i domstolene.

Ledelse:

Skal domstolene kunne utvikles som rasjonelle og effektive organisasjoner, må det settes fokus på et aktivt lederskap i alle deler av domstolens virksomhet. For å styrke og videreutvikle lederens ferdigheter og muligheter til å utøve godt lederskap er det nødvendig med tilbud om lederopplæring. Fra 2004 har det vært en betydelig satsing på lederutvikling i domstolene. I løpet av 2007 vil samtlige domstolledere ha gjennomgått et omfattende lederutviklingsprogram.

Organisasjon og arbeidsprosesser:

Gjennom organisasjonstiltak, gode rutiner og arbeidsprosesser kan saksavviklingen i domstolene effektiviseres. Aktiv saksstyring i alle sakstyper og en mer aktiv prosessledelse fra dommerne er viktige virkemidler. Det vises i denne sammenheng også til innføringen av ny tvistelov, se eget punkt om dette.

Kompetanseutvikling:

Skal domstolene også i fremtiden beholde sin sentrale posisjon i samfunnet, er det helt nødvendig at domstolene utfører sine arbeidsoppgaver raskt, med høy faglig kvalitet, og på en måte brukerne er tilfredse med. Domstolene må derfor kontinuerlig arbeide for å opprettholde og videreutvikle sin kompetanse i lys av nye utfordringer og utviklingstrekk domstolene stilles overfor.

Likestilling og livsfasepolitikk

Det er behov for å bedre kjønnssammensetningen i domstolene. I dag er det overvekt av kvinner i saksbehandlerstillingene og av menn i dømmende stillinger. Som følge av lav utskiftning av tilsatte vil imidlertid en slik endring ta tid.

Innstillingsrådet for dommere er opptatt av kjønnssammensetningen blant dommere, og forsøker ved nyrekruttering å bedre denne. Også i Høyesterett er det behov for en mer balansert kjønnssammensetning blant dommerne.

Likestilling har også vært tema på kurs for tilsettingsrådene for saksbehandlere. Det er igangsatt flere prosjekter som berører spørsmålet om fordeling av arbeidsoppgaver i domstolene. På sikt vil dette kunne bidra til å gjøre saksbehandlerstillingene mer interessante og kompetansekrevede.

Det vil i løpet av 2006 bli utarbeidet en livsfasepolitikk for dommere i de alminnelige domstolene og i jordskifterettene.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

HMS-arbeidet er et viktig satsingsområde i domstolene. Målet er at domstolene skal ha et fysisk og psykisk sunt og trygt arbeidsmiljø. Økt fokus på lederkompetanse er også et viktig tiltak for å skape et godt arbeidsmiljø og for å imøtekomme ansattes forventninger og krav til god ledelse.

Et generelt økende omfang av trusler, medfører behov for å bidra til å sikre at uforutsette hendelser håndteres på en god og hensiktsmessig måte. I 2006 er det derfor satt i gang et arbeid for å gi ansatte i domstolene tilstrekkelig sikkerhet i forhold til mulige trusler og uforutsette hendelser.

Fangetransport

Prøveprosjektet med privat fangetransport i Telemark, Vestfold og Søndre Buskerud ble avviklet høsten 2006, og skal videreføres av offentlig ansatte slik Soria Moria-erklæringen legger opp til. Tjenesten vil bli videreført i et samarbeid mellom politiet og kriminalomsorgen, der også domstolen

vil være en aktør i den samme regionen. Det vises til videre omtale om fangetransport under kategori 06.40.

Innstillingsrådet for dommere

Dommere og jordskiftedommere utnevnes av Kongen i statsråd etter reglene i domstolloven på grunnlag av innstilling som Innstillingsrådet for dommere avgir. Innstillingsrådet er et frittstående organ oppnevnt av Kongen i statsråd. Innstillingsrådet består av syv faste medlemmer med vara-medlemmer. Ved utnevning av jordskiftedommere blir Innstillingsrådet utvidet med en jordskiftedommer og en jordskifte kandidat.

Domstoladministrasjonen deltar i henhold til domstolloven i Innstillingsrådets møter og intervjuer, og har ansvaret for Innstillingsrådets sekretariatsfunksjon. Domstoladministrasjonen ivaretar arbeidsgiverfunksjonen i rekrutteringsprosessen, og er dessuten kontaktpunkt mellom Innstillingsrådet og Justisdepartementet.

I 2005 ble det utnevnt 4 domstolledere (alle i første instans) og 39 dommere (derav 19 i andre instans og 20 i første instans). Av de utnevnte i 2005 er det en kvinneandel på 37 %. Kvinneandelen er 50 % blant de utnevnte som ikke rekrutteres fra en annen dommerstilling. Rekrutteringsarbeidet har vært omfattende i 2005 som følge av strukturerendringer i første instans og noen nye stillinger på grunn av økte midler til domstolene.

Samhandling i straffesakskjeden

God og effektiv drift, høy kvalitet og service er forutsetninger for at domstolene skal være i stand til å oppfylle fastsatte mål og prioriteringer. I dette arbeidet er samspillet mellom aktørene i straffesakskjeden viktig.

Det er etablert et forum for informasjonsutveksling, «Forum for samhandling i straffesakskjeden». Gruppen består av representanter fra domstolene, Riksadvokaten, Politidirektoratet, Kriminalomsorgen, Advokatforeningen, Domstoladministrasjonen og Justisdepartementet. Formålet med forumet er blant annet å øve påtrykk på egen sektor, og på et overordnet nivå følge med på hva som skjer blant aktørene. Forumet skal innhente statusrapporter fra underliggende etater, og fra domstolene og advokatene. Forumet skal dessuten gi anbefalinger og foreslå tiltak til forbedringer på saksområdet. Forum for samhandling i straffesakskjeden møtes to ganger i året.

Justisdepartementet vil ta et initiativ overfor Domstoladministrasjonen om igangsetting av et prøveprosjekt vedrørende bruk av konfliktråds-

megling/stormøter i tilknytning til domstolenes hovedforhandling i straffesaker.

4.2.3 Tilrettelegge for en serviceorientert justissektor Serviceutvikling

Domstolene skal møte publikum, aktører og media på en profesjonell måte. Det er etablert et prosjekt bestående av representanter for Domstoladministrasjonen og et utvalg av domstoler som arbeider med ulike tiltak som skal bidra til serviceutvikling i domstolene. Tiltakene iverksettes i perioden 2006-2008 og skal legge grunnlaget for en helhetlig og ensartet holdning ovenfor domstolens brukere.

I 2006 arbeider prosjektet med tiltak som omfatter lik åpningstid i domstolene (innført januar 2006), informasjonstavler i domstolene om blant annet når og hvor rettssaker går, samt opplæring av meddommere. Andre tiltak som vurderes er «åpen dag» i domstolene, lørdagsvigsler, tilrettelegging for vitner samt servicefaglig opplæring av personell i domstolene.

Vitnestøtte

Vitner har behov for informasjon og trygghet, både før, under og etter en rettssak. For å ivareta dette etablerte Domstoladministrasjonen et vitnestøtteprosjekt i 2005. Prosjektet er et samarbeid med Justisdepartementet, Rådgivingskontoret for kriminalitetsofre og Røde Kors. Vitnestøtteprosjektet er iverksatt i Trondheim tingrett og Oslo tingrett, med prosjektperiode fra januar 2006 til januar 2007. Domstoladministrasjonen vil gi en anbefaling vedrørende virksomheten i løpet av høsten 2006. Dette er et viktig arbeid som Regjeringen vil vurdere nøye når anbefalingen fra Domstoladministrasjonen foreligger.

Videokonferanser i domstolene

I samarbeid med Justisdepartementet igangsatte Domstoladministrasjonen i 2004 et tverrsektorielt pilotprosjekt for utprøving av videokonferanseutstyr i domstolene. Tanken er at videokonferanser kan bidra til effektiv og god avvikling av saker i domstolene. Gjennom pilotprosjektet skal det samles erfaringer med bruk av videokonferanser på noen rettsområder i både sivile saker og straffesaker. Prøveordningen vil danne grunnlag for å vurdere om fjernmøteteknologi på visse områder bør gjøres til et permanent og generelt alternativ til ordinære rettsmøter med fysisk nærvær av aktørene. Anvendelsen av fjernmøter og fjernavhør ved hjelp av videokonferanse er også behandlet i den nye tvisteloven som trer i kraft 01.01.2008.

Pilotprosjektet ble fra 01.01.2006 videreført gjennom forskrift om prøveordning med bruk av fjernmøteteknologi i domstolene 21.12.2005 nr. 1611. Forskriften gir regler for en prøveordning for å avholde rettsmøter som fjernmøter og fjernavhør for utvalgte pilotdomstoler. Prosjektperioden varer frem til 01.06.2007, og antall pilotdomstoler kan endres i løpet av perioden. Forskriften skal i denne perioden evalueres fortløpende av Domstoladministrasjonen blant annet for å sikre at regelverket legger til rette for og sikrer en riktig type bruk. Pilotdomstolene skal utveksle erfaringer for best mulig utnyttelse av utstyret også mot eksterne aktører. Fordeler og ulemper med bruk av videokonferanse skal kartlegges, og gevinster skal måles mot kostnader til anskaffelse og drift av videokonferanseutstyr. Hovedmålet med fjernavhør er å spare ressurser i form av tid og penger, men det skal også vurderes gevinster i form av redusert sikkerhetsrisiko ved fangetransport.

Pilotprosjektet forventes å føre til en effektivisering av saksavviklingen i prøvedomstolene, og medføre at særlig fengslingsmøter og tilståelsessaker avvikles mer effektivt enn i dag. Det foreligger for lite erfaringsmateriale fra prøvedomstolene på nåværende tidspunkt til å kunne si om prøveprosjektet har hatt den forventede effekt. Justisdepartementet tar sikte på å gjøre videokonferanse til en permanent og landsomfattende ordning.

Informasjons- og kommunikasjonsstiltak

Utgangspunktet for Domstoladministrasjonens arbeid med informasjon og kommunikasjon er å sikre tillit til domstolene. En slik tillit er avhengig av kunnskap i samfunnet om domstolenes virksomhet, at brukere og aktører kjenner til sine rettigheter og plikter og ikke minst at domstolene er åpne og tilgjengelige.

Tiltak som kan bidra til dette er blant annet fornyelser av domstolenes nettsider og domstolenes arbeid med serviceutvikling, se eget punkt om sistnevnte. En satsing overfor skoleverket gjennomføres for å øke kunnskapen om domstolene blant elever i ungdomsskole og videregående skole.

Det er ønskelig å tilrettelegge for større åpenhet og innsyn i domstolenes virksomhet. Det vil blant annet bli vurdert om tiltaler og dommer i større grad enn i dag kan gjøres offentlig tilgjengelig. Det er også viktig at dommerne har en ensartet praksis på dette området.

Tilsynsutvalget for dommere

Tilsynsutvalget for dommere er et uavhengig og frittstående disiplinærorgan som omfatter alle juri-

diske dommere i tingrettene, lagmannsrettene og Høyesterett og dommere i jordskifterettene. Ordningen gjelder foruten de faste embetsdommerne, også midlertidige dommere og dommerfullmektiger, samt tilsatte i jordskifterettene som har allment løyve. Utvalget består av to representanter for allmennheten, en advokat og to dommere. Utvalgets sekretariat ligger i Domstoladministrasjonen.

Tilsynsutvalget kan etter klage eller på eget initiativ treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk. Utvalget har to former for disiplinærtiltak til rådighet; advarsel som normalt bare vil benyttes dersom dommerens forhold ligger nær opp til straffbare tjenesteforsømmelser, og kritikk som vil være den vanligste reaksjonsformen. Utvalget kan også gi generelle uttalelser i forbindelse med klagesaksbehandlingen. Tilsynsutvalgets vedtak treffes av et samlet utvalg, av utvalgslederen eller et annet medlem etter delegasjon.

I 2005 mottok Tilsynsutvalget 103 klagesaker, fire klager færre enn i 2004. Det ble i løpet av 2005 truffet 103 vedtak, hvorav 61 avvinningsvedtak. Av de sakene som ble realitetsbehandlet, ble det gitt kritikk i seks tilfeller og advarsel i ett tilfelle. Tilsynsutvalget utgir en egen årsmelding med nærmere redegjørelse for utvalgets virksomhet, samt statistikk over vedtakene.

Etisk regelverk for dommere

Domstoladministrasjonen har nedsatt en arbeidsgruppe som skal utarbeide forslag til etisk regelverk for dommere. Regelverket skal omfatte alle dommere i de alminnelige domstolene samt i jordskifterettene. Arbeidsgruppen starter sitt arbeid høsten 2006 og vil ventelig fremlegge sitt forslag i løpet av første halvår 2007.

4.3 God og effektiv konfliktforebygging og -løsning

4.3.1 Styrke og utvikle konfliktløsningsordninger

Rettsmekling

Rettsmekling ble innført som en forsøksordning ved seks domstoler 01.01.1997. Ordningen er senere utvidet, og er fra 01.01.2006 et tilbud ved alle tingretter og lagmannsretter. Forsøksordningen med rettsmekling vil virke frem til ikrafttredelse av ny tvistelov, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) Om lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven). Reglene i forsøksordningen videreføres i hovedsak i den nye tvisteloven, og rettsmekling blir en permanent del av prosessen ved lan-

dets domstoler. Rettsmekling medfører raskere, billigere og mer skånsom løsning av en tvist. Det er av stor verdi at partene selv får et ansvar for løsning av konflikten gjennom mekling og forlik. Ved mekling vil partene unngå at konflikten akselererer og at en part taper saken. Ved at tvisten løses på et tidligere tidspunkt medfører også rettsmekling sparte utgifter for partene, reduksjon i utgiftene til fri sakførsel og reduksjon i domstolenes kostnader. Rettsmekling vil dessuten være et av virkemidlene for nedarbeiding av restansene ved en rekke domstoler.

Narkotikaprogram med domstolskontroll

Narkotikaprogram med domstolskontroll ble etablert som prøveprosjekt i 2006 i Oslo og Bergen, og skal være en utprøving av alternativ straffereaksjon for rusmiddelbrukere som er dømt for narkotikarelatert kriminalitet. Det vises for øvrig til omtale under kategori 06.30.

Arealmekling

Arealmekling er en helt ny sakstype i jordskifterettene som er hjemlet i ny § 89 b i jordskifteloven, jf. Ot. prp. nr. 78 (2004-2005) Om lov om endringer i jordskifteloven m.v. og Innst. O. nr. 30 (2005-2006). Loven trer i kraft fra 01.01.2007.

Med arealmekling menes utenrettslig mekling med grunneiere som bl.a. vil fremme private planforslag etter plan- og bygningsloven. Gjennom arealmekling tas det sikte på at det skal oppnås enighet om prinsipper, planarbeid og gjennomføring av vedtatt plan. Formålet med arealmekling er bl.a. å kunne redusere hovedforhandlinger i oversiktlige rettsspørsmål, redusere sakskostnadene og ventetid samt å få en mer kostnadseffektiv domstol.

Urbant jordskifte

I tillegg til arealmekling, er også urbant jordskifte nytt etter lovrevisjonen. Med urbant jordskifte menes avbøting av ulemper ved gjennomføring av reguleringsplaner i eksisterende og nytt byggeområde. Eksempler på slike ulemper kan være når eiendommer blir oppdelt av boligveier og at tomtegrense og eiendomsgrense ikke er sammenfallende.

For den nye sakstypen om avbøting av ulemper ved gjennomføring av reguleringsplan eller bebyggelsesplan, foreslås det at alle som skal omfattes av jordskifteplanen i eksisterende byggeområder må ha krevd jordskifte. I nye byggeområder må minst 2/3 av grunneierne som må eie minst 2/3 av arealet i reguleringsplanen eller bebyggelsesplanen ha krevd jordskifte før saken kan fremmes.

4.3.2 Ivareta innbyggernes adgang til domstolene

For at domstolen skal være et reelt konfliktløsningsalternativ for alle grupper i befolkningen, må tinghusene gis en universell utforming som ivaretar behovene til alle brukergrupper. Dette innebærer at behovene til særlige grupper ivaretas, som for eksempel funksjonshemmede. I eksisterende tinghus er det i varierende grad tilrettelagt for funksjonshemmede. I nye tinghus settes det krav om funksjonalitet for alle brukere. Både bygninene og uteområdet skal kunne brukes på lik linje av alle brukere inkludert personer med ulike former for funksjonshemming.

Det ble i 2005 laget en gjennomføringsplan for tilrettelegging for hørselshemmede. Høsten 2005 fikk to domstoler utstyr for hørselshemmede i en rettssal hver. I underkant av 170 rettssaler mangler fortsatt trådbundet overføring av lyd. Trådbundet anlegg anbefales på grunn av blant annet avlyttingsproblematikk. De fleste tinghus som er bygget etter 1996, har allerede denne typen utstyr installert.

Kap. 61 Høyesterett (jf. kap. 3061)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	57 613	57 556	59 700
	Sum kap. 61	57 613	57 556	59 700

1 Innledning

Høyesterett dømmer i siste instans og er ankeinstans for avgjørelser truffet i lavere instanser. Høy-

esteretts hovedmål er å arbeide for rettsenhet, rettsavklaring og i noen grad rettsutvikling i samspill med de lovgivende myndigheter. Dette innebærer en konsentrasjon om prinsipielle rettsspør-

mål og retningsgivende avgjørelser. Høyesterett arbeider for å være en mer utadrettet institusjon i samfunnet.

høyesterettsdommerårsverk, 42 årsverk pr. 01.03.2006. Bevilgningen skal videre dekke øvrige driftsutgifter som følger av Høyesteretts virksomhet.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter

Forslaget dekker faste og variable lønnsutgifter. Bemanningen i Høyesterett utgjorde, foruten 19

Kap. 3061 Høyesterett (jf. kap. 61)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
03	Diverse refusjoner	10		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	643		
18	Refusjon av sykepenges	367		
	Sum kap. 3061	1 020		

1 Postomtale

Post 03 Diverse inntekter

Posten dekker primært refusjoner som brutto inntektsføres i tilknytning til driften av Høyesteretts hus, eksempelvis energiavregning.

Kap. 410 Tingrettene og lagmannsrettene (jf. kap. 3410)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 412, post 01</i>	1 348 632	1 257 057	1 305 369
21	Spesielle driftsutgifter	92 205	45 598	36 831
	Sum kap. 410	1 440 837	1 302 655	1 342 200

1 Innledning

Tingrettene dømmer i første instans. I tillegg til den dømmende virksomheten utfører domstolene i første instans forvaltningsoppgaver som tinglysing, skifte, konkurssaker, innkreving av dokumentavgift, borgerlig vigsel og partnerskap.

Lagmannsrettene behandler ankesaker fra domstolene i første instans.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker faste og variable lønnsutgifter, og lønnsutgifter til tilkalt og ekstraordinære dommere. Bemanningen ved tingrettene utgjorde, foruten 400 dommerårsverk, 967,5 årsverk pr. 01.03.2006. Bemanningen ved lagmannsrettene utgjorde, foruten 165,5 dommerårsverk, 102 årsverk pr. 01.03.2006. Bevilgningen skal videre

dekke alle ordinære driftsutgifter knyttet til de enkelte domstoler. Utgifter knyttet til Tilsynsutvalget for dommere og Innstillingsrådet for dommere dekkes også på posten.

Det foreslås å overføre 26 mill. kr fra kap. 410, post 01 til kap. 412, post 01 i forbindelse med lønnsutgifter knyttet til Tinglysingsprosjektet, jf. omtale under kap. 412 Tinglysingsprosjektet.

Som følge av at jordskifterettene skal over på tilsvarende IKT-plattform som domstolene, er det rammeoverført midler fra Landbruks- og matdepartementet til Justisdepartementet. 3 mill. kr av disse midlene ble overført til kap. 413, post 01 i 2006 i forbindelse med St.prp. nr. 1 (2005-2006), og i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006) ble beløpet av praktiske hensyn overført videre til kap. 410, post 01. I 2007 foreslås beløpet rammeoverført tilbake til Landbruks- og matdepartementet med 2,1 mill. kr til kap. 1100 Landbruks- og matdepartementet, post 45 og 0,9 mill. kr til kap. 1149 Verdiskapning og utviklingstiltak i landbruket, post 71, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2006-2007) for Landbruks- og matdepartementet.

I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2006 ga Stortinget sitt samtykke til at Domstoladministrasjonen i 2006 kan inngå bindende leieavtaler for Gjøvik og Haugaland tingretter for 20 år med samlede årlige leieutgifter på 9,3 mill. kr, jf. St.prp. nr. 66 (2005-2006) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2006 og Innst. S. nr. 205 (2005-2006). Merutgiftene i 2007 utgjør 15,4 mill. kr. Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 21,9 mill. kr til dekning av merutgifter til nye lokaler for Gjøvik og Haugaland tingretter i 2007, samt helårsvirkning av lokalprosjekter fullført i 2006.

Bevilgningen på posten er foreslått nedjustert med 15 mill. kr som følge av at det er frigjort midler i forbindelse med engangsinvesteringer i 2006 knyttet til sammenslåing av domstolene i første instans.

Bevilgningen på posten er foreslått oppjustert med 17,8 mill. kr som følge av helårsvirkning av dommerlønnsendringer i 2005.

Det foreslås at bevilgningen på posten økes med 17,5 mill. kr til dekning av utgifter i forbindelse med forberedelser til innføring av ny tvistelov med virkningstidspunkt fra 01.01.2008. Dette inkluderer midler til opplæring og utvikling av

domstolenes saksbehandlingssystem. Det vises for øvrig til omtale av ny tvistelov under punkt 4.2.2.

I forbindelse med etablering av Finnmarks-kommisjonen samt etablering av Utmarksdomstolen for Finnmark, foreslås det at bevilgningen på posten økes med 9,5 mill. kr til etablering og drift av kommisjonen samt etablering av domstolen, jf. også omtale under kap. 411, post 01. Det vises for øvrig til omtale av kommisjonen og domstolen under punkt 4.2.2.

Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 410, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3410, post 03, jf. forslag til vedtak. For å opprettholde fleksibiliteten i budsjettet, er det nødvendig at midler bevilget under kap. 410, post 01 kan nyttes under kap. 412, post 01, og motsatt, jf. forslag til vedtak.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten dekker utgifter som etter rettsgebyrloven er inkludert i rettsgebyret, jf. kap. 3410, for eksempel kunngjøringsutgifter, nødvendige utgifter ved tvangsforretninger, registrering m.m. under offentlig bobehandling, forkynning som er nødvendig etter loven og utgifter til rettsvitner. Bevilgningen er skjønnsmessig anslått. Også utgifter til firmaregistreringer i Brønnøysundregistrene har vært ført på posten.

Justisdepartementet har fremmet Ot.prp. nr. 108 (2004-2005) Om lov om endringer i lov 8. juni 1984 om gjeldsforhandling og konkurs og andre lover (elektronisk kommunikasjon mv.). Deler av loven trådte i kraft 01.02.2006. Proposisjonen inneholder blant annet forslag om å gjøre Konkursregisteret til et tilknyttet register til enhetsregisteret og forslag om elektronisk løsning for informasjonsutveksling i bobehandlingen.

Som følge av innsparinger på grunn av lovendringen, foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 3 mill. kr, hvorav 1,4 mill. kr foreslås overført til Nærings- og handelsdepartementets kap. 904, post 01 til dekning av utviklingskostnader hos Brønnøysundregistrene.

På bakgrunn av regnskapstall og forventet utvikling foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 7,5 mill. kr.

Kap. 3410 Rettsgebyr (jf. kap. 410)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Rettsgebyr	1 408 063	1 093 588	1 136 088
03	Diverse refusjoner	5 894		
04	Lensmennenes gebyrinntekter	321 995		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	605		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	6 837		
18	Refusjon av sykepenger	16 268		
	Sum kap. 3410	1 759 662	1 093 588	1 136 088

Ved en feil ble aksjeutbytte fra Norsk Eiendomsinformasjon as, utbetalt i 2005 med 8 747 143 kr, postert på kap. 3410, post 01 Rettsgebyr. Utbytte skulle vært postert på kap. 5630 Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as, post 80 Utbytte, jf. omtale under kap. 5630, post 80.

1 Innledning

Kapitlet omfatter i hovedsak inntekter knyttet til gebyrpliktige oppgaver etter rettsgebyrloven, inkludert inntekter knyttet til gebyr for behandling av forliksrådsklage.

2 Postomtale**Post 01 Rettsgebyr**

Posten dekker inntekter fra gebyrpliktige oppgaver i domstolene i forbindelse med sivile saker, tinglysing, skjønn, skifte, konkurs m.m. Posten dekker også inntekter fra tinglysing i fast eiendom ved Statens kartverk.

På bakgrunn av regnskapstall og forventet utvikling foreslås det å oppjustere bevilgningen med 42,5 mill. kr.

Post 03 Diverse refusjoner

Posten dekker refusjoner som brutto inntektsføres ved domstolene i første instans og lagmannsrettene, bl.a. refusjoner etter avregning av energiutgifter m.m. Det foreslås at merinntektene under kap. 3410, post 03 kan benyttes til å overskride bevilgningen under kap. 410, post 01 tilsvarende, jf. forslag til vedtak.

Post 04 Lensmennenes gebyrinntekter

Som en følge av ny organisering av den sivile rettspleie på grunnplanet ble bevilgningen på posten i 2006 overført til kap. 3440, ny post 07.

Kap. 411 Domstoladministrasjonen (jf. kap. 3411)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 410, post 01</i>	51 566	57 837	60 452
	Sum kap. 411	51 566	57 837	60 452

1 Innledning

Domstoladministrasjonen har det administrative ansvaret for de alminnelige domstolene med unntak av forliksrådene.

2 Postomtale**Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 410, post 01**

Bevilgningen dekker alle ordinære driftsutgifter ved Domstoladministrasjonen. Bemanningen utgjorde 85 årsverk pr. 01.03.2006.

I forbindelse med etablering av Finnmarks-kommisjonen samt etablering av Utmarksdomsto-

len for Finnmark, foreslås det at bevilgningen på posten økes med 0,5 mill. kr til dekning av Domstoladministrasjonens kostnader ved å ha det administrative og økonomiske ansvaret for kommisjonen og domstolen, jf. også omtale under kap. 410, post

01. Det vises for øvrig til omtale av kommisjonen og domstolen under punkt 4.2.2.

Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 411, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3411, post 03, jf. forslag til vedtak.

Kap. 3411 Domstoladministrasjonen (jf. kap. 411)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	15		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	374		
18	Refusjon av sykepenger	343		
	Sum kap. 3411	732		

1 Postomtale

Post 03 Diverse refusjoner

Posten dekker refusjoner som brutto inntektsføres ved Domstoladministrasjonen, blant annet refusjo-

ner etter avregning av energiutgifter m.m. På posten føres også inntekter fra oppdrag som Domstoladministrasjonen eventuelt utfører for andre.

Det foreslås at merinntektene under kap. 3411, post 03 i 2007 kan benyttes til å overskride bevilgningen under kap. 411, post 01, jf. forslag til vedtak.

Kap. 412 Tinglysingsprosjektet (jf. kap. 3412)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 410, post 01</i>	42 557	133 618	124 357
	Sum kap. 412	42 557	133 618	124 357

1 Innledning

Arbeidet med overføring av tinglysingsmyndighet fra tingrettene til Statens kartverks hovedkontor i Ringerike kommune ledes av Justisdepartementet. Arbeidet er organisert som et prosjekt kalt Tinglysingsreformprosjektet. Statens kartverk hører organisatorisk inn under Miljøverndepartementet. Utgiftene til Tinglysingsreformprosjektet samt lønnsmidler til de tinglysingsansatte og andre driftsutgifter knyttet til tinglysingen ved Statens kartverk dekkes under Justisdepartementets budsjettområde.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 410, post 01

Bevilgningen på posten dekker Justisdepartementets prosjektkostnader i 2007. I tillegg dekker bevilgningen lønnsmidler til de ansatte i tinglysingsavdelingen og alle andre driftskostnader ved tinglysingen på Statens kartverk.

Det foreslås å overføre 26 mill. kr fra kap. 410, post 01 til kap. 412, post 01 i forbindelse med lønnsutgifter knyttet til Tinglysingsreformprosjektet.

På bakgrunn av forventet forbruk forbundet med gjennomføring av Tinglysingsreformprosjektet i 2007 er posten foreslått redusert med 10 mill. kr.

I forbindelse med at tinglysingen overføres fra domstolene til Statens kartverk, overføres det stilinger fra domstolene til Statens kartverk over en periode på flere år. Det er i dag ulik praksis i domstolene og Statens kartverk med hensyn til betalingen av arbeidsgivers og arbeidstakers andel av pensjonsinnskudd til Statens pensjonskasse. Innskuddene for domstolene budsjetteres sentralt på kap. 1542 Statens pensjonskasse, mens innskuddene til Statens pensjonskasse for de ansatte i Statens kartverk dekkes innenfor kartverkets budsjetterrammer. Som følge av dette ble bevilgningen på kap. 412, post 01 økt med 1,527 mill. kr mot tilsvarende reduksjon av bevilgningen under kap. 1542, post 01 i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2006. Beløpet gjelder for helårsvirkning av stillinger overført i 2005 og planlagt overført i 2006. På bakgrunn av ovennevnte foreslås det at 1,527 mill. kr overføres fra kap. 1542, post 01 til kap. 412, post 01.

Stortinget har vedtatt at grunnboken også skal omfatte rettighetsregistreringer i borettslagsandeler. Kommunal- og regionaldepartementet har det faglige og budsjettmessige ansvaret for borettslagslovgivningen, mens Justisdepartementet ved Tinglysingsreformprosjektet har hatt ansvaret for det praktiske arbeidet ved opprettelsen av registreringsordningen.

Registreringsordningen ble satt i drift 01.07.2006. I perioden 01.07.2006 til 31.12.2006 blir opplysninger fra eksisterende borettslag registrert inn i grunnboken. Om lag 85 % av denne innregistreringen skjer gjennom en elektronisk konvertering av eksisterende databaser i siste kvartal av 2006.

Utgiftene til etablering og drift av registreringsordningen ble i 2006 bevilget på kap. 412, post 01. Det foreslås at denne ordningen videreføres i 2007, men slik at post 01 reduseres med 30,5 mill. kr som følge av at registeret nå er opprettet og går over i en driftsfase. Registreringsordningen skal være selvfinansiert og registerets inntekter vil bli ført på kap. 3412, post 01. Det vises for øvrig til omtale om dette i St.prp. nr. 1 (2006-2007) for Kommunal- og regionaldepartementet.

Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 gis fullmakt til å benytte bevilgningen under kap. 410, post 01 til dekning av eventuelle merutgifter under kap. 412, post 01, jf. omtale under kap. 410, post 01 og forslag til vedtak. Det foreslås videre at Justisdepartementet i 2007 gis fullmakt til å overskride bevilgningen på kap. 412, post 01 mot tilsvarende merinntekter på kap. 3412, post 01, jf. omtale under kap. 3412, post 01 og forslag til vedtak.

Kap. 3412 Tinglysingsprosjektet (jf. kap. 412)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Gebyrinntekter, borettsregister		9 000	37 057
	Sum kap. 3412		9 000	37 057

1 Postomtale

Post 01 Gebyrinntekter, borettsregister

Bevilgningen på posten omfatter inntekter fra rettighetsregistreringer i borettslagsandeler. Gebyret vil bli fastsatt i forskrift etter et selvkostprinsipp.

Det er lagt opp til at rettighetsregistreringer i borettslagsandeler skal være selvfinansiert etter

en egen gebyrordning under Kommunal- og regionaldepartementet. Et selvkostprinsipp innebærer at økte inntekter på grunn av flere rettighetsregistreringer også vil gi økte utgifter. Det foreslås derfor at Justisdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen på kap. 412, post 01 mot tilsvarende merinntekter på kap. 3412, post 01, jf. omtale under kap. 412, post 01 og forslag til vedtak.

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 26,7 mill. kr som følge av forventet utvikling.

Kap. 413 Jordskifterettene (jf. kap. 3413)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter		143 413	150 477
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		2 068	2 147
	Sum kap. 413		145 481	152 624

1 Innledning

Jordskifterettene er særdomstoler som arbeider med oppgaver i henhold til jordskifteloven. Dette omfatter blant annet å gjennomføre endringer for å oppnå mer tjenlige eiendommer, samt å fastlegge eiendomsgrenser og uklare eiendomsforhold. Særdomstolen er uavhengig i sin dømmende virksomhet.

Det administrative ansvaret for jordskifterettene ble overført fra Landbruks- og matdepartementet til Domstoladministrasjonen fra og med 01.01.2006, jf. Ot.prp. nr. 106 (2002-2003) og St.prp. nr. 1 (2003-2004).

2 Postomtale**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen dekker faste og variable lønnsutgifter. Bemanningen ved jordskifterettene utgjorde 258 årsverk pr. 01.03.2006. Bevilgningen skal videre dekke alle ordinære driftsutgifter knyttet til de enkelte jordskifterettene.

Landbruks- og matdepartementet har over kap. 1146 Norsk institutt for jord- og skogkartlegging avsatt midler til å få utført tjenester innen kartlegging, bonitering, GIS og verdsetting for Jordskifterettene. Domstoladministrasjonen har fra 2006 overtatt det administrative ansvaret for Jordskifterettene og det er derfor enighet mellom Land-

bruks- og matdepartementet og Justisdepartementet om at disse midlene bør overføres til Jordskifterettene kap. 413. På denne bakgrunn foreslås at 1,5 mill. kr rammeoverføres fra kap. 1146, post 01 til kap. 413, post 01.2, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2006-2007) for Landbruks- og matdepartementet.

Ved behandlingen av St.prp. nr. 66 (2005-2006) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2006, jf. Innst. S. nr. 205 (2005-2006), vedtok Stortinget å øke kap. 413, post 01 med 0,51 mill. kr som følge av at det ikke ble lagt inn tilstrekkelig lønnskompensasjon som følge av overføringen av jordskifterettene i St.prp. nr. 1 (2005-2006). Det foreslås på denne bakgrunn å øke bevilgningen på kap. 413, post 01 med 0,51 mill. kr.

Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 413, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3413, post 01, jf. forslag til vedtak.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Jordskifterettene har hjemmel til å kreve inn sideutgifter i visse saker. Sideutgiftene skal dekke det tekniske arbeidet i disse sakene. Utgiftene skal føres i egne saksregnskap.

Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 413, post 21 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3413, post 02, jf. forslag til vedtak.

Kap. 3413 Jordskifterettene (jf. kap. 413)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Saks- og gebyrinntekter		9 604	9 969
02	Sideutgifter		2 134	2 215
	Sum kap. 3413		11 738	12 184

Post 01 Saks- og gebyrinntekter

Posten omfatter inntekter ved at partene i saken betaler gebyr.

Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 413, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3413, post 01, jf. forslag til vedtak.

Post 02 Sideutgifter

Posten var ny i 2004 og samsvarer med tilsvarende utgifter over kap. 413, post 21.

Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 413, post 21 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3413, post 02, jf. forslag til vedtak.

Kap. 5630 Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
85	Utbytte		6 800	6 800
	Sum kap. 5630		6 800	6 800

Ved en feil ble aksjeutbytte fra Norsk Eiendomsinformasjon as, utbetalt i 2005 med 8 747 143 kr, postert på kap. 3410, post 01 Rettsgebyr. Utbytte skulle vært postert på kap. 5630 Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as, post 80 Utbytte, jf. omtale under kap. 3410, post 01.

1 Innledning

Norsk Eiendomsinformasjon as er et statlig aksjeselskap heleid av Justisdepartementet. Selskapet har i henhold til avtale med Justisdepartementet rett til distribusjon av informasjon fra grunnboken. Selskapet har ansvaret for drift, systemforvaltning og vedlikehold av grunnboken. Det er bare registreringer i grunnboken som gir rettsvern for rettigheter i fast eiendom. Samfunnsinteressene knyttet til grunnboken er derfor betydelig. For å ivareta kvaliteten i grunnboken er det nødvendig med investeringer som sikrer en korrekt og enhetlig registrering, lagring og distribusjon av informasjon i moderne form.

Etter avtale med Miljøverndepartementet v/ Statens kartverk, har Norsk Eiendomsinformasjon as tilsvarende ansvar for GAB-registeret (Grunneiendoms-, Adresse- og Bygningsregisteret), samt rett til distribusjon av informasjon fra GAB.

Informasjonen fra grunnboken og GAB-registeret blir samordnet i Eiendomsregisteret (EDR). Informasjonen distribueres samlet til brukere av eiendomsinformasjon gjennom forhandlere. De viktigste brukergruppene er banker, finansieringsinstitusjoner og forsikringsselskaper.

Ved behandlingen av stortingsmeldingen om Norge Digitalt vil Statens kartverk etablere en felles formidlingskanal ut mot publikum gjennom Norsk Eiendomsinformasjon as. Her vil den enkelte bruker kunne finne all arealrelatert informasjon på ett sted. Den enkelte informasjonsleverandør vil kunne ha sitt eget nettsted og presentere sine data i tillegg.

2 Resultatutvikling

Norsk Eiendomsinformasjon as hadde i 2005 driftsinntekter på om lag 172 mill. kr. Driftsresultatet var på om lag 18 mill. kr. Det ble for regnskapsåret 2005 utbetalt utbytte på om lag 10,4 mill. kr.

3 Postomtale**Post 85 Utbytte**

Det er besluttet en utbyttepolitikk for selskapet hvor utbyttet fastsettes til 80 % av årsoverskuddet. Endelig vedtak om utbytte for 2006 blir truffet på ordinær generalforsamling i 2007. Basert på forventet utvikling i forbindelse med regnskapstallene for Norsk Eiendomsinformasjon as for 2006 og departementets utbyttepolitikk foreslås statens utbytte i 2007 til 6,9 mill. kr.

Utbyttet for 2005 ble høyt som følge av stor aktivitet i markedet, med økt bruk av Norsk Eiendomsinformasjon as sine tjenester og ikke minst god omsetning på kartområdet, som er et nytt produktområde. Det forventes lavere omsetning på kartområdet i 2006 blant annet som følge av igangsettingen av Norge Digitalt. Ved en feil ble aksjeutbytte fra Norsk Eiendomsinformasjon as, utbetalt i 2005 med 8 747 143 kr, postert på kap. 3410, post 01 Rettsgebyr. Utbytte skulle vært postert på kap. 5630 Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as, post 80 Utbytte, jf. omtale under kap. 5630, post 80. Det foreslås å overføre bevilgningen på kap. 5630, post 80 til ny post 85, jf. nærmere omtale i Del III, punkt 6.1.

Kap. 414 Forliksråd og andre domsutgifter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	97 283	96 195	97 280
21	Spesielle driftsutgifter		56 700	52 679
	Sum kap. 414	97 283	152 895	149 959

1 Innledning

Kapitlet dekker enkelte utgifter i forbindelse med domstolsbehandling av straffesaker og enkelte sivile saker samt utgifter til forliksrådene. Utgiftene er i stor grad regelstyrte og påvirkes av saksmengden i domstolene og hvor omfattende sakene er. Muligheten for styring av utgiftene er derfor liten.

2 Postomtale**Post 01 Driftsutgifter**

Posten dekker godtgjørelse og tapt arbeidsfortjeneste til meddommere, lagrettemedlemmer, vitner og rettsvitner og reiseutgifter til disse. Posten dekker også utgifter til vitner som møter eller på annen måte avgir forklaring for Kommisjonen for begjæring om gjenopptakelse av straffesaker, samt nødvendige blodprøver/DNA-tester i kommisjo-

nens arbeid. Utgiftene påvirkes av endringer i saksmengde, den generelle lønnsutviklingen og av de til en hver tid gjeldende satser for godtgjørelse for meddommere, lagrettemedlemmer m.m. Bevilgningen på posten foreslås økt på bakgrunn av erfaringstall.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten dekker utgifter til godtgjørelse til forliksrådets medlemmer og kompetansehevende tiltak i form av kurs.

Kgl. res. av 15.12.2005 om Forskrift om forliksrådene (forliksrådsforskriften) innebærer enkelte endringer i forhold til det som ble lagt til grunn i bevilgningsforslaget i St.prp. nr. 1 (2005-2006) på kap. 414, post 21. På denne bakgrunn foreslås at kap. 414 post 21 for 2007 reduseres med 5,95 mill. kr. Det er usikkerhet knyttet til budsjettmessige effekter av omorganiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet

Programkategori 06.30 Kriminalomsorg

Utgifter under programkategori 06.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
01-23	Driftsutgifter	2 076 385	2 040 031	2 291 411	12,3
30-49	Nybygg, anlegg m.v.	86 327	96 389	74 859	-22,3
60-69	Overføringer til kommuner	25 215	50 078	42 000	-16,1
70-89	Overføringer til private	11 005	13 942	14 472	3,8
	Sum kategori 06.30	2 198 932	2 200 440	2 422 742	10,1

Utgifter under programkategori 06.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
430	Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 3430)	2 082 737	2 090 725	2 270 570	8,6
432	Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) (jf. kap. 3432)	116 195	109 715	152 172	38,7
	Sum kategori 06.30	2 198 932	2 200 440	2 422 742	10,1

Bevilgningen under kategori 06.30 er foreslått økt med 10,1 %. Økningen skyldes i hovedsak forslag om opprettelse av 68 nye fengselsplasser i 2007, helårsvirkning av 248 nye fengselsplasser som er vedtatt etablert i 2006, økt klasseopptak ved Kriminalomsorgens utdanningssenter og økt kapasitet ved frimsorgskontorene som følge av St.prp. nr. 66 (2005-2006) og Innst. S. nr. 205 (2005-2006).

1 Innledning

Kriminalomsorgen stiller varetektsplasser til disposisjon for politiet og gjennomfører idømt straff. Kategorien består av Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF), seks regionadministrasjoner, fengslene og frimsorgskontorene, samt Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) og Kriminalomsorgens IT-tjeneste (KITT). KRUS er et kompetansesenter for kriminalomsorgen. Det skal gi etatsutdanning for fengsels- og verksbetjenter, etter- og videreutdanning for kriminalomsorgens

tilsatte og drive forsknings-, utviklings- og formidlingsarbeid. KITT utvikler og vedlikeholder IT-systemer i kriminalomsorgen. KITT budsjetteres under kap. 430 Kriminalomsorgens sentrale forvaltning. KSF er integrert i Kriminalomsorgsavdelingen i Justisdepartementet, og driftsutgifter til KSF budsjetteres under kap. 400 Justisdepartementet.

Kriminalomsorgen samarbeider med andre offentlige etater om å legge til rette for at domfelte og innsatte får de tjenestene de har krav på under straffegjennomføringen.

2 Hovedmål og delmål

Hovedmål	Delmål
Redusert kriminalitet	Gjennomføre varetektsfengsling og straffereaksjoner på en måte som er betryggende for samfunnet og som motvirker straffbare handlinger. Det skal legges til rette for at lovbrøtere kan gjøre en egen innsats for å endre sitt kriminelle handlingsmønster. Bekjempe alvorlig, organisert og grenseoverskridende kriminalitet
En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor	Ikke Ivareta en god utnyttelse av justissektorens ressurser. Tilrettelegge for en serviceorientert justissektor

3 Hovedutfordringer og budsjettmessige prioriteringer

Hovedutfordringene innenfor kriminalomsorgen er å utvikle soningskøen og videreutvikle kvaliteten i straffegjennomføringen. I tillegg skal kriminalomsorgen ta særlige hensyn til barn og unge, ivareta sikkerheten til de ansatte og innsatte, sikre god tilgang på fagutdannet personell og bidra til å etablere en tilbakeføringsgaranti for innsatte.

Det er vedtatt å opprette 248 nye fengselsplasser i 2006. I 2006 er det bevilget ca. 160 mill. kr til bl.a. opprettelse av nye plasser, økt bemanning ved fromsorgskontorene med i overkant av 30 årsverk, styrking av den fysiske sikkerheten ved Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt, ekstraordinært vedlikehold ved Ullersmo fengsel, økt klasseopptak ved KRUS samt styrking av andre departementers bevilgninger til tilbud for domfelte/innsatte. Bevilgningene til opplæring, bibliotektenester og helsetjenester for innsatte er økt med til sammen ca. 55 mill. kr i 2006, fordelt med 24,45 mill. kr på Kunnskapsdepartementets budsjett, 7,6 mill. kr på Helse- og omsorgsdepartementets budsjett, 3,25 mill. kr på Kultur- og kirkedepartementets budsjett og 20 mill. kr på Fornyings- og administrasjonsdepartementets budsjett (startbevilgning Halden fengsel).

Regjeringen foreslår å videreføre denne satsingen i 2007. Samlet foreslås det å øke bevilgningen i 2007 knyttet til kriminalomsorgen med ca. 290 mill. kr (eksl. tekniske endringer) i forhold til saldert budsjett 2006. Det foreslås å øke bevilgningen til kriminalomsorgen med ca. 105 mill. kr bl.a. til videreføring av kapasitetsutvidelsene og styrkingen av fromsorgskontorene i 2006, og til å øke fengselskapasiteten med ytterligere 68 plasser i 2007. Nødvendig vedlikehold ved Ullersmo fengsel videreføres. Bevilgningen til KRUS i 2007 foreslås

økt med til sammen 36,7 mill. kr til helårsvirkning av økt klasseopptak i 2006 og to ekstra klasser høsten 2007. Bevilgningen til investeringsutgifter til nytt Halden fengsel i 2007 på Fornyings- og administrasjonsdepartementets budsjett utgjør 134,5 mill. kr. Bevilgningene til opplæring, bibliotektenester og helsetjenester for innsatte økes med til sammen 27,75 mill. kr, fordelt med 17,35 mill. kr på Kunnskapsdepartementets budsjett, 7,3 mill. kr på Helse- og omsorgsdepartementets budsjett og 3,1 mill. kr på Kultur- og kirkedepartementets budsjett. I tillegg foreslås det å bevilge 5 mill. kr til tiltak for innsatte med rusmiddelproblemer.

Regjeringen la i mai 2006 frem en plan for utvikling av soningskøen innen 2009 og vil som oppfølging av dette fremme forslag til lovendringer tidlig i 2007. Det tas sikte på å utarbeide en Stortingsmelding om kriminalomsorgen, hvor rammene for utviklingen av fremtidens kriminalomsorg vil bli trukket opp. Tilbakeføringsgaranti vil i den forbindelse være et viktig element.

3.1 Økt kapasitet for straffegjennomføring

Mangel på tilstrekkelig fengselskapasitet og knappe ressurser til innhold i straffegjennomføringen svekker straffens forebyggende virkning og forsterker problemet med gjengangerkriminalitet. Når ny kriminalitet begås av domfelte eller personer som venter på dom og straffegjennomføring, svekkes også tilliten til straffesystemet og kriminalpolitikken.

Pr. 30. juni 2006 var det 2 791 dommer på ubetinget fengselsstraff i kø for straffegjennomføring. Som varslet i Soria Moria-erklæringen er det utarbeidet en konkret plan for utvikling av soningskøen. Planen «Rask reaksjon – tiltak mot soningskø og for bedre innhold i soningen» inne-

holder både kapasitetsutvidende tiltak og tiltak som krever lovendring:

- Regjeringen er allerede i ferd med å øke antall fengselsplasser. Etter forslag i St.prp. nr. 66 (2005-2006), jf. Innst.S. nr. 205 (2005-2006) ble det bevilget midler til opprettelse av 150 nye fengselsplasser. Disse plassene kommer i tillegg til de 45 nye åpne plassene det ble bevilget midler til etter St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006). Driftsrammene i kriminalomsorgen er styrket bl.a. for å gi mulighet for bedre oppfølging av unge innsatte. For 2007 foreslås det bevilget midler til helårsdrift av de nye plassene. Regjeringen foreslår også at innsatsen trappes opp ved at det opprettes ytterligere 68 fengselsplasser i 2007. I alt innebærer Regjeringens opplegg at det vil bli etablert 316 nye fengselsplasser i 2006-2007. Videre har Regjeringen satt av midler til bygging av nye Halden fengsel som vil gi 251 plasser i 2009, jf. omtale under kap. 1580 i St.prp. nr. 1 (2006-2007) Fornyings- og administrasjonsdepartementet.
- Bemanningen ved friomsorgskontorene er styrket for å redusere køen og forhindre at det bygges opp ytterligere kø av samfunnsstraffdommer, samt gi bedre kapasitet til å håndtere blant annet prøveløslatelse og de utfordringer som knytter seg til prøveløslatelse fra forvaring. Det ble gitt en ekstraordinær styrking av friomsorgskontoret i Oslo for å nedarbeide køen. For 2007 er det avsatt midler til helårsdrift av bemanningsøkningen ved friomsorgskontorene.
- Av øvrige kapasitetsutvidende tiltak foreslås det i køavviklingsplanen bl.a. mer effektiv overføring av domfelte mellom ulike soningsformer, forsterket sikkerhet ved noen av fengslene med lavere sikkerhet slik at flere kan innkalles direkte til straffegjennomføring ved disse fengslene, økt bruk av overføring til behandlingssanstusjon etter straffegjennomføringsloven § 12, raskere overføring til hjemlandet for utenlandske innsatte, og det varsles at departementet vil vurdere en utvidelse av prøveordningen med narkotikaprogram med domstolskontroll. Foreslåtte tiltak som økt bruk av framskutt løslatelse og økt bruk av dublering der det er helse- og sikkerhetsmessig forsvarlig å ha to innsatte i samme celle, vil kun bli benyttet i køavviklingsperioden. Dublering baseres i så stor grad som mulig på frivillighet.
- Av tiltak som krever lovendring vurderes det bl.a. om det skal bli straffbart å ikke møte til straffegjennomføring, om ordningen med promilleprogram også skal omfatte andre rusmidler enn alkohol, om ordningen med overføring

til straffegjennomføring utenfor fengsel etter straffegjennomføringsloven §16 skal utvides, om det skal etableres en prøveordning med bruk av elektronisk overvåkning og om kriminalomsorgen skal gis hjemmel til å vurdere overføring til samfunnsstraff for enkelte fengselsdommer. Det tas sikte på at lovforslag skal fremmes for Stortinget tidlig i 2007.

- Planen inneholder også flere forslag som vil styrke progresjonen i straffegjennomføringen og slik legge forholdene bedre til rette for en gradvis tilbakeføring til samfunnet.

Se nærmere om kapasitetsutvidelser i omtale under punkt 4.1.1.

3.2 Kvalitet under varetekt og straffegjennomføring

Individet står sentralt i Regjeringens politikk for straffegjennomføring. Den bærende idé er at tiltak i så stor grad som mulig skal tilpasses den enkelte domfelte. Dette fordrer et bredt spekter av ulike gjennomføringsformer og rehabiliteringstiltak. Den innsatte skal sikres tilfredsstillende forhold og negative virkninger av isolasjon skal avhjelpes. Innenfor rammen av frihetsberøvelsen har også innsatte og domfelte den samme rett til tjenester og tilbud som befolkningen for øvrig.

Regjeringen har fulgt opp Justiskomiteens merknad ved behandlingen av Statsbudsjettet for 2006 om å støtte opp om frivillige organisasjoner som WayBack og Kirkens sosialtjenestes Barmprosjekt for å motvirke gjengangerproblemer.

Regjeringen har også fulgt opp Justiskomiteens ønske om å sikre fremdriften i arbeidet med å etablere forpliktende forvaltningssamarbeidsavtaler slik at innsatte skal få et helhetlig tilbud ved løslatelse. Sentralt i dette arbeidet er bosetting ved løslatelse, behandling for rusmiddelavhengighet, mulighet for arbeid og mulighet for opplæring under og etter straffegjennomføring.

For å bedre innholdet under straffegjennomføringen økte Regjeringen bevilgningene til utdanning, helse og kultur under Kunnskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Kultur- og kirke departementet med over 35 mill. kroner i 2006. Bevilgningene foreslås økt ytterligere i 2007 i forbindelse med nye fengselsplasser i 2006 og 2007, jf. omtale i disse departementers budsjettproposisjoner.

Om lag 60 % av de innsatte i fengslene har et rusmiddelproblem før innsettelse. Narkotikaprogram med domstolskontroll hvor tungt belastede rusmiddelavhengige kan ilegges betinget fengsel med vilkår om deltakelse i et helhetlig behand-

lingsprogram, prøves nå ut i Oslo og Bergen. Regjeringen vil i opptrappingsplanen for rusfeltet utdype tiltak for rehabilitering av innsatte som har rusmiddelproblemer. For 2007 er det som en del av den kommende opptrappingsplanen på rusfeltet, satt av 5 mill. kr til tiltak for innsatte med rusmiddelproblemer. Det tas sikte på å etablere rusmestingsenheter i noen fengsler.

Det er inngått en avtale mellom Justisdepartementet og KS om bosetting ved løslatelse. Avtalen forplikter Justisdepartementet og KS til å legge til rette for lokalt samarbeid for bosetting av løslatte fra fengsel.

I forbindelse med ny arbeids- og velferdsforvaltning, har Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF) og Arbeids- og velferdsetaten (NAV) inngått en sentral samarbeidsavtale for å videreutvikle forvaltningssamarbeidet mellom etatene.

Regjeringen ønsker at flere innsatte skal få tilbud om opplæring og vil under Kunnskapsdepartementets budsjett bevilge 10 mill. kr fra tiltaksplanen mot fattigdom til formålet.

Regjeringen vil i løpet av stortingsperioden innføre en tilbakeføringsgaranti, jf. Justiskomiteéns merknad ved behandlingen av Statsbudsjettet for 2006. Det er sentralt å utnytte løslatelsesfasen for at den enkelte innsatte kan etablere en tilværelse uten kriminalitet. Det å ha et sted å bo, arbeid, utdanning eller rehabiliteringstilbud ved løslatelse, er viktig. Et slikt tilbud avhenger av at vedkommende forplikter seg til aktivt å følge opp de tiltak som etableres. Regjeringen vil følge opp Soria Moria-erklæringen og nærmere utrede tilbakeføringsgarantiens tilbud og forpliktelser i løslatelsesfasen. Dette vil inngå som et viktig element i en stortingsmelding om kriminalomsorgen som det tas sikte på å fremme i 2008.

Justisdepartementet er i samarbeid med berørte departementer i ferd med å utrede konsekvensene av innføring av KRAMI i Norge. KRAMI er et svensk samarbeidsprosjekt mellom kriminalomsorgen, sosialtjenesten, arbeidsetaten og/eller utdanningsmyndighetene med sikte på å bistå tidligere innsatte med jobb eller utdanning, samt å etablere et selvstendig liv og en meningsfull fritid. Arbeidsmetoden bygger på at unge kriminelle skal lære seg å forstå sammenhengen mellom handlinger og konsekvensene av disse. Det utformes en kontrakt mellom deltakerne og KRAMI.

I 2005 var 8 % av de som ble satt i fengsel kvinner. Kvinner og menn skal ha likeverdige soningsforhold. Ravneberget fengsel, som ble åpnet i 2006, er et fengsel for kvinnelige innsatte. Fengselet gir et godt soningstilbud for kvinner. Kvinner skal få tilbud om programmer og andre egnede tiltak tilpasset deres behov for hjelp, jf. bl.a. programmet

VINN som skal hjelpe kvinner til å mestre hverdagen på en bedre måte.

Regjeringen vil arbeide for å fremme åpenhet og forutsigbarhet i straffegjennomføringen. Krittikk og debatt er en forutsetning for en human kriminalomsorg. Det tas sikte på å legge frem en stortingsmelding om kriminalomsorgen i 2008. Meldingen skal trekke opp rammene for reformer og utvikling av fremtidens kriminalomsorg, og vil også vurdere de organisatoriske rammene for kriminalomsorgens virksomhet.

3.3 Tiltak for barn og unge

Fengselsstraff har særlig negative virkninger for barn samtidig som den preventive virkningen av fengselsopphold er liten for denne gruppen. Samtidig har Norge klare forpliktelser etter FNs barnekonvensjon knyttet til bruk av fengsel overfor unge under 18 år. Derfor er det kun i unntakstilfeller der det er nødvendig for å skjerme samfunnet, at det kan forsvares å sette mindreårige i fengsel. I gjennomsnitt sitter det mellom 2 og 10 personer under 18 år i fengsel. I St.meld. nr. 20 (2005-2006) Alternative straffereaksjoner overfor unge lovbrytarar, har Regjeringen foreslått en rekke tiltak for å forbedre situasjonen for denne gruppen innsatte. Det beste vil som regel være en alternativ reaksjonsform og oppfølging. Samfunnsstraff gir store muligheter for individuell tilpasning. Et viktig ledd i individualiseringen av straffegjennomføringen er derfor å utvide domstolens muligheter til å illegge samfunnsstraff, spesielt overfor yngre lovbryttere som står i fare for å komme inn i et kriminelt handlingsmønster. Regjeringen vil også satse på en rekke nye tiltak rettet mot unge gjennom tett oppfølging av tiltakene lagt frem i St.meld. nr. 20 (2005-2006).

I stortingsmeldingen er det lagt stor vekt på å utvikle formålstjenlige straffereaksjoner. Det er lagt vekt på at valget av straffereaksjon skal styres av et ønske om å ikke bruke mer inngripende straff enn nødvendig og at det skal være en utvikling i straffegjennomføringen. I praksis er det viktig å bruke de alternativene som allerede finnes på en bedre måte. Regjeringen foreslår i meldingen at fengsel med lavere sikkerhetsnivå skal være hovedregelen der hvor fengselsstraff likevel er nødvendig, og at frihetsberøvelsen tidligst mulig skal erstattes av andre og mindre inngripende soningsformer. Regjeringen foreslår i meldingen også flere andre tiltak som både gjelder innsetting, gjennomføring, løslatelse og videre oppfølging. Regjeringen vil i utarbeidelsen av tiltak overfor barn og unge legge vekt på erfaringene fra samarbeidsprosjektet «SNU unge lovbryttere i tide» som

er inne i sitt siste driftsår. Prosjektet vil bli evaluert.

3.4 Nye sikkerhetsutfordringer

Utviklingen av et hardere kriminelt miljø med større mobilitet og internasjonalisering får konsekvenser for sikkerheten og innholdet i straffegjennomføringen. Utviklingen krever differensiert straffegjennomføring, med mer restriktive tiltak særlig for dem som er tilknyttet organiserte kriminelle miljøer. Det har blitt avsagt forvaringsdommer for flere organiserte kriminelle i den senere tid. Som følge av dette er det i 2006 bevilget 9 mill. kr til å styrke den fysiske sikkerheten ved Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt. Ekstraordinært vedlikehold ved Ullersmo fengsel videreføres.

Justisdepartementet har utvidet samarbeidet mellom kriminalomsorgen og politiet for å bekjempe alvorlig kriminalitet, blant annet gjennom INFOFLYT som omfatter systematisk informasjonsutveksling i alvorlige saker med høy risiko.

En ny sikkerhetsstrategi for perioden 2006 til 2010 er utarbeidet. Sikkerhet i kriminalomsorgen er summen av de virkemidlene som skal bidra til å forebygge og håndtere situasjoner der samfunnets, tilsattes, innsattes og domfeltes trygghet trues. Strategien legger særlig vekt på nye sikkerhetsutfordringer og gir føringer for tiltak både i fengslene og friomsorgskontorene. Sikkerheten til tilsatte skal følges nøye gjennom oppfølging og kompetanseheving.

Nærmere omtale av tiltak for å bekjempe alvorlig, organisert og grenseoverskridende kriminalitet under punkt 4.1.2.

3.5 Rekruttering og kompetanseutvikling

De tilsatte er kriminalomsorgens viktigste ressurs. Utvidelser, nye krav til kvalitet og nye sikkerhetsutfordringer krever aktiv rekruttering og høy kompetanse hos kriminalomsorgens tilsatte. Kunnskapsgrunnlaget skal styrkes gjennom evaluering og forskning. I en stadig mer krevende arbeidshverdag er tilsattes kompetanse avgjørende. I regi av KRUS gis tilsatte et etter- og videreutdannings-tilbud som skal møte etatens behov for kompetanse og kunnskap.

For å sikre tilgangen på fagutdannet personell i kriminalomsorgen er klasseopptaket ved KRUS økt med to klasser fra januar 2006 og med to ekstraordinære klasser fra 01.09. 2006 slik at det samlet er tatt inn åtte klasser eller om lag 200 aspi-

ranter i 2006. I 2007 foreslås det et ordinært opptak på seks klasser. For å sikre nødvendig tilgang av arbeidskraft med fagkompetanse ved opprettelse av Halden fengsel, foreslås det imidlertid også et ekstraordinært opptak av ytterligere to klasser i 2007. Regjeringen vil vurdere ytterligere behov i den ordinære budsjettprosessen.

Fengselsbetjentyrket er et krevende yrke som forutsetter god kompetanse. Selv om nivået og innholdet i fengselsbetjentutdanningen som gis er meget godt, er det et mål å forbedre utdanningen i tråd med samfunnsutviklingen, både med hensyn til sikkerhet og rehabilitering av innsatte. I St.prp. nr. 1 (2004–2005) ble det gitt en omtale av hvilke spørsmål arbeidsgruppen som har vurdert høgskolebasert utdanning i kriminalomsorgen har behandlet. Arbeidsgruppens rapport har vært ute på høring. Departementet har foreløpig ikke konkludert med hensyn til om utdanningen skal gjøres om til høgskoleutdanning.

4 Tilstandsvurdering og mål

4.1 Redusert kriminalitet

4.1.1 Gjennomføre varetektsfengsling, og straffereaksjoner på en måte som er betryggende for samfunnet og som motvirker straffbare handlinger. Det skal legges til rette for at lovbrytere kan gjøre en egen innsats for å endre sitt kriminelle handlingsmønster

Gjennomføring av straff skal bygge på humanitet, rettssikkerhet og likebehandling. Domfelte skal være beskyttet mot overgrep og vilkårlighet. Straffegjennomføring skal også bygge på individuelle behov og forutsetninger og støtte domfeltes evne/vilje til å bryte med kriminaliteten. Kriminalomsorgen står hver dag overfor krevende vurderinger i forhold til enkeltpersoner der alle disse aspektene skal ivaretas. For å sikre en målrettet straffegjennomføring må kriminalomsorgen ha tilstrekkelig kapasitet i fengslene og friomsorgskontorene og ha egnede kontrolltiltak. Under straffegjennomføringen skal det legges til rette for mulighet for å motta tjenester fra andre etater med sikte på en integrering i samfunnet etter endt straff.

Kapasitet

I perioden 2001 – 2005 har produksjonen av fengselsdøgn økt med 151 974 døgn til 1 158 661, en økning på ca. 15 %. I den samme perioden har den gjennomsnittlige sittediden i fengsel blitt lengre. Mens den gjennomsnittlige sittediden i fengsel i 2001 var 86 dager, var den økt til 101 dager i 2005.

Varetekt

Det er et mål at varetektsplasser stilles til disposisjon for politiet etter behov.

Tabellen nedenfor viser utviklingen av varetekt

	2001	2002	2003	2004	2005
Varetektsinnsattes andel av antall fengselsdøgn (%)	23	24	22	21	19
Gjennomsnittlig sittetid i dager – varetekt	57	57	64	65	63
Nye varetekter ¹	4 081	4 044	3 550	3 198	3 059

¹ Omfatter nye innsettelse og endring fra annen innsattkategori til varetekt.

Første halvår 2006 var det totalt 1 530 nyinnsettelse i varetekt, hvorav 6,3 % var kvinner. Av alle avsluttede varetektsopphold i 2005 satt kvinner i gjennomsnitt 49 dager og menn i 65 dager. Kvinner utgjorde til enhver tid ca. 5,5 % av innsatte i fengsle.

Av nyinnsettelse i varetekt i 2005, var det 146 tilfeller (9,5 %) hvor det i forhold til den tidligere 24-timersregelen hadde gått mer enn 24 timer fra kjennelsen til innsettelsen i fengsel. Antall tilfeller med brudd på 24-timersregelen ble redusert fra 406 i 2004 til 200 i 2005. Det er presisert at varetektsplasser skal prioriteres. Tiltakene som er satt inn har hatt positiv effekt når det ses på utviklingen i 2005.

Ved lov av 28. juni 2005 nr. 55 ble Straffeprosessloven § 183 endret, slik at politiet har fått

mulighet til å holde pågrepne personer i arrest i inntil tre dager før vedkommende må fremstilles for retten til varetektsfengsling. Endringen trådte i kraft 1. juli 2006. For å forhindre at lovendringen skal føre til lengre opphold i politiarrest, skal innsatte overføres fra politiarrest til fengsel innen to døgn etter pågripelsen, med mindre dette av praktiske grunner ikke er mulig. Regelen skal forebygge eventuelle skadelige virkninger av fengslingen ved at varetektsfengslede skal sikres best mulige forhold.

Kapasitet og soningskø for ubetinget fengselsstraff

Tabellen nedenfor viser utviklingen av soningskøen for ubetinget fengselsstraff.

	2001	2002	2003	2004	2005
Antall dommer pr. 31.12.	2 057	2 422	2 597	2 176	2 483 ¹

¹ Samlet forventet oppholdstid i fengsel for alle dommer i køen pr. 30.12.2005 tilsvarer om lag 203 255 fengselsdøgn eller full utnyttelse av 557 fengselsplasser i ett år.

Pr. 30. juni 2006 var det 2 791 dommer i kø for straffegjennomføring. Soningskøen må både ses i sammenheng med at gjennomsnittlig sittetid i fengsel er blitt lengre og en tydelig prioritering av å stille varetektsplasser til disposisjon. I en situasjon med soningskø skal det først stilles plasser til rådighet for varetekt, deretter lange dommer og så

korte volds- eller voldsrelaterte dommer. I tillegg skal unge under 21 år, aktive gjengmedlemmer og tungt belastede kriminelle med organisasjonstilhold prioriteres høyt.

Utvikling av fengselskapasitet og kapasitetsutnyttelse illustreres i tabellen nedenfor.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ordinær kapasitet ¹	2 920	2 928	2 976	3 074	3 154	3 287	3 346 ²
Gjennomsnittlig aktuell kapasitet	2 810	2 872	2 972	3 081	3 167		
Kapasitetsutnyttelse i % ³	94	95,3	95,9	96,6	96,1		

¹ Ordinær kapasitet representerer samlet besluttet cellekapasitet pr. 1. januar. Siden kapasiteten er oppgitt pr. årsskifte, vil det være noe avvik mellom kapasitet oppgitt i teksten og antall som er angitt i teksten nedenfor siden plasser som skal opprettes i løpet av året kommer i tillegg. Dublerte celler som er opprettet midlertidig inngår ikke i tallet.

² Forventet antall fengselsplasser pr. 01.01.2007.

³ Kapasitetsutnyttelsen beregnes på grunnlag av gjennomsnittlig aktuell kapasitet, dvs. ordinær kapasitet justert for plasser som er midlertidig stengt eller som dubleres.

Regjeringen tar sikte på å fremme en odels-tingsproposisjon for Stortinget om overføring av ansvaret for innkalling til straffegjennomføring fra politiet til kriminalomsorgen.

Avvikling av soningskøen

Tabellen nedenfor viser en oversikt over kapasitet-sendringer som er gjennomført og under arbeid i perioden 2006-2007 samt forslag til nye plasser i 2007.

<i>Gjennomført og under arbeid 2006-2007</i>	Nye plasser
Drammen fengsel. Åpnet.	14 lukkede plasser
Oslo fengsel. Åpnet.	17 lukkede plasser
Ravneberget fengsel. Åpnet.	16 åpne plasser
Åna fengsel. 16 plasser åpnet. 8 plasser åpnes i november	24 åpne plasser
Bergen overgangsbolig. Oppstart 2. halvår 2006.	16 åpne plasser
Ilseng fengsel. Oppstart 1. halvår 2007.	6 lukkede plasser
Bredtveit fengsel. Oppstart 2. halvår 2006.	5 åpne plasser
Bruvoll leir. Oppstart 2. halvår 2006.	60 åpne plasser
Bjergvin. Oppstart 2. halvår 2006.	90 åpne plasser
Sum	248 plasser
<i>Forslag nye plasser i 2007:</i>	
Ullersmo fengsel.	10 lukkede plasser
Vik fengsel.	14 lukkede plasser
Ravneberget fengsel.	15 åpne plasser
Hof fengsel. (+14 lukkede plasser -10 åpne plasser)	4 netto nye plasser
Fauske.	15 åpne plasser
Bruvoll leir.	10 åpne plasser
Sum	68 plasser

I tillegg er bygging av nytt fengsel i Halden i gang. Fengselet vil ha en kapasitet på 251 plasser og vil etter planen være klar til oppstart i løpet av 2009. I 2007 er det over Fornyings- og administrasjonsdepartementets budsjett foreslått bevilget 134,5 mill. kroner i investeringsutbetalinger til bygging av Halden fengsel.

Regjeringen foreslår at noen plasser med lavere sikkerhetsnivå omgjøres til plasser med høyt sikkerhetsnivå slik at de kan ta imot flere kategorier innsatte. Styrkingen av Hof fengsel er en videreføring av dette. Tilsvarende tiltak gjennomføres ved Ilseng fengsel. Dette er et tiltak som inngår i soningskøplanen. I St.prp. nr. 66 (2005-

2006) ble det varslet at det frem til Halden fengsel er ferdigstilt, ikke ville bli iverksatt bygging av nye større fengsler, men at når Halden fengsel er ferdigstilt, vil et permanent fengsel på Fauske ha prioritet opp mot andre lukkede permanente fengselsprosjekter. Videre ble det varslet at Regjeringen ville vurdere andre og mindre kostbare tiltak for å utvide fengselskapasiteten med om lag 15-20 åpne plasser i Fauske-området og komme tilbake til saken i St.prp. nr. 1 (2006-2007). I Regjeringens budsjettforslag er det satt av midler til opprettelse av 15 åpne plasser i Fauske. Det tas sikte på at plassene kan åpne høsten 2007.

For å frigjøre plass i fengslene er det tatt i bruk en midlertidig ordning med fremskutt prøveløslatelse. Fremskutt løslatelse kan kun innvilges dersom det er sikkerhetsmessig forsvarlig. Bruk av fremskutt løslatelse vil opphøre når soningskøen er avviklet. Det ble i 2005 innvilget 6 642 fremskutte løslatelser, noe som tilsvarte bruk av til sammen 140 fengselsplasser. Bruk av fremskutt løslatelse vil bli videreført. I planen for avvikling av soningskøen er det foreslått å utvide bruken av fremskutt løslatelse i køavviklingsperioden, og et slikt tiltak vurderes av departementet.

Når det er helse- og sikkerhetsmessig forsvarlig, kan to innsatte dele en celle som normalt er beregnet på en person. Ordningen med dublering tilsvarte bruk av om lag 30 fengselsplasser i 2005. I køavviklingsperioden vil bruk av dublering kunne øke med ca. 20 plasser slik at det tilsvarer bruk av

inntil 50 fengselsplasser. Økningen skal i så stor grad som mulig baseres på frivillighet og dublering skal kun benyttes i køavviklingsperioden.

Kriminalomsorgen disponerer en eiendoms masse som varierer mht. tilstand, alder og bygningsmessig utforming, og hvor det over flere år har bygget seg opp et betydelig vedlikeholdsetter slep. Tilstrekkelig vedlikehold er nødvendig for å opprettholde kapasiteten, unngå akutte stengninger og sikre at bygningsmassen er sikkerhetsmessig og helsemessig forsvarlig, og er dermed en viktig forutsetning for avvikling av soningskøen. Regjeringen vil i 2007 prioritere videreføring av vedlikeholdsarbeider ved Ullersmo fengsel. I tillegg har departementet satt i gang arbeidet med å vurdere mulige konsepter for å ivareta fremtidig behov ved fengselet. Denne utredningen gjennomføres i tråd med retningslinjer og dokumentasjon av store statlige investeringsprosjekter.

Justisdepartementet vil vurdere om en mulig innlemming av eiendoms massen i statens husleieordning under Statsbygg vil være et tiltak som kan bidra til å profesjonalisere eiendomsforvaltningen og legge til rette for et system for godt vedlikehold.

Rekruttering og utdanning av fengselsbetjenter

Kapasitetsutvidelser forutsetter rekruttering og utdanning av fengselsbetjenter. I tabellen nedenfor framkommer antall uteksaminerte aspiranter fra KRUS i perioden 2001–2005.

	2001	2002	2003	2004	2005
Antall uteksaminerte aspiranter	92	141	169	178	180

Etablering av nye fengselsplasser krever økt tilgang på kvalifisert bemanning. I 2006 er klasseopptaket ved KRUS økt med to klasser eller om lag 50 aspiranter fra 1. september 2006 i tillegg til opptaket på 150 aspiranter fra 1. januar. Forventet antall uteksaminerte aspiranter i 2006 er om lag 100. I 2007 foreslås et ordinært opptak på 6 klasser eller om lag 150 aspiranter.

For å øke antall fagutdannet personell i kriminalomsorgen i forbindelse med etablering av Hal-

den fengsel i 2009, er det foreslått tatt inn ytterligere to klasser, eller om lag 50 aspiranter høsten 2007. Departementet vurderer fortløpende aspirantapparatet ved KRUS.

Samfunnsstraff

I tabellen nedenfor framkommer antall avviklede samfunnsstrafftimer og antall iverksatte samfunnsstraffdommer.

	2003	2004	2005	Endring 2003-2005
Antall avviklede samfunnsstrafftimer ¹	86 259	144 685	177 927	106,3 %
Antall iverksatte samfunnsstraffdommer ¹	1 352	2 094	2 544	88,2 %

¹ 2002 var første år med samfunnsstraff. Straffegjennomføringsloven trådte i kraft 01.03.2002. I 2002 ble det avviklet 15 515 samfunnsstrafftimer og 379 iverksatte samfunnsstraffdommer.

Antall iverksatte samfunnsstraffdommer har økt med 21,5 % fra 2004 til 2005. Samtidig har antall avviklede timer økt med 23 %. 13,4 % eller 340 av 2 545 iverksatte samfunnsstraffdommer i 2005 gjaldt kvinner. At domfelte ikke har møtt til første gangs innkalling, og har blitt innkalt til innskjerpingssamtale, eventuelt pågrepet av politiet og fremstilt for kriminalomsorgen, er en medvirkende årsak til køen på samfunnsstraff som pr. 30. juni 2006 var på 306 dommer.

Kriminalomsorgen søker å iverksette dommer på samfunnsstraff raskt. Kriminalomsorgen har drevet informasjonsarbeid om samfunnsstraff til andre instanser og arbeidet med å sikre at innholdet i straffen har høy kvalitet. Arbeidet fortsetter i 2007.

Det er et mål å øke bruken av andre tiltak enn samfunnsnyttig tjeneste under samfunnsstraff. I dag er om lag 70 % av samfunnsstraffen samfunnsnyttig tjeneste. En evaluering fra KRUS viser at domfelte i stor grad er svært fornøyd med måten straffen ble gjennomført på. Etter tre år hadde 79 % av de som fikk en samfunnsstraff i 2002 ikke fått en ny ubetinget dom til fengselsstraff eller samfunnsstraff.

Dette er en indikasjon på at samfunnsstraff er effektivt mot tilbakefall til ny kriminalitet. I tråd med Soria Moria-erklæringen vil Regjeringen utvide bruken av samfunnsstraff særlig for yngre lovbrøyttere.

Promilleprogram

Promilleprogram er en alternativ reaksjon overfor personer som ellers ville blitt dømt til ubetinget fengselsstraff for kjøring med promille. Programmet er en landsdekkende prøveordning. Innholdet består av undervisning, individuelle samtaler, kontroll og kartlegging av behandlingsbehov. Målsettingen er å øke bevisstheten om egen atferd og konsekvensene av denne og hindre framtidig kjøring i ruspåvirket tilstand. Det ble iverksatt 501 dommer på promilleprogram i 2005. Det antas at det fortsatt er et ubenyttet potensial for flere dommer på promilleprogram. Av den grunn er det viktig å intensivere samarbeidet med politi og domstol. 91 % av dommene knyttet til promilleprogram i 2005 ble iverksatt innen to måneder.

Justisdepartementet vurderer å utvide ordningen med promilleprogram til også å omfatte personer som kjører påvirket av andre rusmidler enn alkohol. Utvidelsen forutsetter en lovendring og er beskrevet i planen for avvikling av soningskøen.

Kontrolltiltak og svikt

Kriminalomsorgen skal arbeide for å motvirke straffbare handlinger og svikt under straffegjennomføringen. Fortsatt er svikttallene meget lave, og kriminalomsorgen har få rømninger og unnvikelser. Samtidig er også svikttallene i forbindelse med fremstillinger, permisjoner og frigang svært lave. Totalt sett viser dette at det gjennomføres gode sikkerhetsvurderinger.

Følgende begreper er sentrale i forbindelse med brudd ved gjennomføring av straff:

Boks 2.1 Sentrale begreper i kriminalomsorgen

Fengselsstraffer:

Rømninger:

De som bryter seg ut fra fengsler med høyt sikkerhetsnivå (lukket fengsel)

De som stikker av under fremstilling fra høyt sikkerhetsnivå (lukket fengsel)

Unnvikelser:

De som stikker av fra åpent område i et fengsel med høyt sikkerhetsnivå

De som forlater tillatt område i et fengsel med lavere sikkerhetsnivå (åpent fengsel)

De som stikker av under fremstilling med lavere sikkerhetsnivå (åpent fengsel)

Uteblivelse:

De som uteblir fra permisjon

Samfunnsstraff:

Brudd:

De som bryter bestemmelser eller forutsetninger gitt i medhold av straffegjennomføringsloven §§ 54 og 55

De som begår ny kriminalitet (etter domsavsigelse og før utløpet av gjennomføringstiden)

Tabellen nedenfor viser utviklingen i rømninger, unnvikelser og uteblivelser for perioden 2003–2005:

	2003	2004	2005
Rømningstilfeller fra fengsel med høyt sikkerhetsnivå	1	2	3
Rømninger fra fremstilling fra fengsel med høyt sikkerhetsnivå	13	7	6
Antall fremstillinger fra fengsel med høyt sikkerhetsnivå	17 558	15 350	19 046
Unnvikelser fra fengsel med lavere sikkerhetsnivå	44	50	29
Antall fremstillinger fra fengsel med lavere sikkerhetsnivå	20 907	24 758	28 605
Unnvikelser fra fremstilling fra fengsel med lavere sikkerhetsnivå	6	4	4
Antall permisjoner	26 329	23 095	26 496
Uteblivelser fra permisjon	100	105	79

De senere års lave rømnings- og svikttall indikerer at de vurderingene som foretas, generelt er tilstrekkelig restriktive med tanke på å ivareta samfunnssikkerheten. Andelen rømninger fra fengsel med høyt sikkerhetsnivå i 2005 var 0,03 % og andelen unnvikelser fra fremstilling fra fengsel med lavere sikkerhetsnivå var 0,01 %. Det er også svært få som uteblir fra permisjon. Andelen i 2005 var 0,29 %. Ved å øke kvaliteten på kriminalomsorgens

risikovurderinger ytterligere, kan det være mulig for flere innsatte å ta del i en positiv progresjon uten at svikttallene øker. Det arbeides med videreutvikling av rutiner for risikovurdering, blant annet ved økt bruk av IKT og mer systematisk samarbeid med politiet.

Rusmidler, kontrolltiltak og resultater 2001–2005:

	2001	2002	2003	2004	2005
Antall beslag av narkotika	523	651	638	611	787
Antall beslag av brukerutstyr	882	1 008	1 005	1 162	786
Antall kroppslige undersøkelser	64	23	11	3	5
Antall funn kroppslige undersøkelser	24	4	1	1	2
Antall urinprøver ¹	20 995	21 663	27 605	23 105	20 557
Antall positive urinprøver	2 538	1 999	3 244	2 626	2 548
Andel positive urinprøver ¹	12,1%	9,2%	11,8%	11,4%	12,4%

¹ Statistikken er lagt om fra 2. kvartal 2002 ved at positive prøver som skyldes sannsynlig inntak før ankomst, legal medisinering, metadon og liknende ikke regnes som illegalt inntak i fengsel. Tallene f.o.m. 2002 er derfor ikke sammenlignbare med tall fra tidligere år.

Den samlede kontrollaktiviteten i fengslene er stabil. Kriminalomsorgen har ikke fått den forventede økning i søk med hund siden to hundeeekvipasjer er falt fra. Det er gjort flere beslag av narkotika i 2005 enn i 2004, mens det har vært en nedgang i beslag av brukerutstyr. Størrelsene på enkeltbeslag av stoff er gjennomgående svært små, i hovedsak brukerdoser. Det er fortsatt cannabisrelaterte beslag og påvisninger som dominerer. Nær 90 % av alle urinprøver er uten påvisning av illegalt inntak av narkotika. Sett i forhold til at ca. 60 % av de som

sitter i fengsel har et rusmiddelmisbruk før innsettelse, vurderes omfanget av svikt målt i funn av kroppslige undersøkelser og urinprøver som forholdsvis lavt.

I 2005 ble 2 235 samfunnsstraffdommer avsluttet. Av disse ble 85 % fullført ved endt tid og 15 % avbrutt på grunn av brudd på vilkår eller ny kriminalitet. Det forekom også brudd under straffegjennomføringen i en del av de fullførte dommene, men disse fikk fortsette etter en advarsel eller en innskjerpingssamtale. Totalt ble 66 % av de avslut-

tede dommene fullført uten noen form for brudd på vilkår eller ny kriminalitet.

I 2005 ble det avsluttet 440 promilleprogramdommer, hvorav 87 % ble fullført og 13 % ble avbrutt på grunn av brudd på vilkår eller ny kriminalitet. Av 382 fullførte dommer ble 85 % fullført uten brudd på vilkår eller ny kriminalitet, 14 % ble fullført etter brudd på vilkår og 1 % ble fullført etter ny kriminalitet.

Tiltak og tilbud i varetekt og under straffegjennomføring

Kriminalomsorgens strategi for faglig virksomhet (2004–2007) legger føringer for videreutvikling av tiltak som arbeid, programvirksomhet, miljøarbeid, og understreker at samarbeid med de etater som skal gi tjenester og tilbud til innsatte er viktig. Kriminalomsorgens sammensatte oppgaver er krevende i det den skal sørge for både samfunnsbeskyttelse og legge til rette for rehabilitering.

Straffegjennomføringen skal tilpasses individuelt, og det skal legges til rette for en kriminalitetsfri tilværelse etter gjennomført straff. I samarbeid med andre offentlige etater skal det legges til rette for at innsatte og domfelte får de tjenester og rettigheter som lovgivingen gir dem krav på.

Kriminalomsorgen har nylig utarbeidet en manual for arbeid med varetektsinnsatte. Manualen skal blant annet legge til rette for god praksis ved innsettelse, menneskelig kontakt og aktivisering under varetektsperioden. Manualen prøves nå ut i flere fengsler.

Europarådets torturovervåkingskomité (CPT) besøkte Norge i 2005. Komitéen er fornøyd med den utviklingen som har skjedd når det gjelder å styrke lovreguleringen og domstolskontrollen med bruk av ulike restriksjoner under varetekt. Komitéen mener imidlertid at straffeprosessloven bør ha absolutte grenser for hvor lenge en varetektsfengslet person kan være underlagt isolasjon. Departementet vurderte en slik absolutt grense da straffeprosessloven ble endret, men fant at det i ekstraordinære tilfeller fortsatt kan være behov for lengre perioder med isolasjon.

Komiteen fremhever det som positivt at straffegjennomføringsloven med tilhørende forskrifter og retningslinjer, angir at det er en prioritert oppgave for kriminalomsorgen å avhjelpe negative virkninger av isolasjon for varetektsinnsatte, samt sørge for at de blir prioritert med hensyn til aktiviteter og samvær med tilsatte.

Samtidig understreker komitéen at man må fortsette arbeidet med å forbedre aktivitetstilbudet som i praksis blir gitt til de innsatte. Det rettes i den anledning særlig kritikk mot tilbudet for vare-

tektsinnsatte som er underlagt restriksjoner, samt ved avdelingen med særlig høyt sikkerhetsnivå ved Ringerike fengsel. Komiteen angir at målsettingen burde være at alle innsatte gis mulighet til å tilbringe en rimelig del av dagen (8 timer eller mer) utenfor cellen, der de deltar i meningsfulle aktiviteter av variert karakter (lufting, fysisk aktivitet, arbeid, samvær med andre).

Trondheim fengsel har vært gjennom en omstillingsprosess, og innholdsarbeidet blir nå organisert som en egen avdeling/seksjon der målsettingen er å skaffe flere innsatte et godt individuelt tilpasset tilbud. Ringerike fengsel har i 2006 ansatt fire nye betjenter og to miljøterapeuter for å forbedre tilbudene som gis til de innsatte.

Kartlegging og planlegging av individuelt tilpassede tiltak

Kriminalomsorgen skal tilpasse tiltak individuelt både når det gjelder sikkerhetsnivå og tilbud under straffegjennomføringen. Kartlegging av den enkelte er nødvendig med henblikk på hvor den innsatte bør plasseres under straffegjennomføringen og i forhold til behov for sikkerhetstiltak og tiltak som bør iverksettes for å hjelpe den domfelte til å endre atferden. Justisdepartementet arbeider med å forbedre kartleggingsverktøyene som benyttes i kriminalomsorgen.

I 2005 ble 3,3 % av timene i samfunnsstraffdommene brukt til kartlegging. Ettersom flere etater også har kartlegginger og planer for innsatte og domfelte, arbeider kriminalomsorgen med å utvikle bedre samordning av individuelle opplegg.

Under straffegjennomføringen kan innsatte og domfelte få tilbud om fremtidsplan fra kriminalomsorgen, individuell plan fra helse- og sosialtjenesten, opplæringsplan fra skolen og handlingsplan fra NAV. Lokale prosjekter arbeider for å videreutvikle samarbeidsrutiner og samordne planlegging og gjennomføring av planer. Kontinuitet ved overgang til frihet vektlegges i dette arbeidet.

Individuelle samtaler og miljøarbeid

Det sosiale liv i fengselet skal utformes slik at det oppnås et helhetlig og sammenhengende læringsmiljø hvor problemløsning og mestring står sentralt. Programmer, arbeid, undervisning og miljøarbeid skal være integrert i den daglige driften og supplere hverandre. Miljøarbeid er et prioritert område i kriminalomsorgens fagstrategi. KRUS har i 2006 ferdigstilt standarder for kvalitet i miljøarbeidet og en rapport om miljøarbeid i fengsel. Dette arbeidet skal videreutvikles til en lærebok som skal være ferdig i 2007. KRUS skal også gjen-

nomføre opplæring av ledere og tilsatte i fengslene i miljøarbeid.

Det er et mål at alle innsatte skal omfattes av kontaktbetjentordningen. I 2005 hadde 91 % av alle innsatte kontaktbetjent. Det er et mål at alle kontaktbetjenter skal få veiledning. Det ble i 2005 gjennomført en brukerundersøkelse av innsattes utbytte av kontaktbetjentordningen ved 38 fengsler. I de fleste fengsler skårer kontaktbetjentene høyt når det gjelder holdninger til innsatte og menneskelig kontakt, men lavere når det gjelder hjelpetiltak og samordning. KRUS har utviklet en ny brukerundersøkelse hvor kontaktbetjentene skal evaluere eget arbeid og organisatoriske forhold.

Kriminalomsorgen benytter motiverende samtaler som er en metode for å fremme atferdsendring. Det skal satses på videre opplæring av tilsatte i bruk av dette verktøyet.

I alle samfunnsstraffdommer skal noen timer brukes til samtaler med den domfelte med sikte på å forebygge videre kriminalitet. I 2005 ble 6,1 % av timene i samfunnsstraffdommene brukt til individuelle samtaler, mot tilsvarende 6,3 % i 2004. Kriminalomsorgen legger opp til at den individuelle kontakten med de domfelte skal styrkes i 2007.

Programvirksomhet og samtalegrupper

Hovedhensikten med programvirksomheten er å legge til rette for strukturerte aktiviteter slik at den enkelte domfelte blir bedre rustet til å leve et liv uten nye kriminelle handlinger.

Det totale antallet arrangerte programmer er redusert fra 398 i 2004 til 371 i 2005. Antall domfelte som gjennomførte et program er redusert fra 1720 i 2004 til 1675 i 2005. Om lag 37 % av disse deltok i Promillekurs i fengsel, (Trafikk og Rus), som er et kortvarig kurs. I tillegg til disse 1675 kommer deltakelse i promilleprogram, som blir gjennomført som betinget dom av kriminalomsorgen.

Øvrige programmer utgjorde ca. 2 % av aktiviteten på dagtid i fengslene, og 5 % av timetallet i samfunnsstraffen i 2005. Det har vist seg at flere av kriminalomsorgens programmer ikke passer så godt som tiltak under gjennomføring av samfunnsstraff. Dette henger sammen med at de er langvarige og at det er vanskelig å samle nok domfelte med de samme problemområder innen en bestemt tidsramme. Kriminalomsorgen har som mål å ta i bruk flere og nye programmer som kan passe bedre til bruk under gjennomføring av samfunnsstraff.

Programmet VINN skal hjelpe kvinner til å mestre hverdagen på en bedre måte i forhold til relasjoner, rusmiddelmisbruk, barn, grenseset-

ting og vold. Det ble i 2005 gjennomført 10 VINN-programmer i fengslene.

I Stavanger fengsel får kvinner som har et rusmiddelproblem og har opplevd vold, et helhetlig tilbud som skal følges opp etter løslatelse. Tilbudet består av VINN, behandlingsgruppe, poliklinisk behandling og deltakelse i selvhjelpsgruppe etter løslatelse.

Fafo la i juli 2005 fram en evaluering av volds- og sedelighetstiltakene som tilbys domfelte. Rapporten konkluderer med at kriminalomsorgen har utfordringer i forhold til tilbudene som gis i dag. Kriminalomsorgen skal følge opp resultatene fra rapporten i den videre utviklingen av programtilbudet. Et av de viktigste tiltakene i denne sammenhengen er at det våren 2006 ble nedsatt et panel som skal gi KSF råd om godkjenning eller akkreditering av programmer, i tråd med utviklingen på dette området i andre land. Formålet er å vurdere kvaliteten på programmene som kriminalomsorgen tilbyr i dag og på nye som vurderes innført. Panelet består av fem eksterne eksperter på programvirksomhet og programforskning, og vurderer programmene etter fastlagte kriterier og prosedyrer.

Helsetjenester

Helsetilbudet i fengslene er en del av det offentlige helsevesen. Justisdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet har faste møter om fengselshelsetjenesten.

Behandling kan også benyttes som innhold i samfunnsstraffen. Dette forutsetter at den domfelte selv samtykker til dette i forbindelse med kartlegging og utvikling av gjennomføringsplanen. I 2005 utgjorde behandling 1,9 % av innholdet i samfunnsstrafftimene. I hovedsak dreier dette seg om poliklinisk behandling i forbindelse med rusmiddelproblemer. Justisdepartementet samarbeider med Helse- og omsorgsdepartementet for å styrke rehabiliteringstilbudet til domfelte.

Helse- og omsorgsdepartementet har ansvar for å lage en stortingsmelding og strategi mot sosial ulikhet i helse. Justisdepartementet deltar i dette arbeidet. For enkelte grupper i samfunnet kan terskelen inn til helsetjenesten være spesielt høy. For disse gruppene, bl.a. tungt belastede rusmiddelavhengige og innsatte i fengsler – kan det være behov for å utvikle spesielle lavterskeltilbud. For å sikre et likeverdig helsetilbud, vil Regjeringen vurdere virkemidler for å øke kunnskapen om sosiale ulikheter i tilgjengelighet til helsetjenester og mekanismene bak slike ulikheter.

Tiltak mot rusmiddelavhengighet

En stor andel av kriminalomsorgens målgruppe er personer med rusmiddelproblemer. Egnede tiltak for denne gruppen er derfor et prioritert område.

Kriminalomsorgens tiltak for personer med rusmiddelproblemer skal knyttes opp mot Regjeringens opptrappingsplan på rusfeltet. Regjeringen ser behov for å styrke behandlings- og rehabiliteringstilbudet til innsatte og domfelte rusmiddelavhengige. Det er et mål at innsatte og domfelte rusmiddelavhengige skal få bedre tilgang til tverrfaglig spesialisert behandling og sosiale tjenester under og etter straffegjennomføringen. Antall § 12 døgn i behandlings- eller omsorgsinstitusjon bør økes. Samarbeidet mellom etatene om individuell plan skal økes. Det tas sikte på å opprette rusmestringsenheter i noen fengsler. Enhetene vil gi innsatte bedre mulighet for rusbehandling og rehabilitering inne i fengselet. For å styrke den tverrfaglige rehabiliteringen, bør personalet være både helsefaglig, sosialfaglig og fengselsfaglig.

Tabellene nedenfor viser gjennomføring av straff utenfor fengsel iht. straffegjennomføringsloven § 12.

Antall overføringer til § 12 – institusjoner

	2001	2002	2003	2004	2005
Menn	141	237	233	193	238
Kvinner	9	15	13	11	16
Totalt	150	252	246	204	254

Antall fengselsdøgn på § 12 – soning

	2001	2002	2003	2004	2005
Menn	28 826	32 367	31 673	26 302	34 474
Kvinner	2 027	3 030	2 729	2 235	3 786
Totalt	30 853	35 397	34 402	28 537	38 260

Narkotikaprogram med domstolskontroll ble etablert som prøveprosjekt i 2006 i Oslo og Bergen, og skal være en utprøving av alternativ straffereaksjon for rusmiddelavhengige som er dømt for narkotikarelatert kriminalitet. Innholdet i programmet tar utgangspunkt i den domfeltes behov for tiltak som kan redusere faren for ny kriminalitet og fremme kontroll over rusmiddelmisbruket. Programmet preges av et intensivt opplegg med faste og hyppige avtaler, kontinuitet og arbeid med integrering i samfunnet. Opplegget følges opp av et team som består av representanter for ulike etater. Programmet skal prosess- og resultatevalueres.

Et felles rundskriv fra Justisdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet om samarbeid om rusmiddelavhengige, mellom kriminalomsorgen, helsetjenesten og sosialtjenesten, er ferdigstilt. Formålet med rundskrivet er å klargjøre ansvarsfordelingen for rusmiddelavhengige, styrke samarbeidet mellom helse- og sosialtjenestene og kriminalomsorgen både regionalt og lokalt. Videre er formålet å bidra til at de aktuelle tjenester finner frem til gode samarbeidsløsninger og felles planer regionalt og lokalt.

KRUS utga sommeren 2006 en evaluering av straffegjennomføring etter straffegjennomføringsloven § 12 – soning. Kriminalomsorgen vil foreta en helhetlig gjennomgang av gjennomføringen av § 12. Det er et mål at flere domfelte med rusmiddelproblemer overføres til behandlings- eller omsorgsinstitusjoner etter straffegjennomføringsloven § 12.

Etableringen av rusteam i større fengsler er i gang. Rusteamene skal ha et særlig ansvar for informasjon og koordinering av rusmiddelarbeidet i fengslene og ta initiativ til kompetanseutvikling på feltet.

Kriminalomsorgen skal i løpet av 2006 utarbeide en helhetlig strategi mot rusmiddelmisbruk. Formålet med strategien er å

- øke rehabiliteringstiltakene som utføres av kriminalomsorgens ansatte
- styrke forvaltningssamarbeidet om rusmiddelproblemer
- bidra til at kontrolltiltakene fremmer rehabilitering
- bedre den samlede organiseringen av rustiltakene i enhetene.

Innsattes kontakt med egne barn

Fafos rapport «Levekår blant innsatte» viste at 28 % av de innsatte hadde opplevd fengsling av familiedlemmer i oppveksten. Justisdepartementet samarbeider med Barne- og likestillingsdepartementet om ulike tiltak der det legges til rette for at kontakt med egne barn kan opprettholdes også under straffegjennomføring når dette er til barnets beste. I 2005 ble det utformet en modell for foreldreveiledning tilrettelagt for foreldre som er innsatt i fengsel. Modellen bygger blant annet på erfaringen med «pappagrupper» i Ullersmo fengsel (avdeling Kroksrud) og Bastøy fengsel. Tiltaket gjennomføres i flere fengsler i 2006 og skal videreføres i 2007.

Kriminalomsorgen skal legge til rette for besøk og for at barns behov blir ivaretatt når de er på besøk i fengslene. Besøksleiligheter for innsatte som har barn er etablert ved Bredtveit og Trond-

heim fengsler. Andre fengsler planlegger å etablere besøksleiligheter. Det er utarbeidet retningslinjer for besøksleiligheter hvor innsatte kan ta imot barn. Andre fengsler som har andre lokaler og som oppfyller forutsetningene i regelverket, kan også benytte sin besøksleilighet til overnattingsbesøk av innsattes barn.

I retningslinjene er det bestemt at leder av fengsel kan gi utvidet telefontid i forhold til vanlig samtaletid, blant annet til innsatte som har behov for dette for å opprettholde kontakten med sine barn. Tilsvarende kan innsatte som har barn, gis anledning til å gjennomføre telefonsamtaler med barna utenfor fastsatt telefontid.

Justisdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet har regelmessige møter med Foreningen for Fangers Pårørende (FFP) som har lang erfaring med arbeid med barn som pårørende til innsatte.

Alternative konfliktløsningsmodeller

Det ble i 2004 etablert et prosjekt i Trondheim fengsel med vekt på samtaler og språk som ikke bare bidrar til økt forståelse, men også som bidrar til å skape nye meninger og nye forhold mennesker og nettverk imellom. Denne utprøvingen av konfliktløsningsmodeller kan erstatte tradisjonelle sanksjonsmodeller. Det ble gjennomført en erfaringssamling våren 2006 der det ble anbefalt en videreføring av arbeidsmodellen med reflekterende samtaler.

Alternative reaksjoner ved rusepisoder under straffegjennomføring ble utprøvd i fire fengsler i 2005 og 2006. Regjeringen ønsker å videreføre metoder som kan bidra til økt engasjement fra den domfelte til å ta ansvar for sin rehabilitering, og at tilsatte i kriminalomsorgen tilrettelegger for tiltak som kan fremme dette arbeidet.

Megling i konfliktråd kan brukes som innhold i noen timer av en dom på samfunnsstraff. I 2005 utgjorde megling i konfliktråd 0,1 prosent av alle avtjente timer. For at megling skal gjennomføres som en del av samfunnsstraffen, må både domfelte og den fornærmede part være villig til dette. Ved bruk av konfliktråd som en del av innholdet i en dom til samfunnsstraff, kan både antall timer i møte med konfliktrådet og/eller den fornærmede part og den arbeidstid som det eventuelt blir inngått avtale om mellom partene godkrives.

Departementet legger opp til at samfunnsnyttig tjeneste som en del av samfunnsstraffen oftere skal tas i bruk som en mulighet for at den domfelte kan gjøre opp for seg overfor lokalsamfunnet. På lik linje med arbeidet for offeret innenfor konfliktmeglingsdelen av samfunnsstraffen, er dette i tråd

med prinsippene for «Restorative Justice». Denne formen for konfliktløsning blir også anvendt på andre måter, blant annet i forsøk i ulike fengsler. I tillegg finnes det en del tiltak som dreier seg om «restorative practices», der innsatte eller domfelte får muligheten til å forbedre forholdet til barn, familie og venner og andre som måtte være påvirket av vedkommendes problemer. I St.meld. nr. 20 (2005-2006) Alternative straffereaksjoner overfor unge lovbrøytarar blir «Restorative Justice» fremhevet som et lovende og viktig tiltak. Departementet ønsker å videreføre arbeidet med å utvikle tiltak som kan virke gjenopprettende og forsonende for alle som er berørt av kriminelle handlinger.

Arbeid

Det er et mål at alle innsatte skal ha et aktivitetstilbud på dagtid. Arbeid skal gi mulighet for kvalifisering for arbeidslivet for innsatte som trenger det. For varetektsinnsatte er det frivillig å delta i arbeid eller annen aktivitet på dagtid. Arbeid utgjorde 74 % av aktivitetstilbudet i fengslene 2005.

Kriminalomsorgen følger en egen strategi og handlingsplan (2005-2008) for utvikling av arbeidsdriften. Målet er en mer kvalifiserende arbeidsdrift som er en integrert del av rehabiliteringsarbeidet i fengslene.

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning og Arbeids- og velferdsetaten (NAV) inngikk i september 2006 en sentral samarbeidsavtale for å videreutvikle forvaltningssamarbeidet mellom etatene.

Opplæring

Opplæring av innsatte og domfelte i kriminalomsorgen ligger under Kunnskapsdepartementets ansvarsområde. På bakgrunn av St.meld. nr. 27 (2004–2005) Om opplæringen innenfor kriminalomsorgen «Enda en vår», jf. Innst. S. nr. 196 (2004–2005), skal det legges til rette for at skolemyndighetene kan videreutvikle tilbudet om opplæring i fengslene. Regjeringen ønsker at flere innsatte skal få tilbud om opplæring og vil bevilge 10 mill. kr fra tiltaksplanen mot fattigdom til formålet.

Målet er å medvirke til at det blir gitt opplæring på grunnskolenivå til innsatte/domfelte og løslatte som ikke har fullført grunnskolen samt videregående opplæring til innsatte/domfelte og løslatte som har rett til og ønsker det. Fordi mange har kort domslengde eller sitter i varetekt, er ofte formalkompetansegivende kurs i forhold til læreplaner ikke et reelt tilbud. For å motivere flest mulig til å ta opplæring, og for at innsatte/domfelte skal få et opplæringstilbud, er det også en målsetting at det blir gitt kurs som er formelt kompetansegivende.

vende. Det vil bli iverksatt tiltak for å fremme kvalitetsutvikling av opplæringen, dette for å gi en bedre tilpasset opplæring i tråd med Kunnskapsløftet og gjennom det å medvirke til kvalifisering som gjør den enkelte bedre i stand til å få arbeid og mestre et liv uten kriminalitet etter avsluttet straffegjennomføring.

Innsattes bruk av IKT stiller særlige sikkerhetsmessige utfordringer. Innsatte kan ha høy datakompetanse og utnytte denne til å få tilgang til ukontrollert kommunikasjon. Kriminalomsorgen samarbeider med utdanningsmyndighetene for å etablere en ny løsning for bruk av IKT i fengsler. Løsningen vil sikre at innsatte får et godt utdanningstilbud samtidig som sikkerheten ivaretas. Et pilotprosjekt ble iverksatt ved ett fengsel i september 2006 og er planlagt utvidet med ytterligere tre fengsler i en tidsbegrenset forsøksperiode. Målet er å utvide internettilgangen til alle fengsler som har et skoletilbud.

Etablering av nye lokaler til skolevirksomheten ved Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt pågår. Lokalene forventes ferdigstilt til bruk fra skolestart høsten 2007.

I tillegg til skolens virksomhet tilbyr NAV kortere kurs i fengsler og kan tilby rådgivning og enkelttiltak for innsatte og domfelte.

Avtale om bosetting ved løslatelse

I St.meld. nr. 23 (2003-2004) Om boligpolitikken er ett av målene at ingen skal måtte tilbringe tid i midlertidige løsninger ved løslatelse fra fengsel. Avtalen som er inngått mellom Justisdepartementet og KS om bosetting ved løslatelse, forplikter begge til å legge til rette for lokalt samarbeid for bosetting av løslatte fra fengsel. Som et vedlegg til avtalen fulgte en mønsteravtale som på frivillig basis kan inngås mellom fengsel og kommune.

Alle regionene i kriminalomsorgen har igangsatt arbeid med å implementere boligavtalen. Regionene har lagt vekt på informasjonsarbeid overfor egne enheter og aktuelle kommuner, og det vektlegges at kriminalomsorgen skal være en positiv samarbeidspartner for kommunene. Likeledes legges det vekt på å tilpasse samarbeidet til lokale forhold og eksisterende samarbeid. I tillegg samarbeider regionene med Husbanken, både om enkeltprosjekter og gjennom Husbankens regionale fora.

Kultur og religiøse tjenester

Bibliotekstjenesten og prestetjenesten er underlagt Kultur- og kirke departementets ansvarsområde. Bibliotekstjeneste til innsatte i fengsler omfatter i

dag 13 fengselsbibliotek, og ytes av ti folke- og ett fylkesbibliotek. I løpet av 2006 vil det være opprettet og iverksatt drift ved ytterligere tre fengselsbibliotek, henholdsvis i Stavanger, Trondheim og Kongsvinger fengsler. Justisdepartementet og Kultur- og kirke departementet vurderer eventuelle muligheter for utvidet samarbeid om kulturtilbud i kriminalomsorgen.

Prestetjenesten er del av Den norske kirkes virksomhet og er underlagt Kultur- og kirke departementets ansvarsområde. Innsatte som ønsker å delta i gudstjenester, søker sjelesorg eller ønsker andre religiøse eller livssynsmessige tjenester, skal så langt det er praktisk mulig få anledning til dette. I de større fengslene har fengselsprestene ansvar for å koordinere samarbeidet med andre tros- og livssynssamfunn enn Den norske kirke og legge til rette så innsatte kan få kontakt med disse.

4.1.2 Bekjempe alvorlig, organisert og grenseoverskridende kriminalitet

Justisdepartementet har iverksatt et økt samarbeid mellom kriminalomsorgen og politiet for å bekjempe alvorlig kriminalitet. Dette ble regulert med Justisdepartementets rundskriv G-3/2005. Rundskrivet har resultert i at det gjennomføres jevnlig utveksling av informasjon om innsatte og dømte, samt andre momenter av betydning for å forebygge kriminalitet og trygge samfunnet. Dette gjennomføres både på lokalt og regionalt nivå. I tillegg har Kriminalomsorgens sentrale forvaltning et formalisert samarbeid med KRIPOS og PST.

Det vises til generell orientering om svikt og kontrolltiltak under punkt 4.1.1. Kriminalomsorgen har utarbeidet en ny sikkerhetsstrategi for perioden 2006–2010. Denne legger særlig vekt på nye sikkerhetsutfordringer og gir anvisning på tiltak på friomsorgskontorene og i fengslene. Kriminalomsorgens tiltak overfor den enkelte innsatte/ domfelte skal differensieres ut ifra den enkeltes og omgivelsenes behov.

Innsatte som representerer spesielt stor risiko må plasseres på avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå. Hittil har det bare vært en slik avdeling i Norge, i Ringerike fengsel. I forbindelse med NOKAS-rettsaken er Stavanger fengsel blitt forsterket til å kunne være et fengsel med særlig høyt sikkerhetsnivå. Etter forslag i St.prp. nr. 66 (2005-2006) ble det i 2006 bevilget 9 mill. kr ekstra til å styrke sikkerheten ved Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt. Kriminalomsorgen vil fortsette arbeidet med å bedre sikkerheten ved enkelte fengsler for å kunne håndtere innsatte som kan utgjøre en særlig høy risiko. Som en del av vedlike-

holdsarbeidet ved Ullersmo fengsel, vil sikkerheten bli styrket.

4.2 En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor

4.2.1 Ivareta en god utnyttelse av justissektorens ressurser

Kriminalomsorgen har utarbeidet en IKT-strategi for etaten for perioden 2005–2008. Strategien omhandler hvordan etaten skal benytte IKT for å nå sine strategiske mål, bygge opp under en effektiv straffesaksflyt i justissektoren og gevinstrealisering ved IKT-prosjekter.

Kunnskap om årsaker og sammenhenger i kriminalpolitikken er en forutsetning for å lykkes med tiltak mot gjengangerkriminalitet. Regjeringen vektlegger derfor forskning og nye informasjonsverktøy som kan bidra til en bedre analyse av hvordan de enkelte rehabiliterende tiltak overfor innsatte virker. Justisdepartementet arbeider også med å forbedre kartleggingsverktøyene som benyttes i kriminalomsorgen, jf. omtale av kartlegging og planlegging av individuelt tilpassede tiltak under pkt. 4.1.1.

Kriminalomsorgen vil i 2007 fortsette arbeidet med et nytt etatsystem. Systemet vil forenkle og støtte saksgang, skape hurtig dialog mellom enhetene innen kriminalomsorgen samt gi ensartet og oppdatert informasjon i kriminalomsorgen og mot justissektoren. Det nye systemet skal gi vesentlige bedre muligheter til å føre statistikk og gjennomføre resultatevalueringer av tiltak. Det vil sikre en bedre planlegging, styring og forskning i og på tvers av etat og sektor. Systemet vil også bidra til bedret sikkerhet i kriminalomsorgen.

Departementet arbeider med å utvikle en bedre statistikk for tilbakefall til ny kriminalitet etter straffegjennomføring. Arbeidet koordineres med utviklingen av tilsvarende statistikk i de andre nordiske landene. Man har på nordisk basis blitt enige om en definisjon av begrepet residiv (tilbakefall). Kriminalomsorgen har tilpasset sitt datasystem slik at det kan registreres flere opplysninger for å gi mulighet til å utarbeide en tilbakefallsstatistikk. Det vil ta noe tid før systemet inneholder nok data til å gi grunnlag for en tilfredsstillende statistikk.

KRUS skal gjennom undervisning, utviklings- og rådgivningsarbeid, bibliotek- og dokumentasjonstjeneste, samt forsknings- og evalueringsoppdrag, bidra til å sikre et høyt faglig nivå i kriminalomsorgen. Kunnskapene skal formidles i opplæringssammenheng, til brukerne i kriminalomsorgen og andre fagmiljøer.

Personal- og likestillingspolitikk

En viktig forutsetning for at kriminalomsorgen skal kunne nå sine mål, er at etaten har en god personalpolitikk og et godt arbeidsmiljø. Medarbeiderne er den viktigste ressursen etaten har og må ivaretas på en best mulig måte. KSF vil utarbeide en overordnet personalstrategi for hele etaten, og et program for ledelsesutvikling for alle ledernivåene i etaten som skal gjennomføres fra 2007.

Arbeidstilsynet gjennomførte tilsyn i fire av kriminalomsorgens seks regioner våren 2006. Arbeidstilsynet har sett på arbeidsmiljøet til fengselsbetjenter, verksbetjenter og tilsatte ved friomsorgskontor som har kontakt med domfelte. Tilsynet vil bli fulgt opp i et samarbeid mellom Arbeidstilsynet og kriminalomsorgen.

En viktig del av arbeidsmiljøarbeidet er kartlegging, forebygging og oppfølging av vold og trusler mot tilsatte i kriminalomsorgen. Vold og trusler kartlegges fortløpende, og KRUS utarbeider årlig en rapport som presenterer statistikk, analyse og forklaringer på voldsutviklingen. Også forskningsbaserte studier av det voldsforebyggende arbeidet i kriminalomsorgen vil gi innspill til forbedringer. For å redusere omfanget av vold og trusler er det også viktig med opplæring av etatens tilsatte. Prosjektet Sikkerhet i kriminalomsorgen (SiK) er et ledd i å møte nye sikkerhetsmessige utfordringer. SiK omfatter organisatoriske tiltak, lederopplæring og de mellommenneskelige relasjoners betydning for sikkerheten. SiK skal være implementert i alle fengsler innen utgangen av 2006 og i friomsorgskontorene innen 2007.

Oppfølging av sykefravær er et annet sentralt tema i arbeidsmiljøarbeidet. Kriminalomsorgen har et forholdsvis høyt sykefravær. Totalfraværet har imidlertid gått ned med 1,6 prosentpoeng fra 2004 til 2005. Samtidig er det store variasjoner mellom de ulike enhetene. Kriminalomsorgen er i ferd med å foreta en gjennomgang ved de enheter som har et høyt sykefravær for å få kartlagt hva det høye fraværet skyldes. Kartleggingen vil gi et grunnlag for å vurdere tiltak som kan bidra til at sykefraværet reduseres.

Regionene, KRUS og KITT skal integrere likestillingsarbeidet i den generelle personalpolitikken. Regionene, KRUS og KITT utarbeider strategiske planer for å videreføre likestillingsarbeidet. I 2005 var 42 % av nytilsatte ledere kvinner. Dette er noe lavere enn målsettingen. Arbeidet med å øke antall kvinnelige søkere til lederstillinger videreføres.

Kriminalomsorgen har som mål å øke mangfoldet blant tilsatte i etaten. Derved får etaten en bredere kompetanse og vil i større grad gjenspeile

befolkningen. Et større mangfold blant de tilsatte kan også være et viktig moment i det kriminalitetsforebyggende arbeidet under straffegjennomføring. KRUS har iverksatt tiltak i tilknytning til de årlige opptakene av aspiranter. I 2005 ble åtte aspiranter med flerkulturell bakgrunn tatt opp.

Da kunnskaper i norsk kan være en utfordring for disse søkerne, startet KRUS et samarbeid med NAV i 2006. Intensjonen er å gi intensiv tilrettelagt språkundervisning til aktuelle søkere som har en annen språkbakgrunn enn norsk. Samarbeidet videreføres i 2007.

Foruten dette tiltaket startet KRUS i samarbeid med Politihøgskolen i 2006 et prosjekt som tar sikte på å avdekke noen av de faktorene som hemmer rekruttering av en større andel personer med minoritetsbakgrunn i henholdsvis lennsmanns- og politietaten og i kriminalomsorgen. Etter at en rapport er avlevert i slutten av 2006, vil det bli vurdert om prosjektet skal videreføres.

Fangetransport

Regjeringen er opptatt av at fangetransport skal utføres med god kvalitet og mest mulig kostnadseffektivt.

Prøveprosjektet med privat fangetransport i Telemark, Vestfold og Søndre Buskerud ble avviklet høsten 2006. Tjenesten vil bli videreført av offentlig ansatte i et samarbeid mellom politiet og kriminalomsorgen i den samme regionen. På bakgrunn av erfaringer fra prøveprosjektet tas det sikte på å innføre lignende samarbeid i andre deler av landet. Det vises til nærmere omtale under programkategori 06.40 Politi og påtalemyndighet.

4.2.2 Tilrettelegge for en serviceorientert justissektor

Kriminalomsorgen har utarbeidet strategi og handlingsplan for kommunikasjonsarbeidet i 2006 og 2007. Strategien legger vekt på å utvikle en kommunikasjonskultur som bygger på åpenhet, synlighet og tilgjengelighet. Gjennom sin kommunikasjonsvirksomhet skal kriminalomsorgen bidra til økt kunnskap om etatens arbeid og ansvarsområde, og den skal medvirke til at den offentlige debatten omkring kriminalomsorgen er mest mulig faktabasert, nyansert og korrekt. Nettportalen www.kriminalomsorgen.no er en viktig informasjonskanal for kriminalomsorgen.

Kap. 430 Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 3430)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	1 909 213	1 879 101	2 085 258
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 430, post 01</i>	50 977	51 215	53 981
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	86 327	96 389	74 859
60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., <i>kan overføres</i>	25 215	50 078	42 000
70	Tilskudd	11 005	13 942	14 472
	Sum kap. 430	2 082 737	2 090 725	2 270 570

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker ordinære driftsutgifter (lønn, varer og tjenester) i kriminalomsorgen. Bemanningen i kriminalomsorgen pr. 01.03.2006 utgjorde 3 216 årsverk, mens bemanningen i kriminalomsorgens IT-tjeneste utgjorde 21 årsverk. Posten dekker videre utgifter til maskiner og utstyr, kontorutgifter, personalavhengige kostnader, daglig drift og vedlikehold av bygg og anlegg i fengslene, programvirksomhet, aktiviseringstiltak og godtgjørel-

ser til innsatte samt utgifter til kosthold for de innsatte.

Foruten tekniske endringer er bevilgningen foreslått økt med 94,3 mill. kr som følge av helårseffekt av opprettelse av nye fengselsplasser og styrking av friomsorgskontorene mv. foreslått i St.prp. nr. 1 Tillegg. nr. 1 (2005-2006) og St.prp. nr. 66 (2005-2006). Videre er bevilgningen foreslått økt med 21,1 mill. kr som følge av forslag om opprettelse av 68 nye fengselsplasser i 2007 og med 5

mill. kr til tiltak for innsatte med rusmiddelproblemer.

Som følge av en styrking av den sentrale koordineringen av IKT-satsingen i kriminalomsorgen er 1 mill. kr overført til kap. 400 Justisdepartementet, post 01 Driftsutgifter.

Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen på kap. 430, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3430, post 03 og 04, jf. forslag til vedtak.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under kap. 430, post 01

Posten omfatter arbeidsdriftens utgifter til materialer, rutinemessig utskifting av mindre maskiner og utstyr, kursing av tilsatte rettet spesifikt mot hjelpemidler brukt i arbeidsdriften, samt vedlikehold og drift av maskinparken. I bevilgningen inngår også arbeidspenger til de innsatte.

Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen på kap. 430, post 21 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3430, post 02, jf. forslag til vedtak.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen under denne posten omfatter større vedlikeholds- og ombyggingsarbeider. Enkelte mindre bygg kan også dekkes over denne posten. Posten skal videre dekke mindre utvidelser, ominnredninger og heving av standard på eksisterende bygg. Posten omfatter også bevilgning til IT-løsninger, maskiner og teknisk utstyr til arbeidsdriften, annet utstyr til fengslene og innkjøp av kjøretøy.

For 2007 er om lag 10 mill. kr midlertidig omdisponert fra kap. 430, post 45 til kap 430, post

01 Driftsutgifter siden engangsinvesteringer ved opprettelse av nye fengselsplasser bevilges på kap. 430 post 01. Videre vil en ubrukt bevilgning på om lag 9 mill. kr fra 2005 bli benyttet til opprettelse av 68 nye fengselsplasser i 2007 herunder plasser i Østlandsområdet, jf. Budsjett-innst. S. nr. 4 (2004-2005), St.prp. nr. 65 (2004-2005) og St.prp. nr. 66 (2005-2006). Ekstraordinært vedlikehold ved Ullersmo vil bli videreført.

Post 60 Refusjoner til kommuner, forvaringsdømte mv, kan overføres

Posten dekker refusjoner til kommunale omsorgstiltak for prøveløslatte fra forvaring, psykisk utviklingshemmede med sikringsdom og varetektssurrogat. Foruten tekniske endringer er bevilgningen på posten foreslått redusert med 9,9 mill. kr som følge av at refusjonsutgiftene forventes å bli lavere enn forutsatt i saldert budsjett 2006.

Post 70 Tilskudd

Posten dekker blant annet tilskudd til Nordisk samarbeidsråd for kriminologi og mindre tilskudd til frivillige organisasjoner hvor hoveddelen av organisasjonens aktiviteter finansieres fra andre kilder. Det forutsettes at mottakerens virksomhet støtter opp om kriminalomsorgens generelle målsettinger. Muligheten til å søke på tilskuddet kunnngjøres årlig av Justisdepartementet. Det foreslås for 2007 en bevilgning på 14,472 mill. kr.

Posten dekker videre støtte til Elevator for mottak av innsatte etter straffegjennomføringsloven § 12. I 2007 er tilskuddet på 5,326 mill. kr. Tilskuddet gjør det mulig å reservere inntil 20 plasser ved institusjonen. Tabellen nedenfor viser en oversikt over inntekter og resultat for virksomheten.

Regnskap for virksomheten	(1000 kr)
Salgsinntekter	87 370
Andre inntekter	44 463
Driftsinntekter	131 833
Driftsresultat	2 735
Årets resultat	2 838

Elevator mottok 56 innsatte i løpet av 2005, hvilket ga et belegg på 98,7 % mot 98,3 % i 2004. 97 % av de løslatte hadde et arbeids- eller skoletilbud å gå

til på løslatelsestidspunktet, hvorav 36,4 % gikk til arbeid på det åpne arbeidsmarkedet.

I 2007 foreslås videre et tilskudd til Foreningen for fangers pårørende i 2007 på 0,793 mill. kr mot

0,764 mill. kr i 2006. Det foreslås også å bevilge 2 mill. kr i tilskudd til organisasjonen Way Back (tidligere Livet etter soning), mot 1,769 mill. kr i 2006.

Det foreslås også å øke tilskuddet til Kirkens Sosialtjeneste sine prosjekter til 2 mill. kr. i 2007. Tilskuddet forutsettes benyttet i organisasjonens arbeid for innsatte og 0,9 mill. kr av tilskuddet forutsettes øremerket Kirkens Sosialtjenestes barm-prosjekt på Hamar.

De frivillige organisasjonene spiller en viktig rolle i arbeidet overfor innsatte. Post 70 er en til-

skuddsordning for frivillig virksomhet under kriminalomsorgens virkeområde, dvs. domfelte under straffegjennomføring. I forbindelse med innføring av en tilbakeføringsgaranti vil Regjeringen foreta en gjennomgang av støtten til frivillig virksomhet under post 70. Dette for å tydeliggjøre ansvarsfordeling mellom ulike departementer når det gjelder skillet mellom ettervern og virksomhet under kriminalomsorgens virkeområde.

Kap. 3430 Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (jf. kap. 430)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
02	Arbeidsdriftens inntekter	44 778	44 928	45 855
03	Andre inntekter	15 270	5 363	5 567
04	Tilskudd	1 300	1 393	1 446
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	945		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	16 586		
17	Refusjon lærlinger	142		
18	Refusjon av sykepenger	47 842		
	Sum kap. 3430	126 863	51 684	52 868

Post 02 Arbeidsdriftens inntekter

Posten omfatter inntekter fra salg av arbeidsdriftens produksjon. Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 2006.

Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 430, post 21 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3430, post 02, jf. forslag til vedtak.

Post 03 Andre inntekter

Posten omfatter blant annet leieinntekter for tjeneste- og leieboliger, refundert kost og husleie samt klientavhengige driftstilskudd til hybelhusene. Bevilgningen på posten foreslås videreført på

samme nivå som i 2006. Som følge av usikkerhet knyttet til inntekter av salg av eiendom, foreslås det imidlertid at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 430, post 01 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3430, post 03, jf. forslag til vedtak.

Post 04 Tilskudd

Posten omfatter tilskudd til deltakelse i internasjonalt fengselssamarbeid.

Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 430, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3430, post 04, jf. forslag til vedtak.

Kap. 432 Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) (jf. kap. 3432)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	116 195	109 715	152 172
	Sum kap. 432	116 195	109 715	152 172

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker lønnsutgifter til skolens personale, lønn til aspiranter og drifts- og husleieutgifter vedrørende skolebygningen. Bemanningen ved KRUS utgjorde 303 årsverk pr. 01.03.2006, inkludert aspirantene som inngår i den toårige aspirantordningen. Dette er en nedgang på 39 årsverk sammenlignet med 01.03.2005 som skyldes at det i 2005 ble uteksaminert flere aspiranter enn det antallet som ble tatt inn. Posten omfatter også bevilgning til inventar og utstyr i skoleseksjonen og i kontorene, aspirantenes opphold, reiser og uniformseffekter samt ulike kurs til spesialstillinger innen kriminalomsorgen.

Foruten tekniske endringer foreslås bevilgningen på posten økt med 36,7 mill. kr for å dekke hel-årsvirkningen av å øke klasseopptaket med to klasser ved KRUS ifm. revidert nasjonalbudsjett 2006, opptak av 50 aspiranter fra 01.09.2006 for å bidra til sikre et tilstrekkelig antall fagutdannet personell til kriminalomsorgen når Halden fengsel tas i bruk i 2009 og videreføring av grunnopptak ved KRUS med 150 aspiranter i 2007. Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 432 post 01 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3432 post 03, jf. forslag til vedtak.

Kap. 3432 Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS) (jf. kap. 432)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
03	Andre inntekter	820	800	1 630
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	624		
18	Refusjon av sykepenger	1 127		
	Sum kap. 3432	2 571	800	1 630

Post 03 Andre inntekter

Posten omfatter blant annet inntekter fra aspirantenes andel av skolebøker og studietur. Det forventes noe høyere inntekter i 2007 som følge av økt

aspirantopptak. Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 432, post 01 mot tilsvarende merinntekt under kap. 3432 post 03, jf. forslag til vedtak.

Programkategori 06.40 Politi og påtalemyndighet

Utgifter under programkategori 06.40 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
01-23	Driftsutgifter	8 675 494	8 737 263	9 017 197	3,2
70-89	Overføringer til private	11 111	11 628	12 069	3,8
	Sum kategori 06.40	8 686 605	8 748 891	9 029 266	3,2

Utgifter under programkategori 06.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3440)	6 894 203	7 042 947	7 231 615	2,7
441	Oslo politidistrikt (jf. kap. 3441)	1 445 117	1 344 068	1 406 106	4,6
442	Politihøgskolen (jf. kap. 3442)	228 027	240 570	267 931	11,4
443	Oppfølging av innsynsloven	8 582	10 067	7 969	-20,8
445	Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 3445)	100 861	101 650	105 794	4,1
446	Den militære påtalemyndighet (jf. kap. 3446)	4 869	4 818	4 999	3,8
448	Grensekommissæren (jf. kap. 3448)	4 946	4 771	4 852	1,7
	Sum kategori 06.40	8 686 605	8 748 891	9 029 266	3,2

Årsaken til at veksten under kap. 440 Politidirektoratet – politi- og lensmannsetaten er lavere prosentvis enn under kap. 441 Oslo politidistrikt, er at det bl.a. foreslås trukket ut engangsinvesteringer i 2006 på ca. 70 mill. kr og at bevilgningen på kap. 440 foreslås redusert med ca. 39 mill. kr på grunn av gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift. Dersom det korrigeres for dette, ville veksten under kapitlet være ca. 4,3 %. Årsaken til den store økningen under kap. 442 Politihøgskolen er at opptaket av studenter skal økes til 432 i 2007.

1 Innledning

Regjeringen vil ha en aktiv og helhetlig kriminalitetsbekjempelse og et nært og sterkt politi som er mer synlig og effektivt. Regjeringen legger vekt på at det høye aktivitetsnivået i politi- og lensmannsetaten skal opprettholdes.

Å sørge for trygghet i samfunnet er et velferdsspørsmål og et stort offentlig ansvar. Regjeringen går derfor imot privatisering av myndighetenes strengeste tvangsutøvelse. Regjeringen vil arbeide for et politi med en tjenesteenhetsstruktur, et vakt-

samarbeid og en bemanning som ivaretar publikums behov for service, tilgjengelighet, beredskap og responstid. Regjeringen vil gjennomgå muligheten for samlokalisering med offentlige servicekontorer der dette er hensiktsmessig.

Politiets og påtalemyndighetens viktigste oppgave er å forebygge bedre og oppklare mer. Regjeringen vil videreutvikle det kriminalitetsforebyggende samarbeidet mellom ulike etater. Det vil bli etablert et formalisert samarbeid mellom politiet og kommunene, av Stortinget omtalt som politiråd. Regjeringen vil i tillegg foreslå endringer i Plan- og

bygningsloven slik at kommunene skal vektlegge kriminalitetsforebyggende hensyn også på dette området. Regjeringen vil også gi politiet mulighet til økt bruk av DNA som bevis og utvide DNA-registeret.

Ofre for alvorlig kriminalitet, og særlig volds-kriminalitet, skal sikres bedre oppfølging enn i dag. Regjeringen vil sørge for en bedre koordinering av hjelpeapparatet slik at mennesker som blir berørt av alvorlig kriminalitet lettere kan få den hjelpen de trenger. Innsatsen mot vold i nære relasjoner vil bli styrket.

Regjeringen vil intensivere innsatsen mot økonomisk kriminalitet og styrke det etterforsknings- og forvaltningsmessige arbeidet for å avdekke svart økonomi, deriblant hvitvasking. Kompetanse hos lokale politimyndigheter, og samarbeidet med skattemyndigheter, trygdeetat og sosialmyndigheter skal prioriteres. Politidistriktene og ØKOKRIM skal settes bedre i stand til å avdekke og straffeforfølge aktører som har økonomiske ressurser til å skjule sin kriminalitet.

Den overordnede målsetting for politi- og lensmannsetaten, slik den beskrives i St.meld. nr. 42 (2004-2005) Politiets rolle og oppgaver og Innst. S. nr. 145 (2005-2006), er en etat som i samvirke med andre skal bidra til økt trygghet i samfunnet. Etaten skal bidra til økt trygghet gjennom redusert kriminalitet, økt tilgjengelighet og målrettet informasjon, men etaten kan ikke forebygge og bekjempe kriminalitet alene. Samvirke er et sentralt emne i meldingen, med politi- og lensmannsetaten som den sentrale aktøren. For Regjeringen vil etableringen av politiråd være et viktig virkemiddel i en videre utvikling av politiets samarbeid med andre offentlige og private aktører.

For å effektivisere samfunnets evne til å forebygge og bekjempe kriminalitet er det viktig å etablere systemer for å måle resultater og effekter av justissektorens innsats på ulike områder. Det er særlig viktig å skape større «politikraft» ved å effektivisere politiets virksomhet generelt, og spesielt ved målrettet og kunnskapsstyrt arbeid i et samvirke med andre offentlige og private aktører. Politiet skal fortsatt prioritere kompetanseutvikling og benytter den teknologi og de metoder som står til politiets disposisjon. Nytt nødnett vil bidra til å effektivisere og gi økt kvalitet og sikkerhet i politiets oppgaveløsning.

Effektiv kriminalitetsbekjempelse er ikke bare et spørsmål om et velfungerende politi, men også en straffesakskjede uten «flaskehalser». Mangel på tilstrekkelig varetekts- og soningskapasitet samt knappe ressurser til innholdet i soningen, svekker straffens forebyggende virkning og forsterker problemet med gjengangerkriminalitet. Når ny krimi-

nalitet begås av straffedømte eller tiltalte som venter på dom eller soning, svekkes også tilliten til straffesystemet og kriminalpolitikken. Regjeringens satsing på soningskapasitet og innholdet i soningen i 2006 og 2007 er et viktig tiltak i kriminalitetsbekjempelsen, samtidig som det vil frigjøre kapasitet i politiarbeidet og slik styrke «politikraften». Regjeringen har i tillegg satt av midler til bygging av nye Halden fengsel, som vil gi 251 plasser i 2009.

Den senere tids utvikling og erfaring, sammenholdt med publikums klare forventninger om at politiet skal være i stand til å ivareta trygghet gjennom bl.a. bekjempelse av kriminalitet, alminnelig beredskap og tilgjengelighet i lokalsamfunnet, krever en styrking av politiressursene i fremtiden. I Soria Moria-erklæringen går Regjeringen inn for å styrke mannskapssiden i norsk politi slik at politireformens intensjoner oppfylles. Regjeringen vil derfor øke opptaket av studenter til Politihøgskolen til 432. Det høye opptaket vil gi grunnlag for økt bemanning i politiet. Regjeringen vil etter evalueringen av Politireformens fase 2 i 2007, komme tilbake med en samlet vurdering av behovet for tilgang på personell i et lengre tidsperspektiv.

1.1 Organisering

Kategorien omfatter i hovedsak de etater og virksomheter som skal sikre lov, orden og trygghet i samfunnet, forebygge straffbare handlinger og sørge for straffeforfølgning.

1.1.1 Den sentrale politiledelsen

Justisdepartementet og Politidirektoratet utgjør den sentrale politiledelsen. Justisdepartementet har ansvar for etatsstyringen av Politidirektoratet, riksadvokaten, generaladvokaten og Politiets sikkerhetstjeneste. Politidirektoratet er et forvaltningsorgan underlagt Justisdepartementet. Direktoratet er departementets utøvende organ for planlegging, iverksetting og koordinering av tiltak innenfor politiets virksomhet. På straffesaksbehandlingens område skjer dette i samarbeid med riksadvokaten, som har ansvaret for den overordnede faglige ledelse av straffesaksbehandlingen i politiet, og kan i denne egenskap bare instrueres av Kongen i statsråd. Det øvrige ansvaret innen virksomhetsområdet, som ressursfordeling, organisering, resultatoppfølging mv. ligger hos Politidirektoratet. Politidirektoratet har ansvar for etatsledelsen av politi- og lensmannsetaten, og ivaretar viktige oppgaver innen internasjonalt politisamarbeid.

1.1.2 Politidistriktene og særorganene

Politiet er inndelt i 27 politidistrikter med en politimester som leder for hvert distrikt. Distriktene er igjen inndelt i lensmanns-, politistasjons- og namsfogdsdistrikter. Lensmanns- og politistasjonsdistrikter kan være samordnet i regionale driftsenheter. Politimestrene i Rogaland og Salten leder Hovedredningssentralene. Fra 01.01.2006 overtok Politidirektoratet ansvaret for den sivile rettspleien på grunnplanet. Det ble samtidig opprettet fire selvstendige namsfogder i Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim. Departementet vil vurdere den fremtidige organisatoriske innplassering av disse.

Det er følgende særorganer i politiet:

- Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet (Kripos)
- Utrykningspolitiet (UP)
- Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet (ØKOKRIM)
- Politiets data- og materielltjeneste (PDMT)
- Politiets utlendingsenhet (PU)
- Politihøgskolen (PHS)

Særorganene er administrativt og faglig underlagt Politidirektoratet, jf. politiloven § 16, 2. ledd. ØKOKRIM er i tillegg et statsadvokatembete, og er derfor i sin påtalemessige virksomhet underlagt riksadvokaten.

1.1.3 Politiets sikkerhetstjeneste

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) er et eget politiorgan i henhold til politilovens § 17 a, politifaglig og administrativt direkte underlagt Justisdepartementet. PST er en landsdekkende tjeneste repre-

sentert i samtlige politidistrikter og med den sentrale ledelse lokalisert i Oslo. Som følge av at tjenesten utfører etterforskningsoppgaver, er det også rapporteringslinje til høyere påtalemyndighet.

1.1.4 Den høyere påtalemyndighet

Den høyere påtalemyndighet består av Riksadvokatembetet, ti regionale statsadvokatembeter, ØKOKRIM og Det nasjonale statsadvokatembetet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet. Den høyere påtalemyndighet ledes faglig og administrativt av riksadvokaten, og riksadvokaten har den overordnede påtalefaglige ledelse av etterforskningen i politidistrikter og politiets særorganer. Når det gjelder ØKOKRIMs øvrige virksomhet og faglig og administrativt ansvarsforhold vises til pkt 1.1.2.

1.1.5 Den militære påtalemyndighet

Generaladvokaten leder den militære påtalemyndighet og er overordnet krigsadvokatene. Generaladvokaten har også tilsyn med den militære disiplinærmyndighet, og er underlagt riksadvokaten i påtalemessige spørsmål, men er administrativt underlagt Justisdepartementet.

1.1.6 Grensekommissæren

Grensekommissæren har bl.a. ansvar for å føre tilsyn med Grenseavtalen mellom Norge og Russland, herunder føre forhandlinger med russiske grensemyndigheter med sikte på å blegge eventuelle konflikter ved grensen. Grensekommissæren er underlagt Politidirektoratet.

2 Hovedmål og delmål

Hovedmål	Delmål
Redusert kriminalitet	Styrke det kriminalitetsforebyggende og trygghets-skapende arbeidet Forsvarlig og effektiv straffeforfølging Styrke arbeidet mot vold og seksuelle overgrep Bekjempe alvorlig, organisert og grenseoverskri-dende kriminalitet Styrke innsatsen mot økonomisk kriminalitet
God og effektiv konfliktforebygging og -løsning	Styrke og utvikle konfliktløsningsordninger
Ivareta rettssikkerhet for individer og grupper	Styrke kriminalitetsofrenes stilling Styrke rettssikkerheten ved straffeforfølging

Hovedmål	Delmål
Økt samfunnssikkerhet	Bekjempe rasisme, etnisk diskriminering og hatkriminalitet Øke samfunnets evne til å forebygge kriser og ulykker samt alvorlig svikt i samfunnskritiske funksjoner Øke samfunnets evne til å kunne håndtere ekstraordinære situasjoner som medfører fare for liv, helse, miljø og materielle verdier Ivareta rikets sikkerhet og selvstendighet, og verne om betydelige samfunnsinteresser
Ivareta Norges forpliktelser og interesser internasjonalt innenfor Justisdepartementets ansvarsområder	Bidra til et egnet internasjonalt regelverk og en effektiv gjennomføring av internasjonale forpliktelser i norsk rett Bidra til demokratiutvikling og institusjonsbygging
En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor	Ivareta en god utnyttelse av justissektorens ressurser Tilrettelegge for en serviceorientert justissektor

3 Hovedutfordringer og budsjettmessige prioriteringer

Politiet har et bredt spekter av oppgaver og utfordringer som krever høy kompetanse og kvalitet i tjenesteutførelsen. Politiet må fylle sin rolle på en tydelig og tillitsskapende måte slik at samfunnets og befolkningens behov for rettssikkerhet, trygghet og alminnelig velferd ivaretas gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet.

De største utfordringene for politi- og lensmannsetaten er å sikre trygghet og bekjempe og forebygge kriminalitet gjennom mest mulig effektiv ressursbruk. Viktige utfordringer i denne sammenheng er å sikre tilgang på tilstrekkelig fagutdannet personell, sikkerhet for ansatte, bekjempe gjengkriminalitet, menneskehandel, hatkriminalitet, økonomisk kriminalitet og terror. Den forebyggende innsatsen må særlig rettes mot barn og unge som er i faresonen for å begå kriminalitet, og mot gjengangere.

Endringer i kriminalitetsbildet og samfunnsutviklingen for øvrig har ført til større oppmerksomhet på politiets trygghetsskapende virksomhet. Denne utviklingen gjenspeiler seg i økende og nye krav til politiets tilgjengelighet, organisering og ressursbruk. Spennvidden i etatens oppgaver stiller store krav til bemanning, kompetanse og ledelse. En forutsetning for å lykkes er en god og samlende organisasjonskultur, hensiktsmessig organisering og ressursfordeling tilpasset politidistriktenes behov for å løse sivile og politifaglige oppgaver på en god måte. Politiets samvirke med

andre offentlige myndigheter og private aktører i oppgaveløsningen skal videreutvikles, jf. St.meld. nr. 42 (2004-2005) og Innst. S. nr. 145 (2005-2006). Det vil både være en viktig forutsetning for god utnyttelse av politiets ressurser og viktig i politiets forebyggende arbeid. Politiet skal konsentrere innsatsen om sine kjerneoppgaver og virkemiddelbruken tilpasses oppgaveløsningen. Videreutvikling av systemer for resultat- og effektmåling av justissektorens innsats på ulike områder er viktig for å sikre effektiv og målrettet oppgaveløsning og for å styrke politiets trygghetsskapende og kriminalitetsbekjempende arbeid.

Satsingene på politi- og lensmannsetaten som ble foretatt ifm. St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006), er videreført. Dette gjelder bl.a. den generelle styrkingen, bekjempelse av økonomisk kriminalitet, prøveprosjekt med Barnas Hus, prøveprosjekt med omvendt voldsalarm, tilskudd til Alternativ til vold, trafikksikkerhet og utvalg for å utrede stillingen for kvinner som har vært utsatt for voldtekt og annen seksualisert vold. I 2006 er det tildelt 0,9 mill. kr til den sentrale virksomheten ved ATV. Beløpet vil bli videreført i 2007. Det er også tildelt 1,45 mill. kr til familievoldsprosjektet i Vestfold der ATV har en sentral rolle. Helårsvirkningen ift. prosjektet er 2 mill. kr. I 2007 skal tilskuddet til ATV økes med ytterligere 1 mill. kr, jf. omtale under pkt. 4.1.3.

Regjeringen vil i tråd med Soria Moria-erklæringen øke bemanningen i politi- og lensmannsetat, og foreslår derfor i 2007 å øke opptaket på Politihøgskolen til 432 studenter (14,1 mill. kr). Videre

planlegges utbyggingen av trinn 1 av det felles radiosambandet for nødetatene; politi, brann og helse (nødnett) ferdigstilt i løpet av 2007. Dette er et viktig tiltak som vil bidra til mer effektiv ressursbruk, økt trygghet for de ansatte -og til å styrke politiets operative evne, særlig i forhold til organisert kriminalitet og sikkerhet og beredskap. — Den betydelige satsingen på økt sonings- og varetektskapasitet vil også bidra til å styrke politikraften, og frigi ressurser i politiet og effekten av politiets arbeid i form av hurtigere reaksjon og bedre samlet ressursutnyttelse. Regjeringen legger vekt på at det høye aktivitetsnivået i politi- og lensmannsetaten skal opprettholdes. Det samme gjelder styrkingen av ØKOKRIM med 11 årsverk fra 2006. I tillegg foreslås det i 2007 å øke bevilgningen på Finansdepartementets budsjett med 10 mill. kr for å øke antall bistandsrevisorer i politidistriktene, slik at dette blir en landsdekkende ordning. Det tas sikte på å ha ferdigstilt et nytt datasystem i ØKOKRIM (ELMO) ifm. hvitvaskingsmeldinger i løpet av 2007. Dette er et viktig tiltak bl.a. for å avdekke transaksjoner som foretas som ledd i finansiering av alvorlig organisert kriminalitet og terror.

En planmessig utskifting av verneutstyr er i gang. I løpet av 2007 vil politidistriktene bl.a. ha foretatt nødvendig utskifting av tunge verneveste, og i løpet av 2008 skal politiet ha anskaffet nye pistoler.

Regjeringen vil at mennesker med gjeldsproblemer ikke skal ha en tilleggsbyrde med høye gebyrer på tvangsinn drivelse og utleggsforretninger. Det vil derfor bli foreslått å endre gebyret for begjæring av tvangsforretning fra 2,1 rettsgebyr til 1,85 rettsgebyr (dvs. en nedgang på 215 kr). Tilleggsgebyret for avholdt tvangsforretning på 2,6 rettsgebyr (2 236 kr) tas bort. Samlet er dette på usikkert grunnlag anslått å tilsvare ca. 230 mill. kr, derav 221,4 mill. kr på Justisdepartementets budsjett og 8,6 mill. kr netto på Finansdepartementets budsjett.

Det er en nær sammenheng mellom kriminalitetsbekjempelse og politiets trygghetsskapende arbeid. Rask oppfølging fra politiet, rask påtaleavgjørelse og rask straffegjennomføring har forebyggende og trygghetsskapende effekt. Samtidig vil rask saksavvikling bidra til å styrke situasjonen for vitner til og ofre for kriminalitet. Arbeidet med å gjøre straffesaksbehandlingen raskere og mer effektiv skal prioriteres også i 2007.

Gjenger som begår kriminalitet bidrar til å skape utrygghet. Det samme gjelder økningen i aggressiv tigging og prostitusjon i det offentlige rom. Disse utfordringene må møtes med kunnskapsstyrt og målrettet innsats basert på problemorientert politiarbeid som metode (POP). Det er

etablert et forpliktende samarbeid mellom Politidirektoratet, Oslo politidistrikt, omkringingliggende politidistrikt og politiets særorganer for å sikre en koordinert og styrket innsats mot gjengkriminaliteten. Det er 2006 satt av 6 mill. kr til prosjektet for å sikre økt innsats. Den økte innsatsen skal videreføres i 2007.

Regjeringen legger stor vekt på bekjempelse av organisert kriminalitet, og en rekke tiltak er allerede iverksatt, og innsatsen på dette området skal fortsatt prioriteres. Regjeringen ønsker å intensivere innsatsen for bekjempelse av økonomisk kriminalitet. For Regjeringen er det et sentralt kriminalpolitisk mål at kriminalitet ikke skal lønne seg. Økt inndragning er derfor et satsingsområde. Det skal iverksettes særskilte tiltak i Oslo for å styrke politiets innsats mot prostitusjon og menneskehandel, blant annet ved å opprette en egen gruppe som får et særskilt ansvar for oppsøkende og tillitsskapende virksomhet i prostitusjonsmiljøet, etterforskning og iretteføring av saker som gjelder menneskehandel, hallikvirksomhet og prostitusjon der den prostituerte er under 18 år.

Den forebyggende innsatsen må særlig rettes mot barn og unge som er i faresonen for å begå kriminalitet og gjengangere. Rask og individuelt tilpasset reaksjon på lovstridig atferd er nødvendig forebyggende virksomhet, dette gjelder så vel hjelpetiltak som straffetiltak. Dette krever et tett og godt samarbeid mellom rettshåndhevere og hjelpeapparat. Oppfølgingen av tiltakene i «Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet» og oppfølging av St.meld. nr. 20 (2005-2006) står sentralt i dette arbeidet.

Samtidig må gjengangere prioriteres for å avbryte en kriminell livsførsel og redusere den kriminalitet som rammer folk flest. En effektiv etterforskning kan gi viktig kunnskap om kriminaliteten og de kriminelle. Kunnskap, som sammen med høy oppdagelsesrisiko og en effektiv strafferettspleie, kan stoppe kriminelle karrierer.

Trusselen fra terrorisme som er internasjonal kriminalitet, må møtes med forebyggende nasjonale tiltak og styrket internasjonalt samarbeid. Målsettingen må være å avverge terroranslag og styrke terrorberedskapen, samt sette politiet og påtalemyndigheten i stand til å straffeforfølge denne alvorlige internasjonale kriminaliteten på en effektiv måte.

4 Tilstandsvurdering og mål

4.1 Redusert kriminalitet

Innenfor kriminalitetsbekjempelsen følges to hovedstrategier – forebyggende tiltak og straffe-

saksbehandling. Begge strategiene er nødvendige og likeverdige.

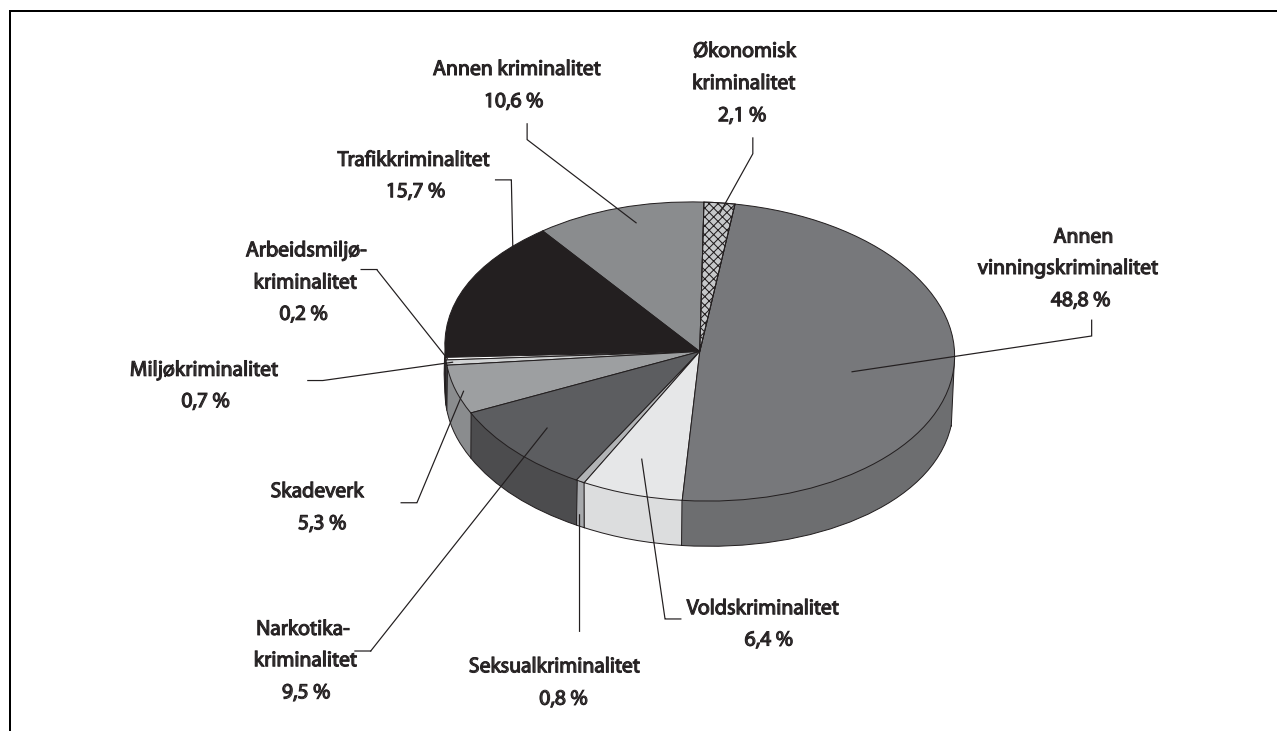
Kriminalitetsutviklingen

Den offisielle kriminalstatistikken, som føres av Statistisk sentralbyrå (SSB), utarbeides på grunnlag av den kriminalitet som oppdages eller anmeldes til politiet. Kriminalstatistikken gir derfor ikke et totalt bilde av kriminaliteten. Ulike undersøkelser tyder på at omfanget av den kriminalitet som ikke registreres, kan være betydelig, og at det er store variasjoner mellom de ulike kriminalitetstypene. Oppdagelsesrisiko, fornærmedes motivasjon for å anmelde lovbrudd og politiets ressurser og prioriteringer er noen forhold som kan påvirke om et straffbart forhold blir anmeldt eller ikke. I 2005 ble det totalt anmeldt 394 301 lovbrudd i Norge.

Dette er 5,5 prosent færre lovbrudd enn i 2001 da det ble anmeldt 417 166 lovbrudd, og 3,2 prosent færre enn de 407 377 anmeldelsene som ble registrert i 2004. Dette er det laveste antall anmeldte lovbrudd på 10 år.

Nedgangen i det totale antall anmeldelser sammenliknet med 2004 gjelder hovedsakelig registrerte forbrytelser. Det ble anmeldt 4,2 prosent færre forbrytelser. Nedgangen i forbrytelsesanmeldelsene fra 2004 til 2005 gjelder særlig vinningskriminalitet. Den mangeårige trenden med stadig færre anmeldte tyverier knyttet til boenheter og biler fortsetter, og bidrar i stor grad til nedgangen.

Innen forseelseskategorien er det en nedgang på 0,8 prosent fra 2004 til 2005. Nedgangen i antall anmeldte forseelser skyldes i hovedsak færre anmeldte tilfeller av trafikkriminalitet.

Figur 2.1 Anmeldte lovbrudd etter lovbruddsgruppe 2005

Hovedmengden av anmeldelsene gjelder forbrytelser. Forbrytelser utgjør ca. 70 prosent av alle anmeldelser hvert år. De profittmotiverte lovbruddene utgjør en vesentlig del av den anmeldte kriminaliteten. Også i 2005 var over halvparten av anmeldelsene økonomisk kriminalitet og annen vinningskriminalitet, jf. figur 2.1.

Styrke det kriminalitetsforebyggende og trygghets-skapende arbeidet

Endringer i kriminalitetsbildet og samfunnsutviklingen for øvrig, stiller krav til politiets tilgjengelighet, organisering og bruk av ressurser. Regjeringen ønsker et nært og sterkt politi. Staten skal være kunnskapsstyrt, synlig og effektiv i sin oppgaveutførelse. En effektiv kriminalitetsbekjempelse forutsetter forpliktende tverrfaglig samarbeid og god involvering av lokale myndigheter og samarbeidspartnere.

Organisert kriminalitet utgjør en særlig trussel mot samfunnet, og Regjeringen legger stor vekt på å bekjempe denne kriminaliteten. Den massive innsatsen som er satt inn for å oppklare og straffefølge gjerningsmennene i NOKAS-saken, har gitt resultater, og viser at en helhetlig og langsiktig tilnærming gir et tydelig signal inn i de kriminelle miljøene, og bidrar til å forebygge fremtidige kriminelle handlinger.

Vold og vinningslovbrudd er kriminalitet som rammer svært mange. Publikums tillit til politiet og den generelle trygghetsfølelsen, vil i stor grad bero på hvordan denne kriminaliteten håndteres. Gjennom bedre analyser, større fokus på årsaker og samspill med publikum og andre problemeiere skal også denne kriminaliteten reduseres (Probleorientert politiarbeid).

En fortsatt nedgang i den registrerte kriminaliteten vil kreve en styrket og aktiv innsats for å redusere lovbruddsaktiviteten til de mest aktive lovbyrtere, de såkalte gjengangerne. Flere politidistrikt har iverksatt særskilte tiltak rettet mot de kriminelle gjengangerne. Det må skje en dynamisk erfaringsutveksling mellom politidistriktene for å finne frem til effektive tiltak som er med på å avbryte gjengangernes kriminelle livsførsel, og som reduserer den kriminalitet som rammer folk flest. En fortsatt nedgang i kriminaliteten vil videre kreve en styrket innsats i det forebyggende arbeidet.

Oslo – hovedstadsutfordringer

Som hovedstad og storby har Oslo særlige utfordringer knyttet til trygghetsskapende og kriminalitetsforebyggende arbeid. Et stort antall mennesker med ideologisk, kulturelt og religiøst mangfold, samlet på et lite areal, stiller politiet overfor særlige utfordringer. Kriminalstatistikken viser at Oslo ungdom er overrepresentert i kriminalstatistikken og har høyere rusmiddelbruk enn ungdom i landet for øvrig. Oslo har også store utfordringer knyttet til kriminelle gjenger og erfaringen viser at den organiserte kriminaliteten i betydelig grad er forankret i kriminelle miljøer i og rundt Oslo. Det forebyggende og trygghetsskapende arbeidet skal styrkes gjennom kunnskapsstyrt og målrettet innsats med utgangspunkt i kriminalitetsbildet. Oslopolitiets innsats sommeren 2006 for å forebygge kriminalitet gjennom økt tilstedeværelse på utsatte områder i sentrum, er et godt eksempel på at målrettede tiltak gir effekt. For å sikre en koordinert og styrket innsats mot de kriminelle gjengene er det etablert et forpliktende samarbeid mellom Politidirektoratet, Oslo politidistrikt, omkringliggende politidistrikt og politiets særorganer som skal videreføres. Innsatsen mot

de kriminelle gjengene skal fortsatt prioriteres og forankres i gode kriminalitetsanalyser, effektiv metodebruk og adekvate straffesanksjoner.

Som Norges største by står Oslo i en særstilling når det gjelder omfanget av prostitusjon og menneskehandel. En stor andel av kvinnene i gateprostitusjon i Norge finnes i Oslo. Mange av disse antar vi er utsatt for menneskehandel. Det skal iverksettes særskilte tiltak i Oslo for å styrke politiets innsats mot prostitusjon og menneskehandel bl.a. gjennom opprettelse av en egen gruppe som får et særskilt ansvar for oppsøkende og tillitsbyggende virksomhet i prostitusjonsmiljøet, etterforskning og iretteføring av saker som gjelder menneskehandel (str.l. § 224), hallikvirksomhet (str.l. § 202) og prostitusjon der den prostituerte er under 18 år (str.l. § 203). Oslo har også en utfordring i å håndtere et økende antall utenlandske tiggere i byens sentrum. Gjennom endringer i straffeloven § 224 ved lov 1. juni 2006 er det straffbart å forlede eller utnytte andre til tigging.

Barne- og ungdomskriminalitet

De fleste barn og unge er lovlydige. En særskilt undersøkelse over antall personer siktet for lovbrudd fra 2001 viser at unge spesielt i alderen 16 – 24 år utgjør en stor andel av statistikken. I 2001 var det 4 403 personer siktet i aldersgruppen 15 – 17 år, 5 996 i aldersgruppen 18 – 20 år og 5 842 i aldersgruppen 21 – 24 år. Dette utgjør hhv. 27, 37 og 27 pr. 1000 innbygger i de ulike aldersgruppene. En undersøkelse fra Oslo politidistrikt viser at et stort flertall av de unge lovbyrterne kun blir registrert for ett lovbrudd. Et fåtall unge lovbyrtere står imidlertid bak gjentatte lovbrudd og står for en stor andel av den registrerte ungdomskriminaliteten.

Innsatsen mot barne- og ungdomskriminalitet skal fortsatt prioriteres. Barn og unge som begår kriminalitet skal møtes med rask og adekvat reaksjon, og det skal legges til rette for samordnet bruk av virkemidler innen strafferetten og samfunnet for øvrig. SLT-ordningen (samordning av lokale tiltak) skal videreføres. Bruk av konfliktråd som alternativ straff skal økes i saker hvor barn og unge er involvert i kriminalitet.

Det er grunn til å tro at fengselsstraff har særlig negative virkninger for barn samtidig som den preventive virkningen av fengselsopphold for denne gruppen er liten. Derfor er det kun i unntakstilfeller, hvor det er nødvendig for å skjerme samfunnet, at det kan forsvares å sette mindreårige i fengsel. Vanligvis sitter det mellom 2 og 10 personer under 18 år i fengsel. I St. meld. nr. 20 (2005-2006) Alternative straffereaksjonar overfor unge lovbyrtarar, har Regjeringen foreslått en

rekke tiltak for å forbedre situasjonen for denne gruppen innsatte.

Regjeringen vil i utarbeidelsen av tiltak overfor barn og unge, legge vekt på erfaringene fra samarbeidsprosjektet «SNU unge lovbrøyttere i tide» som er inne i sitt siste driftsår, og som evalueres i 2006.

Handlingsplanen «Sammen mot barne- og ungdomskriminalitet» (2005-2008) skal følges opp. Planen inneholder 21 tiltak som skal bidra til å sikre forutsigbar og rask oppfølging av den enkelte unge lovbrøytter, samt tilrettelegge for samordnet bruk av virkemidlene innenfor strafferetten og samfunnet for øvrig.

Trafikksikkerhet

Erfaringer viser at målrettet arbeid for å redusere antall skadde og drepte i trafikken lykkes. Politiets arbeid på området skal derfor videreføres. Med utgangspunkt i Nasjonal handlingsplan for trafikksikkerhet på veg 2006 – 2009 og Strategiplanen for politiets trafikkjeneste 2004 – 2007, skal politiets innsats rettes mot aggressiv trafikkatferd, ruspåvirket kjøring, bruk av verneutstyr og fartskontroll.

Automatisk trafikkontroll (ATK) er et viktig virkemiddel i trafikksikkerhetsarbeidet. Etter etableringen av Politiets ATK-senter på Farstad, har politiets kapasitet til å håndtere ATK-saker økt. Høyt kontrollvolum for ATK-saker skal fortsatt prioriteres og være på minst samme nivå som i 2006.

Politiet vil fortsatt legge vekt på synlighet og tilgjengelighet som virkemidler for å bedre trafikantenes aktsomhet og øke den subjektive oppdagelsesrisiko. Politiet og vegmyndighetene skal foreta en kontinuerlig evaluering av de mest ulykkesbelastede vegstrekninger i landet og disse strekningene skal vises særlig oppmerksomhet.

Politiets trafikksikkerhetsarbeid skal i tillegg i særlig grad rettes mot trafikkfarlig atferd for å redusere antall drepte og hardt skadde i trafikken.

Kontrollvolumet skal være minst 1,8 millioner kontrollerte førere og det skal legges vekt på høy kvalitet ved gjennomføring av kontrollene.

Et lokalt forankret politi

Norsk politi skal være lokalt forankret. Viktige forutsetninger for et lokalt forankret politi er gode relasjoner til publikum og kommune. Sentrale målekriterier, blant annet brukertilfredshet og tilgjengelighet, sammen med et samvirke med kommune og andre offentlige og private aktører, bør ligge til grunn for videreutvikling av etaten lokalt.

For publikum er tilgjengelighet helt sentralt. Derfor må etaten videreutvikle en tjenesteenhets-

struktur som ivaretar publikums behov for service, tilgjengelighet, beredskap og responstid. Politiet skal utvikle strategier og rutiner som ivaretar samspillet og sikrer tilgjengelighet til publikum.

Forholdet politi – kommune er et sentralt tema i St.meld. nr. 42 (2004-2005) Politiets rolle og oppgaver. Meldingen påpeker at politidistriktene i større grad enn i dag må formalisere samarbeidet og etablere arenaer for samhandling og samarbeid med kommunen, og at kontakten med kommunen skal forankres i politiledelsen. Regjeringen vil i tillegg foreslå endringer i plan- og bygningsloven slik at kommunene skal vektlegge kriminalitetsforebyggende hensyn i sin planlegging.

I tråd med Soria Moria-erklæringen har Regjeringen besluttet at det skal innføres politiråd i kommunene. Politidirektoratet sendte i desember 2005 et pålegg til politidistriktene om å etablere et formalisert samarbeid med kommunene. Flere kommuner kan delta i et felles opplegg der det ligger til rette for det, og direktoratet har utarbeidet en veileder som gir et godt grunnlag for å videreutvikle samarbeidet mellom politi og kommune. Veilederen vil bli oppdatert, slik at den beskriver den struktur og prosess som må ligge til grunn for et politiråd. Kommunal deltagelse skal være frivillig.

Formålet med samarbeidet bør være å utveksle informasjon, etablere felles problemforståelse, og å få kunnskap som er av strategisk betydning i forhold til de prioriteringer og beslutninger som må foretas innenfor den enkelte sektor.

SLT-modellen er en modell for samordning av arbeidsinnsats og tiltak. En lokal samvirkemodell i form av et politiråd vil være opptatt av felles utfordringer, prioriteringer, planlegging og resultatoppnåelse/-rapportering. Et politiråd kan derfor supplere dagens SLT-samarbeid med et strategisk samarbeidsnivå.

For å møte publikums forventninger ønsket Regjeringen en viss oppmyking i sentrale føringer for lokal organisering. Dette er et ønske Stortinget har gitt sin tilslutning til i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 42 (2004-2005) Politiets rolle og oppgaver, jf. Innst. S. nr. 145 (2005-2006). Regjeringen ønsker videre å videreutvikle politiets muligheter til samlokalisering med offentlige servicekontorer der dette er hensiktsmessig, slik Soria Moria-erklæringen også legger opp til. Departementet vil etablere en prøveordning i to politidistrikter med mulighet å få prøvd ut både grensereguleringer, offentlige servicekontorer og et strukturert og forpliktende samarbeid med kommunen(e) i et politiråd. Regjeringen vil også, slik Stortinget ber om i Innst. S. nr. 145 (2005-2006), foreta en gjennomgang av spørsmålet om differensiert responstid.

4.1.2 Forsvarlig og effektiv straffeforfølgning

Straffesaksbehandlings bidrag til å redusere kriminaliteten avhenger først og fremst av at straffbare handlinger blir avdekket og oppklart, og at de skyldige blir ilagt en reaksjon som er adekvat. Rask etterforskning og iretteføring er særlig viktig når siktede sitter varetektsfengslet og i saker som gjelder unge lovbrytere. Det samme gjelder for voldskriminalitet og vinningskriminalitet begått av gjengangere. Det er avgjørende at publikum har tilitt til politiets straffesaksarbeid. Tilliten vil i det alt vesentlige avhenge av de resultater som oppnås. Høy kvalitet på etterforskning og iretteføring, høy oppklaringsprosent, rask saksbehandling og adekvat reaksjon står her sentralt.

Høy kvalitet i straffesaksbehandlingen er et ufravikelig krav. Kvalitetskravet gjelder alle sider ved straffesaksbehandlingen, og det knytter seg både til generelle rutiner og behandlingen av den enkelte sak. Det sikrer riktige avgjørelser og ivaretar hensynet til rettssikkerhet og en hensynsfull og rettferdig behandling.

Fritz Moen-sakene

At uopprettelig urett har skjedd er i Fritz Moen-saken et eksempel på. Det må undersøkes nærmere om det kan gis adekvat svar på hvorfor Moen ble urettmessig domfelt, slik at man bl.a. gjennom forskning og eventuelt lovendring kan bidra til å forebygge uriktige domfellelser i fremtiden. Regjeringen har oppnevnt et utvalg som skal granske straffesakene mot Moen. Granskingen skal primært rette seg mot politiets og påtalemyndighetens behandling av saken, men utvalget skal også se på hvordan andre aktører, f.eks. forsvarere og sakkyndige, har opptrådt under sakene. Utvalget skal levere sin rapport innen mai 2007. Det vil bli tatt initiativ til å etablere en flerfaglig forskergruppe som skal kartlegge hvilke sider ved etterforskningsapparatet som kan innebære en risiko for uriktige domfellelser, og som bør gjøres til gjenstand for forskning. Eksempler på temaer som kan være relevante i denne sammenheng, er gjennomføring av politiavhør og videreutvikling av etterforskningsledelse.

Det er viktig at ethvert ledd i politiet og påtalemyndigheten blir gjort kjent med saken og de forhold ved den som ledet til to uriktige domfellelser. Det skal legges til rette for en systematisk og lederforankret bevisstgjøring av etatene. Saken skal omtales på kurs, etatsmøter, i utdanningen og i andre sammenhenger som kan bidra til at ansatte i politiet og påtalemyndigheten blir minnet om vik-

tigheten av å kunne se en sak i et nytt lys, selv om den har kommet langt i prosessen.

I tillegg vil Regjeringen styrke Kommisjonen for begjæring om gjenopptagelse av straffesaker slik at uriktige domfellelser kan avdekkes. Regjeringen vil også fremme et lovforslag om å utvide adgangen til å foreta DNA-registrering i straffesaker, som vil gi økte muligheter for identifikasjon og som dermed vil bidra til å forhindre uriktige domfellelser.

Straffesaker generelt

Arbeidet med å effektivisere straffesaksbehandlingen gjennom ulike tiltak knyttet til blant annet saksbehandlingsrutiner, organisering, kompetanseutvikling, samhandling med andre aktører i strafferettspleien og elektroniske støttesystemer skal videreføres i 2007.

Sentrale mål for straffesaksbehandlingen i 2007

I arbeidet med å sikre bedre og mer effektiv straffeforfølgning videreføres følgende sentrale mål i 2007:

- Straffesaksbehandlingen skal holde høy kvalitet og ivareta rettssikkerhet og menneskerettigheter.
- Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte forbrytelsessaker i politi- og lensmannsetaten skal, der det ikke er fastsatt særskilte frister, ikke overstige 120 dager. Målet er et landsgjennomsnitt. De lokale mål må tilpasses det enkelte politidistrikt.
- I saker som gjelder legemsfornærmelse med skadefølge og legemsbeskadigelse (straffeloven §§ 228 annet ledd og 229), skal saksbehandlingstiden i oppklarte saker ikke overstige 90 dager fra anmeldelse til påtalevedtak i politiet, med mindre hensynet til etterforskningen eller andre omstendigheter gir grunn til det.
- I saker mot personer som var under 18 år på handlingstiden, skal spørsmålet om tiltale avgjøres innen seks uker etter at vedkommende er å anse som mistenkt i saken, med mindre hensynet til etterforskningen eller andre særlige grunner gjør dette nødvendig, jf straffeprosessloven § 249 annet ledd.
- Gjennomsnittlig oppklaringsprosent for alle kriminalitetstyper skal være minst 38 %. Målet er et landsgjennomsnitt. De lokale mål må tilpasses det enkelte politidistrikt.
- I den høyere påtalemyndighet skal gjennomsnittlig saksbehandlingstid i påtale- og klagesakene ikke overstige 30 dager, og 90 % av sakene skal være avgjort innen dette tidsrom.

- I saker mot personer som var under 18 år på handlingstiden, skal statsadvokaten avgjøre spørsmålet om tiltale, eller oversende saken til riksadvokaten med innstilling om avgjørelse, innen 15 dager fra statsadvokaten mottok saken fra politiet. 15 dagers fristen gjelder også for riksadvokatens saksbehandling. Tiltalospørsmålet kan likevel avgjøres senere dersom hensynet til etterforskningen eller andre særlige omstendigheter gjør det nødvendig.

Den høyere påtalemyndighet

Det vises til pkt. 1.1 om organiseringen av politiet og påtalemyndigheten. Riksadvokaten avgjør tiltalospørsmålet i de aller alvorligste straffesakene (saker som kan medføre lovens strengeste straff), og er klageinstans for påtalevedtak truffet av statsadvokatene og Spesialenheten for politisaker. Det har gjennom flere år skjedd en gradvis dreining av tyngdepunktet i riksadvokatens virksomhet fra styring gjennom enkeltsaksbehandling til overordnet faglig ledelse. Det er lagt større vekt på tydelig

angivelse av mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen og på oppfølgingen av denne, og det er etablert et nært samarbeid mellom Politidirektoratet og riksadvokaten. Vektleggingen av fagledelsen gir seg også utslag i at den utadrettede virksomhet er mer omfattende enn tidligere.

Statsadvokatene avgjør tiltalospørsmålet og fører selv for retten de alvorligste straffesakene. De har dessuten en sentral funksjon i den faglige oppfølgingen av etterforskningsvirksomheten i politiet og er klageinstans for politiets avgjørelser i straffesakene. Departementet understreker betydningen av at statsadvokatene fører tilsyn med straffesaksbehandlingen i politidistriktene og på den måten bidrar til økt effektivitet og rettssikkerhet.

Det skal legges særskilt vekt på oppfølgingen av saksbehandlingstid – herunder frister for påtaleavgjørelser og hovedforhandlinger – og restanser, og på oppfølgingen av kvaliteten på politiets etterforskning og påtaleavgjørelser. Statsadvokatene skal også føre tilsyn med at påtalemyndigheten i politiet holder et riktig reaksjonsnivå ved sine påtaleavgjørelser og påstander for domstolene.

Tabell 2.12 Straffesaksutviklingen ved Riksadvokatembetet og ved statsadvokatembetene

	2002	2003	2004	2005
Antall innkomne straffesaker ved Riksadvokatembetet herav:				
- Påtalesaker	1 926	1 794	1 861	1 594
- Klagesaker	330	368	472	460
	474	488	529	420
Antall innkomne straffesaker ved statsadvokatembetene	16 898	16 341	15 242	13 322

På grunn av innføring av saksbehandlingssystemet BL ved statsadvokatembetene i 2005 er antallet innkomne straffesaker i ovenstående tabell dels basert på et anslag. Det viser at de siste års saksnedgang fortsatte i 2005, mens antall rettsdager utført av statsadvokat har steget jevnt de siste årene. Økningen har skjedd til tross for at antall aktorater utført av statsadvokat har vært stabilt de siste årene, og til tross for en betydelig økning i andelen aktorater i alvorlige saker som ble overlatt til politiaktor. Forklaringen er at de aktoratene statsadvokatene utfører selv, over tid har blitt mer langvarige.

Måloppnåelsen i Den høyere påtalemyndighet

Ved Riksadvokatembetet var gjennomsnittlig saksbehandlingstid i påtalesakene 18 dager i 2005, og

86 % av sakene ble avgjort innen 30 dager. For klagesakene var de tilsvarende tall 31 dager og 68 %. For påtalesakene hadde samtlige regionale statsadvokatembeter en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på under 30 dager i 2005. Også i klagesakene var gjennomsnittlig saksbehandlingstid under 30 dager ved samtlige regionale embeter.

Politiet

Politimesteren har ansvaret for straffesaksbehandlingen i politidistriktet. Dette gjelder både kravet til kvalitet og oppfyllelse av mål for oppklaring, saksbehandlingstid og adekvat reaksjon. Etter at påtalemyndigheten i politiet har fått utvidet sitt myndighetsområde avgjøres nå mer enn 90 % av alle straffesaker i politiet uten at de forelegges statsadvokat eller riksadvokat.

Måloppnåelsen i politiet

Tabell 2.13 Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i politi- og lensmannsetaten for oppklarte forbrytelser, oppklaringsprosent mm. viser følgende utvikling de siste år:

	2003	2004	2005	1. halvår 2006
Saksbehandlingstid i dager	154	153	128	111
Oppklaringsprosent forbrytelser	36,2	36,0	36,2	39,7
Antall påtaleavgjorte forbrytelser	337 202	313 266	294 100	134 128

Kilde: Strasak

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte forbrytelser i politi- og lensmannsetaten var i første halvår 2006 kommet ned på 111 dager, mot 134 dager på samme tidspunkt i 2005. Oppklaringsprosenten for forbrytelser var 39,7 i første halvår 2006, noe som er 1,3 prosentpoeng høyere enn halvårsresultatet i 2005. Antall påtaleavgjorte forbrytelser fortsetter å synke, og var i første halvår 2006 ca. 9 300 lavere enn på samme tid i fjor. Dette kan ha sammenheng med streik i forbindelse med forhandlinger om ny hovedtariffavtale.

Fristsaker – vold

I 2005 var gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte voldssaker med frist 99 dager. Dette er en betydelig forbedring i forhold til 2004, hvor saksbehandlingstiden var 141 dager. Den positive utviklingen har fortsatt i 2006. Pr. 1. halvår var resultatet 83 dager.

Fristsaker – unge lovbyrtere

For saker med unge lovbyrtere er fristen fastsatt til 6 uker (42 dager) regnet fra gjerningspersonen får status som mistenkt og frem til positiv påtaleavgjørelse. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppklarte saker er for 1. halvår 2006 41 dager.

Restansene

Saksvolumet har økt fra utgangen av 2005 til 01.07.2006 med i overkant av 6 000 saker. Økningen gjelder først og fremst nye saker (under 3 måneder), men også de yngste restansene (3-6 måneder) har økt med ca. 1 100 saker. Det kan ha sammenheng med streik i forbindelse med forhandlinger om ny hovedtariffavtale. Politiet har ytterligere nedarbeidet de eldste restansene. For denne gruppen har restansene aldri vært lavere.

Regjeringen er meget tilfreds med utviklingen i den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden, saksbehandlingstiden for fristsaker og nedgangen i de eldste restansene. Dette viser at arbeidet med å effektivisere straffesaksavviklingen gir resultater

Inndragning av utbytte fra straffbare handlinger

For Regjeringen er inndragning et satsningsområde og det er et sentralt kriminalpolitisk mål at kriminalitet ikke skal lønne seg. I 1999 vedtok Stortinget en rekke endringer i straffelovens bestemmelser om inndragning og tilføyde en ny bestemmelse om utvidet inndragning.

Tabell 2.14 Statistikk inndragninger

	2002	2003	2004	2005
Antall saker med rettskraftig avgjørelse	628	929	884	1 040
Beløp (i mill. kr)	58,4	143,4	93,9	133,5

Fra og med 2003 synes både antall saker og det samlede inndragningsbeløpet å ha stabilisert seg på et høyere nivå enn de foregående år.

Profittmotivet er et fellestrekk ved organisert kriminalitet, økonomisk kriminalitet, miljøkriminalitet og grov vinningskriminalitet. Ved slik krimina-

litet er det ikke tilstrekkelig bare å reagere med straff. For å oppnå en adekvat reaksjon må det i tillegg sørges for at lovbyrterne fratas utbyttet av den straffbare virksomheten. Dette er også nødvendig for å forebygge hvitvasking.

Politiets egeninnsats er helt avgjørende når det gjelder antall inndragningskrav og omfanget av inndragningen. For å oppnå et ytterligere løft i antall inndragningssaker og inndragningsbeløp må påtalemyndigheten og politiet i enda sterkere grad enn i dag satse på målrettet opplæring og praktisering av finansiell etterforskning. Det må fokuseres på å følge pengespor i inn- og utland tidlig i etterforskningen med tanke på inndragning. Det er Regjeringens mål at antall inndragningskrav i 2007 skal være høyere enn gjennomsnittet av antall saker de siste 4 årene. Dette gjelder både for ordinær inndragning og utvidet inndragning. Departementet vil se på muligheten for å innføre målekriterier på området.

Ca. 1/3 av inndragningskravene blir aldri innfridd. En viktig årsak til dette er at kravene ikke er sikret ved beslag eller heftelse. Ved rettskraftig avgjørelse er det bl.a. derfor ofte ikke noen formuesgoder å fullbyrde kravet i. Dersom politiet senere finner utbyttet av den straffbare handlingen som lovbryteren er dømt for, eller finner verdier som det idømte inndragningskravet kan fullbyrdes i, er det etter dagens regler ikke anledning til å ta beslag eller heftelse. Regjeringen vil på denne bakgrunn gjennomgå praksis og lovverk for å sikre et hensiktsmessig og effektivt regelverk.

Den militære påtalemyndighet

Etter lovendring som trådte i kraft 01.10.2002, og som medførte at den militære påtalemyndighet selv kan ta ut tiltale i ordinære fraværssaker, er den gjennomsnittlige behandlingstiden blitt redusert til 15 måneder i 2003 og 10 måneder i 2004. Den gjennomsnittlige behandlingstiden i 2005 var 12,5 måneder. Rutiner ved Vernpliktverket er nå forbedret, og ytterligere reduksjon vil være avhengig av at politiet gir tilstrekkelig prioritet til avhør av vernepliktige som ikke har møtt til tjeneste.

I lys av de store organisatoriske endringene i Forsvaret blir det i 2006 gjennomført en gjennomgang av den militære disiplinær- og strafferettsordning, bl.a. for å vurdere den militære påtalemyndighetens oppgaver.

4.1.3 Styrke arbeidet mot vold og seksuelle overgrep

Voldskriminalitet er en integritetskrenkelse og påvirker befolkningens oppfatning av trygghet. I 2005 ble det anmeldt 25 064 tilfeller av voldskriminalitet. Dette er en liten økning sammenliknet med 2004 hvor det ble anmeldt 24 874 tilfeller.

Levekårsundersøkelser viser at 5 % av den voksne befolkningen årlig blir utsatt for vold og trusler om vold. Andelen voldsofre er klart høyere

blant yngre enn blant eldre. Undersøkelsene viser videre at kvinner og menn utsettes for ulike typer vold. Mens ca. halvparten av all voldsutøvelse mot kvinner skjer i tilknytning til private boliger, skjer 57 % av all vold mot menn på offentlige steder. Hvert fjerde voldstilfelle mot kvinner blir begått av nåværende eller tidligere familiemedlemmer eller slektninger. Vold mot menn skjer ofte på kveldstid, og i helgene, fra helt eller delvis ukjente voldsutøvere.

Regjeringen vil intensivere arbeidet mot familievold og vold mot kvinner og barn. Arbeidet med å beskytte barn skal gis høy prioritet, dette gjelder også når barn er vitner til vold og overgrep. Det er behov for å styrke kunnskapen om vold og overgrep slik at barn kan få hjelp tidligst mulig. Politi og øvrig hjelpeapparat har en sentral rolle i å avdekke og følge opp vold mot barn og unge. Politidistriktenes familievoldskoordinatorer utgjør en viktig rolle i politiets innsats på dette området gjennom sitt distriktsovergrepene og helhetlige ansvar. Det er viktig at familievoldskoordinatorene gis muligheter og en organisasjonsmessig plassering som sikrer at de kan fylle sin rolle som forutsett. Koordinator skal legge til rette for at den voldsutsatte og de pårørende møtes med forståelse, kunnskap og innsikt fra politiet – både menneskelig og politifaglig. Dette bidrar til å senke terskelen for å kontakte politiet og dermed til flere anmeldelser.

Arbeidet med gjennomføring av tiltak fra handlingsplanen om vold i nære relasjoner fortsetter i 2007. Som et ledd i gjennomføringen av planen er det under etablering regionale ressursentre for selvmordsforebygging, vold og traumatisk stress. Sentrene skal bistå hjelpeapparatet og politiet med kompetanseutvikling, informasjon og veiledning.

Ordringen med familievoldskoordinatorer ved alle politidistrikter har vært virksom i snart 4 år. Oppfølging av ordningen skal skje i den løpende styringsdialogen mellom Politidirektoratet og politidistriktene, og det enkelte politidistrikt må gjennomføre en grundig vurdering av familievoldskoordinatorfunksjonen med tanke på styrker og svakheter.

Kompetanseutvikling vil ha et særlig fokus fremover, og det skal legges vekt på å synliggjøre resultatene i de politidistrikter der man har oppnådd gode resultater. Utveksling av erfaring på fag, rutiner og tverretattlig samarbeid er sentrale momenter.

Tilbudet om mobile voldsalarmer inngår som ett av flere beskyttelsestiltak politiet kan iverksette. Pr. 1. mai 2006 var det totalt 1796 mobile alarmer i drift. Politidirektoratet har det overordnede ansvaret for voldsalarmene, og vurderer fortlø-

pende behovet for utvikling og forbedringer av systemet.

For ytterligere å styrke bekjempelsen av vold i nære relasjoner, samt øke beskyttelsen av personer som utsettes for vold, eller trusler om vold, av kjent gjerningsperson, utreder Justisdepartementet nå et prøveprosjekt med bruk av omvendt voldsalarm (elektronisk merking), der brudd på besøksforbudet medfører tvungen bruk av alarm. Et lovforslag vil bli fremmet i løpet av 2006, og en arbeidsgruppe utreder den praktiske gjennomføringen av et prøveprosjekt ved Asker og Bærum politidistrikt, med oppstart i løpet av 2007.

I tråd med Soria Moria-erklæringen, vil Regjeringen etablere et landsdekkende hjelpe- og behandlingstilbud til voldsutøvere. Tilbudet ved Stiftelsen Alternativ til Vold er sentral i en slik etablering. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) er gitt i oppdrag å kartlegge og vurdere det totale tilbudet til overgripere i Norge. Kartleggingen skal munne ut i en anbefaling om videreutvikling der målsettingen er et landsdekkende tilbud. Alternativ til Volds fremtidige rolle skal sees i lys av denne kartleggingen.

Familievoldsprosjektet «ATV Vestfold» under ledelse av Vestfold politidistrikt, foreslås videreført i 2007. Prosjektet er et terapeutisk behandlingstilbud til voldsutøvere i en familierelasjon. Tiltaket er samlokalisert med familievernkontoret, noe som gir gevinster i form av kompetanseoverføring og etablerte tilbud til alle medlemmer av familien. Det vil bli tatt stilling til den fremtidige forankringen av dette tilbudet når NKVTS har ferdigstilt kartleggingen av hjelpe- og behandlingstilbudene på landsbasis.

I 2006 er det tildelt 0,9 mill. kr til den sentrale virksomheten ved ATV. Beløpet vil bli videreført i 2007. Det er også tildelt 1,45 mill. kr til «ATV Vestfold», med en helårsvirkning på 2 mill. kr. I påvente av kartleggingen fra NKVTS, og i lys av behovet for å styrke tilbudet til voldsutøvere, jf. Soria Moria-erklæringen, foreslås det å øke tilskuddet til ATV med ytterligere 1 mill. kr slik at det kan etableres et tilbud til voldsutøvere i Asker og Bærum. Etableringen av et slikt tilbud skal sees i sammenheng med gjennomføringen av et prøveprosjekt med omvendt voldsalarm som skal gjennomføres i distriktet i 2007.

Psykisk syke

En rekke alvorlige voldshandlinger har de siste årene blitt utført av psykisk labile personer som kan utgjøre en fare for seg selv eller andre. For politiet står avvergefunksjonen sentralt. For å kunne ivareta denne funksjonen er politiet avhen-

gig av helsevesenets medvirkning. Dette gjelder blant annet rutiner som sikrer at politiet blir underrettet om psykisk ustabile personer som er i en slik tilstand at de kan skade seg selv eller andre. Dette er absolutt påkrevet for at politiet skal kunne iverksette tiltak for å avverge handlinger. Videre er det en forutsetning at helsevesenet bidrar til at personer med alvorlige psykiske lidelser får et tilpasset tilbud. For å klargjøre ansvars- og oppgavefordeling, samt rammer for samarbeid mellom helsetjenesten og politiet i forhold til psykisk syke, er det utarbeidet et felles rundskriv fra Sosial- og helsedirektoratet og Politidirektoratet om helsetjenesten og politiets ansvar for psykisk syke. I rundskrivet anbefales det blant annet at det etableres lokale samarbeidsrutiner mellom helsetjenesten og politiet, eller at det allerede etablerte samarbeidet styrkes.

Seksualforbrytelser

I 2005 ble det anmeldt 798 voldtekter. I perioden siden 2001, da straffelovens bestemmelser om seksuallovbrudd ble endret, har antall anmeldte voldtekter økt med 33 %. Økningen i antallet anmeldelser kan være et signal om at det begås flere voldtekter, men det kan også gjenspeile en økende vilje til å anmelde kriminalitet, altså at mørketallene blir mindre.

Regjeringen satte 01.09.2006 ned et utvalg som skal utrede situasjonen til personer som har vært utsatt for voldtekt. Arbeidet tar utgangspunkt i Regjeringens målsetting om å styrke situasjonen for voldtektsutsatte slik det framgår i Soria Moria-erklæringen. Utvalget skal blant annet vurdere forebyggende tiltak og tiltak for å bidra til at ofrene blir møtt av offentlige instanser på en bedre og mer samordnet måte. Utredningen skal bygge på de anbefalinger som gis av riksadvokatens arbeidsgruppe som undersøker kvaliteten på påtalevedtak i voldtektsaker som har endt med frifinnelse mv., Sosial- og helsedirektoratets arbeidsgruppe som utarbeider veileder for helsetjenesten til volds- og voldtektsmottak, Fornærmedeutvalgets utredning NOU 2006:10 og Justisdepartementets rapport «Æ e itj fornærma, æ e forbanna» (2005).

På bakgrunn av at frifinnelsesprosenten i voldtektsaker har vært meget høy i flere år, har riksadvokaten satt ned en intern arbeidsgruppe fra påtalemyndigheten og politiet for å undersøke nærmere kvaliteten på tiltalevedtakene i voldtektsaker som har endt med frifinnelse i retten, og se nærmere på statistikkgrunnlaget i STRASAK for voldtektsaker. Med utgangspunkt i utredningen skal gruppen legge fram forslag til tiltak rettet mot

politi og påtalemyndighetens arbeid med sakstypen.

I regi av Sosial- og helsedirektoratet er det igangsatt et arbeid for å utvikle registreringsrutiner for vold og seksuelle overgrep og en manual for kriminaltekniske, medisinske og psykologiske undersøkelser i disse sakene.

«Grooming»

Med utbredelsen av internett og såkalte «snakkegrupper» på nettet har også barn blitt mer eksponert for seksuelle overgrep fra voksne personer som benytter «snakkegruppene» for å oppnå tillit hos barn med det formålet å komme i kontakt med barna i den hensikt å innlede en seksuell relasjon («grooming»). For å styrke vernet av barn og hindre seksuelle overgrep, har Justisdepartementet på denne bakgrunn utarbeidet forslag til kriminalisering av visse forberedelseshandlinger til seksuelle overgrep mot mindreårige. Forslaget er sendt på høring med frist 01.10.06.

Videre har Justisdepartementet satt ned en arbeidsgruppe som har fått som mandat å utrede og forslå praktiske tiltak for å forebygge internettrelaterte overgrep mot barn, herunder fremme forslag til hvordan drivere av såkalte «snakkegrupper» og andre i bransjen selv kan iverksette forebyggende tiltak, og vurdere mulighetene for å utvikle programvare som hindrer tilgang til overgrepbilder på nettet, og skape en tryggere bruk av internett. Arbeidsgruppen skal legge fram sin utredning primo 2007.

Barnas hus

En utfordring i etterforskning av seksuelle overgrep mot barn er å skaffe til veie bevis. Henleggelsesprosenten i denne type saker er høy. Det er viktig å legge opp til ordninger som bidrar til en trygg avhørsmodell samtidig som barnets beskyttelsesbehov ivaretas.

En prosjektgruppe, oppnevnt av Justisdepartementet, har utredet etablering og gjennomføring av et pilotprosjekt med en ny modell for avhør, undersøkelse og behandling av barn som har vært utsatt for seksuelle overgrep, vold eller vært vitne til vold og mishandling i nære relasjoner. Rapporten har vært på høring med frist 18.09.2006. Justisdepartementet foreslår at det gjennomføres et pilotprosjekt med et «Barnas hus» for å gi bedre tilbud til barn som har vært utsatt for overgrep. Pilotprosjektet skal etableres primo 2007 og gå over tre år.

4.1.4 Bekjempe alvorlig og organisert kriminalitet

Bekjempelse av organisert kriminalitet og kriminelle nettverk

Organisert kriminalitet stiller samfunnet overfor store utfordringer, både nasjonalt og internasjonalt, og representerer en alvorlig trussel. De kriminelle benytter til dels avansert teknologi, og kombinerer lovlig virksomhet med lovbruddsaktivitet. De opererer gjerne på flere områder og driver flere typer illegal virksomhet. Kriminelle nettverk opererer innen former for profittmotivert kriminalitet som smugling, ran, menneskehandel, økonomisk kriminalitet, miljøkriminalitet og tyverier. Utbyttet fra kriminaliteten håndteres på ulike måter bl.a. ved å sluse dette inn i registrerte virksomheter.

Kampen mot organisert kriminalitet skal ha prioritet. For å bekjempe denne er det nødvendig med høy kompetanse i politiet, påtalemyndigheten og domstolene, og det kreves samordnede tiltak fra alle aktørene. Utbyggingen av et avlyttingssikkert nødnett vil styrke politiets operative evne i kampen mot den organiserte kriminaliteten. Videre er internasjonalt samarbeid en nødvendig forutsetning for å lykkes i å bekjempe denne kriminaliteten. Det skal satses ytterligere på å sette politiet i stand til å utnytte de metoder som i dag er hjemlet i lov, blant annet med hensyn til å sikre beviser i elektronisk kommunikasjon. Norge vil her delta aktivt i arbeidet for at Europarådets Datakriminalitetskonvensjon skal utvikles som et tjenlig instrument for internasjonalt samarbeid på området. I samarbeid med Samferdselsdepartementet vil det bli lagt opp til en nasjonal oppfølging av EUs datalagringsdirektiv, som vil gi politiet adgang til viktige beviser, blant annet i forbindelse med voldelige skildringer og misbruk av barn på Internett.

I de senere år er flere viktige internasjonale konvensjoner om kriminalitetsbekjempelse fremforhandlet og trådt i kraft. Konvensjonen mot grensoverskridende organisert kriminalitet med dens tilleggsprotokoller om hhv. menneskehandel, menneskesmugling og våpen, samt konvensjonene mot korrupsjon er viktige virkemidler for å fremme internasjonalt samarbeid for å forebygge og bekjempe slik kriminalitet. Den viktige oppfølgingen av medlemslandenes gjennomføring av konvensjonene finner sted ved konvensjonspartskonferanser.

Erfaringene med det Europapolitiske samarbeid på dette området, herunder Schengen-avtalen, viser at norsk politi har oppnådd gode resultater og at et ytterligere forsterket internasjonalt politisamarbeid vil være et verdifullt bidrag i det

videre arbeidet for å forebygge og bekjempe organisert kriminalitet i Norge.

Samarbeid innen Østersjøområdet og bilateralt med Russland er av betydning for bekjempelsen av organisert kriminalitet i vår del av verden. Gjennom Østersjørådets «Task Force» mot organisert kriminalitet er det etablert et tett samarbeid med alle land i regionene med særlig fokus på bekjempelse av bl.a. menneskehandel, narkotikatrafikk og miljøkriminalitet. Dette arbeidet skal videreføres, samtidig som samarbeidet med Russland vil bli søkt videreutviklet, blant annet gjennom en ny avtale om samarbeid om bekjempelse av narkotikahandel.

Kripos er en viktig bidragsyter i innsatsen mot organisert kriminalitet. Det nasjonale ansvaret for vitnebeskyttelse er lagt til Kripos. Iverksettelsen av nødvendige tiltak krever en tett dialog med andre offentlige etater og private institusjoner. Norge deltar på dette området også i det nordiske vitnebeskyttelsesprogrammet.

Nytt nasjonalt kriminaletterretningssystem, Indicia, blir satt i produksjon på landsbasis i 2006. Formålet med opprettelsen av Indicia er å gi politiet et mer hensiktsmessig verktøy for å forebygge kriminalitet, avdekke og stanse kriminell virksomhet og forfølge straffbare forhold. Dette skal oppnås ved effektiv behandling av de opplysninger som politiet mottar eller skaffer til veie. Siktemålet er å få en mer kunnskapsstyrt og effektiv etterforskning, forebygging og ordenstjeneste. Indicia erstatter dagens kriminaletterretningsregister, Krimsys, og alle lokale etterretningsregistre. I 2007 utvides utplasseringen til flere brukere innen politidistriktene og særorgan.

Menneskehandel

Regjeringen har som målsetting å bekjempe alle former for menneskehandel nasjonalt og internasjonalt. I Soria Moria-erklæringen understrekes målsettingen om å styrke innsatsen for å bekjempe menneskehandel. Menneskehandelsfeltet er i stadig utvikling, og Regjeringen vil presentere en ny handlingsplan høsten 2006, hvor det vil bli satset på økt kunnskap og tverretatlig samarbeid nasjonalt. I den nye handlingsplanen vil Regjeringen styrke innsatsen særlig når det gjelder handel med barn, menneskehandel for tvangsarbeid og menneskehandel for fjerning av organer. I tillegg foreslår Regjeringen utvidet bruk av fri rettshjelp i slike saker fra 01.01.2007 i forbindelse med vurderingen av om man skal gå til anmeldelse, jf. omtale under kat. 06.70. Det skal opprettes en egen gruppe i Oslo politidistrikt som får et særskilt

ansvar ift. prostitusjonsmiljøet, jf. nærmere omtale under pkt. 4.1.1.

For å sikre kvinner utsatt for menneskehandel trygge bosteder med tilpasset oppfølging, støtter Justisdepartementet et prosjektet ved Kriesentersekretariatet. Prosjektet ble etablert i januar 2005 og har fått navnet ROSA (reetablering, oppholdssteder, sikkerhet og assistanse). Etter vel halvannet års drift har 27 kvinner fått bistand fra prosjektet. I tillegg er det mottatt henvendelser vedrørende noe over 100 kvinner. Gjennom prosjektet har kriesentrene fått en aktiv rolle i å bistå kvinner med erfaring fra prostitusjon og menneskehandel.

Narkotikakriminalitet

I 2001 ble det registrert 46 251 saker på landsbasis, mens det i 2005 ble registrert 37 597 saker. Det har således vært en reduksjon på 8 654 saker i denne perioden. (Kilde: SSB).

Antall narkotikasaker holdt seg relativt stabilt i 2005, sammenliknet med 2004. Det er en liten nedgang i antall narkotikabeslag. Beslaglagte stoffmengder er imidlertid halvert, sammenliknet med 2004. Den store nedgangen som har vært registrert i tiden etter toppåret 2002, ser ut til å ha stagnert. Nedgangen er registrert i de fleste politidistriktene.

Det er et mål at antall anmeldte narkotikasaker (legemiddeloven, strl. § 162.1 ledd, § 162. 2 ledd og 162. 3 ledd) skal økes. Som følge av dette antas det at antall beslag og beslaglagt mengde også vil øke.

Gjennom «Opptappingsplan for rusfeltet» fremhever regjeringen klare mål, sentrale innsatsområder og nødvendige tiltak i årene framover for rusmiddelpolitikken. De negative konsekvensene av alkoholkonsum og narkotikamisbruk skal reduseres ved en helhetlig rusmiddelpolitikk. I dette perspektivet har justissektoren sentrale oppgaver. Regjeringens «Opptappingsplan for rusfeltet» skal følges opp av politiet på sine områder.

Bekjempelse av narkotikakriminalitet er en prioritert oppgave for politiet. Politiets plan for bekjempelse av narkotikakriminalitet skal videreføres. Politiet skal satse på forebyggende tiltak for å hindre at unge debuterer tidlig og glir inn i rusmiddelmisbruk og miljøer preget av slikt misbruk. Politidistriktene skal prioritere den gatenære tilstedeværelsen og særlig legge vekt på innsats rettet mot mindreårige. Oslo politidistrikts satsing på en egen operativ ungdomsenhet, "Gatepatruljen", synes å ha gitt nyttige og gode resultater. Modellen framstår som egnet for politiets innsats mot barne- og ungdomskriminalitet, også når det gjelder å

forebygge narkotikakriminalitet og hindre rekruttering til misbruk.

Internett brukes nå også som en kjent arena for omsetning av narkotika. Spesielt ungdom synes å være aktive brukere av nettet. Det er derfor viktig at politiet følger med i utviklingen med sikte på å forebygge og avdekke straffbare forhold som foregår på denne måten. Som et ledd i dette har Politidirektoratet nedsatt en arbeidsgruppe som skal vurdere omfanget av narkotikaomsetningen på internett. Det vil være naturlig å bygge videre på erfaringene fra epolice-prosjektet (elektronisk patruljerende politi) ved Datakrimavdelingen i Kripos og resultater fra lignende prosjekter i Europa, spesielt i Sverige. Arbeidsgruppen, som har deltakelse fra relevante etater og fagmiljøer, skal innen 31.03.2007 avgi sin rapport til Politidirektoratet.

Videreføring av et godt internasjonalt operativt samarbeid er viktig. Det vil bli lagt særlig vekt på å utvikle samarbeidet med land som er sentrale når det gjelder smugling og produksjon av narkotika bestemt for det norske markedet. Politiet skal holde seg oppdatert på de internasjonale trendene.

Det nasjonale bistandsansvaret for etterforskning av narkotikasaker er lagt til Kripos. Politidirektoratet vil foreta en nærmere presisering av hva som omfattes av begrepet «nasjonalt bistandsansvar».

Miljøkriminalitet

Politiet har en sentral rolle for å redusere miljøkriminalitet gjennom forebyggende tiltak, samordning av oppsynsvirksomhet som utføres med politimyndighet, og ved rask gjennomføring av etterforskning av brudd på miljølovgivningen. Mange miljølovbrudd begås av tradisjonelle kriminelle aktører, men også innenfor rammen av legal næringsvirksomhet kan det begås mange miljølovbrudd f.eks. i form av forurensning fra industri, landbruk og maritim virksomhet. Ny teknologi og nye samfunnsmessige behov kan føre til andre former for inngrep eller miljøbelastninger enn det vi ser i dag. Begrepet miljøkriminalitet kan derfor komme til å omfatte stadig flere overtredelser og på sikt vil det trolig bli flere anmeldelser. Miljøkriminalitet rammer uerstattelige og vanskelig målbare verdier som har krav på offentlig beskyttelse. Mulige miljølovbrudd som politiet får kjennskap til, bør derfor etterforskes, uavhengig av om de er anmeldt av forvaltning eller andre.

Gode og tilgjengelige sårbarhetsanalyser er viktige verktøy for å avdekke miljøkriminalitet. Tverretattlig samarbeid, kompetanse og gode fagmiljøer i politidistriktene skal vektlegges.

Politidirektoratet og Statens naturoppsyn har tatt initiativ til prinsipielle avklaringer i forhold til etatenes rolle og ansvar vedrørende praktisk tjenesteutførelse. Justisdepartementet, Miljøverndepartementet og riksadvokaten er involvert i dette arbeidet.

ØKOKRIM ble i 2006 tildelt ansvaret som nasjonalt kompetansesenter for kunst- og kulturminnekriminalitet. Dette innebærer bl.a. at ØKOKRIM skal gi faglig bistand og råd til politidistriktene i forbindelse med etterforskning og irettføring lokalt. Enheten skal bidra til økt kunnskap og oppmerksomhet innen fagområdet gjennom kompetansehevende tiltak.

Datakriminalitet, teknologi og metodebruk

Antall anmeldelser av datakriminalitet har de siste fem årene doblet seg, men antall anmeldelser varierer noe fra år til år og holder seg på et relativt lavt nivå med rundt 400-600 anmeldelser i året. Den siste Mørketallsundersøkelsen (NSR 2003) som ble gjennomført i Norge viste at under 1% av datainnbrudd ble anmeldt til politiet.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi spiller en stadig større rolle som drivkraft i utviklingen av samfunnet. Dette påvirker også kriminalitetsutviklingen både når det gjelder straffbare handlinger som utføres med datateknologi mot datasystemer og utøvelsen av tradisjonell kriminalitet. Datakrimsenteret ved Kripos er det nasjonale kompetansesenteret innenfor utnyttelsen av elektroniske spor i politiet, og har som mål å besitte kunnskap på et høyt internasjonalt nivå. Kunnskapen utvikles i samarbeid med flere universitets- og forskningsmiljøer i Norge. Blant annet med sikte på å bekjempe ulovlig formidling av voldsskildringer mot barn og rasisme- og hatkriminalitet, overvåker og infiltrerer politiet kommunikasjon på internett.

Elektroniske spor får stadig større betydning i alle typer straffesaker. Datakrimsenteret ved Kripos bistod politidistriktene i 190 saker i 2005. I mange av disse sakene var elektroniske spor helt avgjørende for straffesaksbehandlingen. I samarbeid med Samferdselsdepartementet arbeides det med nasjonal implementering av EU-forordningen om datalagring, som vil gi politiet nye muligheter til å sikre spor i alvorlige saker vedrørende datakriminalitet.

Etablering av nytt nasjonalt system for kommunikasjonskontroll skal videreføres i 2007. Datakrimsenteret ved Kripos står sentralt i dette arbeidet, og vil ha et spesielt ansvar bl.a. for å følge teknologitvillingen og ivareta politiets kompetansebehov på et raskt voksende område.

4.1.5 Styrke innsatsen mot økonomisk kriminalitet

Skadevirkningene av den økonomiske kriminaliteten er betydelige. Blant annet bidrar den til å svekke velferdsstaten og medfører en skjevfordeling av utgifter til skatt og avgift, hindrer økonomisk vekst og ødelegger fri og rettferdig konkurranse i markedene. Den økonomiske kriminaliteten har, direkte eller indirekte, også store konsekvenser for enkeltindivider. I mange tilfeller er den økonomiske kriminaliteten grenseoverskridende og organisert. Til dels utgjør den et viktig element i organiserte kriminelle nettverks operasjoner.

Regjeringen prioriterer kampen mot den økonomiske kriminaliteten høyt. Regjeringen slutter seg til «Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet» av 2004 og følger oppfølgingen av tiltakene i planen gjennom Embetsmannsutvalget mot økonomisk kriminalitet.

For å øke muligheten for å avdekke og straffefølgje saker vedrørende økonomisk kriminalitet vil politiet arbeide videre med kompetansehevende tiltak. Særlig skal det legges til rette for at økoteamene i politidistriktene, som alle politidistrikter hadde etablert i løpet av første halvår 2005, skal utvikle seg til å bli kompetente og stabile fagmiljøer.

Politihøgskolen vil i samarbeid med Politidirektoratet arbeide videre med å videreutvikle finansiell etterforskning som fag. Målsettingen er å styrke undervisningen i dette faget ved Politihøgskolens grunnutdanning.

Det er en målsetting å behandle rapporter om mistenkelige transaksjoner (MT-rapporter) mer effektivt. Derfor er ØKOKRIM i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 (2005-2006) tilført øremerkede økonomiske og personalmessige ressurser, bl.a. 11 nye stillinger. En organisasjonsgjennomgang av ØKOKRIM skal være avsluttet innen utgangen av 2006. Utviklingen av et nytt datasystem (ELMO) til behandling av meldinger om mistenkelige transaksjoner, startet opp i 2006. Arbeidet skal ferdigstilles i løpet av 2007.

I statsbudsjettet for 2007 er det foreslått å styrke bevilgningen med 10 mill. kr for å øke antall bistandsrevisorer, slik at dette blir en landsdekkende ordning, jf St.prp. nr. 1 (2006-2007) for Finansdepartementet.

4.2 God og effektiv konfliktforebygging og -løsning

4.2.1 Styrke og utvikle alternative konfliktløsningsordninger

Økt bruk av megling i konfliktråd skal prioriteres også i 2007. Politiet, påtalemyndigheten og konflik-

trådene skal samarbeide om å tilby megling i alle straffesaker som er egnet for det. Det er variasjon i bruken av konfliktråd mellom politidistriktene. En mest mulig likeartet bruk av konfliktråd som reaksjon i landets politidistrikt skal tilstrebes. Konfliktrådsmediating kan av politi og påtalemyndighet benyttes som alternativ til straff, eller som særvilkår i betinget dom. I tillegg kan politiet anbefale megling i saker med gjerningspersoner under 15 år, og i andre henlagte saker som er preget av underliggende konflikt.

Politiet og påtalemyndigheten har til sammen oversendt 3 697 saker til konfliktrådene første halvår 2006. Dette er 71 flere saker enn i samme periode i 2005.

Politidirektoratet skal utvikle et prosjekt der «restorative justice» og problemorientert politiarbeid kombineres og utprøves i et utvalgt politidistrikt. Formålet er å skaffe mer erfaring med den trygghetsskapende virkningen av et samvirke av disse metodene. Prosjektet skal fokusere på tiltak overfor atferd med potensiale for straffbar overtredelse, samt identifisering av flere problemeiere for å igangsette samlet proaktivt arbeid i det aktuelle distrikt. Politidirektoratets hovedsamarbeidspartnere i arbeidet med «restorative justice» er Sekretariatet for konfliktrådene.

4.3 Ivareta rettssikkerhet for individer og grupper

4.3.1 Styrke kriminalitetsofferets stilling

Ofre for alvorlig kriminalitet og særlig voldskriminalitet, skal sikres bedre oppfølging. Det overordnede målet er å utvikle en helhetlig og koordinert offeromsorg, jf. Stortingets anmodningsvedtak nr. 58 (2004).

Utvalget som har utredet styrking av fornærmedes stilling i straffeprosessen (Fornærmedeutvalget) leverte sin utredning NOU 2006: 10 Fornærmede i straffeprosessen – nytt perspektiv og nye rettigheter i mai 2006. Utvalget foreslår en vesentlig styrking av fornærmedes og etterlattes rettigheter på alle trinn av saksbehandlingen.

Ivaretagelse av kriminalitetsofre og pårørendes behov for informasjon og oppfølging i alvorlige volds- og overgrepssaker er et viktig område for politiet. En arbeidsgruppe nedsatt av Justisdepartementet har vurdert praktiske, ikke-rettslige aspekter ved fornærmedes og pårørendes møte med aktørene i straffesakskjeden, jf. rapporten «Æ e itj fornærma, æ e forbanna».

Rapporten anbefaler blant annet at det uarbeides egne rutiner for ivaretagelse av ofre og deres nærmeste. I rapporten ble det også foreslått å over-

føre det faglige, økonomiske og administrative ansvaret for rådgivningskontorene for kriminalitetsofre fra politiet og Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) til Kontoret for voldsoffererstatning i Vardø. Overføringen ble gjennomført våren 2006, og det skal arbeides med å utvide antall kontorer som pr. i dag utgjør 10 på landsbasis. For nærmere omtale av rådgivningskontorene for kriminalitetsofre vises det til programkategori 06.70 punkt 4.3.1. I Trondheim er det etablert et eget støttesenter for fornærmede i straffesaker.

Et prosjekt med vitnestøtte under ledelse av Domstoladministrasjonen ble iverksatt ved Trondheim og Oslo tingrett i januar 2006. Prosjektet bygger på en svensk modell i regi av Brottsoffermyndigheten, der en frivillig person (en vitnestøtte) bistår, i all hovedsak vitner/fornærmede, i forbindelse med en rettssak, svarer på praktiske spørsmål knyttet til selve vitnemålet og viser vitnet hvordan vedkommende skal finne frem i tinghuset mv. Tanken bak prosjektet er at et trygt og rolig vitne er et bedre vitne, og at saken derfor kan bli bedre opplyst.

Våren 2005 gjennomførte departementet en omfattende evaluering av voldsoffererstatningsloven, som viste at loven i all hovedsak fungerer etter intensjonene. For ytterligere å styrke voldsofrenes situasjon vil departementet foreslå lovendringer. Disse vil bli koordinert med oppfølgingen av Fornærmedeutvalget.

4.3.2 Sikre rettssikkerheten under etterforskning og i straffesaker

Oppfølging av vitner i straffesaker

En arbeidsgruppe nedsatt av Justisdepartementet, som har sett nærmere på oppfølging av vitner i straffesaker, overleverte sin rapport «Oppfølging av vitner i straffesaker» sommeren 2006. Rapporten retter seg primært mot oppfølging av vitner som ikke selv er rammet av en straffbar handling, men som har gjort observasjoner eller har kunnskap om forhold som kan kaste lys over et faktisk hendelsesforløp. Tiltakene kan i noen grad også gjelde for andre vitner.

Arbeidsgruppens hovedsynspunkt er at det er et klart behov for bedre ivaretagelse av vitner i alle ledd i straffesaksprosessen, og foreslår praktiske, ikke-rettslige tiltak i politiet, ved påtalemyndigheten og domstolene, samt ved rådgivningskontorene for kriminalitetsofre. Noen forslag omhandler forsvarernes møte med vitner. Forslagene er basert på en helhetlig tilnærming i strafferetts-

pleien, med hovedvekt på bedre informasjon og individuell oppfølging.

Rapporten er sendt på høring med frist høsten 2006. I den videre oppfølgingen vil departementet vurdere gruppens anbefalinger i sammenheng med andre handlingsplaner og utredninger som har berøringspunkter til forslagene.

Bruk av politiarrest

Forskrift om bruk av politiarrest trådte i kraft 01.07.2006, og innebærer en styrking av de innsattes rettssikkerhet. Forskriften må ses i sammenheng med endringer i straffeprosessloven § 183, der fremstillingsfristen ble utvidet med ett døgn, samtidig som det ble gitt hjemmel til å gi nærmere regler om bruk av politiarrest. Forskriften inneholder regler om tilsyn med de innsatte, med særlig fokus på helsetilsyn. Det er videre gitt regler om utstyr i politiarrestene, politiets informasjonsplikt overfor den innsatte og de pårørende, og om overføring fra politiarrest til varetekt. Det innføres også en sentral tilsynsordning i tillegg til lokale tilsynsordninger. Forskriften tar hensyn til anbefalinger gitt av Europarådets torturovervåkningskomité etter komiteens besøk til Norge i 2005.

Da endringen i straffeprosessloven § 183 ble vedtatt, var det en klar forutsetning at oppholdet i politiarrest ikke skulle utvides i forhold til gjeldende praksis, samtidig som man la til grunn at en utvidelse av fremstillingsfristen ville føre til at omfanget av frihetsberøvelsen under etterforskningen ville bli mindre. I Ot.prp. nr. 66 (2001-2002) på side 26 uttalte departementet at man ett år etter ikrafttreddelsen av bestemmelsen vil iverksette en etterkontroll for derved å få et sikrere grunnlag for å vurdere om omfanget av frihetsberøvelse under etterforskningen er blitt mindre enn det ellers hadde vært. Departementet har allerede etablert et samarbeid med riksadvokaten og Politidirektoratet med sikte på å forberede gjennomføringen av etterkontrollen, som vil starte opp sommeren 2007.

Lydopptak

Første halvår 2007 skal lydopptak av politiavhør være tatt i bruk ved alle politidistrikter og særorganer med etterforskningsoppgaver. Regjeringen vil følge opp bruken av lydopptak med sikte på utnyttelse av det potensiale som ligger i denne metoden for å styrke rettssikkerheten og øke kvaliteten i politiets etterforskningsarbeid.

I samarbeid med Riksadvokaten vil det i løpet av 2007 bli etablert et evalueringsprosjekt for bruk av lydopptak.

DNA-analyser

Betydningen av teknisk bevissikring blir stadig viktigere. Det skyldes at politiet ofte får for få opplysninger fra mistenkte og vitner gjennom tradisjonell etterforskning, og at særlig DNA-analyser har blitt utviklet til en viktig teknikk. Det gjelder for de alvorlige forbrytelsene. Økt bruk av DNA-bevis vil kunne øke oppklaringen også for det store volum av hverdagskriminalitet (for eksempel tyveri og innbrudd).

På denne bakgrunn, og med utgangspunkt i NOU 2005:19 Lov om DNA-register til bruk i strafferettspleien, tar Justisdepartementet sikte på å fremme lovforslag om å utvide adgangen til å innhente DNA-prøver og registrere DNA-profiler til bruk i strafferettspleien. Regjeringen ønsker med dette tiltaket å styrke innsatsen mot hverdagskriminalitet som i dag har for lav oppklaringsprosent, og derved øke tryggheten for folk flest. DNA-profil fra person som begår en mindre alvorlig handling, kan også bidra til å oppklare grovere forbrytelser, jf. Soria Moria-erklæringen.

Forslaget har vært gjenstand for en bred høring. Regjeringen vil følge opp dette med en videre debatt om politimetoder, kompetanseutvikling og utstyr. Rettssikkerhet og personvern skal ivaretas i arbeidet. Som ledd i dette arbeidet er Politidirektoratet gitt i oppdrag å vurdere hvordan DNA-utvidelsen skal finansieres og organiseres. Analysekapasiteten må styrkes på kort og lang sikt. Det er i den forbindelse et mål å sørge for en helhetlig og mer rasjonell organisering av analyser og undersøkelser. Det gir bedre koordinering og dermed større effektivitet. Videre er det et mål å sørge for at også politiets arbeidsrutiner på åstedene, og kompetansen i forhold til åstedarbeid, er gode.

4.3.3 Bekjempe rasisme, etnisk diskriminering og hatkriminalitet

Regjeringen vil arbeide for et tolerant, flerkulturelt samfunn, og man vil motarbeide diskriminering, fordommer og rasisme for å gi alle det beste grunnlaget for å delta i samfunnet.

Lovverket forbyr diskriminering av enkeltpersoner på bakgrunn av etnisitet m.m. For at rettsapparatet skal kunne håndtere brudd på disse intensjonene og lovene, er det en forutsetning at det settes inn tilstrekkelig ressurser til å avdekke og iredteføre lovbrudd. Det er også av stor betydning at befolkningen har tillit til politi og rettsvesen, slik at lovbrudd blir rapportert og vitner melder seg.

Videre må politiet ha kompetanse til å håndtere sakene.

I løpet av de siste fire år har man arbeidet med oppfølging av tiltakene i Handlingsplan mot rasisme og diskriminering (2002-2006). Justisdepartementet står som ansvarlig for mer enn en tredjedel av tiltakene. Sluttrapporten vil foreligge i løpet av høsten 2006.

Justisdepartementet deltar i arbeidet med regjeringens nye «Handlingsplan for inkludering og integrering». I denne sammenhengen ønsker Justisdepartementet å prioritere arbeidet med å rekruttere og beholde tilsatte med etnisk minoritetsbakgrunn i politiet, slik at mangfoldet reflekterer befolkningssammensetningen. Departementet ønsker også å videreføre dialogen mellom politiet og representanter for innvandrerbefolkningen sentralt og lokalt. Videre tar departementet sikte på å legge til rette for at klager på politiet på bakgrunn av etnisitet gis en god og grundig behandling, og at publikum sikres informasjon om klagemuligheter.

Hatkriminalitet

Innsatsen for å bekjempe hatkriminalitet skal prioriteres. Vold som retter seg mot personer med utgangspunkt i hvem de er eller hvordan de ser ut, rammer ikke bare det enkelte offer men skaper redsel og utrygghet hos alle med samme bakgrunn. I samarbeid med Politidirektoratet arbeider Justisdepartementet med å bedre registreringen av denne volden, samt bidra til at politiet møter de utsatte med nødvendig forståelse og innsikt. Politidirektoratets helhetlige arbeid med mangfold, der det skal arbeides aktivt med å motarbeide diskriminering på grunnlag av kjønn, etnisk opprinnelse, seksuell orientering, alder eller nedsatt funksjonsevne, er en viktig del av dette arbeidet.

Justisdepartementet har også hatt på høring et forslag til generelle regler om formildende og skjerpene omstendigheter i straffeutmålingen. I utkastet til lovbestemmelse i den nye straffeloven § 78, fremgår det at handlinger som har sin bakgrunn i andres trosbekjennelse, hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, homofil legning, leveform eller orientering, skal vektlegges i skjerpene retning i straffeutmålingen. I tillegg vil Justisdepartementet ta initiativ til et nærmere samarbeid med berørte organisasjoner. Det foreslås i 2007 å gi et tilskudd på 0,75 mill. kr til Menneskerettighetsalliansen og Landforeningen for lesbisk og homofil frigjøring (LLH) til deres prosjektarbeid mot hatkriminalitet, jf. omtale under kat. 06.70.

4.4 Økt samfunnssikkerhet

4.4.1 Øke samfunnets evne til å forebygge kriser og ulykker samt alvorlig svikt i samfunnskritiske funksjoner

Det følger av Stortingets behandling av St.meld. nr. 37 (2004-2005), jf. Innst. S. nr. 265 (2004-2005), at Justisdepartementet til enhver tid skal være forberedt på å være lederdepartement ved større sivile kriser, også ved kriser i utlandet som berører mange norske borgere og interesser. Når Justisdepartementet er lederdepartement ved kriser i utlandet, vil den koordinerende, operative ledelsen på stedet ligge hos politiet, og det operative koordineringsansvaret nasjonalt være tillagt Politidirektoratet. Politidirektoratet har utarbeidet operativt planverk og beredskap for dette.

Politiet er en sentral aktør i det sivile samfunnets beredskap mot store ulykker, naturkatastrofer og terroranslag. Politiet skal være forberedt på et bredt spekter av hendelser som kan kreve en større, velorganisert politiinnsats. Staten har utarbeidet flere plan- og instruksverk for innsats ved ekstraordinære hendelser og kriser.

Innenfor Schengen-samarbeidet arbeides det med utvikling av sikrere reisedokumenter og en effektivisering av grensekontroll mot tredje land som et virkemiddel for å møte de nye utfordringer for bekjempelse av terrorisme og annen alvorlig organisert kriminalitet, samtidig som det søkes etablert enklere og tryggere grensekontroll for lovlige reisende.

Ekstraordinære hendelser og kriser vil ofte kreve tiltak fra andre etater enn politiet. Skal politiets beredskapsoppgaver ivaretas, er det avgjørende at etaten har rolleforståelse og øvelsesmønstre som ivaretar samvirke med andre nød- og beredskapssetater, Forsvaret, fylkesmann, kommuneledelse, lokalt næringsliv, frivillige organisasjoner og publikum.

4.4.2 Øke samfunnets evne til å kunne håndtere ekstraordinære situasjoner som medfører fare for liv, helse, miljø og materielle verdier

«Øvelse Oslo» skal øve samfunnets evne til å håndtere trusselen om og konsekvensen av et omfattende terror/sabotasjeanslag. «Øvelse Oslo» er en sivil ledet øvelse, som vil bli gjennomført høsten 2006. Politiet vil ha en særskilt sentral rolle. Øvelsen er planlagt med utgangspunkt i de erfaringer som ble gjort under terrorhendelsen i Madrid i 2004. Det vises til ytterligere omtale av øvelsen under kat. 06.50.

Samvirkerelasjonene og ansvarsforholdene mellom politiet og Forsvaret ble behandlet i

St.meld. nr. 39 (2003-2004) Samfunnssikkerhet og sivilt militært samarbeid, jf. Innst. S. nr. 49 (2004-2005). Det er særdeles viktig at det både i politiet og i Forsvaret er tilstrekkelig klare oppfatninger om etatenes rolle. En arbeidsgruppe mellom Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet har fremmet forslag til rutiner for samordnede øvelsesaktiviteter mellom politiet og Forsvaret i terror-sammenheng. En sentral side ved arbeidet har vært å sørge for at politiets øvingsbehov blir tilstrekkelig ivaretatt.

4.4.3 Ivareta rikets sikkerhet og selvstendighet, og verne om betydelige samfunnsinteresser

Det har i de siste årene skjedd betydelige endringer i trusselbildet. Terroraksjonene i 2005 og 2006, med anslag mot store menneskegrupper, er en alvorlig påminnelse om at det nye trusselbildet er komplekst og preges av alvorlig transnasjonal og grenseoverskridende kriminalitet, og hvor terror er en særlig alvorlig form for organisert internasjonal kriminalitet. Å forebygge og bekjempe terrorisme både nasjonalt og internasjonalt, herunder å forhindre at terrorhandlinger mot andre land blir planlagt eller støttet av personer i Norge eller at Norge bli brukt som skjulested for terrorister, krever et tett og omfattende nasjonalt og internasjonalt samarbeid både mellom det ordinære politi og sikkerhetstjenestene. Trusselen fra internasjonal terrorisme må særlig møtes med forebyggende nasjonale tiltak og styrket forebyggende internasjonalt samarbeid. Oppgaven må først og fremst være å avverge terroranslag ved å etablere en god antiterrorberedskap. Både det ordinære politi og sikkerhetstjenesten må ha relevant kompetanse og et ressursgrunnlag som er tilstrekkelig for både forebyggende og straffefølgende virksomhet.

Norge deltar i det såkalte Initiativet for spredningssikkerhet, forkortet PSI (Proliferation Security Initiative). En rekke land deltar i arbeidet, herunder USA, Russland, Frankrike og Storbritannia. Siktemålet er å hindre at bl.a. skip og fly benyttes for å spre masseødeleggende våpen. Arbeidet er særlig rettet mot å videreutvikle det juridiske rammerverket for samarbeid, utveksle etterretningsinformasjon og gjennomføre samhandlingsøvelser hvor nasjonale beslutningsprosesser blir prøvd i en internasjonal kontekst. Justisdepartementet er en sentral aktør for å ivareta Norges nasjonale forpliktelser sammen med Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet.

De prioriterte utfordringene for Politiets sikkerhetstjeneste (PST) er knyttet til bekjempelse av terrorisme, politisk motivert vold, ulovlig etterretning, tiltak mot produksjon og spredning av masse-

ødeleggelsesvåpen samt forebygge trusler mot bestemte myndighetspersoner. Ved kgl.res. av 05. 08.2005 ble lov av 17. juni 2005 nr 87 om endringer i straffeprosessloven og politiloven (romavlytting og bruk av tvangsmidler for å hindre alvorlig kriminalitet) satt i kraft. Lovendringen innebærer en utvidet mulighet for PST til å ta i bruk virkemidler gjennom metoder for å forebygge og avverge bl.a. terrorangrep. Regjeringen vil i løpet av 2006 oppnevne et eget utvalg for å evaluere bruken av hemmelige etterforskningsmetoder som ledd i PSTs forebyggende virksomhet og som ledd i etterforskning. Formålet med evalueringen er særlig å undersøke om personvern hensyn og rettssikkerhet er tilstrekkelig ivaretatt.

Tjenesten skal også bistå ved gjennomføringen av forebyggende sikkerhetstiltak i statsadministrasjonen, offentlig og privat virksomhet samt utarbeide trusselvurderinger, og gi råd om tiltak av betydning for norske interesser, virksomheter og enkeltpersoners sikkerhet. Ved kgl. res av 19. 08.2005 ble det fastsatt ny instruks for PST. I instruksen gis det overordnede rammer og retningslinjer for PSTs politifaglige og administrative virksomhet.

Som et ledd i å redusere sårbarheten mot terror, ble det i fjor opprettet en kontaktgruppe for forebygging av terrorhendelser. Gruppen ledes av PST og består av relevante myndighetsorganer og representanter for næringslivsorganisasjoner.

Omfanget av etterretningsaktivitet har ikke avtatt de senere år. PSTs forebyggende arbeid på dette området videreføres.

Livvakttjenesten ble tilbakeført fra Oslo politidistrikt til PST 01.01.2006. Økt behov for denne type tjeneste medførte at livvakttjenesten ble tilført ytterligere stillinger og nytt materiell.

4.5 Ivareta Norges forpliktelser og interesser internasjonalt innenfor Justisdepartementets ansvarsområder

4.5.1 Bidra til et egnet internasjonalt regelverk og en effektiv gjennomføring av internasjonale forpliktelser i norsk rett.

Regjeringen vil fortsatt legge til rette for at Norge skal spille en aktiv rolle i det internasjonale samarbeidet for å forebygge og bekjempe den alvorlige grenseoverskridende kriminaliteten.

Gjennom internasjonalt politisamarbeid sikres norsk politi nødvendige verktøy for kriminalitetsbekjempelse og det legges til rette for nødvendig informasjonsutveksling og operativt samarbeid. Norsk deltakelse i Interpol utgjør det viktigste globale nettverk for bekjempelse av internasjonal kriminalitet. Interpol-samarbeidet understøtter og

supplerer det viktige arbeidet som skjer innenfor FN for utforming av konvensjoner og støtte i kampen mot den organiserte kriminaliteten på global basis.

Regjeringen vil gjennom en aktiv Europapolitikk utnytte alle muligheter til å knytte norsk politi nært opp til det flernasjonale samarbeidet om å forebygge og bekjempe den internasjonale – særlig den grove og organiserte – kriminaliteten.

Schengenavtalen er den mest fremtredende avtalen hvor vi er med i den felles grensekontrollen, visum- og innvandringssamarbeid og politisamarbeid. Regelverket rundt Schengensamarbeidet er under dynamisk utvikling, og drøftes i et Fellesorgan hvor EU, Island, Sveits og Norge er med. Denne høsten ledes arbeidet i Fellesorganet på ambassadør- og ministernivå av Norge. Gjennom denne posisjonen gis Norge en særlig anledning til å påvirke arbeidet med nytt regelverk og markere norske prioriteringer.

Når det gjelder politisamarbeidet i Schengensammenheng er bruken av «Schengen Information System» (SIS) og adgangen til grenseoverskridende observasjon og forfølgelse viktige virkemidler. SIS er et dataregister hvor det etterlyses og utveksles opplysninger om personer og gjenstander for utøvelse av yttergrensekontroll, for politiets etterforskning i straffesaker og for å sikre offentlig orden og sikkerhet. Årlig blir 25 – 30 % av etterlyste kriminelle pågrepet i utlandet, og flere utlendinger blir pågrepet i Norge som følge av etterlysninger fra andre land. En ny generasjon av systemet, SIS II, er under etablering. Den siste utvidelsen av EU med 10 nye medlemsland har gjort det nødvendig med en ny og større versjon av systemet.

For å sikre en enhetlig og god kontroll med yttergrensene og fremme solidaritet mellom medlemslandene har EU foreslått opprettet et Ramme-program for solidaritet og håndtering av migrasjonsstrømmer for perioden 2007 – 2013. Ett av de fire foreslåtte fond – Yttergrensefondet – er ansett som en videreutvikling av Schengen-samarbeidet. Norge vil, med forbehold om Stortingets samtykke, bli bundet av rådsbeslutningen om Yttergrensefondet. Norge deltar allerede i EUs grensebyrå, FRONTEX.

Et viktig aspekt ved vårt samarbeid med EU er forpliktelsene Norge nå har påtatt seg som en følge av utvidelsen av EØS avtalens virkeområde etter utvidelsen av EU. Også på det justispolitiske området skal Norge bistå de nye landene med samarbeid og bistand innen rammen av prosjekter for å styrke utviklingen av moderne og demokratiske rettssystemer og kriminalitetsbekjempelse.

FN ved UNDOC (United Nations Office on Drugs and Crime) i Wien er en viktig internasjonal arena når det gjelder kriminalitetsbekjempelse. UNDOC har som mandat å bistå medlemslandene i bekjempelse av ulovlige narkotiske stoffer og kriminalitet, inkludert menneskehandel, korrupsjon og terrorisme. Viktige kriminalpolitiske spørsmål diskuteres i de årlige møter i hhv. Narkotika- og Kriminalitetskommisjonen. I de senere år er flere internasjonale instrumenter om kriminalitetsbekjempelse vedtatt og trådt i kraft.

Det nordiske politisamarbeidet har lange tradisjoner, er velutviklet og praktisk innrettet og er en viktig forutsetning for det internasjonale politisamarbeidet norsk politi deltar i.

PTN – Politi og tollsamarbeidet i Norden – er en del av det nordiske samarbeidet. Norge har i dag utstasjonert 9 faste politiutsendinger, i tillegg har tollvesenet en tollsambandsmann innenfor samme ramme. Disse representerer samtlige nordiske land, og landene benytter hverandres sambandsmenn.

4.5.2 Bidra til demokratisering og institusjonsbygging

Bistandsaspektet gjør seg i stigende grad gjeldende ved internasjonalt politisamarbeid ved at land som arbeider for å etablere moderne og demokratiske samfunnsformer søker bistand til bl.a. utvikling av landets politistyrke/sivile krisehåndtering.

Internasjonale fredsoperasjoner er i økende grad rettet mot sikkerhetssektor- og politireform, og deltakelse fra sivil politi blir stadig viktigere. For å imøtekomme disse behovene i forhold til FN og for å tilføre FN-delegasjonen nødvendig politifaglig kompetanse, er det opprettet en stilling som politirådgiver ved den norske FN-delegasjonen i New York fra høsten 2006.

Inntil en prosent av den norske politistyrken kan avsettes til bruk i denne typen utenlandstjeneste. Pr. mai 2006 hadde Norge 53 tjenestemenn i utenlandstjeneste innenfor sivil krisehåndtering, gjennom FN, OSSE og EU. For å sikre rekruttering og kunne levere riktig kompetanse har Politidirektoratet en pool av tjenestemenn som kan rekrutteres til oppdrag innenfor sivil krisehåndtering. Retningslinjer på området gis av Justisdepartementet i samråd med Utenriksdepartementet. Politidirektoratet bidrar med faglige vurderinger.

Fortsatt er den største satsningen på Balkan, der norsk politi er til stede i Kosovo, Serbia og Makedonia og Bosnia. På det afrikanske kontinentet tjenestegjør norsk politi i Sierra Leone, Liberia og Sudan. Det er også en norsk styrke i Hebron i Midt Østen.

Norsk politi har også ansvar for bilaterale politireformprosjekter særlig i samarbeid med serbisk politi (Juno-prosjektene) og politiet i Irak. De to prosjektene innebærer ikke utstasjonering av norsk politi.

Norge har utplassert en kontingent med polititjenestemenn i Afghanistan for å bistå i et tyskledet prosjekt under FN. Det dreier seg både om opplæring og undervisning av politiledere på akademiet i Kabul og bistand til sentrale nasjonale politimyndigheter i Afghanistan med vekt på narkotikabekjempelse og tilrettelegging for å få flere kvinner i politistyrkene i landet. Det er også politi i tjeneste i et utviklingsprosjekt i nordvest Afghanistan (Faryab/Myman) hvor Norge er ledende nasjon i arbeidet. Mens militært personell ivaretar sikkerheten, arbeider sivile myndigheter og organisasjoner for å fremme demokratiutvikling og bedre levekår i lokalsamfunnet.

Politiet deltar også i «Styrkebrønn» prosjektet, jf. omtale under kat. 06.10.

4.6 En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor

Regjeringens mål om en åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor skal sikres gjennom god tilgjengelighet og service, tydelige ansvarslinjer, god ressursutnyttelse og samarbeid på tvers av ulike virksomheter. Publikumsundersøkelser vil være en sentral del av vurderingsgrunnlaget.

4.6.1 Ivareta en god utnyttelse av justissektorens ressurser

Politireformen

Politireformen skal evalueres og resultatet skal foreligge ved årsskiftet 2006/2007. Det vil i denne forbindelse bli lagt særlig vekt på å evaluere politidistriktenes ulike organisasjonsformer. I forbindelse med evalueringen gjennomføres en landsomfattende publikumsundersøkelse. Regjeringen vil etter evalueringen av politireformen komme tilbake med en samlet vurdering av behovet for tilgang på personell i et lengre perspektiv.

Reform av den sivile rettspleien på grunnplanet

Omorganiseringen av den sivile rettspleien på grunnplanet trådte i kraft fra 01.01.2006. Som følge av omorganiseringen er namsmannsfunksjonen i domstolene overført til politi- og lensmannsetaten. Videre er sekretariatsfunksjonen for forliksrådene lagt til politiet som ny oppgave (se også omtale under kat. 06.20). Basert på erfaringene hittil i 2006 er det usikkerhet knyttet til effekten av reformen.

En ny modul for gjeldsordning i SIAN er testet ut i 2006 og vil bli implementert i hele landet i 2007. Det er i regi av de største namsfogdene og Politidirektoratet opprettet en kompetansegruppe på forliksråd og tvangsfullbyrdelse, som tilbyr opplæring i politidistriktene. Videre startet Politihøgskolen i 2006 med kompetansegivende studier i tvangsfullbyrdelse, forliksråd og gjeldsordning.

Departementet vil vurdere den fremtidige organisatoriske innplassering av de fire selvstendige namsfogdene i Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim.

Innsatsen for bekjempelse av bostedsløshet skal holde fram, jf. St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1 (2005-2006). Som ledd i oppfølgingen av strategien «På vei til egen bolig, skal namsmennene i samarbeid med aktuelle aktører bidra til målet om at antall begjæringer om utkastelse skal reduseres med 50 % og antall gjennomførte utkastelser med 30 %.

Rekruttering

Politi- og lensmannsetaten har vanskeligheter med å rekruttere politiutdannet personell i enkelte distrikter. Dette gjelder særlig små tjenestesteder og distrikter med store avstander, først og fremst i Nord-Norge og Vestlandet. Det synes å være langt mer attraktivt å jobbe i større byer og ved større tjenestesteder, hvor arbeidsoppgavene er mer varierte og utfordrende.

Departementet vil utrede virkemiddelordninger for rekruttering av politiutdannet personell, herunder en vurdering av opptakskriteriene til Politihøgskolen, jf. Innst. S. nr. 145 (2005-2006). Dette vil bli omtalt i St.prp. nr. 1 (2007-2008).

Materiell og utstyr

Kjøp av materiell og utstyr utgjør en betydelig del av utgiftene til politi- og lensmannsetaten, og investeringer gjøres innenfor mange ulike områder. Investeringene skal videreføres på om lag samme nivå som i 2006. Særlig vil anskaffelser innenfor verneutstyr, våpen og kjøretøyer bli prioritert. Det enkelte politidistrikt har ansvar for å utarbeide planer og foreta nødvendige anskaffelser.

Bilparken i politiet består av ca. 1 800 kjøretøyer, og en stor andel av disse er over tre år gamle. Det er viktig at anskaffelser av nye kjøretøyer prioriteres slik at politiet til en hver tid har formålstjenlig og godt utstyr. Utskiftingstakten på kjøretøyer må derfor vurderes.

Det er et overordnet mål at det skal være trygt å jobbe i politiet. Etaten skal tilrettelegge og drive sin virksomhet på en slik måte at det ikke oppstår skader på personellet. For å møte dagens trussel-

bilde og beskyttelsesgrad er tjenestetilpasset verneutstyr (TTV) utviklet. Dette konseptet består av: Lett vernevest, taktisk vernevest, skuddbeskyttende plater og -hjelmer, aktivt hørselsvern og kuttbeskyttende hansker. En planmessig utskifting av verneutstyr er i gang. I løpet av 2007 vil politidistriktene bl.a. ha foretatt nødvendig utskifting av tunge vernevester.

Innen utgangen av 2008 skal anskaffelse av nye pistoler være gjennomført.

Politiets hundetjeneste

De økonomiske vilkårene mv. for politiets hundetjeneste ble tidligere regulert i en særavtale forhandlet i departementet, senere i Politidirektoratet. Fra 01.05.2004 er politidistriktene forhandlingssted for lokale forhandlinger, jf. Hovedtariffavtalens pkt. 2.3. Den lokale forhandlingsretten medfører i enkelte tilfeller at det prioriteres ulikt mellom distriktene. Forskjeller mellom politidistriktene og øvrige statlige virksomheter vil derfor forekomme.

Målekriterier for det totale politiprodukt og referansemålinger

Politidirektoratet har utviklet et verktøy for styring- og rapportering (PSV – politiets databaserte ledelses- og informasjonssystem). Verktøyet skal øke presisjonen og effektivisere mål- og resultatrapporteringen. Utviklingstrekk fra siste driftsår evalueres, og aktuelle utfordringer er tema i lokal- og sentral styringsdialog. Større avvik i resultatoppnåelsen vil bli søkt utredet og forklart. Det nye verktøyet legger også til rette for sammenligning på tvers av distrikter (beste eksempel).

PSV inneholder målekriterier/nøkkeltall som bl.a. skal indikere utviklingen innenfor sentrale forebyggingsområder som vold, vinning, trafikk og narkotika, samt følge utviklingen i antall førstegangskriminelle mellom 15-18 år.

Informasjons og kommunikasjonsteknologi (IKT)

Utviklingen av effektive IKT-tjenester er et av flere strategiske virkemidler for å nå kriminalpolitiske mål. Politiets planer for og satsing på IKT innrettes i samsvar med planer for IKT-satsing på sektornivå, og vil bidra til å utvikle arbeidsprosesser med økt kvalitet og høyere tjenesteproduksjon.

Politiet vil i 2007 videreføre arbeidet med å modernisere straffesaksløsningene og forberede fornyelse av IKT-tjenester som effektivt skal støtte politiets operative virksomhet. Alle politidistrikter skal innen juni 2008 ha tatt i bruk et nytt lønns- og

personalsystem. Videre legges det til rette for at politiet i løpet av 2007 skal tilby enkelte elektroniske publikumsorienterte tjenester.

Neste generasjon Schengen Information System (SIS-II) vil ferdigstilles og være klart til bruk innen den frist som EU har satt.

Fangetransport

Regjeringen er opptatt av at fangetransporter skal utføres med god kvalitet og mest mulig kostnadseffektivt. Prøveprosjektet med privat fangetransport i Telemark, Vestfold og Søndre Buskerud ble avviklet høsten 2006 og skal videreføres av ansatte i justissektoren slik Soria Moria-erklæringen legger opp til. Prosjektet vil bli videreført i et samarbeid mellom politiet, kriminalomsorgen og domstolene i den samme regionen. Med bakgrunn i erfaringer fra prosjektet skal det i 2007 vurderes lignende samarbeid i andre deler av landet.

Vaktvirksomhet

Justisdepartementet er i gang med å foreta en gjennomgang av lovverket som regulerer private vakt-selskaper for bl.a. å vurdere om gjeldende regelverk er tilstrekkelig for å sikre nødvendig kvalitet og kontroll av vektertjenesten. Videre vurderes om gjeldende lovregulering i tilstrekkelig grad sikrer rettsikkerheten til dem som kommer i kontakt med vekterne. Departementet vil også vurdere hensiktsmessigheten av en nærmere regulering av private etterforskere, en næring som i dag ikke er underlagt kontroll fra myndighetens side slik som private vakt-selskap.

Lokalsaker under politi- og lensmannsetaten

Byggingen av ny sentralarrest i Oslo politidistrikt er påbegynt, og forventes ferdigstilt innen utgangen av 2007.

Det har vært foreslått å etablere en forsterket politipost på Grünerløkka. Som alternativ har Oslo politidistrikt etablert forsterket gatepatrulje i området. Dette har medført en merkbar reduksjon i kriminalitetsbildet. Økt patruljering sammen med utnyttelse av mobilt kontorutstyr sikrer både en effektiv ressursutnyttelse og en tilstedeværelse i området som politidistriktet på det nåværende tidspunkt synes er tilstrekkelig for å løse de lokale utfordringer på Grünerløkka. Departementet støtter dette.

Inngåelse av nye leiekontrakter har i stor grad vært delegert til de enkelte politidistriktene. Justisdepartementet vil vurdere praksisen for håndtering av bygge- og eiendomskontrakter.

Evaluerings, lokalisering av politihelikopter

Oslo politidistriktet arbeider med lokalisering av helikoptertjenesten i overensstemmelse med Stortingets vedtak av 16.05.2002, jf. Innst. S. nr. 4 (2004-2005). Forskjellige alternativer diskuteres i samarbeid med Oslo kommune. Det Norske Veritas har fått i oppdrag å foreta en evaluering av helikoptertjenesten. Evalueringen vil foreligge høsten 2006.

Ivareta en god utnyttelse av justissektorens ressurser – personalpolitikk

Personalet er virksomhetenes viktigste ressurs. Det er et overordnet mål å sikre at politiet, den høyere påtalemyndighet og Politiets sikkerhetstjeneste til enhver tid har nødvendig og tilstrekkelig bemanning og kompetanse for de oppgaver som skal utføres. En aktiv og god personalpolitikk skal bidra til å rekruttere, motivere og beholde dyktige medarbeidere slik at virksomhetene kan utføre sine oppgaver og samfunnsfunksjoner på en god, korrekt og profesjonell måte.

Et sentralt område i personalpolitikken er likestilling. Mangfold, herunder spesielt likestilling mellom kjønnene og arbeidet med å rekruttere etniske minoriteter må inngå som en naturlig del av virksomhetenes planlegging og oppgaveløsning. Det er en særlig utfordring for politiet og den høyere påtalemyndighet å rekruttere flere kvinner til lederstillinger. Det er iverksatt planmessige tiltak for at målsettingen om flere kvinnelige ledere skal nås. Dette arbeidet skal også prioriteres i 2007.

Helse, miljø og sikkerhet

Politiets, den høyere påtalemyndighet og Politiets sikkerhetstjeneste skal ha et psykisk og fysisk trygt arbeidsmiljø som skal sikre helse, velferd og fremme trivsel på arbeidsplassen. Etatene skal ha et inkluderende arbeidsmiljø som tar hensyn til til-sattes ulike tilpasningsbehov gjennom ulike faser i yrkeskarrieren. Videre skal etatene tilrettelegge og drive virksomhetene på en slik måte at det ikke oppstår skade på personell, materiell eller miljø. Derfor skal det i all planlegging sentralt og lokalt, og i daglig utøvelse av lederskap legges vekt på helse, miljø og sikkerhet. Fokus på den enkelte medarbeiders ansvar er også viktig i dette arbeidet.

I St.meld. nr. 42 (2004-2005) understrekes blant annet viktigheten av å utvikle en bærekraftig HMS-kultur i politiet.

Dagens radiosamband som bygger på gammel analog teknologi, tilfredsstiller i liten grad operative og sikkerhetsmessige krav. Brudd i radiosambandet kan bl.a. føre til farlige misforståelser.

Regjeringen vil derfor i 2007 starte utskiftingen gjennom et første byggetrinn med et nytt felles digitalt radiosamband for nød- og beredskapssetene, noe som vil styrke sikkerhet og beredskap.

Politireserven

Politireserven er en nasjonal støtteenhet til ordinært politi i gitte situasjoner. Fra og med 2006 ble det administrative ansvaret for politireserven overført fra Oslo politidistrikt til Utrykningspolitiet i Stavern. Politireservens fremtidige omfang og oppgaver skal vurderes på nytt. Arbeidet skal være avsluttet i 2007.

Utdanning – Politihøgskolen

Kompetanse og kompetanseutvikling er viktig for å kunne møte dagens utfordringer. Politihøgskolen er den sentrale utdanningsinstitusjonen for politi- og lensmannsetaten i Norge, og skal gjennom utdanning, forskning og formidling av fagkunnskap bidra til å dekke politiets behov for kompetanse og kompetanseheving. Høgskolens treårige bachelorutdanning skal gi et bredt og solid kompetansegrunnlag for å løse oppgavene i politi- og lensmannsetaten.

Forskningen ved høgskolen skal utvikle kunnskap om politiet som samfunnsinstitusjon og etatens arbeid med ulike kriminalitetsformer. Forskningen må ha sterk fokus på politiets måloppnåelse, herunder organisering, arbeidsmetoder og ressursbruk. Faglig samarbeid med yrkesfeltet og med aktuelle utdannings- og forskningsmiljøer, nasjonalt og internasjonalt, skal vektlegges.

Masterutdanningen skal bidra til å styrke kunnskapsutviklingen innen fagfeltet. For å sikre det faglige nivået som forventes i høyere utdanning, kreves det at Politihøgskolen fortsatt styrker innsatsen i forskning og faglige utviklingsprosjekter.

Akkrediteringen som høgskole forutsetter at Politihøgskolen tilfredsstiller klare kvalitetskrav til utdanning og forskning.

Politihøgskolen skal legge vekt på at kunnskap om forebyggende og problemorientert politiarbeid tas inn i relevante utdanningstilbud. Det samme gjelder innenfor kommunikasjon og konflikthåndtering, menneskerettigheter, likebehandling og yrkesetikk.

Kriminalitetsbildet endrer seg raskt, og dette skaper behov for å utvikle og ta i bruk nye etterforskningsmetoder. Utdanning i kriminalteknikk, herunder bruk av DNA i kriminalitetsbekjempelsen, vil bli styrket.

Politi- og lensmannsetaten er en sentral aktør i det sivile samfunnets beredskap under kritiske og

ekstraordinære situasjoner. For at politiet skal kunne ivareta denne viktige rollen vil det være nødvendig å forsterke og videreutvikle utdannings-tilbudene rettet mot beredskapsplanlegging, operativ ledelse og håndtering av ulykker, kriser og eventuell terrorvirksomhet. Politihøgskolen vil, som politiets sentrale utdanningsinstitusjon stå helt sentralt når det gjelder kompetanseutvikling på dette området. Justissektorens kurs- og øvings-senter (JKØ) og utdanningssenteret i Kongsvinger skal i denne sammenheng dekke Politihøgskolens behov for nødvendige kurs- og øvingsfasiliteter.

Politihøgskolen er tildelt en sentral rolle i forbindelse med utbyggingen av nytt sambandssystem for politiet, og skal sikre politi- og lensmannsetatens kompetanse i bruk av nytt digitalt nødnett. Det skal legges spesiell vekt på opplæring i teknologiutnyttelse som gir politiets mannskaper økt sikkerhet. Det vil bli etablert et operativt øvelsessenter ved JKØ.

Utdanningstilbudet innenfor ledelse og organisasjonsutvikling skal evalueres. Innsats i utdanning og utvikling av ledelse for ulike nivåer og funksjoner i etaten må fortsatt være høyt prioritert.

Høgskolen vil evaluere sitt arbeid med rekruttering og opptak av studenter til bachelorutdanningen. Målrettede tiltak må iverksettes for å sikre rekruttering av godt egnede studenter. Særlig må det vurderes tiltak for å styrke rekrutteringen av studenter med minoritetsbakgrunn, samt tiltak som kan bidra til at ferdig utdannede polititjenestekvinner og -menn søker arbeid i politidistrikter som sliter med vedvarende bemanningsproblemer.

Det er lagt til grunn et opptak på 432 studenter ved grunnutdanningen i 2007. Økningen skyldes at Regjeringen ønsker å styrke politiet og at det i årene framover blir flere polititjenestemenn som går av med pensjon.

4.6.2 Tilrettelegge for en serviceorientert og utadrettet justisforvaltning

Forvaltningssaker

Politiets arbeid med forvaltningssaker omfatter en rekke sakstyper. Her nevnes behandling av våpen, pass, førerkortsaker, kontroll med vaktelskaper, vedtak om å holde godkjent ordensvakt iht. serveringsloven, bevilling til å drive brukthandel, vedtak etter hundeloven om å omplassere eventuelt avlive hund, politiattester, tvangssaker og utlendingssaker.

Våpen

Det antas at amnestiet som ble avsluttet i 2004 ikke har lyktes i å nå alle som hadde uregistrerte våpen. Regjeringen vil i 2007 starte arbeidet med å

utrede og forberede gjennomføringen av et nytt våpenamnesti. Samtidig vil man ta sikte på å gjennomføre en etterregistrering av hagler ervervet før 1990, og som hittil ikke har vært registrert. Det vil også bli satt i gang et prosjekt for kartlegging av skytevåpen i kriminelle miljøer, herunder omfanget av ulovlig import og handel med skytevåpen.

Tabell 2.15 Statistikk for våpensaker

	2002	2003	2004	2005
Våpen	43 154	51 009	100 920 ¹	56 327

¹ Økningen i antall saker skyldes gjennomføring av våpenamnesti.

Pass

Fra oktober 2005 har norske passøkere fått utstedt elektroniske pass, dvs. pass der blant annet ansiktsfotoet i passet er lagret elektronisk med sikte på å kunne benytte det ved automatisert verifisering av passinnehaveren i grensekontroll. I henhold til en EU/Schengen forordning om pass til borgere av Schengen-land forutsettes det at det innen juni 2009 skal lagres elektroniske fingeravtrykk i den elektroniske brikken i passet. Justisdepartementet vil komme tilbake til spørsmålet om en lovmessig forankring i en proposisjon for Odelstinget. I samarbeid med Utenriksdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil arbeidet med utrulling av utstyr for opptak av biometri til pass- og visumsøkere ved politistasjonene og utenriksstasjoner bli videreført.

Tabell 2.16 Statistikk for pass

	2004	2005
Ordinære pass	483 091	539 692
Nødpass	54 446	40 731

Nasjonalt ID-kort

En interdepartemental arbeidsgruppe nedsatt av Justisdepartementet, vil om kort tid levere sin innstilling om eventuelt å innføre et nasjonalt ID-kort i Norge. Arbeidsgruppen vurderer blant annet om ID-kortet skal utformes med sikte på at det skal kunne benyttes som godkjent identifikasjonsdokument ved reise innen Schengen-området, eventuelt om det også skal legges inn en fysisk adgang til å benytte kortet ved elektronisk kommunikasjon og med elektronisk signatur. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med spørsmål om eventuell innføring av slike kort.

Fører kort saker

Etter endringen i vegtrafikkloven med virkning fra 01.01.2004 blir tap av førerrett nå fastsatt i forbindelse med straffesaken. Politiet tar likevel fortsatt stilling til om en person skal gis samtykke til å erverve førerkort eller kjøreseddel (som kreves ved personbefordring mot vederlag), eller om dette skal nektes på grunn av vandel eller manglende edruelighet.

Behandling av henvendelser om påståtte kritikkverdige forhold i politiet

Instruks for behandling av henvendelser om kritikkverdige forhold utført i tjeneste i politi- og lensmannsetaten trådte i kraft 16.01.2006, jf. St.prp. nr. 65 (2004-2005). Instruksen gjelder klager på politiets tjenesteutøvelse, men omfatter ikke anmeldelse for straffbare forhold begått av ansatte i politi- og lensmannsetaten. Disse behandles av Spesialenheten for politisaker. Klageordningen vil være et tiltak for å videreutvikle etaten, og forbedre forholdet til publikum.

I henhold til instruksen skal Politidirektoratet årlig rapportere til Justisdepartementet. Det skal rapporteres om saksbehandlingen, herunder antall henvendelser, hva som var gjenstand for henvendelsen og om utfallet av saksbehandlingen, samt hvilke tiltak som ble satt i verk for å hindre kritikkverdige forhold. Direktoratet tar sikte på å gi utfyllende retningslinjer til instruksen i løpet av annet halvår 2006. Komplett årsrapportering vil foreligge fra og med 2007.

Utlendingsforvaltningen

Regjeringen vil styrke arbeidet med utsendelse av utlendinger med ulovlig opphold og intensivere innsatsen for å få til returavtaler med flere land. Utlendinger med ukjent bakgrunn og identitet kan være en sikkerhetsrisiko og innsatsen for å avklare asylsøkernes identitet skal derfor styrkes. På utlendingsfeltet har politiet ansvar for ankomstregringering av asylsøkere, fastsetting av identitet og uttransportering av personer som ikke har tillatelse til å oppholde seg i Norge og som ikke reiser hjem frivillig. Politiet har videre betydelige forvaltningsoppgaver knyttet til utlendingers opphold, arbeid, visum og familiegjenforening. Politiet skal aktivt bidra til en effektiv utlendingsforvaltning. Man vil se på muligheten til å innføre målekriterier innen utlendingsfeltet.

En stor utfordring i utlendingsforvaltningen er knyttet til fastsettelse av asylsøkernes og andre utlendingers identitet. I 2005 var det kun 6,5 % av

asylsøkerne som hadde gyldige reisedokumenter ved asylregistrering hos Politiets utlendingsenhet. Det er politiets ansvar å fastsette en persons identitet.

Utlendingsdirektoratet (UDI) og Politets utlendingsenhet (PU) har inngått avtale med International Organisation for Migration (IOM) om et program med retur til hjemlandet for asylsøkere og andre utlendinger uten lovlig opphold som ønsker å reise frivillig fra Norge. Avtalen ble fornyet i 2005.

Politiet har et godt samarbeid med IOM for å motivere flest mulig til å reise frivillig. En utfordring er imidlertid at mange av dem som får avslag på sine asylsøknader, ikke befinner seg i mottakene, og følgelig ikke er tilgjengelig verken for politiet eller IOMs representanter når det endelige avslaget foreligger. Politiet vil derfor styrke informasjonen om det frivillige returtilbudet, og bl.a. fokusere på å gi denne informasjonen på de steder der utlendingene antas å oppholde seg.

Justisdepartementet legger til grunn at det i 2007 skal uttransporteres totalt 2 600 personer som har fått avslag på sin asylsøknad og 1 000 personer som kommer inn under Dublin-regelverket. I tillegg forventes det at 1 000 personer skal uttransporteres etter bort- eller utvisningsvedtak.

Erfaringer viser at et forholdsvis stort antall av dem som får et negativt vedtak vil forsvinne fra oppgitt adresse før eller etter at vedtaket er fattet. I tillegg er det av ulike årsaker vanskelig å returnere tvangsmessig til en del land. Med utgangspunkt i denne utviklingen er det liten grunn til å tro at antallet personer som ikke returnerer frivillig, og derfor må uttransporteres med tvang, vil øke i 2007.

I 2006 ble det opprettet et returprosjekt i regi av Justisdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Prosjektet skal finne frem til tiltak som kan bidra til en effektivisering av returarbeidet. Rapportene skal leveres innen 01.10.2006.

I tråd med Soria Moria-erklæringen foreslås bruk av privat vaktsekskap avsluttet ved Trandum, da man ser et behov for at personalet i større grad må inneha politimyndighet.

Politiets utlendingsinternat

Utlendinger som er pågrepet og fengslet i påvente av utsendelse etter endelig avslag på asylsøknad eller i påvente av at rett identitet blir klarlagt, skal oppholde seg i en lukket institusjon, Politiets utlendingsinternat. Utlendingsloven § 37 d angir at det kan utarbeides forskrifter for utlendingsinternatet. Justisdepartementet har sendt utkast til forskrift på høring. I samarbeid med Arbeids- og inkluderingsdepartementet er det også sendt utkast til endring av utlendingsloven § 37d på høring. Lovendring og ny forskrift skal til sammen gi et tilfredsstillende regelverk for innretningen av utlendingsinternatet, inkludert behandlingen av utlendingene som oppholder seg der. Bl.a. søkes ivarettatt de anbefalinger som fulgte av inspeksjonsrapport fra Europarådets torturkomité, samt standarder gitt av FN's høykommissær for flyktninger. Dette innebærer bl.a. et bedret aktivitetstilbud, særlig for barnefamilier og utlendinger med lengre tids opphold. Hjemler for kontroll og maktbruk er tydeliggjort, og utlendingenes rettigheter er understreket, bl.a. ved at det skal tilrettelegges for at andre offentlige instanser som f.eks. helsetjeneste og barnevern best mulig skal kunne yte nødvendige tjenester.

Kap. 440 Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 3440)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 441, post 01</i>	6 801 022	6 868 446	7 051 783
21	Spesielle driftsutgifter	79 665	96 920	100 603
22	Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag, <i>kan overføres</i>	4 140	8 921	7 960
23	Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål		59 700	61 969
70	Tilskudd	7 208	6 723	6 978
71	Tilskudd Norsk rettsmuseum	2 168	2 237	2 322
	Sum kap. 440	6 894 203	7 042 947	7 231 615

1 Innledning

Kapitlet omfatter all ordinær tjeneste i politi- og lensmannsetaten (unntatt Oslo politidistrikt), samt Politidirektoratet, Kripas, Utrykningspolitiet, Politiets utlendingsenhet, Politiets data- og materiell-tjeneste, ØKOKRIM og Politiets sikkerhetstjeneste.

Gjennomføringen av spesielle utviklingstiltak innen kriminalitetsbekjempelse, forebygging og administrative formål, samt sentrale utredningsoppgaver, blir også budsjettet på kap. 440.

Politidirektoratet

Politidirektoratet er en del av den sentrale politiledelsen, og er et forvaltningsorgan underlagt Justisdepartementet. Med unntak av Politiets sikkerhetstjeneste har Politidirektoratet ansvar for ledelse og oppfølging av politidistriktene og særorganene. Fra 01.01.2006 overtok Politidirektoratet ansvaret for den sivile rettspleien på grunnplanet. I forbindelse med omorganiseringen ble det opprettet fire selvstendige namsfogder i Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim. Direktoratet er ansvarlig for å sette regjeringens kriminalpolitikk ut i praksis, og har det utøvende ansvar for faglig ledelse og styring av etaten.

Direktoratet er klageinstans for forvaltningsavgjørelser truffet av politimestrene eller andre underliggende særorganer.

Direktoratet deltar aktivt i det kriminalitetsbekjempende arbeid ved å koordinere og styre den samlede politiinnsatsen. Gjennom aktiv bistand til kriminalitetsanalyse, samordning av ressurser, metodeutvikling, samt ledelses- og kompetanseutvikling gir direktoratet kvalifisert støtte og service til politi- og lensmannsetaten. Direktoratet er ansvarlig for å utvikle gode styringsformer for alle ledd i etaten, og sikre høy kompetanse innenfor det politifaglige området.

Politidirektoratet samordner og koordinerer virksomheten i politiets særorganer.

Politidirektoratet koordinerer og følger opp Norges engasjement som deltaker i internasjonale politistyrker, og har en sentral rolle når det gjelder Norges deltakelse i internasjonalt politiarbeid.

Direktoratet utvikler informasjonsfaglige strategier for etaten. Det er også direktoratets oppgave å etablere gode samarbeidsrelasjoner med andre sentrale aktører og fremme politifaglige synspunkter og råd overfor Justisdepartementet, direktorater, organisasjoner og institusjoner.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 441, post 01

Bemanningen i politi- og lensmannsetaten (unntatt Oslo politidistrikt, jf. eget kapittel) utgjorde pr. 01.03.2006 9 994 årsverk. Posten dekker alle ordinære driftsutgifter ved Politidirektoratet, politidistriktene unntatt Oslo politidistrikt, politireserven og politiets særorganer (unntatt Politihøgskolen, jf. kap. 442). Justisdepartementet reserverer sentralt en mindre del av bevilgningen til oppfølging av handlingsplaner, dekning av sentralt inngått avtale om registerutgifter for hele justissektoren med mer.

Våpen, kjøretøy, verneutstyr, uniformer, IKT m.m. er driftsrelaterte innsatsfaktorer, og budsjetteres også under post 01.

Endringene i bevilgningen skyldes bl.a. pris- og lønnskompensasjon, gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift, økning av refusjonsinntekter (jf. kap. 3440, post 02) og engangsutgifter ifm. den sivile rettspleie på grunnplanet.

Regjeringen fremmet Ot.prp. nr. 86 (2005-2006) i Statsråd 09.06.2006 om lov om endringer i helsepersonelloven, sosialtjenesteloven og i enkelte andre lover. Endringene medførte krav om politiattest for helsepersonell og sosialpersonell. Dette fører til merarbeid for politiet, og det er derfor foreslått å rammeoverføre 4,8 mill. kr fra Helse- og omsorgsdepartementet til kap. 440 post 01 f.o.m. 2007, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2006-2007) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Et pilotprosjekt for «Barnas hus» skal etableres primo 2007 og gå over tre år. Årlige driftsutgifter med 3,75 mill. kr dekkes av bevilgningen på posten.

For å opprettholde fleksibiliteten i budsjettet, er det nødvendig at midler bevilget under kap. 440, post 01 kan nyttes under kap. 441, post 01, og motsatt, jf. forslag til vedtak.

Det foreslås at Justisdepartementet gis en bestillingsfullmakt på 40 mill. kr, jf. forslag til vedtak. Det foreslås videre at Justisdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 440, post 01 mot tilsvarende merinntekter under hhv. kap. 3440, postene 02, 03 og 06, jf. forslag til vedtak.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten dekker politi- og lensmannsetatens sideutgifter i forbindelse med asylsaker, herunder utgifter til uttransportering i asylsaker og andre utlendingsaker.

Post 22 Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag, kan overføres

Posten skal dekke utgifter til søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag. Posten skal også dekke noen personellutgifter og eventuelt utgifter til å bedre søkemetodene.

Post 23 Sideutgifter i forbindelse med de sivile gjøremål

Posten skal dekke sideutgifter ifm. de sivile gjøremålene. Dette gjelder i hovedsak sideutgifter ifm. tvangsforretninger som tidligere ble postert under kap 410 post 21 og utgifter ifm. gjeldsordningssa-

kene som tidligere ble postert under kap. 440 post 01 og kap. 410 post 01.

Post 70 Tilskudd

Post 70 dekker tilskudd til Politidrett, Politihistorisk selskap og Politiets pensjonistforbund, samt at den dekker støtte til enkelte kriminalitetsforebyggende tiltak. Midlene kunngjøres ikke særskilt.

Post 71 Tilskudd til Norsk rettsmuseum

Posten dekker driftstilskudd til Norsk rettsmuseum (NRM). NRM er en stiftelse lokalisert i Trondheim. Det er satt i gang et forprosjekt med tanke på arealutvidelse for NRM.

Kap. 3440 Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten (jf. kap. 440)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Gebyrer	463 966	470 040	470 040
02	Refusjoner m.v.	223 542	160 063	206 145
03	Salgsinntekter	44 891		
04	Gebyrer - vaktelskap	780	1 007	1 007
06	Gebyrer - utlendingssaker	54 164	54 700	75 000
07	Gebyr - sivile gjøremål		853 921	640 021
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	4 189		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	53 595		
17	Refusjon lærlinger	154		
18	Refusjon av sykepenger	91 047		
	Sum kap. 3440	936 328	1 539 731	1 392 213

1 Innledning

Gebyrene utgjør den største andelen av inntektene på kapitlet, og består hovedsakelig av inntekter fra gebyr for tvangssaker, forliksrådssaker, pass og våpentillatelser.

2 Postomtale**Post 01 Gebyrer**

Posten dekker inntekter fra behandlingsgebyr for pass, våpentillatelser og lotteritillatelser. Ca. 90 % av inntektene gjelder passgebyr. Budsjettet baserer seg på at det utstedes 363 000 pass til voksne og 187 000 pass til barn. Gebyret for pass er kr 990 for voksne over 16 år og kr 420 for barn under 16

år. Posten dekker også gebyrer for Oslo politidistrikt.

Post 02 Refusjoner

Politi- og lensmannsetaten får refundert utgifter for politioppdrag utført for organisasjoner, lag, entreprenører og offentlige etater i samsvar med særskilt hjemmel. Refusjonene gjelder i all hovedsak utgifter til overtid og reiser i forbindelse med led-sagelse av tunge og brede transportere, asfaltering, riving, ekstraordinært politioppsyn under konserter og festivaler mv. Omfanget av slike oppdrag er sterkt varierende fra år til år, og et inntektsanslag vil derfor være høyst usikkert.

Posten omfatter også diverse andre refusjoner, for eksempel husleieinntekter ved fremleie av loka-

ler og Politihøgskolens refusjoner i forbindelse med kjøp av instruktørbistand fra politidistriktene.

Økningen i bevilgningsforslaget på posten skyldes økte forventede refusjonsinntekter, jf. omtale under kap. 440, post 01, og tekniske endringer.

Det foreslås at Justisdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 440, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3440, post 02, jf. forslag til vedtak.

Post 03 Salgsinntekter

På posten regnskapsføres inntekter fra innbytte og salg av utskiftede kjøretøy m.m., samt inntekter fra salg av spesialutstyr til politidistriktene, fengselsvesenet, tollvesenet m.v.

Det foreslås at Justisdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 440, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3440, post 03, jf. forslag til vedtak.

Post 04 Gebyrer – vaktelskap

Posten omfatter engangsgebyr til dekning av utgifter ved behandling av søknader og gebyr ved feilalarmer der politi- og lensmannsetaten rykker ut. Posten dekker også gebyrer for Oslo politidistrikt.

Post 06 Gebyrer – utlendingssaker

Posten dekker gebyr ifm. statsborgerskap, familieinnvandring og arbeids-, bosettings- og utdan-

ningstillatelser. Bevilgningen er foreslått økt med 15 mill. kr pga. gebyrendringer, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2006-2007) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet, kategori 09.90. Politiet behandler slike saker, og det foreslås at Justisdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 440, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3440, post 06, jf. forslag til vedtak. Posten dekker også gebyrer Oslo politidistrikt krever inn.

Post 07 Gebyr – sivile gjøremål

Posten skal dekke gebyrinntekter ifm. den sivile rettspleie på grunnplanet – dvs. gebyr for tvangsforretninger og forliksrådsbehandling. Regjeringen vil arbeide for å skjerme mennesker med gjeldsproblemer fra høye gebyrer på tvangsinndrivelse og utleggsforretninger. Det foreslås derfor å redusere gebyret for begjæring av utleggsforretning fra 2,1 rettsgebyr til 1,85 rettsgebyr (nedgang på 215 kr) og ta bort tilleggsgebyret for avholdt utleggsforretning på 2,6 rettsgebyr (2236 kr). Totalt vil mindreinntektene for staten utgjøre ca. 230 mill. kr, herav 221,4 mill. kr på kap. 3440, post 07 og 8,6 mill. kr netto på Finansdepartementets budsjett, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2006-2007) for Finansdepartementet.

Kap. 441 Oslo politidistrikt (jf. kap. 3441)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 440, post 01</i>	1 445 117	1 344 068	1 406 106
	Sum kap. 441	1 445 117	1 344 068	1 406 106

1 Innledning

Overordnede prioriteringer og føringer for politi og påtalemyndighet framgår av omtalen under kategori 06.40 og kap. 440, og gjelder også for Oslo politidistrikt.

Ved siden av de tradisjonelle politioppgavene har Oslo politidistrikt ansvaret for landsomfattende oppgaver innen bl.a. etterretning, narkotika- og antiterrorbekjempelse. Etter opprettelsen av Nye Kripos ble det nasjonale bistandsansvaret for etterforskning av narkotikaforbrytelser og etterforskning av MC-kriminalitet overført dit. Denne ord-

ningen har vist seg å være lite hesiktsmessig. Oslo politidistrikt vil derfor fortsatt ha et bistandsansvar i disse sakene.

Som hovedstad er Oslo sete for kongehus, Storting og regjering. Her er også departementene og hovedtyngden av direktoratene, de politiske sentralorganisasjonene, de kulturelle institusjonene og finansieringsinstitusjonene plassert. Dette reiser spesielle utfordringer for politidistriktets oppgaveutførelse, ikke minst av sikkerhetsmessig art. Oslo politidistrikt har videre et særskilt ansvar for å ivareta kongefamiliens sikkerhet, sikring av ambassader samt sikkerhet under statsbesøk og

andre større arrangementer som naturlig legges til landets hovedstad. Det er i 2006 iverksatt tiltak for å bekjempe gjengkriminaliteten i Oslo. Dette vil bli videreført i 2007.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 440, post 01

Bemanningen ved Oslo politidistrikt utgjorde pr. 01.03.2006 ca. 2 393 årsverk. Bevilgningen er foreslått økt med 62 mill. kr. Endringene skyldes i hovedsak kompensasjon for lønns- og prisstigning. I tillegg er bevilgningen økt som følge av økte refusjonsinntekter (jf. kap. 3441, post 02).

Regjeringen fremmet Ot.prp. nr. 86 (2005-2006) i Statsråd 09.06.2006 om lov om endringer i helse-

personelloven, sosialtjenesteloven og i enkelte andre lover. Endringene medførte krav om politiattest for helsepersonell og sosialpersonell. Dette fører til merarbeid for politiet, og det er derfor foreslått å rammeoverføre 1,2 mill. kr fra Helse- og omsorgsdepartementet til kap. 441 post 01 f.o.m. 2007, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2006-2007) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Posten dekker alle ordinære driftsutgifter (lønn, varer og tjenester) ved politidistriktet.

For fortsatt å opprettholde fleksibiliteten i budsjettet, er det nødvendig at bevilgninger på posten skal kunne nyttes under kap. 440, post 01, jf. forslag til vedtak. Det foreslås at Justisdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 441, post 01 tilsvarende merinntekter under kap. 3441, postene 02, 03 og 05, jf. forslag til vedtak.

Kap. 3441 Oslo politidistrikt (jf. kap. 441)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
02	Refusjoner	31 941	16 006	21 614
03	Salgsinntekter	762	175	182
05	Personalbarnehage	3 423	2 438	2 531
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	458		
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	21 886		
17	Refusjon lærlinger	19		
18	Refusjon av sykepenger	23 233		
	Sum kap. 3441	81 722	18 619	24 327

1 Postomtale

Post 02 Refusjoner

Posten gjelder hovedsakelig refusjoner av utgifter for politioppdrag som enhetene i politidistriktet har utført for organisasjoner, lag, entreprenører og offentlige etater i samsvar med særskilt hjemmel. På bakgrunn av erfaringstall, er bevilgningen foreslått økt.

Det foreslås at Justisdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 441, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3441, post 02, jf. forslag til vedtak.

Post 03 Salgsinntekter

Posten omfatter inntekter fra Oslo politidistrikts innbytte og salg av utskiftede kjøretøy m.m. Det foreslås at Justisdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 441, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3441, post 03, jf. forslag til vedtak.

Post 05 Personalbarnehage

Posten omfatter foreldreinnbetaling og statstilskudd til personalbarnehage. Det foreslås at Justisdepartementet får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 441, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3441, post 05, jf. forslag til vedtak.

Kap. 442 Politihøgskolen (jf. kap. 3442)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	228 027	240 570	267 931
	Sum kap. 442	228 027	240 570	267 931

1 Innledning

Politihøgskolen er den sentrale utdanningsinstitusjonen for politi- og lensmannsetaten i Norge og har som hovedoppgave å drive utdanning, forskning og formidling. Politihøgskolen skal være en høgskole for et reflektert, handlekraftig og trygghetskapende politi. Den skal være en profesjonsrettet utdanningsinstitusjon på høyt nivå som utvikler og formidler de kunnskaper, ferdigheter og holdninger som politiet må ha for å sikre trygghet, lovlighet og orden.

2 Postomtale**Post 01 Driftsutgifter**

Bemanningen ved Politihøgskolen utgjorde pr. 01.03.2006 177 årsverk. Posten dekker lønnsutgifter og andre driftsutgifter ved Politihøgskolen. Forslaget til økningen i bevilgningen skyldes i hovedsak at det er lagt til grunn en økning av studentopptaket til 432 studenter høsten 2007, pris- og lønnskompensasjon og gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift. Videre er bevilgningen foreslått økt pga at inntekter fra Justissektorens kurs- og konferansesenter er økt (jf. kap. 3442, post 03). Det foreslås at Justisdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 442, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3442, postene 02 og 03, jf. forslag til vedtak.

Kap. 3442 Politihøgskolen (jf. kap. 442)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
02	Diverse inntekter	8 430	5 063	5 255
03	Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvingssenter	14 105	9 804	14 677
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	724		
18	Refusjon av sykepenger	3 062		
	Sum kap. 3442	26 321	14 867	19 932

1 Postomtale**Post 02 Diverse inntekter**

Politihøgskolens inntekter kommer fra kursvirksomhet, utleie, kantinesalg og salg av bøker, samt mulige inntekter fra oppdragsvirksomhet. Det foreslås at Justisdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 442, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3442, post 02, jf. forslag til vedtak.

Post 03 Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvingssenter

Inntekter fra driften av Justissektorens kurs- og øvingssenter i Stavern føres på posten. På bakgrunn av erfaringstall er bevilgningen foreslått økt. Det foreslås at Justisdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 442, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3442, post 03, jf. forslag til vedtak.

Kap. 443 Oppfølging av innsynsloven

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	6 847	7 399	5 200
70	Erstatninger, <i>overslagsbevilgning</i>	1 735	2 668	2 769
	Sum kap. 443	8 582	10 067	7 969

1 Innledning

Ved behandlingen av St.prp. nr. 67 (1998 – 99) ble det opprettet et eget midlertidig budsjettkapittel for oppfølging av innsynsloven. Loven trådte i kraft 01.01.2000. Til å behandle søknadene om innsyn og erstatning ble det oppnevnt et utvalg og en klagenemnd, med til sammen tolv personer. Til å forberede sakene for og effektivere vedtak truffet av henholdsvis utvalg og klagenemnd, ble det etablert et sekretariat på ti personer.

Fristen for å søke om innsyn utløp 31.12.2002. Det var forventet at ca. 4 000 personer ville søke om innsyn, men det innkom i alt 12 794 søknader. Pr 01.07.2006 er 11 651 innsynssaker ferdigbehandlet, og det er gitt rett til innsyn i 3 454 saker. I 6 739 saker er det ikke gjort funn. I tillegg foreligger det pr. samme dato 699 søknader om erstatning. Av disse er 598 saker ferdigbehandlet, og det er gitt erstatning i 304 saker. Samlede erstatningsutbetalinger fra 01.01.2000 til 01.07.2006 utgjør ca. 9,9 mill. kr.

Det forventes at arbeidet med å ferdigbehandle innsynssøknader i behandlingsorganet vil pågå

fram til sent 2006. I tillegg må det påregnes 6 – 8 måneder for behandling av klage- og erstatningssaker, samt for administrativ avvikling av innsynsordningen. Tidsanslaget for behandling av klage- og erstatningssaker henger i det alt vesentlige sammen med hvilke frister som innsynsloven setter for å klage eller søke erstatning. Etter planen vil sekretariatet være ferdig med sitt arbeid sommeren 2007.

2 Postomtale**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningene på kapitlet skal dekke driftsutgifter til sekretariatet og til klagenemnda. Reduksjonen skyldes at sekretariatet nedlegges i 2007.

Post 70 Erstatninger, overslagsbevilgning

Posten skal dekke tilkjente erstatninger. Budsjettet beløp er et anslag, og foreslås videreført som overslagsbevilgning.

Kap. 445 Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 3445)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	100 861	101 650	105 794
	Sum kap. 445	100 861	101 650	105 794

1 Innledning

Den høyere påtalemyndighet ledes faglig og administrativt av riksadvokaten. Den høyere påtalemyndighet består av Riksadvokatembetet, 10 regionale statsadvokatembeter og Det nasjonale statsadvokatembetet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet. Riksadvokaten har videre den overordnede faglige ledelse av straffe-

saksbehandlingen i politidistriktene og politiets særorganer. ØKOKRIM er både et statsadvokatembete og en sentral politienhet. Riksadvokaten er faglig overordnet for straffesaksbehandlingen ved ØKOKRIM, mens Politidirektoratet har det overordnede ansvaret for ØKOKRIM øvrige virksomhet og administrative forhold. De regionale statsadvokatembetene har ansvaret for straffesaksbehandlingen i politidistriktene i de respektive

regionene. Det nasjonale statsadvokatembetet har påtaleansvaret på statsadvokatnivå for saker som Kripos selv behandler, og har også den overordnede faglige ledelse av straffesaksbehandlingen ved Kripos.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker i hovedsak driftsutgifter for den høyere påtalemyndighet. Bemanningen utgjorde pr. 01.03.2006 om lag 140 årsverk. Endringene i bevilgningen skyldes pris- og lønnskompensasjon og gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift.

Kap. 3445 Den høyere påtalemyndighet (jf. kap. 445)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 001		
17	Refusjon lærlinger	43		
18	Refusjon av sykepenger	1 107		
	Sum kap. 3445	2 151		

Kap. 446 Den militære påtalemyndighet (jf. kap. 3446)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert b udsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	4 869	4 818	4 999
	Sum kap. 446	4 869	4 818	4 999

1 Innledning

Generaladvokaten leder den militære påtalemyndighet og er overordnet krigsadvokatene. Han er underlagt riksadvokaten i påtalemessige spørsmål, men er administrativt underlagt Justisdepartementet. Generaladvokaten og krigsadvokatene tilhører påtalemyndigheten, og har ansvar for militære straffesaker. De har i tillegg som oppgave å bistå militære sjefer i kontroll med disiplinærutøvelsen og avgi uttalelser i klagesaker og visse andre disiplinærsaker. I tillegg til de løpende oppgaver har generaladvokaten ansvaret for å forbedre rettergang i krigstid. Embetet har også oppgaver av folkerettslig art innenfor sitt fagområde. Videre vil embetet fortsatt legge vekt på å inneha kompetanse på militær folkerett og irettføring av

krigsforbrytelser, da dette er noe norske styrker direkte eller indirekte kan komme i berøring med.

Med virkning fra desember 2004 er vernepliktige jurister blitt beskikket som krigsadvokatfullmektiger og møter som aktor i retten

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker alle driftsutgifter for Generaladvokatembetet, herunder krigsadvokatene for Sør- og Nord-Norge. Bemanningen ved embetet utgjorde pr. 01.03.2006 7 årsverk. I tillegg får embetet bistand av vernepliktige jurister, til sammen seks årsverk. Endringene i bevilgningen skyldes pris- og lønnskompensasjon.

Kap. 448 Grensekommissæren (jf. kap. 3448)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	4 946	4 771	4 852
	Sum kap. 448	4 946	4 771	4 852

1 Innledning

Norges grensekommissær for den norsk-russiske grense leder Grensekommissariatet, som har fem faste stillinger. Sjefen for Garnisonen i Sør-Varanger er stedfortredende grensekommissær.

Grensekommissariatet for den norsk-russiske grense har følgende hovedoppgaver:

- Å føre tilsyn med at Grenseavtalen, samt andre avtaler mellom Norge og Russland som regulerer forholdene på grensen, blir overholdt av begge parter
- Å føre forhandlinger med russiske grensemyndigheter for å løse og forebygge eventuelle konflikter
- I samarbeid med politiet og forsvaret forebygge og avgrense omfanget av hendelser som er i strid med inngåtte avtaler.

Stillingen som grensekommissær er en åremålsstilling for tre år, med mulighet for tre års forlengelse.

Garnisonen i Sør-Varanger er av de militære myndigheter pålagt å støtte Grensekommissariatet i oppgaven med å overholde grenseavtalen. Dette skjer i praksis ved at militært personell har kontinuerlig oppsyn med hele landegrensene mellom

Norge og Russland og støtter det årlige grensevedlikeholdet. Grensekrenkelser rapporteres til Grensekommissariatet og politiet.

Det gjennomføres årlig felles forhandlingsmøter og sammenkomster mellom grensekommissærene når partene anmoder om det. Dette gjelder spesielt møter for å forebygge eller håndtere konflikter og hendelser på grensen. I tillegg gjennomfører partenes assistenter møter i forbindelse med grensevedlikehold, tilbakeføring av reinsdyr, miljøarbeid og inspeksjoner og kontroller av kraftverkene.

Revisjonen av den norsk-russiske grensen planlegges påbegynt i 2007, med avslutning i 2008.

2 Postomtale**Post 01 Driftsutgifter**

Bemanningen ved grensekommissariatet utgjorde pr. 01.03.2006 5 årsverk. Posten dekker utgifter til lønn og andre driftsutgifter. Posten skal dessuten dekke utgifter til grensemerking mellom Norge og Russland, og utgifter i forbindelse med møter med finske og russiske grensemyndigheter. Endringene i bevilgningen skyldes bl.a. gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift.

Programkategori 06.50 Redningstjenesten, samfunns- sikkerhet og beredskap

Utgifter under programkategori 06.50 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
01-23	Driftsutgifter	1 113 353	1 077 728	1 114 695	3,4
30-49	Nybygg, anlegg m.v.	4 505	352 798	20 776	-94,1
70-89	Overføringer til private	87 668	90 395	93 830	3,8
	Sum kategori 06.50	1 205 526	1 520 921	1 229 301	-19,2

Utgifter under programkategori 06.50 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
450	Sivile vernepliktige (jf. kap. 3450)	136 388	104 274	100 437	-3,7
451	Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)	535 531	515 509	500 679	-2,9
452	Sentral krisehåndtering (jf. kap. 3452)		10 900	9 140	-16,1
455	Redningstjenesten (jf. kap. 3455)	485 425	482 918	514 637	6,6
456	Nødnett - felles radiosamband for nødetatene (jf. kap. 3456)	48 182	407 320	104 408	-74,4
	Sum kategori 06.50	1 205 526	1 520 921	1 229 301	-19,2

Siviltjenesteforvaltningens kapasitet for 2007 og bevilgning er tilpasset måltallet som representerer behovet for vernepliktige mannskaper i Forsvaret i 2007, den innkallingspraksis som gjennomføres i henhold til dette og nedgang i antall innvilgende søknader i 2006. Tilpasningen medfører en nedgang i kapasiteten fra om lag 800 årsverk i 2006 til om lag 735 årsverk i 2007. Bevilgningen under kap. 451/3451 er redusert som følge av parallellnedjustering av utgifts- og inntektssiden. I tillegg er bevilgningen på kap. 451 nedjustert som følge av at enkelte midlertidige tiltak avsluttes i 2006. Bevilgningen under kap. 455 Redningstjenesten foreslås styrket med i alt 16,5 mill. kr til etablering av døgnkontinuerlig tilstedevakt i Bodø.

1 Innledning

Kategorien omfatter kap. 451/3451 Samfunnssikkerhet og beredskap, kap. 452 Sentral krisehåndtering, kap. 455/3455 Redningstjenesten og kap. 456/3456 Nødnett – felles radiosamband for nødetatene. Tiltakene under disse kapitlene skal bidra til å sikre innbyggernes trygghet ved at samfunnet på best mulig måte settes i stand til å forebygge at ulykker, kriser og svikt i samfunnskritiske funksjoner inntreffer, og å kunne håndtere ekstraordinære situasjoner som for eksempel store ulykker,

naturskapte hendelser og tilsiktede hendelser. Arbeidet krever samordning og kommunikasjon mellom ulike aktører både på lokalt, regionalt, sentralt og internasjonalt nivå. Kategorien omhandler også kap. 450/3450 Sivile vernepliktige. Den sivile verneplikt støtter opp under rekrutteringen til den allmenne verneplikt i landet.

1.1 Samfunnssikkerhet og beredskap

Trygghet og sikkerhet for innbyggerne er betinget av at samfunnssikkerhetsarbeidet er prioritert

både i offentlig og privat sektor. Enhver offentlig og privat virksomhet har ansvar for en sikkerhetsmessig forsvarlig drift, og at den har systemer som både forebygger at uønskede hendelser inntreffer og gjør den i stand til å håndtere ulike hendelser på en best mulig måte. Samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet er basert på prinsippene om ansvar, nærhet og likhet. Ansvarsprinsippet innebærer at den etat som har ansvar for et fagområde i en normalsituasjon også har ansvaret for å håndtere ekstraordinære hendelser på området. Nærhetsprinsippet innebærer at kriser organisatorisk skal håndteres på lavest mulig nivå. Likhetsprinsippet innebærer at den organisasjon man opererer med til daglig skal være mest mulig lik den organisasjon man har under kriser. Hver sektor har ansvar for beredskap på sitt område.

Arbeidet med forebyggende samfunnssikkerhet og beredskap tar utgangspunkt i de mål, oppgaver og prioriteringer som er gitt i St.meld. nr. 37 (2004-2005) Flodbølgekatastrofen i Sør-Asia og sentral krisehåndtering, jf. Innst. S. nr. 265 (2004-2005), St.meld. nr. 39 (2003-2004), Samfunnssikkerhet og sivilt-militært samarbeid, jf. Innst. S. nr. 49 (2004-2005) og St.meld. nr. 17 (2001-2002) Samfunnssikkerhet, jf. Innst. S. nr. 9 (2002-2003). Kap. 451 omfatter Justisdepartementets samordnings- og tilsynsrolle på samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet og det ansvar og de oppgaver som er tillagt Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Under kapitlet omtales også Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).

Justisdepartementets ansvar for samfunnets sivile sikkerhet er etter St.meld. nr. 17 (2001-2002) Samfunnssikkerhet, jf. Innst. S. nr. 9 (2002-2003) tydeliggjort og styrket, blant annet ved etableringen av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), og ved å gi NSM en faglig rapporteringslinje til Justisdepartementet.

DSB er på vegne av Justisdepartementet fag- og tilsynsorgan på det sivile samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet. Direktoratet understøtter Justisdepartementets samordnings- og tilsynsrolle. Direktoratet representerer et bredt faglig miljø, så vel innen forebygging som ved innsats for å legge til rette for at samfunnet kan møte store og sammensatte hendelser.

Sivilforsvaret er en statlig forsterkningsressurs som bistår nød- og redningsetatene ved større ulykker og hendelser (større branner, flom og søk etter savnede personer). Etaten er også tillagt oppgaver med å ivareta befolkningens behov i tilfelle krig.

På samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet er Fylkesmannen faglig underlagt Justisdepartementet. Fylkesmannen samordner og fører tilsyn med beredskapsarbeid i fylket og gir råd og vei-

leder i aktuelle beredskapsspørsmål. Det vises til St.prp. nr. 1 (2006-2007) for Fornyings- og administrasjonsdepartementet.

Ansvar for forebyggende sikkerhetstjeneste og NSM er fordelt mellom Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet. Forsvarsdepartementet har det administrative ansvaret for NSM, som på vegne av Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet skal ivareta et overordnet og sektorovergripende ansvar for forebyggende sikkerhetstjeneste i hht. sikkerhetsloven.

1.2 Redningstjenesten

Med redningstjeneste forstås den offentlig organiserte virksomhet som utøves i forbindelse med øyeblikkelig innsats for å redde mennesker fra død eller skade som følge av akutte ulykkes- eller faresituasjoner som krever koordinering og som ikke blir ivaretatt av andre. Redningstjenesten er et samvirke mellom en rekke offentlige etater, frivillige organisasjoner og private selskaper. Alle redningsressurser i vårt land, statlige, fylkeskommunale, kommunale, private og frivillige som er egnet for akuttinnsats for å redde liv, skal kunne mobiliseres for innsats i den offentlig koordinerte og organiserte redningstjenesten.

Tjenesten er operativt organisert gjennom to hovedredningssentraler og 28 lokale redningssentraler. Sysselmannen på Svalbard er lokal redningssentral innen sitt myndighetsdistrikt.

Justisdepartementet har det administrative samordningsansvaret for redningstjenesten. Innenfor det norske redningsansvarsområdet har de to hovedredningssentralene, Sola og Bodø, den øverste operative ledelse. Hovedredningssentralene har fast tilsatt personell som sørger for sentralenes daglige drift og døgnbemanning. Hovedredningssentralene består av en kollektiv ledelse med representanter for aktuelle offentlige etater, utpekt av de respektive departementer. Avinor, Forsvaret, politiet, Telenor, DSB, Kystverket og Helsevesenet er representert i redningsledelsen. Politimestrene i hhv. Salten og Rogaland politidistrikt er leder av den kollektive redningsledelsen. Tilsvarende består den lokale redningssentralen (LRS) i hvert politidistrikt av en lokal redningsledelse med politimesteren som leder.

Justisdepartementet har det faglige og budsjettmessige ansvar for den offentlige redningshelikoptertjenesten.

De offentlige etatene som har ressurser egnet for redningsformål plikter å delta i redningstjenesten. De utgifter som påløper til personell, materiell, planlegging, øvelser mv. dekker de enkelte etater over eget budsjett. Kjernen i redningstjenesten til lands utgjøres av de tre nødetatene politi, brann og

helse. Sammen med frivillige organisasjoner og andre offentlige og private aktører, herunder Sivilforsvaret, står disse for innsatsen på skadestedet. De frivillige redningsorganisasjonene utgjør en meget viktig del av redningsapparatet. En stor og betydningsfull innsats utføres hvert år. I tråd med Soria Moria-erklæringen vil det legges til rette for at frivillige organisasjoner og samvirksorganisasjoner fortsatt vil være sentrale bidragsytere og supplement til offentlige tjenester.

1.3 Felles radiosamband for nødetatene; politi, brann og helse

Stortinget har vedtatt, jf. Budsjett-innst. S. nr. 4 (2004-2005), et første utbyggingsområde av et nytt felles radiosamband for nødetatene; Nødnett. Første utbyggingsområde planlegges ferdig utbygget i løpet av 2007.

1.4 Sentral krisehåndtering

Det er etablert en krisestøtteenhet som skal bidra med støttefunksjoner til lederdepartementet og Regjeringens kriseråd, jf. St.meld. nr. 37 (2004-2005) Flodbølgekatastrofen i Sør-Asia og sentral krisehåndtering og Innst. S. 265 (2004-2005). Krisestøtteenheten er administrativt og faglig underlagt Justisdepartementet.

1.5 Sivil verneplikt

Kategorien omfatter forvaltningen av vernepliktige mannskaper som av overbevisningsgrunner er fritatt for militærtjeneste (sivile vernepliktige). Den sivile verneplikt er opprettet ut fra generelle rettferdighetshensyn, og for å støtte opp under rekrutteringen til den allmenne verneplikt i landet.

De sivile vernepliktige administreres av Siviltjenesten som er lokalisert på Dillingøy. Det legges vekt på at tjenestens innhold er mest mulig samfunnsnyttig.

2 Hoved- og delmål

Hovedmål	Delmål
Økt samfunnssikkerhet	Øke samfunnets evne til å forebygge kriser og ulykker, samt alvorlig svikt i samfunnskritiske funksjoner Øke samfunnets evne til å kunne håndtere ekstraordinære situasjoner som medfører fare for liv og helse, miljø og materielle verdier
En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor	Ivareta en god utnyttelse av justissektorens ressurser
Redusert kriminalitet	Styrke det kriminalitetsforebyggende og trygghetsskapende arbeidet
Ivareta Norges forpliktelser og interesser internasjonalt innenfor Justisdepartementets ansvarsområder	Bidra til internasjonal krisehåndtering Bidra til et egnet internasjonalt regelverk og en effektiv gjennomføring av internasjonale forpliktelser i norsk rett

3 Hovedutfordringer

Risiko- og trusselbildet samfunnet står overfor er bredt og sammensatt. Samfunnssikkerhetsarbeidet skal forebygge mot de farer som individ og samfunn står overfor i form av ulykker, kriser eller katastrofer, samt sikre en god håndtering i tilfelle slike hendelser skulle inntreffe. I tråd med Soria Moria-erklæringen er målsettingen at hendelser og kriser skal håndteres raskt og effektivt ved bruk av samfunnets nasjonale ressurser, klare strukturer og ansvarsforhold, klare kommandolinjer mellom sivile og militære aktører og tilstrekkelig kompetanse på alle nivå.

Dagens sikkerhetsutfordringer er i mindre grad knyttet til tradisjonelle militære trusler. Muligheten for terroranslag, større miljø- og naturkatastrofer eller storulykker innen ulike sektorer er blitt større. Regjeringen vil arbeide for en helhetlig sikkerhetspolitikk, for styrket samfunnssikkerhet og god balanse i forholdet mellom militær og sivil beredskap.

Regjeringen vil følge opp Innst. S. nr. 9 (2002-2003), jf. St.meld. nr. 17 (2001-2002) Samfunnssikkerhet, og forsvarskomiteens og justiskomiteens merknad om å opprettholde en ordning med parallell behandling av langtidsplaner for militært forsvaret og sivil beredskap.

Utskiftning av gammelt analogt sambandsutstyr er nødvendig for å styrke samfunnets evne til å møte organisert kriminalitet og terrortrusler samt å håndtere store ulykker og naturkatastrofer. Etableringen av ett nytt felles radiosamband for nød- og beredskapsstatene – nødnett - skal sikre at etatenes teknologi tilfredsstiller operative og sikkerhetsmessige krav. Regjeringen tar i 2007 derfor sikte på etablering av det første utbyggingsområdet av et nytt digitalt radiosamband for nødstatene.

Regjeringen mener at redningshelikopterberedskapen på Nord-Vestlandet bør bedres, og departementet arbeider derfor med en anbudsinnvitelse for etablering av en redningshelikopterbase i Florø med tilstedevakt fra oppstart.

Ved søk og redning er tid en avgjørende faktor for å kunne redde liv. For å oppnå at redningshelikopteret kan rykke raskere ut, har man fått på plass en ordning med døgnkontinuerlig tilstedevakt ved flere av basene. Det ble etablert tilstedevakt på Sola-basen i 2004. Regjeringen har igangsatt tilsvarende ordning ved redningshelikopterbasen på Banak fra 01.07.2006. Regjeringen vil utvide denne ordningen til også å gjelde redningshelikopterbasen i Bodø i løpet av 2. halvår 2007. Det vil bli arbeidet videre med å utvide tilstedevaktordningen for de resterende redningshelikopterbasene på Ørlandet og Rygge.

De 12 Sea King-helikoptrene som i dag inngår i den offentlige redningshelikoptertjenesten ble i hovedsak anskaffet tidlig på 1970-tallet. Lav flyhastighet, begrenset redningskapasitet og kort rekkevidde er egenskaper som ikke lenger tilfredsstiller de krav redningshelikoptertjenesten må ha for å håndtere dagens hendelser og aksjoner. Maskinenes høye alder gjør at de er tiltagende vedlikeholdskrevende, som også påvirker materiellets operativitet. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med dette på egnet måte.

Det er etablert en krisestøtteenhet som disponerer operasjonsrom, tekniske hjelpemidler og har kompetanse for å støtte lederdepartementets krisehåndtering. Det arbeides med å etablere et felles strategisk loggførings- og krisehåndteringsstøttesystem. Det skal kunne sette departementene i stand til å kommunisere bedre under kriser, og muliggjøre gjenbruk av data på tvers av sektorer.

Innsatsen for å forhindre tilsiktede hendelser som internasjonal terrorisme, sabotasje og spionasje og tiltak for å redusere konsekvensene av naturskapte hendelser som følge av bl.a. klimaendringer, får en stadig mer fremtredende plass i samfunnssikkerhetsarbeidet. Utfordringen er å arbeide for at alle forvaltningsnivåer og sektorer forbereder seg på å møte eventuelle slike hendelser innen sine ansvarsområder.

For at samfunnet skal være best mulig forberedt på å håndtere kriser og ulykker skal beredskapsplaner videreutvikles og øvelser og opplæring gjennomføres. Riktig dimensjonerte og øvede rednings- og beredskapsorganisasjoner er viktige forutsetninger for god ulykkes- og krisehåndtering.

DSB er Justisdepartementets nasjonale fagmyndighet på brannvernområdet. Et velfungerende brannvesen er av grunnleggende betydning for samfunnets evne til å kunne håndtere også ekstraordinære hendelser. Regjeringen har besluttet å igangsette arbeidet med en ny stortingsmelding om brannsikkerhet i bygninger, - forebyggende brannvernarbeid og beredskap mot brann.

Sivilforsvaret er en fleksibel forsterkningsressurs for politiet, brannvesenet, helsevesenet og samfunnet for øvrig. Det skal bidra til å redusere skadevirkningene ved ulykker, katastrofer og terror- og krigshandlinger gjennom operativ innsats. Det skal arbeides for at Sivilforsvaret står best mulig rustet til å håndtere store og sammensatte hendelser.

De internasjonale aspekter ved samfunnssikkerhetsarbeidet må ha en fremtredende plass, jf. Innst. S. nr. 49 (2004-2005) om samfunnssikkerhet og sivil-militært samarbeid. NATO har de senere år særlig rettet oppmerksomheten mot beskyttelse av sivilbefolkningen mot terrorhandlinger og bruk av masseødeleggende midler. EU arbeider for å utvikle sin evne til sivil krisehåndtering gjennom Samordningsmekanismen, der Norge deltar gjennom EØS-avtalen.

4 Tilstandsvurdering og mål

4.1 Økt samfunnssikkerhet

4.1.1 Øke samfunnets evne til å forebygge kriser og ulykker, samt alvorlig svikt i samfunnskritiske funksjoner

Hensikten med arbeidet er å sikre innbyggernes trygghet ved at samfunnet på best mulig måte settes i stand til å forebygge kriser, ulykker og svikt i samfunnskritiske funksjoner.

JDs samordnings- og tilsynsrolle

Hver sektor har ansvar for sikkerhet og beredskap på sitt område. For å kunne iverksette effektive forebyggende tiltak er det avgjørende at ulike sektorer planlegger etter et felles mønster. I en krisesituasjon må tiltak som iverksettes innenfor ulike sektorer være koordinerte. Et bredt og sammensatt risiko- og trusselbilde stiller krav til at beredskapsarbeidet er godt samordnet. Kjernen i arbeidet

det er kartlegging av risiko, planverk, øvelser og samordning.

Justisdepartementets samordningsrolle innebærer ansvar for å ta initiativ til å skape arenaer for dialog og muligheter for erfaringsoverføring mellom samfunnsviktige områder. Departementet kan ta initiativ til avklaring av ansvarsforhold og tiltak med berørte parter. Justisdepartementets samordningsfunksjon har blitt styrket de senere år. Etableringen av DSB har gitt en felles myndighetslinje fra sentralt til lokalt nivå innen brann, redning, forebygging og generell beredskap. Arbeidet med tilsyn, planverk og øvelser skal gi en best mulig nasjonal samordning av det forebyggende arbeidet og beredskapsforberedelser. Samling av ulike fagmiljøer har også gitt mulighet til å se ulike virkemidler og fagmiljøer på sikkerhets- og beredskapsområdet i nær sammenheng.

DSB understøtter Justisdepartementets samordnings- og tilsynsrolle og er på vegne av Justisdepartementet fag- og tilsynsorgan på det sivile samfunnsikkerhets- og beredskapsområdet. Justisdepartementets tilsyn med departementenes sikkerhets- og beredskapsarbeid omtales under 4.1.2. God beredskap krever god sammenheng mellom ulike sektors beredskapsforberedelser. Samordning gir bedre ressursutnyttelse og bedre grunnlag for at erfaringer fra kriser og svikt i samfunnskritiske funksjoner bringes videre i det forebyggende arbeidet. Direktoratets koordinering skal legge grunnlaget for helhetlig forebyggende arbeid og beredskapsforberedelser innenfor offentlig forvaltning og samfunnskritisk virksomhet.

Direktoratet skal ha oversikt over sårbarhets- og beredskapsutviklingen i samfunnet og ta initiativ for å forebygge hendelser med sikte på å hindre tap av liv, helse, miljø, viktige samfunnsfunksjoner og store materielle verdier. Det sektorovergripende perspektivet skal ha særlig vekt på store ulykker og ekstraordinære situasjoner.

Tilsyn

Tilsyn er et av de viktigste virkemidler for å kunne påse at sikkerhet er ivaretatt og at regelverk følges. Tilsynene skal bidra til økt satsing på forebyggende arbeid, god krisehåndtering, samt trygge produkter og tjenester i markedet. Hovedvekten av DSBs tilsynsarbeid skjer med hjemmel i tilsynsloven, produktkontrollloven og brann- og eksplosjonsvernloven. Gjennom tilsynet skaffer DSB oversikt over det forebyggende sikkerhets- og beredskapsarbeidet på tvers av sektorer. I 2005 førte DSB 874 tilsyn og markedskontroller.

Nærmere om enkelte tilsynsområder

Kommunale brannvesen og 110-sentraler (alarmsentraler)

Tilsynet viser at kommunene i hovedsak har et brannvesen som tilfredsstiller lovens krav. I det forebyggende brannvernarbeidet i kommunene er det fortsatt forbedringspotensial knyttet til tilsyn med særskilte brannobjekter med fare for tap av mange liv.

I 2005 ble det gjennomført tilsyn med 69 brannvesen, som omfatter 87 kommuner og ca. 1 mill innbyggere. I tillegg ble det gjennomført tilsyn med 13 av 24 alarmsentraler. De alarmsentralene som har vært gjenstand for tilsyn betjener ca. 3 mill av landets innbyggere.

El-tilsyn

DSB fører tilsyn med nettselskapene og andre som har høyspenningsanlegg, samt maritime anlegg. Tilsyn viser at nettselskapene i ulik grad prioriterer å vedlikeholde anleggene, det vil si at enkelte anlegg drives i for lang tid i forhold til teknisk levealder med de økte farene det medfører. Departementet vurderer å styrke sanksjonsmulighetene overfor nettselskaper som ikke overholder elsikkerhetsregelverket, og vil komme tilbake til Stortinget med dette på egnet måte.

Brannvern og elsikkerhet

Et systematisk forebyggende brannvern vil over tid redusere tap av liv, helse og materielle verdier. De fleste dødsbranner skjer i boliger. I 2003 og 2004 var det en nedgang i antall omkomne som følge av brann. I 2005 omkom 67 personer som følge av brann, og per 29.08.2006 er tallet på omkomne som følge av brann hele 45 personer.

Det er en målsetting å redusere antall omkomne som følge av brann. Regjeringen har besluttet å igangsette arbeidet med en ny stortingsmelding om brannsikkerhet i bygninger, -forebyggende brannvernarbeid og beredskap mot brann. Ved å ta opp forskjellige problemstillinger knyttet til brannsikkerhet i bygninger ønsker departementet å se ulike faktorer i sammenheng. Brannsikkerhet for personer med pleie- og omsorgsbehov vil også omtales i stortingsmeldingen. DSB skal videreføre holdningsskapende arbeid med å redusere risikoen for branner som følge av feil bruk av elektrisk utstyr (typisk tørrkoking m.m.). DSB vil også øke markedskontrollen

for å redusere antall branner som følge av feil ved elektrisk utstyr.

Som følge av flere branner i boliger til pleie- og omsorgstrengende, ble det foretatt en nasjonal kartlegging av om kommunene har gjennomført tiltak for å heve brannsikkerheten i slike boliger. Senere kontrollmålinger viser en positiv utvikling, men for å videreføre denne blir heving av brannvernkompetansen til personell som arbeider innenfor pleie- og omsorg nå prioritert.

Sikkerhet ved produkt og forbrukertjenester

Det omsettes stadig flere produkter i det norske marked fra land utenfor EØS området. Økt oppmerksomhet og samarbeid nasjonalt, i Norden og EU om markedsovervåkning og – kontroll av produkter, informasjon til produsenter, importører og publikum, samt gjensidig informasjonsutveksling mellom ansvarlige myndigheter, er viktige elementer i det forebyggende arbeidet.

I samfunnet er det et økende tilbud av tjenester innen risikosport og liknende typer aktiviteter. Mange av disse tjenestene inngår som en viktig del av markedsføringen av norsk turisme og reiseliv. Det er viktig at sikkerhetsmessige forhold knyttet til tjenestene inngår som en del av kommunenes ROS-analyser.

Koordineringsrolle ift. aktiviteter, objekter og virksomheter med potensial for store ulykker

DSB har tatt initiativ til å etablere koordineringsmekanismer med andre fagmyndigheter som skal bidra til å skaffe oversikt over roller og ansvar knyttet til sårbarhetsutfordringer og samarbeid ved tverrfaglige utfordringer. Koordineringsrollen vil blant annet omfatte virksomheter innen elektriske anlegg, energiforsyning, olje- og gassikkerhet. Store arrangementer og utendørsaktiviteter hvor det kan være potensial for mange omkomne dersom en hendelse skulle inntreffe, omfattes også.

Koordinering i forhold til storulykkeforskriften

Som følge av ny forskrift om tiltak for å forebygge og begrense konsekvensene av storulykker i virksomheter der farlige kjemikalier forekommer (storulykkeforskriften) har det vært en økning i antall virksomheter som faller inn under forskriften. Antall sikkerhetsrapportpliktige virksomheter har økt fra 50 i 2004 til 73 i 2006. Antall meldepliktige virksomheter har økt fra 50 i 2004 til 159 i 2006. Virksomhetene har gjennomgående gode

systemer for utfordringer tilknyttet helse, miljø og sikkerhet.

Transport av farlig gods og eksplosiver

DSB fører tilsyn med transport av farlig gods på veg og jernbane. Gjennom samarbeid med etater med tilgrensende ansvar, gjennomføres felleskontroller både ved riksgrensen og i havner. I tillegg er utrykningspoliti og personell fra Statens vegvesen utpekt til å foreta kontroll med om lag 1100 farlig-godskjøretøyer hvert år. Det er et forbedringspotensial med farlig gods på veg knyttet til merking, dokumentasjon og lastesikring.

På området håndtering av eksplosiv vare, har tilsyn med eksplosivlagre vært prioritert. En rekke lagre har blitt nedlagt og ulovlig lagring ble avdekket. På bakgrunn av flere ulykker i forbindelse med privat bruk av fyrverkerier under nyttårsfeiringen, har DSB fått i oppdrag å lede en arbeidsgruppe som skal evaluere dagens regelverk og komme med forslag til tiltak som kan forhindre tilsvarende ulykker i fremtiden. Arbeidsgruppen skal levere rapport til Justisdepartementet i løpet av høsten 2006. Ved behandling av arbeidsgruppens rapport vil departementet ta hensyn til arbeidet i EU om regelverk knyttet til felles minstekrav til sikkerhet på markedsføring og bruk av pyrotekniske artikler.

Naturgass

Det er en økning i innenlands bruk av naturgass. Dette reiser både sikkerhetsmessige og miljømessige utfordringer. Veiledning og tilsyn skal bidra til at de ulike aktørene legger tilstrekkelig vekt på de sikkerhetsmessige forholdene ved slike anlegg. Det vil også bli foretatt en kartlegging og analyse av risikobildet på områder som distribusjon, behandling og lagring av naturgass og propan. Dette vil bli gjort i samarbeid med næringen selv, Norges vassdrags- og energidirektorat og Enova. Analysen vil kunne være et viktig innspill til kommunenes egne risiko- og sårbarhetsanalyser.

Regelverksutvikling

Det er igangsatt et prosjekt med å forenkle og modernisere DSBs samlede regelverk hjemlet i brann- og eksplosjonsvernloven, tilsynsloven og produktkontrollloven. Målet med prosjektet er at regelverket skal reflektere de foreliggende reguleringsbehov og samtidig være enkelt, oversiktlig og lett tilgjengelig.

Forebyggende sikkerhet og kritisk infrastruktur

NSM skal på vegne av Justisdepartementet ivareta de utøvende funksjoner for den forebyggende sivile sikkerhetstjeneste, og rapportere om sikkerhetstilstanden på sivil side til Justisdepartementet. Den forebyggende sikkerhetstjeneste omfatter i Norge alle tiltak for å sikre skjermingsverdig informasjon og objekter mot sikkerhetstruende virksomhet. Dette omfatter så vel den offentlige forvaltning som de deler av privat sektor som gjennom sin virksomhet må håndtere sikkerhetsgradert informasjon. NSM gir anbefalinger om forebyggende sikkerhetstiltak i militær og sivil sektor. NSM skal føre et effektivt tilsyn med sektorene slik at disse settes bedre i stand til å ivareta sitt ansvar innenfor forebyggende sikkerhet.

I 2004 ble det opprettet et utvalg for sikring av landets kritiske infrastruktur. Utvalget ble blant annet gitt i mandat å kartlegge de virkemidler som brukes for å sikre rikets sikkerhet og vitale nasjonale interesser når offentlige virksomheter privatiseres. Utvalgets endelige rapport ble forelagt Justisministeren 05.04.2006. Rapporten er sendt på høring. Når høringsuttalelsene foreligger, vil Justisdepartementet i samarbeid med berørte departementer drøfte hvordan rapporten bør følges opp. Utvalgets forslag vil blant annet bli sett i sammenheng med målsettingen i Soria-Moria erklæringen om å avklare og kartlegge beredskapsmessige gråsoner. Justisdepartementet vil forelegge en oversikt over oppfølgingen for Stortinget på egnet måte.

Informasjons- og objektsikkerhet

NSM er tillagt ansvaret for Varslingssystem for digital infrastruktur (VDI), som er basert på samarbeid mellom offentlige og private aktører og som skal kartlegge trusler og sårbarheter mot samfunnskritisk digital infrastruktur. Fra 2006 ble VDI utvidet til å også inneholde en nasjonal koordinerende enhet for håndtering av IT-angrep, NorCERT. Denne enheten bidrar til koordinert respons og bistand til gjenoppretting ved et eventuelt angrep på samfunnsviktig IT-infrastruktur.

I Riksrevisjonens rapport om myndighetenes arbeid med å sikre IT-infrastruktur blir det nevnt at VDI ikke synes å ha nådd ut til tilstrekkelig antall aktører. Det har vært et mål at virksomheter som deltar, til sammen skal utgjøre et representativt utvalg av virksomheter med samfunnskritiske funksjoner. Etableringen av NorCERT har blant annet ført til at NSM når ut med informasjon til en større målgruppe enn tidligere.

DSB og NSM vil arbeide videre med oppfølging av tiltak i Nasjonal strategi for informasjonssikkerhet 2003–2006. Koordineringsutvalget for informasjonssikkerhet (KIS) utarbeider forslag til ny strategi for 2007.

Behovet for å utarbeide endringer i regelverket om objekt- og informasjonssikkerhet for å bedre objektsikkerheten er under vurdering. Dette vil bli gjort i tett samarbeid mellom Justisdepartementet og Forsvarsdepartementet.

Særlig om satsningen i Nordområdene

Ny industrietablering i Nordområdene gir nye utfordringer. DSB skal fungere som pådriver og tilsynsmyndighet for økt satsning på samfunnssikkerhet og beredskap. Gjennom sårbarhetsvurderinger av Svalbard skal det vurderes om det er nødvendig med særskilte tiltak for å styrke beredskapen.

Klimaendringer

Miljøverndepartementet har i samarbeid med andre departementer, startet arbeidet med å forberede en strategi for tilpasning til klimaendringer i Norge. Samfunnssikkerhet og beredskap står sentralt i dette arbeidet, og Miljøverndepartementet samarbeider nært med Justisdepartementet. Stortinget har 30.11.2004 i anmodningsvedtak nr. 75, bedt Regjeringen iverksette et arbeid med å få oversikt over mulige konsekvenser av klimaendringer, og fremme en sak for Stortinget om aktuelle tiltak for å begrense effektene av klimaendringer innenfor alle samfunnssektorer. Det vises for øvrig til omtale St.prp. nr. 1 (2006-2007) for Miljøverndepartementet.

Risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser) i kommunene

ROS-analyser er et viktig verktøy for kommunene både for å forebygge og håndtere kriser og større ulykker, og for å sørge for at det ikke blir bygd inn ny eller økt sårbarhet i samfunnet. DSB bistår med informasjon og veiledning innen gjennomføring av ROS-analyser.

Fylkesmannen skal påse at kommunene tar sikkerhets- og beredskapsmessige hensyn i betraktning under planlegging, bl.a gjennom innsigelsesrett overfor kommunene, jf. plan- og bygningsloven. Direktoratet vil utarbeide nytt veiledningsmaterieell for ROS-analyser og innpassing av forebyggende/beredskapsmessige hensyn i planlegging etter plan- og bygningsloven, både for kommuner og fylkeskommuner.

DSB arbeider også for at geografiske informasjonssystemer (GIS) skal utvikles som hjelpemiddel i ROS-analyser og planlegging for bedre samfunnssikkerhet. Gjennom Norge Digitalt bidrar DSB i utviklingen av standarder og veiledningsmaterieell.

Skred

Det er flere aktører og myndigheter som har et ansvar for beredskap i forhold til ulike typer ras og skred. Kommuner har et ansvar for sikring mot naturskader gjennom naturskadeloven og plan- og bygningsloven. Landbruks- og matdepartementet ved Statens naturskadefond kan gi tilskudd i forbindelse med kartlegging av fareområder ved skred, inkludert store fjellskred. Statlige tilskudd til sikringstiltak mot naturskader og kommunalt finansierte sikringstiltak forutsettes å supplere hverandre. Norges geologiske undersøkelse (NGU) har ansvaret for koordinering av det nasjonale programmet for skredkartlegging. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap tilrettelegger for og stimulerer nasjonal, regional og kommunal beredskapsplanlegging og deltar i samarbeid med flere andre virksomheter i utviklingen av NGUs nasjonale skreddatabase.

DSB gjennomførte i 2006 en spørreundersøkelse rettet mot fylkesmennene for å få en nærmere oversikt over situasjonen i kommuner og fylker når det gjelder risiko for større skred eller flomulykker. Undersøkelsen gir grunnlag for oppfølging, der DSB i samarbeid med NGU og Norges vassdrag- og energidirektorat vil utarbeide veiledningsmaterieell og anbefalinger til tiltak.

Justisdepartementet deltar i en arbeidsgruppe nedsatt av Landbruks- og matdepartementet, som vil vurdere det videre arbeidet med fjellskredutsatte områder, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2006-2007) Kap. 1148 for Landbruks- og matdepartementet.

Forsknings- og utviklingsprosjekter

Justisdepartementet og DSB deltar i flere forskningsprosjekter på en rekke ulike områder innen samfunnssikkerhet. Justisdepartementet og DSB har hatt et langvarig samarbeid med Forsvarets forskningsinstitutt om sektorovergrepene og sektorvise studier av sårbarheten i samfunnet (BAS-prosjektene). Prosjektene er helhetlige studier om sårbarhet i kritisk infrastruktur og samfunnskritiske funksjoner. For 2005-2006 har temaet vært kritisk IKT-infrastruktur.

JD og DSB skal delta aktivt i Norges forskningsråds forskningsprogram «Samfunnssikkerhet og risiko (SAMRISK)». Programmet skal gi økt

kunnskap om sårbarhet og risikohåndtering på tvers av sektorer og aktivitetsområder. DSB deltar som sentral aktør i forskningsprogrammet «Risiko og sikkerhet i transportsektoren (RISIT)», under Norges forskningsråd, hvor transport av farlig gods gis særlig oppmerksomhet.

DSB har også igangsatt flere prosjekter om spesifikke brannrelaterte problemstillinger ved SINTEF Norges branntekniske laboratorium as, dette gjelder bl.a. problemstillinger knyttet til hjemmeboende pleietrengende og brann i forbindelse med elektrisk utstyr eller elektriske komponenter.

4.1.2. Øke samfunnets evne til å kunne håndtere ekstraordinære situasjoner som medfører fare for liv, helse, miljø og materielle verdier

Alle hendelser kan ikke forebygges. Når og der som ulykker og katastrofer inntreffer, er målsetningen i størst mulig grad å redusere konsekvensene av slike uønskede hendelser. Dette gjøres ved å legge til rette for en best mulig koordinert innsats ved ekstraordinære situasjoner som medfører fare for liv, helse, eller fare for omfattende skader på miljø eller materielle verdier.

Hvert departement som har ansvar for en sektor til daglig, har også ansvar for beredskapsplanlegging og iverksettelse av beredskapstiltak i en krisesituasjon. Det vil kunne oppstå kriser eller alvorlig svikt i samfunnskritiske funksjoner som den enkelte virksomhet eller sektor ikke kan håndtere alene, og hvor ulike sektorer og interesser må ses i sammenheng. Justisdepartementets samordnings- og tilsynrolle skal bidra til at behovet for en helhetlig og samordnet krisehåndtering ivaretas.

Nytt nødnett

Dagens separate radiosamband for politiet, brannvesenet og helsevesenet bygger på gammel analog teknologi som i liten grad tilfredsstiller operative og sikkerhetsmessige krav. Brudd i radiosambandet kan føre til farlige misforståelser og er sammen med manglende avlyttingssikkerhet et alvorlig hinder for det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Behovet for nytt radiosamband er begrunnet i daglige operative hensyn i nød- og beredskapsstatene, nødvendig utskifting av gammelt utstyr og ønske om å styrke samfunnets sikkerhet og beredskap. Utskifting er nødvendig for å kunne møte stadig tyngre, organisert kriminalitet og mulige terroranslag, samt håndtere større komplekse ulykker og naturkatastrofer.

I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 3, jf. Budsjett-innst. S. nr. 4 (2004–2005),

vedtok Stortinget utbygging av første trinn i et nytt felles digitalt radiosamband for nød- og beredskapsstatene, samt innhenting av tilbud for resten av landet. Første byggetrinn omfatter seks politidistrikt i området rundt Oslofjorden og planlegges ferdig utbygget i løpet av 2007. Justisdepartementet har på bakgrunn av Stortingets vedtak innhentet tilbud på etablering av nødnett. Justisdepartementet avslutter høsten 2006 forhandlingene med tilbyderne. Det har vært en god konkurransesituasjon, med gode prosesser og god brukermedvirkning fra nødetatene; brann, helse og politi.

Regjeringen redegjorde i St.prp. nr. 66 (2005-2006) for ulike sider ved nødnett, herunder evaluering knyttet til første utbyggingstrinn, brukerbetaling og tilknytningsform for nødnettorganisasjonen. Regjeringen vil komme nærmere tilbake til dette på egnet måte.

Redningshelikoptertjenesten

Hovedoppgaven til redningshelikoptrene er å utføre søks- og redningsoppgaver så hurtig og sikkert som mulig i forbindelse med hendelser til sjøs og til lands, spesielt ved fare for tap av liv. I tillegg utfører redningshelikoptrene et betydelig antall luftambulanseoppdrag. Søks-, rednings- og luftambulanseoppdrag innenfor norsk redningsansvarsområde utføres etter oppdrag fra hovedredningsentralene. Fag- og budsjettansvaret for den offentlige redningshelikoptertjenesten er samlet i Justisdepartementet. Helse- og omsorgsdepartementet refunderer Justisdepartementet kostnader ved bruk i Luftambulansetjenesten etter egen avtale. Redningshelikoptertjenesten utføres i dag i hovedsak av Luftforsvarets skvadron 330. I tillegg fungerer Sysselmannens helikopter som redningshelikopter i Svalbard-regionen.

Sivil redningshelikopterbase i Florø

I NOU 1997:3 Om redningshelikoptertjenesten (Fostervoll-utvalget) ble det konstatert at det var begrenset dekning i den eksisterende redningshelikopterberedskapen i norsk redningsansvarsområde på Nord-Vestlandet. Dette førte til at det ble opprettet redningshelikopterberedskap på Vigra. Denne beredskapen ble besluttet flyttet til Oslofjorden (Rygge) i 1999 og har ikke siden blitt erstattet.

St.meld. nr. 44 (2000-2001) «Redningshelikoptertjenesten i fremtiden», fulgte opp Fostervoll-utvalgets anbefaling om å etablere en redningshelikopterberedskap for Nordvestlandet med forankring i Florø og krav til 100 % beredskap, samt døgnkontinuerlig tilstedevakt. I behandlingen av St.meld. nr. 44 (Innst. S. nr. 156 (2001-2002)),

mente komiteens flertall at basen bør konkurransesettes etter redningsfaglige kriterier.

Justisdepartementet arbeider med en anbudsinvitasjon for etablering av en redningshelikopterbase i Florø med tilstedevakt fra oppstart.

Døgnkontinuerlig tilstedevakt ved alle redningshelikopterbasene

Det arbeides for å opprette døgnkontinuerlig tilstedevakt ved alle redningshelikopterbasene på fastlandet. Tilstedevakt innebærer at både legen og flybesetningen skal oppholde seg på basene i nærheten av helikopteret, 24 timer i døgnet, slik at det oppnås en raskere utrykning. Arbeidet krever tilretteleggelser. Det må utdannes flere flybesetninger, og det må bygges nye forlegningsfasiliteter siden personellet skal bo og oppholde seg på basen.

Det er i dag døgnkontinuerlig tilstedevakt ved redningshelikopterbasene på Sola og Banak. Regjeringen vil utvide tiltaket til også å gjelde redningshelikopterbasen i Bodø i løpet av 2. halvår 2007. Justisdepartementet arbeider med sikte på etablering av en redningshelikopterbase i Florø med tilstedevakt ved oppstart. Det arbeides videre med etablering av tilstedevakt på de gjenstående redningshelikopterbasene på Ørlandet og Rygge.

Anskaffelse av nye redningshelikoptre

I dag opererer Luftforsvarets 330 skvadron på vegne av Justisdepartementet 12 Sea King helikoptre som i hovedsak ble anskaffet tidlig på 1970-tallet. Lav flyhastighet, begrenset redningskapasitet og kort rekkevidde, er egenskaper som ikke lenger tilfredsstiller de krav redningshelikoptertjenesten må ha for å håndtere dagens hendelser og aksjoner. Maskinenes høye alder gjør at de er tiltagende vedlikeholdskrevende, som også påvirker materiellets operativitet. Forsvaret inngikk i 2001 gjennom et fellesnordisk samarbeidsprosjekt («Nordic Standard Helicopter Project» – NSHP) kontrakt om anskaffelse av 14 helikoptre av typen NH90 til henholdsvis Kystvakt og nye fregatter. Det ble samtidig tegnet en opsjon på ti helikoptre av samme type til bruk i redningshelikoptertjenesten.

Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet har samarbeidet om en avklaringsprosess med leverandøren av NH90, forankret i opsjonskontrakten. Arbeidet har pågått i 2005 og 2006 med den hensikt å klargjøre potensialet til NH90 som nytt norsk redningshelikopter.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med saken på egnet måte.

*Oppfølging av St.meld. nr. 37 (2004-2005)
om flodbølgekatastrofen i Sør-Asia og sentral
krisehåndtering*

Erfaringene fra flodbølgekatastrofen i Sør-Asia rettet særlig oppmerksomhet mot behovet for å styrke den sentrale krisehåndteringssevnen. I St.meld. nr. 37 (2004-2005) om flodbølgekatastrofen i Sør-Asia og sentral krisehåndtering beskrives tiltak for å styrke apparatet for krisehåndtering i utlandet og styrke den generelle krisehåndterings-evnen i departementene.

Justisdepartementet skal til enhver tid være forberedt på å være lederdepartement ved større sivile kriser, i særskilte situasjoner, også om disse finner sted i utlandet. Det har vært arbeidet med å oppdatere departementets krisehåndteringslokal-er, teknisk infrastruktur og samband.

Det er etablert en krisestøtteenhet som skal bidra med ulike støttefunksjoner til regjeringens kriseråd, lederdepartementet og øvrige berørte departementer i deres håndtering av fremtidige kriser.

Krisestøtteenheten disponerer og samordner ressurser som kan tjene til å forsterke departemen-tenes under krisehåndtering. Det er etablert tilrette-lagte krisehåndteringslokaler, teknisk utstyr, annet krisestøtteverktøy og det er etablert et nettverk av informasjonsmedarbeidere. Enheten arbeider i det daglige med å videreutvikle og vedlikeholde de ressurser som under kriser kan stilles til disposi-sjon for lederdepartementet. Krisestøtteenheten er administrativt underlagt Justisdepartementet. Enheten er døgnkontinuerlig tilgjengelig.

Det vil bli lagt vekt på å utvikle evnen til å yte støtte til departementene og Regjeringens krise-råd, og være en arena for samhandling for å øke kriseberedskapen.

Håndtering av medier og informasjon til publi-kum er blitt et stadig viktigere element i krisehånd-tering på sentralt, regionalt og lokalt nivå. Informa-sjon - og kommunikasjon skal behandles som en integrert del av arbeidet med tilsyn, planverk og øvelser.

Tilsyn med departementene

Justisdepartementet skal føre tilsyn med departe-mentenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap (med unntak av Forsvarsdepartemen-tet). DSB bistår departementet i dets systemret-tede tilsyn med det sivile beredskapsarbeidet i departementene. Antall tilsyn er fra 2005 trappet opp, og det skal etter planen gjennomføres seks til-syn i året. Etter gjennomført tilsyn utarbeider

departementene plan for oppfølging av de funn som er gjort under tilsynet.

Tilsynene foretar en gjennomgang av de syste-mer og rutiner departementene har etablert for å ivareta beredskapen på sine ansvarsområder. Det legges blant annet vekt på risikokartlegging, opp-læring, planverk, øvelser og informasjonshåndte-ring i en krisesituasjon.

Departementene rapporterer til Justisdeparte-mentet som bruker resultatene i det generelle samarbeidet med øvrige departementer i bered-skapsspørsmål. Justisdepartementet og DSB arrangerte et erfaringsseminar for departemen-tenes våren 2006, og det synes å være en positiv utvikling i departementenes arbeid med sikkerhet-og beredskap. Det er fortsatt viktig å legge vekt på systematisk erfaringsoverføring mellom departe-mentene. Scenarier bør i større grad inngå i grunn-laget for utvikling av planverk. Det er også behov for å tydeliggjøre departementenes krav og for-ventninger til underliggende etaters sikkerhet- og beredskapsarbeid. På bakgrunn av de siste revisjo-nene av det nasjonale beredskapsplanverket, utar-beidet DSB i 2006 nye retningslinjer for departe-mentenes utarbeidelse av egne planverk. Det ble også utarbeidet nye retningslinjer for departemen-tenes arbeid med å revidere og videreutvikle beredskapssystemet.

Øvelser

I tråd med Innst. S. nr. 265 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 37 (2004-2005) Flodbølgekatastrofen i Sør-Asia og sentral krisehåndtering, har det blitt lagt vekt på behovet for planlegging og gjennomføring av øvelser i krisehåndtering på lokalt, regionalt, nasjo-nalt og internasjonalt nivå. Hver virksomhet, etat og departement er ansvarlig for å gjennomføre og finansiere øvelser innen eget fag- og ansvarsom-råde. DSB skal bistå myndighetene med å øve beredskapsplaner og krisehåndteringssystemer. DSB koordinerer blant annet den sivile deltakelsen i NATOs årlige øvelse Crisis Management Exer-cise (CMX) og arrangerer den årlige Sivile nasjo-nale øvelsen (SNØ). Utover dette bistår DSB blant annet departementer, fylkesberedskapsråd, helse-foretak, bedrifter og kommuner med å avholde øvelser i egen organisasjon.

DSB utvikler en nasjonal katalog for sivile kri-sehåndteringsøvelser som viser aktuelle planlagte samvirkeøvelser i et to-tre års perspektiv. Våren 2006 ble det arrangert en øvingskonferanse hvor hensikten blant annet var å legge grunnlag for gjensidig informasjon om øvingsplaner, fremtidig samarbeid om sivile og sivil-militære øvelser, her-under fremtidig scenario og øvingsmodeller. Det

skal avholdes årlige øvingskonferanser og årlig øvingsstatistikk skal utarbeides.

I 2006 ble det gjennomført en rekke øvelser for lokale redningssentraler og samvirkeøvelser. Flere steder er det etablert samarbeids-/øvelsesutvalg med representanter fra nødetatene, Sivilforsvaret, frivillige organisasjoner og andre aktører. Gjennom utvalgene initieres og planlegges ulike typer øvelsesaktiviteter.

Justisdepartementet har gitt DSB i oppdrag å lede planleggingen og gjennomføringen av Øvelse Oslo, som avholdes i oktober 2006. Dette er en sivilt ledet øvelse (terror/sabotasje- og redningsøvelse). Øvelsen er planlagt med utgangspunkt i en rapport utarbeidet av DSB der det norske systemet ble vurdert i lys av terrorhendelsen i Madrid våren 2004. Øvelsen blir gjennomført i samarbeid med Politidirektoratet, Fylkesmannen, Oslo politidistrikt, Oslo kommune, helsemyndighetene og andre offentlige og private deltakere. Øvingstema er samfunnets evne til å håndtere trussel om et omfattende terror-/sabotasjeanslag, ledelse, håndtering av kompleks skadesituasjon – herunder samspill mellom nød-, rednings- og beredskapsseter.

Fylkesmannen

Fylkesmannen skal sikre god ivaretagelse av samfunnssikkerhet og beredskap på regionalt nivå og i kommunene. DSB har etatsstyringsansvaret for fylkesmennene på samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet og gjennomfører systemrettet tilsyn med Fylkesmannsembetenes arbeid på området på vegne av JD.

JD har mottatt forslag til revidert instruks for fylkesmennenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap fra DSB, og den er til behandling i departementet.

Fylkesmennene har et regionalt samordningsansvar under kriser og katastrofer i fred, og det forventes at fylkesmennene legger til rette for ivaretagelse av dette ansvaret, herunder at det rapporteres til DSB ved ekstraordinære hendelser.

Kompetansekrav til deltidspersonell i brannvesenet

Det er i dag forskriftsfestet krav til utdanning av alt personell i brannvesenet, men forskriftskravet er i dag ikke iverksatt for deltidspersonell. Dette har ført til at en betydelig andel av deltidsbrannpersonell ikke er gitt en tilfredsstillende opplæring. Regjeringen ønsker å sikre at innsatspersonell ved branner og ulykker har tilfredsstillende kompetanse for oppgavene som skal utføres. Det foreslås at forskriftskravet for deltidspersonell i brannvese-

net iverksettes så snart som praktisk mulig i 2007. Det vises for øvrig til omtale under kat. 13.70 i St.prp. nr. 1 (2006-2007) Kommunal- og regionaldepartementet.

Tilsyn med Lokale redningssentraler (LRS)

LRS ved det enkelte politidistrikt har et sentralt ansvar i forbindelse med håndtering av ulike typer hendelser. Hovedredningssentralene gjennomfører tilsyn med LRS om ansvar og roller innenfor redningstjenesten. Det er planlagt tilsyn med alle LRS over en tre års periode. Det ble gjennomført 9 tilsyn i 2006, og det planlegges 9 nye tilsyn med LRS i 2007.

Tilsynet skal undersøke hvordan samvirkepartene har forberedt sin forståelse og grunnlag for innsats bl.a. gjennom planverk, utdanning, ressurser og øvelser. Tilsynet har avdekket behov for flere øvelser med den kollektive redningsledelse, bedre rutiner i forbindelse med oppdatering av planverket, opplæring om skadestedsledelse og samvirkeprinsippet i redningstjenesten. Politidirektoratet er ansvarlig for den videre oppfølging.

Nødmeldetjeneste

Det er en forutsetning å ha en effektiv nødmeldetjeneste for raskt og effektivt kunne melde fra når uønskede hendelser inntreffer. Justisdepartementet utredet i 2004 dagens organisering av nødmeldetjenesten, overgang til ett felles nødnummer og tiltak for å bedre sikkerheten for nødkommunikasjonsformidlingen i telenettet. Utredningen anbefalte bl.a. innføring av ett felles nødnummer og større nødmeldesentraler. Det planlagte pilotprosjektet for en felles nødmeldesentral i Namsos 2006 er ikke iverksatt. Saken er fortsatt til behandling i departementet.

Samordning og samlokalisering av nød- og sikkerhetstjenesten (kystradioen) og hovedredningssentralene

Det er gode erfaringer med samordning og samlokalisering av Kystradioen og Hovedredningssentralen i Sør-Norge (HRS S-N). Bodø Radio og Hovedredningssentralen i Nord-Norge flyttet inn i nye lokaler i slutten av april 2006.

Sivilforsvaret

Sivilforsvaret er en regional etat ledet av en distriktssjef med direkte styringslinje til DSB. Samfunnet kan bli utsatt for så store ødeleggelser at nødetatenes ressurser ikke strekker til. Sivilfor-

svaret bistår nød- og redningsetatene ved større ulykker og hendelser. Siviltforsvarets viktigste oppgaver er særlig rettet inn mot større branner, flom, ras, oljeutslipp og søk etter savnende personer. Siviltforsvaret er inndelt i 20 distrikter som dekker hele landet. Den operative styrken til støtte for brannvesen, politi og helsetjeneste er pr. i dag på ca. 10 000 personer, av disse ca. 3 000 fordelt på 119 fredsinnsettingsgrupper fordelt over hele landet. Fredsinnsettingsgruppene kan raskt kalles ut og deltar årlig i omkring 300 oppdrag.

Første halvår 2006 bisto Siviltforsvarets fredsinnsatsgrupper ved 156 ulike innsatser, blant annet fordelt med 51 på skogbrann, 40 på leteaksjoner, 23 på flom/orkan, 20 på andre branner og 3 på oljevern. Siviltforsvaret gjorde en viktig innsats under vinterstormen i Finnmark, flommen i Midt Norge, samt skogbrannene på Vestlandet og i Hedmark første halvår 2006. Innsatsene som ble utført gjaldt bistand med sikring av bygninger, løse gjenstander, lenseoppdrag, vakt og sperretjeneste, vannforsyning, sløkkearbeid.

Siviltforsvaret utfører opplæringsvirksomhet innen redningstjeneste og sivil beredskap, måler radioaktivt nedfall, forvalter regelverk for tilfluktsrom og har ansvar for varsling av befolkningen ved overhengende fare både i fred og krig. Staten er ressursleverandør til internasjonale, humanitære operasjoner.

DSB har utarbeidet forslag til ny styrkestruktur for Siviltforsvaret, som er til vurdering i departementet.

Gjeldende sivilforsvarslov har behov for oppdatering på flere områder, og departementet arbeider derfor med en ny lov på området.

4.2 Redusert kriminalitet

4.2.1 Styrke det kriminalitetsforebyggende og trygghetsskapende arbeidet

Volds- og konfliktforebyggende tjeneste (VOKT)

VOKT består av vernepliktige som arbeider med voldsforebyggende og antirasistiske tiltak ved skole- og ungdomsmiljøer samt ved institusjoner for kultur og idrett. I tillegg er det opprettet nettverkspatruljer i Oslo, Moss, Porsgrunn og Bergen som ferdes på offentlige steder der ungdom samles.

Evalueringer av VOKT-tjenesten viser at arbeidsformen har voldshindrende og voldsforebyggende effekt, bedømt ut fra samarbeidspartnerne, de sivile vernepliktige og ungdommenes erfaringer.

4.3 Ivareta Norges forpliktelser og interesser internasjonalt innenfor Justisdepartementets ansvarsområder

4.3.1 Bidra til internasjonal krisehåndtering

Sivil krisehåndtering

DSB koordinerer på vegne av JD forespørsler om assistanse fra EU, NATO, FN, samt bilaterale henvendelser.

Norge deltar Samordningsmekanismen gjennom EØS-avtalen. Etter anmodning via Samordningsmekanismen bidro DSB med en ekspert til Libanon i august 2006 for bistand til koordinering av nødhjelp og hjemsendelse av europeiske statsborgere.

EU-kommisjonen utga 17.11.2005 «Green Paper on a European Programme for Critical Infrastructure Protection». Grønnboken har vært på høring, og JD har samordnet og videreformidlet kommentarer fra de øvrige departementene. Erfaringene fra dette arbeidet vil inngå i det nasjonale arbeidet for å vurdere hvordan kritisk infrastruktur på best mulig måte kan sikres.

JD leder Norges arbeid i NATOs komité for sivil beredskap og krisehåndtering (Senior Civil Emergency Planning Committee). Arbeidet er særlig knyttet til beskyttelse av befolkningen mot massedelegelsesmidler, sikring av kritisk infrastruktur og sivilt-militært samarbeid i forbindelse med internasjonale operasjoner. I de siste årene er det etablert et NATO Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre for å koordinere hjelpeinnsats mellom medlemslandene i tilfelle naturkatastrofer. Norge har meldt inn ressurser til senteret, deriblant sivilforsvarsressurser. Senteret har bistått ved en rekke hendelser det siste året.

På bakgrunn av et norsk initiativ innen NATO-samarbeidet er det utarbeidet en rapport om minstestandarder innen utstyr, opplæring og prosedyrer for beskyttelse av sivilbefolkningen mot hendelser ved bruk av atom-, kjemiske, biologiske og radiologiske våpen (ABC-våpen). Det videre arbeidet vil blant annet omhandle samarbeidet mellom EU og NATO på området. DSB arrangerer en konferanse i Oslo høsten 2006 for å gjennomgå status i arbeidet.

DSB følger FNs arbeid med katastrofe-forebyggende strategi (ISDR). Dette innebærer i første omgang å etablere en nasjonal plattform for forebygging. I dialog med JD og UD, vil DSB utvikle en handlingsplan for hvordan Norge på lengre sikt kan bidra i å øke robustheten i de mest utsatte samfunnene.

Sivilforsvarets internasjonale virksomhet

DSB har i samarbeid med UD stående beredskap for humanitær innsats i regi av FN. I løpet av 24 timer kan «Norwegian Support Team» rykke ut for å sette opp og drifte teltleire som base for feltarbeidere ute i ulike oppdrag. I tillegg kommer «Norwegian UNDAC support», der primært IKT-spesialister reiser ut enkeltvis for å støtte FN-team ved katastrofevurderinger. Teamene har vært ute i oppdrag en rekke ganger, sist etter tsunamien i Sørøst-Asia og jordskjelvet i Pakistan. Teltleirene har vært virksomme til mai 2006. Oppdrag for OCHA i Geneve (FNs kontor for internasjonale hjelpeorganisasjoner) og for WFP i Roma koordineres gjennom «International Humanitarian Partnership» (IHP), som er et samarbeidsforum for de nordiske land, England, Nederland. Det vil bli arbeidet videre med konseptet for Sivilforsvarets deltakelse i internasjonale operasjoner, bl.a. med renseenheter.

Høsten 2006 vil DSB også utrede alternative konsepter for bruk av ressurser fra brann- og redningsvesen til internasjonal bistand.

Redningstjenesten

Den norske redningstjeneste ved hovedrednings-sentralene deltar i et omfattende internasjonalt samarbeid. Norge er blant annet part i en rekke internasjonale konvensjoner og det er inngått flere bi- og multilaterale avtaler, herunder det nordiske redningstjenestesamarbeidet NORDRED. Innenfor rammen av NORDRED-avtalen er det inngått en rekke avtaler mellom kommuner på begge siden av grensen mellom Norge-Sverige og Norge-Finland.

Norsk redningstjeneste deltar hvert år i en rekke internasjonale redningsøvelser både innen sjøredning, flyredning og landredning, herunder offshoreøvelser. Årlig gjennomføres NATOs sjøredningsøvelse «Bright Eye», hvor Hovedredningssentralene har en sentral rolle. Det gjennomføres også en årlig sjøredningsøvelse sammen med Russland.

COSPAS-SARSAT

COSPAS-SARSAT er et internasjonalt satellittbasert nødmeldingssystem for deteksjons- og posisjonsbestemmelse av signaler fra nødpeilesendere. COSPAS-SARSAT-systemet overvåker bl.a. fjerntliggende områder som i liten eller ingen grad dekkes på annen måte og er av stor betydning for resultatet av redningsaksjoner hvor tiden er avgjørende for å berge liv. HRS Nord-Norge er kontroll-

senter for tjenesten, og har ansvaret for å videre-sende nedleste meldinger til de nordiske land og Baltikum.

Barentssamarbeidet

JD deltar i utviklingen av redningssamarbeid i Barentsregionen. Det er blant annet utarbeidet utkast til landredningsavtale mellom Norge, Russland, Sverige og Finland. JD leder en Interim Joint Committee som bl.a. skal ferdigstille en håndbok med kontaktinformasjon og annen operativ informasjon og prosedyrer.

*4.3.2 Bidra til et egnet internasjonalt regelverk og en effektiv gjennomføring av internasjonale forpliktelser i norsk rett**Oppfølging av internasjonale regelverksforpliktelser*

For å oppfylle målsettingen om at kun sikre produkter og forbrukertjenester skal tilbys på markedet, arbeides det kontinuerlig opp mot forskjellige internasjonale fora. EØS-avtalen og det indre markedet i EØS-området har direkte konsekvenser for forbrukere, næringsliv og myndigheter. Et samordnet europeisk regelverk skal gi trygghet for at produkter som tilbys i EØS-markedet, oppfyller felles krav til helse, miljø og sikkerhet. Et felles regelverk for produkter krever likeartede regler og prinsipper for myndighetenes markedskontroll og tilsyn for å kunne fungere i praksis. Direktivene stiller til dels vidtgående krav til kontroll- og overvåkingssystemer, som skal sikre at kun produkter som samsvarer med regelverket omsettes i markedet.

Fellesskapsregler med produktkrav gis gjerne som såkalte totalharmoniseringsdirektiver, som i prinsippet innebærer at det enkelte lands lovgivning ikke kan avvike fra direktivet. EØS-avtalen gir adgang til norsk deltakelse i en rekke komiteer og arbeidsgrupper på ekspertnivå under EU-kommisjonen og til å delta i samarbeidet på andre måter. Justisdepartementet og DSB bruker disse kanalene til å holde seg informert om pågående prosesser og øve innflytelse på utforming av krav til produkter og prinsipper for markedskontroll i tilknytning til bl.a. brann- og elsikkerhet samt forbrukerprodukter generelt.

*4.4 En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor**4.4.1 Ivareta en god utnyttelse av justissektorens ressurser*

Det er et mål å sikre god organisering og god kvalitet på det arbeidet som gjennomføres innen sam-

funnssikkerhetsområdet, redningstjenesten og innen siviltjenesteforvaltningen.

DSB skal gi faglige råd og beslutningsgrunnlag for å støtte opp under Justisdepartementets samordnings- og tilsynsrolle. Direktoratet skal bidra til kostnadseffektiv forebygging og nødvendige beredskapsmessige tiltak for å styrke samfunnssikkerheten og krisehåndteringsevnen på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Samarbeid med kompetansesentre, nasjonalt og internasjonalt, skal sikre utvikling av ny og nødvendig kunnskap om sårbarhet, forebyggende sikkerhetsarbeid og beredskap.

Hovedredningssentralene arbeider med å utvikle samvirkekonseptet ytterligere, gjennom blant annet nærmere tilknytning mot sentrale samvirkeparter. Et nært samarbeid mellom HRS og DSB, viser muligheten for betydelige samordningsgevinster ved ev. innføring av felles beslutningsstøtteverktøy i redningstjenesten og samfunnssikkerhetsarbeidet for øvrig. Hovedredningssentralene vurderer tilsvarende operativ tilnærming mot viktige aktører som Kystradio, Kystverket, Forsvaret og andre aktører med oppgaver innen redning og beredskap. Det vektlegges at driften på hovedredningssentralene er mest mulig effektiv for å opprettholde og videreutvikle den gode kvalitet på norsk redningstjeneste. En moderne redningsledelse har behov for å være oppdatert innen IKT og sambandsløsninger.

Siviltjenestens hovedfunksjon er å tjene som erstatningstjeneste i forhold til den militære verneplikt. Rettferdshensyn og samfunnsøkonomiske hensyn tilsier at tjenesteprofilen innenfor disse to formene for verneplikt bør være utformet slik at de blir tilnærmet like.

Tjenestetiden for sivile vernepliktige mannskap ble med virkning fra 1. juli 2006 likestilt med tjenestetiden for vernepliktige mannskap i Hæren. Det forventes ikke større endringer i søkertallene som følge av denne tjenestetidsreduksjonen. Det arbeides med ytterligere harmonisering av innkallingene til sivil verneplikt med innkallingene til Forsvaret, jf. St.meld. nr. 39 (2003–2004).

Ordningen med inntil seks ukers førtidsdiminering av mannskaper som har fått arbeid eller opp-taksplass for videregående utdanning oppretthol-des på samme måte som i Forsvaret. Likeså videreføres forvaltningens anledning til å avkorte siviltjenesten med inntil fire uker for mannskaper med 12 md. tjeneste, jf. forslag til vedtak. Ordningen tilsvarer Forsvarets anledning til å førtidsdiminere.

Siviltjenesten avgir sivile vernepliktige til oppdrag innen helse, natur og miljø og fredssektoren. Samfunnssektorer som har et særlig stort behov for arbeidskraftressurser prioriteres.

Rett til våpenfrihet i krigs- og krisesituasjoner

I Budsjett-innst. S. nr. 4 (2004 – 2005) ba Justiskomiteen departementet vurdere det forhold at det ikke finnes en klar lovhjemmel som forbyr myndighetene å sette pasifister inn i det militære forsvaret av landet, herunder bevæpning, i en nasjonal krisesituasjon.

Gjennom behandlingen av Ot. prp. nr. 69 (2005 – 2006), jf. Innst. O. nr. 56 (2005 – 2006), vedtok Stortinget 13. juni 2006 endringer i militærnekte-loven (lov 19. mars 1965 nr. 3) på dette området. Loven inneholder nå en bestemmelse som uttrykkelig angir sivile vernepliktiges rett til å være våpenfrie i krigs- og krisesituasjoner (våpenfrihetsprinsippet). Bestemmelsen innebærer ingen realitetsendring i forhold til gjeldende rett, men vil kunne virke klargjørende for lovens brukere.

Likestilling

Likestilling i justissektoren er vektlagt i 2006. Det er fremdeles en utfordring å få flere kvinnelige søkere på tradisjonelt mannsdominerte områder. Dette gjelder blant annet hovedredningssentralene og DSB. Likestillingsarbeidet i DSB inngår som en del av personalstrategien og en livsfaseorientert personalpolitikk.

Toppledergruppen i DSB består av 4 kvinner og 5 menn, mens det på mellomledernivå er 39 menn og 6 kvinner. Det er et mål å utjevne skjevheten på mellomledernivå. Ved utlysning av lederstillinger blir kvalifiserte kvinnelige søkere innkalt til intervju. I tillegg skal det etableres et nettverk for kvinnelige ledere, samt kvinnelige lederkandidater.

DSB skal fortsatt vektlegge fleksibel arbeidstid og arbeidsformer som et likestillingstiltak.

Skolevirksomheten i Sivilforsvaret

Erfaringer med sammenslåing av sivilforsvarsskoler og -kretser er i hovedsak gode. Skoledistriktene mener at samarbeidet har ført til bedre ressursbruk, større fleksibilitet og samordning.

Direktoratets skolevirksomhet skal organiseres og innrettes slik at de utdannings- og øvingskonsepter som tilbys er effektive og tilfredsstillende det behov som brann- og redningsvesen, Sivilforsvaret og andre beredskapsorganisasjoner har. Det arbeides med en utdanningsstrategi som bl.a. sikter på å foreslå en fremtidig struktur for den skolebaserte utdanningsvirksomheten, samt å gi en anbefaling om hvilken beredskapsmessig kapasitet skolevirksomheten skal dimensjoneres for.

5 Postomtale**Kap. 450 Sivile vernepliktige (jf. kap. 3450)**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	136 388	104 274	100 437
	Sum kap. 450	136 388	104 274	100 437

1 Innledning

Siviltjenesteadministrasjonen på Dillingøy forestår praktisk og administrativ kontakt med sivile vernepliktige. Under kap. 450 budsjetteres alle driftsutgifter i forbindelse med forvaltningen av den sivile verneplikt.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen går til dekning av mannskapsrelaterte utgifter som dagpenger, dimisjonsgodtgjøring, forsørgertillegg, botillegg, bekledning, kost

og andre stønader. Posten dekker driftsutgiftene ved siviltjenesteadministrasjonen, vedlikehold av leiren og tjenesteboligene. I tillegg dekkes løpende utskifting av kjøretøy/utstyr samt andre investeringer over denne posten. Den samlede bemanningen ved siviltjenesteadministrasjonen utgjorde om lag 27 årsverk pr. 01.03.2006.

Siviltjenesteforvaltningens kapasitet for 2007 er tilpasset måltallet som representerer behovet for vernepliktige mannskaper i Forsvaret 2007 og den innkallingspraksis som gjennomføres i henhold til dette. Tilpasningen medfører en nedgang i kapasiteten til om lag 735 årsverk.

Kap. 3450 Sivile vernepliktige, driftsinntekter (jf. kap. 450)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Inntekter av arbeid	50 764	31 308	38 153
02	Andre inntekter	415	429	445
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	38		
18	Refusjon av sykepenger	791		
	Sum kap. 3450	52 008	31 737	38 598

1 Postomtale**Post 01 Inntekter av arbeid**

Oppdragsgivere må betale for bruk av sivile vernepliktige mannskaper. Godtgjørelsen i 2007 vil være kr 225, dvs. en økning på kr 25 ift. nivået i 2006. Det voldsforebyggende arbeidet gir lavere, redusert eller ingen godtgjørelse. Det tas sikte på gradvis harmonisering av satsene innenfor de prioriterte tjenesteformer, jf. også pkt. 4.2.1. Inntektene av arbeidet blir stilt til disposisjon for FNs interna-

sjonale barnefond (UNICEF), jf. Utenriksdepartementets St.prp. nr. 1 (2006–2007). Bevilgningen på posten foreslås redusert i 2007 som følge av at mannskapsproduksjonen er redusert til om lag 735 mannskapsårsverk, jf. kap. 450, post 01.

Post 02 Andre inntekter

Posten omfatter blant annet forpaktningsavgift og inntekter fra skogsdriften ved Dillingøy leir. Her føres også leieinntekter for utleie av fast eiendom og bøter som pålegges mannskapene.

Kap. 451 Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	508 534	491 789	493 226
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 341	2 161	2 243
22	Flyttekostnader, <i>kan overføres</i>	20 027	16 540	
70	Overføringer til private	4 629	5 019	5 210
	Sum kap. 451	535 531	515 509	500 679

Post 01 Driftsutgifter

Posten skal dekke alle ordinære driftsutgifter som lønn og varer og tjenester for direktoratet med underliggende driftsenheter, herunder Sivilforsvaret, skoler og regionkontorer. Bemanningen utgjorde pr. 01.03.2006 603 årsverk. Dette inkluderer ikke Sivilforsvarets styrker. Posten er nedjustert som følge av mindre utleieaktivitet, jf. omtale under kap. 3451, post 03. Større nyanskaffelser mv. betraktes som driftsrelaterte kostnader og dekkes under posten.

Det foreslås at Justisdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 451 post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3451, post 03 og post 06, jf. forslag til vedtak. Det foreslås videre at posten kan overskrides med inntil 75 % av inntektene under kap. 3451, post 40, jf. forslag til vedtak.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Direktoratet administrerer skogbrannhelikopterberedskapen i Norge. Posten dekker kostnadene knyttet opp til flytimer. Faste utgifter er innarbeidet under posten 01. Videre dekker posten tilskudd til SINTEF/Norges Brannlaboratorium.

Post 22 Flyttekostnader, kan overføres

I 2006 dekket bevilgningen på posten resterende kostnader til personalrelaterte virkemidler og supplerende utstyrskjøp etter at Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap flyttet til Tønsberg ved årsskiftet 2004/2005. Det tas sikte på at flytteprosessen blir ferdigstilt i løpet av 2006. Det budsjetteres således ikke med en bevilgning under posten i 2007.

Post 70 Overføringer til private

Posten skal dekke tilskudd til Norsk Brannvern Forenings (NBFs) landsdekkende informasjonskampanjer rettet mot brann i bolig. NBF er en landsforening med forebyggende brannvern som sin viktigste arbeidsoppgave. Foreningen er delvis selvfinansiert. Videre dekker posten tilskudd til Norsk Elektroteknisk komité (NEK) som ivaretar standardiseringsarbeid på elområdet.

Posten skal i tillegg dekke tilskudd til Norges sivilforsvarsforbund, seniorgruppen for sivilt beredskap, samt dekning av samøvelser for Sivilforsvaret og de frivillige organisasjoner som en del av den integrerte rednings- og beredskapsfunksjon i fredstid.

Kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Gebyrer	99 756	96 670	105 443
03	Diverse inntekter	27 268	31 473	25 169
06	Refusjoner	4 502		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	194		

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 339		
17	Refusjon lærlinger	18		
18	Refusjon av sykepenger	5 804		
40	Salg av eiendom	2 785		
	Sum kap. 3451	141 666	128 143	130 612

Post 01 Gebyrer

DSB krever inn avgift til dekning av utgifter for tilsyn rettet mot risikofylt virksomhet. Avgift kreves for førsteleddsomsetning av petroleumsprodukter og løsningsmidler, for ilandføring av petroleumsprodukter i rørledning fra sjøområder, samt for førsteleddsomsetning av sprengstoff og krutt. Inntektene er avhengig av foregående års omsetnings- og/eller produksjonsnivå. Det kreves videre inn avgift for tilsyn med elektriske anlegg på land, i skip og på flyttbare offshoreinstallasjoner samt for tilsyn med elektromedisinsk utstyr i somatiske sykehus.

Post 03 Diverse inntekter

Posten består av refunderte driftskostnader i forbindelse med utleie av Siviltforsvarets anlegg, refusjoner fra andre statsinstitusjoner m.m. Inntektene omfatter også salg og bortleie av kursplasser, læremateriell m.m. ved skolene. Store deler av inntektene kommer fra utnyttelse av ledig kapasitet ved Siviltforsvarets anlegg. Inntektsnivået er nedjustert fra 2006-nivået, jf. omtale under kap. 451, post 01. Det foreslås at Justisdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 451, post 01, mot tilsvarende merinntekter under kap. 3451, post 03, jf. forslag til vedtak.

Post 06 Refusjoner

Posten består av inntekter fra direktoratets egen kurs- og seminarvirksomhet, tilskudd fra andre m.m. Det budsjetteres ikke med noe beløp under denne posten. Det foreslås at Justisdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 451, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3451, post 06, jf. forslag til vedtak.

Post 40 Salg av eiendom

Erfaringene viser at det er vanskelig å avhende gamle sivilforsvarsanlegg mv. mot vederlag i det åpne markedet. Det foreslås derfor at Justisdepartementet får fullmakt i 2007 til å overdra sivilforsvarsanlegg til en verdi av inntil 100 000 kr vederlagsfritt, eller til underpris når særlige grunner foreligger, jf. forslag til vedtak.

I forbindelse med avhending og stenging av sivilforsvarsanlegg, foreslås videre at Justisdepartementet får fullmakt i 2007 til å overskride bevilgningen under kap. 451, post 01, med inntil 75 % av inntektene under denne posten, jf. forslag til vedtak. Ved eventuelt salg i 2007 ønsker departementet å nettobudsjettere salgsomkostnadene ved salg av faste eiendommer. Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å trekke salgskostnader ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før overskytende beløp inntektsføres under kap. 3451, post 40, jf. forslag til vedtak.

Kap. 452 Sentral krisehåndtering (jf. kap. 3452)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter		10 900	9 140
	Sum kap. 452		10 900	9 140

1 Innledning

Krisestøtteenheten skal bidra med ressurser departementene skal trekke på i en krisehåndterings-situasjon, jf. St.meld. nr. 37 (2004–2005) og Innst. S. nr. 265 (2004–2005) om flodbølgekatastrofen i Sør-Asia og sentral krisehåndtering. Enheten har fått tilrettelagt lokaler, tekniske fasisiliteter og

annet krisestøtteverktøy. Krisestøtteenheten er administrativt og faglig underlagt JD.

Post 01 Driftsutgifter

Posten skal dekke lønns- og driftsutgifter ved krisestøtteenheten.

Kap. 455 Redningstjenesten (jf. kap. 3455)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	390 761	387 223	406 874
21	Spesielle driftsutgifter	7 120	6 019	6 248
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 505	4 300	12 895
71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i rednings- tjenesten	5 714	5 876	6 099
72	Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenester	77 325	79 500	82 521
	Sum kap. 455	485 425	482 918	514 637

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker utgifter til den offentlige redningshelikoptertjenesten, herunder tilstedevaktordningen.

Posten skal dekke lønns- og driftsutgifter ved hovedredningssentralene. Bemanningen ved hovedredningssentralene utgjorde 39 årsverk pr. 01.03.2006. Posten dekker utgifter forbundet med det internasjonale satellittbaserte nødpeilesystemet COSPAS-SARSAT. Posten skal også dekke utgifter til Justisdepartementets internasjonale forpliktelser og engasjement.

Bevilgningen under kap. 455 Redningstjenesten foreslås styrket med i alt 16,5 mill. kr til etablering av døgnkontinuerlig tilstedevakt i Bodø i løpet av 2. halvår 2007. Det foreslås at Justisdepartementet gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 455, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3455, post 01, jf. forslag til vedtak.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter utgifter til å engasjere private selskaper, for eksempel helikopterselskaper, og frivillige redningsorganisasjoner i det enkelte redningstilfelle, refusjon til frivillige hjelpere for innsats i redningstjenesten, forbruk og erstatning av tapt

materiell m.m. Forbruket på posten er vanskelig å anslå, da utgiftene varierer med antall og omfang av redningsaksjoner.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten dekker diverse investeringer til hovedredningssentralene. Posten dekker enkelte investeringskostnader knyttet til COSPAS-SARSAT. Investeringene er en forutsetning for å ivareta de nasjonale og internasjonale forpliktelsene i redningstjenesten. Posten inkluderer investeringskostnader forbundet med etablering av døgnkontinuerlig tilstedevakt ved redningshelikopterbasen i Bodø.

Post 71 Tilskudd til frivillige organisasjoner i redningstjenesten

Posten dekker tilskudd til frivillige organisasjoner. Målsettingen er å inspirere disse til innsats på det redningsfaglige området gjennom tilskudd til kurs og kompetanseutvikling, utstyr, drift av organisasjonene m.v. Midlene vil hovedsakelig bli gitt til hovedorganisasjoner. Hovedorganisasjonene vil være ansvarlig for fordelingen til de lokale lag og foreninger innen egen organisasjon som har betydning for redningstjenesten.

Post 72 Tilskudd til nød- og sikkerhets-tjenesten

Posten skal bl.a. dekke tilskudd til Telenor for den samfunnspålagte tjenesten de utfører i forbindelse med Kystradioens nød- og sikkerhetstjeneste.

Kap. 3455 Redningstjenesten (jf. kap. 455)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Refusjoner	19 978	17 499	18 164
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	144		
18	Refusjon av sykepenger	384		
	Sum kap. 3455	20 506	17 499	18 164

Post 01 Refusjoner

Posten dekker refusjoner fra Helse- og omsorgsdepartementet. Helse- og omsorgsdepartementet kjøper ambulansetimer fra Justisdepartementet. Refusjonen føres på kap. 3455, post 01 Refusjoner. Her føres også refusjoner i forbindelse med Barents-

samarbeidet, «Barents Euro Arctic Council». Det foreslås at det gis fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 455, post 01, mot tilsvarende merinntekt under kap. 3455, post 01, jf. forslag til vedtaket.

Kap. 456 Nødnett - felles radiosamband for nødetatene (jf. kap. 3456)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	48 182	58 822	96 527
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		348 498	7 881
	Sum kap. 456	48 182	407 320	104 408

1 Innledning

Stortinget har vedtatt, jf. Budsjett-innst. S. nr. 4 (2004-2005), et første utbyggingsområde av et nytt felles radiosamband for nødetatene, – Nødnett. Første utbyggingsområde planlegges ferdig utbygget i løpet av 2007 og planlagt testet første halvår 2008. Nødnettet skal eies og drives av et eget forvaltningsorgan under Justisdepartementet.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen gjelder dekning av statens egne prosjektoppfølgingskostnader og leverandørenes driftsrelaterte kostnader for de områder som bygges ut og eventuelt settes i drift i 2007.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser

Beløpet skal dekke investering i radionett, utstyr til nødetatenes kommunikasjonssentraler og terminaler for det første utbyggingsområde. Inngåelse av

avtale om utbygging av første utbyggingsområde er forsinket ift. det som ble forutsatt i St.prp. nr. 1 (2005-2006). Det legges derfor til grunn at investeringsbehovet i 2007 i hovedsak dekkes ved hjelp av

ubrukte investeringsmidler overført fra 2006. Det er lagt til grunn at deler av investeringsutgiftene for trinn I vil påløpe i 2008.

Kap. 3456 Nødnett - felles radiosamband for nødetatene (jf. kap. 456)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
18	Refusjon av sykepenges	114		
	Sum kap. 3456	114		

Programkategori 06.60 Andre virksomheter

Utgifter under programkategori 06.60 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
01-23	Driftsutgifter	683 763	647 222	663 451	2,5
	Sum kategori 06.60	683 763	647 222	663 451	2,5

Utgifter under programkategori 06.60 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
460	Spesialenheten for politisaker (jf. kap. 3460)	22 200	20 982	21 864	4,2
461	Særskilte ulykkeskommisjoner	8 045			
466	Særskilte straffesaksutgifter m.m. (jf. kap. 3466)	641 046	613 178	626 591	2,2
467	Norsk Lovtidend	3 234	3 568	3 639	2,0
468	Kommisjonen for begjæring om gjenopptakelse av straffesaker (jf. kap. 3468)	9 238	9 494	11 357	19,6
	Sum kategori 06.60	683 763	647 222	663 451	2,5

1 Innledning

Kategorien omfatter i 2007 Spesialenheten for politisaker og Kommisjonen for begjæring om gjen-

opptakelse av straffesaker. I tillegg omfatter kategorien Den rettsmedisinske kommisjon, særskilte ulykkeskommisjoner, Norsk Lovtidend og særskilte straffesaksutgifter m.m.

2 Hovedmål og delmål

Hovedmål	Delmål
Ivareta rettssikkerhet for individer og grupper	Styrke rettssikkerheten ved straffeforfølgning
En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor	Forsvarlig, kvalitetsbevisst og effektiv saksbehandling

3 Hovedutfordringer

Kategorien omfatter flere ulikeartede ordninger som skal bidra til å sikre rettssikkerhet for indivi-

der og grupper. Gode vilkår for de ulike ordningene er viktig for å sikre rettssikkerheten under straffeforfølgning og forsvarlig og effektiv saksavvikling i domstolene.

I 2006 er tilgjengelig bevilgning knyttet til Spesialenheten for politisaker økt med 0,9 mill. kr til utvikling av elektronisk saksbehandlingsverktøy. Videre er tilgjengelig bevilgning til Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker økt med 0,975 mill. kr til utvikling av elektronisk saksbehandlingsverktøy og to midlertidige stillinger.

Regjeringen foreslår å videreføre satsingen på Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker med 1,5 mill. kr i 2007. Regjeringen vil videre gi voldtekts ofre rett til advokatbistand i inntil 3 timer i forbindelse med vurdering av om voldtekten skal anmeldes, noe som antas å resultere i flere anmeldelser. Dette, sammen med regjeringens forslag om en oppjustering av stykkprisen til bistandsadvokater med 1,5 timer pr. dag, vil bidra til å styrke ofrenes stilling i straffesaker. Samlet foreslås bevilgningen under særskilte straffesaksutgifter økt med 1,51 mill. kr.

4 Tilstandsvurdering og mål

4.1 Ivareta rettssikkerhet for individer og grupper

4.1.1 Styrke rettssikkerheten ved straffeforfølgning *Spesialenheten for politisaker*

Politiet har i kraft av sine oppgaver en rekke maktmidler. Uten tilstrekkelig kontroll med bruken av disse, vil retten til bruk av makt kunne bli en trussel mot rettssikkerhet og demokrati. De fleste vestlige stater har i dag egne rutiner for slik kontroll.

Ved lov 5. mars 2004 nr. 13 om endringer i straffeprosessloven (ny organisering av et eget etterforskningsorgan for politiet og påtalemyndigheten) ble det vedtatt nye regler for etterforskningen av politiet og påtalemyndigheten. Spesialenheten for politisaker ble opprettet 01.01.2005. Spesialenheten skal sikre en behandling basert på rettssikkerhet og likhet både av den som ønsker å anmelde et forhold, og den tjenestemann som blir anmeldt. Spesialenheten har 5 regionale etterforskningsavdelinger. Hovedkontoret ligger på Hamar, sammen med region øst.

For å styrke det faglige miljø og bidra til å effektivisere påtalearbeidet ved enheten, herunder sikre kontinuitet i ledelsen av enheten ved sjefens fravær fra kontoret, er det opprettet stilling som assisterende sjef ved enheten.

Første halvår 2006 kom det inn 648 nye saker til Spesialenheten for politisaker. For første halvår 2005 var tilfanget av nye saker 322. Antallet nye saker for hele 2005 var 693. Fra 2005 til første halvår 2006 økte saksavviklingstiden for påtaleav-

gjorte saker fra 143 dager til 250 dager. Som følge av at Spesialenheten er en liten virksomhet vil tilfanget av store saker få betydning for saksavviklingen. Det er foreløpig ikke fastsatt måltall for saksavviklingstid for Spesialenheten for politisaker. Departementet følger imidlertid utviklingen for virksomheten nøye, og vil i nær dialog med virksomheten og Riksadvokaten vurdere å utforme måltall for saksavviklingen.

Spesialenheten er i 2006 tilført midler for å gjennomføre utvikling av elektronisk saksbehandlingsverktøy. Dette vil kunne bidra til bedre rutiner og mer effektiv saksavvikling.

Spesialenheten har markert seg ved en effektiv og grundig oppfølging av flere større etterforskningsoppdrag. Beslutningen om å etablere en enhet med fast organisering og ansatte synes i forhold til den tidligere SEFO-ordningen å ha gitt bedre forutsetninger for effektivt etterforskningsarbeid. Det er lagt vekt på å utvikle rutiner som sikrer god kommunikasjon med publikum, blant annet ved at påtalevedtak begrunnes mer utfyllende enn det som er alminnelig for påtalemyndigheten.

Kommisjonen for begjæring om gjenopptakelse av straffesaker

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker er et uavhengig organ som skal ta stilling til om en domfelt med en rettskraftig dom, skal få ny behandling av sin sak i retten.

Kommisjonen består av fem faste medlemmer, inkludert leder, samt tre varamedlemmer. Kommisjonens leder er ansatt på heltid og leder også sekretariatet, som har ni fast ansatte. I 2006 er kommisjonens sekretariat styrket med to midlertidige stillinger for at kommisjonen kan komme ajour og bli mest mulig effektiv. Denne styrkingen foreslås videreført i 2007.

Kommisjonen har som mål å ha en objektiv og grundig, men samtidig effektiv saksbehandling, for å oppnå materielt riktige avgjørelser innen rimelig tid. Kommisjonen har i løpet av sine to første virkeår til sammen mottatt 372 saker. 190 saker er avsluttet. Av disse realitetsbehandlet kommisjonen 51 saker. De øvrige avsluttede sakene er avvist fordi de etter sin art ikke kunne gjenopptas, ikke innholdt noen gjenopptakelsesgrunn etter loven, eller begjæringen åpenbart ikke kunne føre frem. Det kommer fortsatt inn et vesentlig større antall saker enn forutsatt i Ot. prp. nr. 70 (2000-2001). Etter en liten nedgang i 2005 i forhold til oppstartsåret har pågangen i første halvdel av 2006 igjen økt. Pr. 01.06.2006 har det kommet inn 87 nye saker.

Det tas sikte på at evaluering av ulike sider ved kommisjonens virksomhet, slik som fastsatt av departementet og Stortinget i forbindelse med opprettelsen av kommisjonen og endringene i straffeprosessloven kap. 27, skal starte i løpet av 2007.

Den rettsmedisinske kommisjon

Den rettsmedisinske kommisjon er opprettet i medhold av straffeprosessloven § 146 som et veiledende organ for rettsmedisinske spørsmål i straffesaker. Kommisjonen har som hovedoppgave å kvalitetssikre rettsmedisinske sakkyndiguttalelser som blir avgitt i straffesaker. Kommisjonen skal også gi råd og veiledning i rettsmedisinske spørsmål, tilby undervisning for sakkyndige, og bidra med kunnskap om utvikling av rettsmedisinsk praksis. Justissekretariatene er sekretariat for Den rettsmedisinske kommisjon.

Kommisjonen er organisert i tre grupper med en leder for hver gruppe, hvorav en også er leder for hele kommisjonen. Gruppene er i dag Alminnelig gruppe, Laboratorieteknisk gruppe og Psykiatrisk gruppe. I 2005 behandlet Alminnelig gruppe 2 261 saker (2 232 i 2004), Laboratorieteknisk gruppe behandlet i 2005 4 450 saker (4 386 i 2004) og Psykiatrisk gruppe behandlet i 2005 503 saker (382 i 2004). Totalt har kommisjonen i 2005 behandlet 7 214 saker, noe som er økning på 214 saker fra 2004. Ny kommisjon ble oppnevnt fra 01.04.2006 for tre år. Laboratorieteknisk gruppe ble oppnevnt for tiden frem til 01.01.2007. Det er behov for å vurdere organisering av gruppen og se på hvilke saker som skal kvalitetssikres av kommisjonen. På denne bakgrunn har kommisjonen under arbeid retningslinjer for kvalitetssikring av DNA-undersøkelser. Det arbeides også med å forbedre statistikkdelen i registreringssystemet, noe som vil gi et bedre grunnlag for analyse av statistikk materialet.

Boks 2.2 Rettsmedisin

Rettsmedisin er medisinsk kunnskap anvendt i rettslig sammenheng. Politiet eller retten kan få sakkyndig bistand fra det medisinske eller et beslektet biologisk fagområde. Slik rettsmedisinsk sakkyndig virksomhet kan finne sted innen alle medisinske spesialiteter og fagområder. Straffeprosessloven regulerer bruk av medisinsk sakkyndighet i straffesaker.

Særskilte straffesaksutgifter m.m.

Bevilgningen under kap. 466 Særskilte straffesaksutgifter m.m. dekker hovedsakelig utgifter til juridisk bistand til personer som er siktet eller tiltalt i straffesaker og til de som får oppnevnt bistandsadvokat i straffesaker etter reglene i straffeprosessloven kapittel 9 og 9 a. Det er hovedsakelig advokatutgifter, men også kostnader ved bruk av sakkyndige og tolk i straffesaker, som dekkes under dette kapitlet. De totale utgiftene på kapitlet avhenger av antall straffesaker, omfanget av sakene og størrelsen på den offentlige salærsatsen.

Justisdepartementet vedtok 12.12.2005 en ny stykkprisforskrift (forskrift om salær fra det offentlige til advokater m.fl. etter faste satser (stykkpris-satser) ved fritt rettsråd og i straffesaker) som trådte i kraft 01.01.2006. Forskriften avløste den tidligere stykkprisforskriften av 18. september 2001 og innførte stykkpris i flere sakstyper, blant annet i tilståelsessaker, fengslingssaker og for bistandsadvokater. I tråd med justiskomiteens anmodning i Budsjett-innst. S. nr. 4 (2005-2006) om å følge utviklingen med den nye stykkprisforskriften, har Justisdepartementet nedsatt en referansegruppe bestående av representanter fra advokatene, domstolene og påtalemyndigheten for å gi innspill i forbindelse med evalueringen av forskriften. Evalueringen vil strekke seg inn i første halvår 2007. På bakgrunn av den påbegynte evalueringen av stykkprisforskriften og Fornærmedeutvalgets utredning NOU 2006:10 «Fornærmede i Straffeprosessen – nytt perspektiv og nye rettigheter» som ble levert departementet 08.05.2006, har departementet allerede med virkning fra 01.01.2007 funnet grunn til å foreslå en viss oppjustering av stykkprisen til bistandsadvokater for å styrke ofrenes stilling, se nærmere under postomtalen til kap. 466, post 01.

Salærsatsen har økt betydelig de siste årene som følge av indeksregulering og den opptrapningsplanen som Justisdepartementet og Den Norske Advokatforening ble enige om i 1999. Satsen har siden 01.01.2006 vært 805 kr pr. time (ekskl. mva.), og foreslås oppjustert til 825 kr fra 01.01.2007. Rettshjelpsutgiftene over kap. 466 og kap. 470 har økt betydelig de siste årene. Dette anses i hovedsak å skyldes oppjustering av salærsatsen, en økning i antallet saker behandlet for domstolene, mer omfattende saker, samt innføringen av merverdiavgift på advokattjenester fra 01.07.2001. En arbeidsgruppe som skulle vurdere dagens regelverk og praksis for bruk av tolk og oversetting av dokumenter i straffesaker avga rapport til Justisdepartementet i mars 2005. Justisdepartementet arbeider for tiden med en ytterligere

utredning av de økonomiske og administrative konsekvensene av arbeidsgruppens forslag. Rapporten med tillegg vil bli sendt på høring i løpet av 2006.

Rett til tolk og oversettelse av dokumenter – oppfølging av rapport

Departementet opprettet våren 2004 en arbeidsgruppe som skulle starte arbeidet med å styrke, forbedre og effektivisere dagens regelverk og praksis for bruk av tolk og oversetting av doku-

menter i forbindelse med straffesaker. Arbeidsgruppen avga rapport til Justisdepartementet i mars 2005. Det tas sikte på at rapporten med tillegg vil bli sendt på høring i løpet av 2006.

4.2 En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor

4.2.1 Forsvarlig, kvalitetsbevisst og effektiv saksbehandling

Det vises til omtale av ordningene under punkt 4.1.

Kap. 460 Spesialenheten for politisaker (jf. kap. 3460)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	22 200	20 982	21 864
	Sum kap. 460	22 200	20 982	21 864

1 Innledning

Spesialenheten for politisaker foretar og leder etterforskningen i saker som gjelder spørsmålet om en ansatt i politiet og påtalemyndigheten har begått en straffbar handling i tjenesten.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke driftsutgifter til Spesialenheten for politisaker som lønn, godtgjørelser, husleie og andre administrative utgifter. Bemanningen ved Spesialenheten for politisaker utgjorde pr. 01.03.2006 15 årsverk.

Kap. 461 Særskilte ulykkeskommisjoner

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 045		
	Sum kap. 461	8 045		

1 Innledning

Stortinget behandlet 04.05.2006 forslaget i St.prp. nr. 41 (2005-2006) om å oppnevne en undersøkelseskomisjon etter fiskefartøyet «Westerns» forlis 06.02.1981 og bevilge 7 mill. kr til dekning av utgifter knyttet til kommisjonens arbeid. Stortinget sluttet seg til dette i tråd med Regjeringens forslag, jf. Innst. S. nr. 129 (2005-2006). Saken vil bli forelagt Stortinget på egnet måte etter at undersøkelseskomisjonen har avgitt sin rapport.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten går til dekning av godtgjørelse til medlemmene av kommisjonen og lønn til sekretær. Bevilgningen dekker også driftsutgifter og utgifter til kommisjonens undersøkelser, herunder tekniske undersøkelser, innhenting av sakkyndige uttalelser, vitneavhør, reiseutgifter m.v.

Kap. 466 Særskilte straffesaksutgifter m.m. (jf. kap. 3466)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	641 046	613 178	626 591
	Sum kap. 466	641 046	613 178	626 591

1 Innledning

Bevilgningen på posten dekker hovedsakelig utgifter til juridisk bistand til personer som er siktet eller tiltalt i straffesaker, og til fornærmede og pårørende som får oppnevnt bistandsadvokat i straffesaker etter reglene i straffeprosessloven kapittel 9 og 9 a. Først og fremst er det advokatutgifter som dekkes, men også kostnader ved bruk av sakkyndige og tolk i straffesaker dekkes under dette kapitlet. Videre dekker bevilgningen utgifter til Den rettsmedisinske kommisjon og kommisjonens sekretariat. Posten dekker også utgifter til advokater, sakkyndige og tolker oppnevnt av Kommisjonen for begjæring om gjenopptakelse av straffesaker etter reglene i straffeprosessloven kap. 27.

2 Postomtale**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen dekker salær og reise- og kostgodtgjørelse til forsvarere, bistandsadvokater, tolker og sakkyndige som er oppnevnt av retten i den enkelte sak eller av Kommisjonen for begjæring

om gjenopptakelse av straffesaker. Den dekker også tapt arbeidsfortjeneste til ikke-salærberettigede tolker og sakkyndige i straffesaker. Dette utgjør til sammen mer enn 95 % av bevilgningen. Bevilgningen dekker dessuten salær og reise- og oppholdsutgifter til aktor i militære straffesaker og enkelte utgifter i sivile saker og utgifter i Justisdepartementet til oversettelse i rettsanmodnings- og utleveringssaker.

I bevilgningen inngår også utgifter til Den rettsmedisinske kommisjon og kommisjonens sekretariat som er lagt til Justissekretariatene, jf. omtale under kap. 472.

Som ledd i oppfølgingen av Fornærmedeutvalgets utredning NOU 2006:10 «Fornærmede i straffeprosessen – nytt perspektiv og nye rettigheter» foreslås det å øke bevilgningen med totalt 1,51 mill. kr. Det foreslås å gi voldtekts ofre rett til advokatbistand i inntil 3 timer i forbindelse med vurdering av om voldtekten skal anmeldes, hvilket antas å resultere i flere anmeldelser. Videre foreslås stykkprisen til bistandsadvokater oppjustert for å styrke ofrenes stilling. Se nærmere omtale under punkt 4.1.1 og kat. 06.70 punkt 4.3.2 og postomtalen under kap. 470, post 71.

Kap. 467 Norsk Lovtidend

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	3 234	3 568	3 639
	Sum kap. 467	3 234	3 568	3 639

1 Innledning

Norsk Lovtidend inneholder kunngjøringer av lover, forskrifter og en del andre vedtak. Gjennomføring av EØS-regelverk og nasjonal regeltilpassning og -forenkling har medført sterkt økende regelverksproduksjon de siste årene. Presset på å få ut kunngjøringene raskt og korrekt har økt, og kunngjøring skjer derfor elektronisk på Lovdatas hjemmesider. Norsk Lovtidend utgis i dag både i papirutgave og elektronisk.

2 Postomtale**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke utgifter til bearbeiding av manuskripter (sats, korrektur, registre) og arbeidet med den elektroniske utgaven av Norsk Lovtidend.

Kap. 468 Kommisjonen for begjæring om gjenopptakelse av straffesaker (jf. kap. 3468)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	9 238	9 494	11 357
	Sum kap. 468	9 238	9 494	11 357

1 Innledning

Kommisjonen for begjæring om gjenopptakelse av straffesaker er et uavhengig organ som skal ta stilling til om en domfelt med en rettskraftig dom, skal få ny behandling av sin sak i retten.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke driftsutgifter til kommisjonen som lønn og godtgjørelser, drift og

administrasjon av kontoret. Kommisjonens og sekretariatets bemanning utgjorde 9 årsverk pr. 01.03.2006.

Som følge av at det fortsatt kommer inn et vesentlig større antall saker enn forutsatt i Ot. prp. nr. 70 (2000-2001), foreslås det å øke bevilgningen på posten med 1,5 mill. kr til dekning av to midlertidige stillinger til kommisjonen for at den skal kunne komme à jour og bli mest mulig effektiv.

Programkategori 06.70 Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.

Utgifter under programkategori 06.70 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
01-23	Driftsutgifter	106 985	138 089	135 683	-1,7
70-89	Overføringer til private	842 116	821 339	891 640	8,6
	Sum kategori 06.70	949 101	959 428	1 027 323	7,1

Utgifter under programkategori 06.70 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
470	Fri rettshjelp (jf. kap. 3470)	630 463	631 446	619 295	-1,9
471	Statens erstatningsansvar	218 021	196 112	278 564	42,0
472	Administrasjon av særskilte erstatningsordninger m.m. (jf. kap. 3472)	13 844	23 746	29 684	25,0
474	Konfliktråd (jf. kap. 3474)	39 866	38 713	41 095	6,2
475	Bobehandling	46 907	69 411	58 685	-15,5
	Sum kategori 06.70	949 101	959 428	1 027 323	7,1

Forslaget til bevilgningsøkning under kategorien skyldes i hovedsak at det forventes økte erstatningsutbetalinger i 2007. I forbindelse med overføring av behandlingen av klagesaker etter lov om fri rettshjelp fra Justisdepartementet til Justissekretariatene er bevilgningen på kap. 472 foreslått økt. Bevilgningen under kap. 470 og kap. 475 er foreslått redusert som følge av en forventet nedgang i regelstyrte utgifter.

1 Innledning

Kategorien omfatter i 2007 fri rettshjelp, statens erstatningsansvar, voldsoffererstatning, erstatning

etter ubetinget straffeforfølgning, konfliktråd og konkursbobehandling. Dette er ordninger som i hovedsak i bred forstand søker å sikre enkeltindividers rettigheter.

2 Hovedmål og delmål

Hovedmål	Delmål
Ivareta rettssikkerhet for individer og grupper	Ivareta rettshjelpstilbudene Styrke rettssikkerheten ved straffeforfølgning Styrke kriminalitetsofrenes stilling
God og effektiv konfliktforebygging og -løsning Redusert kriminalitet	Styrke og utvikle konfliktløsningsordninger Styrke det kriminalitetsforebyggende og trygghets- skapende arbeidet
En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor	Forsvarlig, kvalitetsbevisst og effektiv saksbehand- ling

Konfliktrådene tilbyr mekling i både sivile saker og straffesaker. Ved konfliktrådsbehandling deltar partene selv frivillig og aktivt, og blir slik bevisst konsekvensene av sine handlinger. Konfliktrådsbehandling er et godt alternativ til annen sivil eller strafferettslig behandling, og er en naturlig del av straffesakskjeden.

Justissekretariatene er sekretariat for Stortingets billighetserstatningsutvalg og Erstatningsnemnda for voldsofre. I tillegg behandles krav om erstatning etter uberettiget straffeforfølgning. Fra 01.09.2006 behandles også klager etter lov om fri rettshjelp i Justissekretariatene, samt saker om ettergivelse av saksomkostninger tilkjent staten i benefiserte saker, jf. nærmere omtale under pkt. 4.3.2.

Støtte til rettshjelp etter rettshjelpsloven er en sosial ordning med formål å sikre nødvendig bistand til personer som ikke har økonomiske forutsetninger for fullt ut å dekke rettshjelpen selv. Ordningen skal ivareta innbyggernes rettssikkerhet ved å gi støtte til nødvendig juridisk bistand i saker som har stor personlig betydning for den enkelte. Spesielt er en del viktige saker som gjelder familie, bolig, arbeid, personskade og trygd prioritert i rettshjelpsloven. I tillegg kan det i en del helt spesielle tilfeller innvilges fri rettshjelp uten hensyn til den enkeltes inntekt og formue. Dette gjelder saker hvor særlige rettssikkerhets-hensyn gjør seg gjeldende, som ved inngrep fra det offentlige overfor private, for eksempel i barnevernssaker og ved tvangsinnleggelse. Regjeringen er opptatt av at det offentlige i tilstrekkelig grad bidrar til at innbyggernes rettssikkerhet kan ivaretas på en god og effektiv måte, også i sivile saker. En viktig faktor vil være å legge til rette for et effektivt og lett tilgjengelig rådgivningstilbud som kan yte nødvendig juridisk bistand i saker av stor personlig betydning. I denne sammenheng vil utviklingen av en god offentlig rettshjelpsordning, herunder et tilbud om fri rettshjelp ved behov,

være av stor betydning. Det er imidlertid også viktig at det offentlige legger til rette for et lett tilgjengelig konfliktløsningstilbud, slik at innbyggerne kan få avklart og løst sine juridiske konflikter på en god og effektiv måte. Regjeringen anser det derfor som viktig for å bedre folks rettssikkerhet at det samlede tilbudet av juridisk rådgivning og konfliktløsning ses i sammenheng.

Statens utgifter til erstatning etter alminnelig erstatningsrett inngår også i kategorien. Der det ikke finnes rettslig krav på erstatning gir Stortingets billighetserstatningsordning mulighet til å tilkjenne en kompensasjon etter en rimelighetsvurdering. Våren 2005 behandlet Stortinget St.meld. nr. 44 (2003-2004) Erstatningsordning for krigsbarn og erstatningsordninger for romanifolk/tatere og utdanningsskadelidende samer og kvenner og St.meld. nr. 24 (2004-2005) Erstatningsordninger for barn i barneheimar og spesialskular for barn med åtferdsvanskar. Stortinget ga i den forbindelse sin tilslutning til saksbehandlingsregler som sikrer en helhetlig tilnærming og håndtering av billighetsbaserte erstatningskrav fra ulike grupper i samfunnet, jf. Innst. S. nr. 152 (2004-2005). I samarbeid med Justissekretariatene og de ulike fagdepartementer og faginstanser, arbeider Justisdepartementet for å korte ned saksbehandlingstiden i søknader om billighetserstatning fra disse gruppene. Fra 01.04.2006 er det opprettet et midlertidig billighetserstatningsutvalg II for å sikre at søknader om billighetserstatning som er ferdig forberedt av Justissekretariatene blir behandlet fortløpende. Det vises for øvrig til omtale under punkt 4.3.2.

Voldsoffererstatning skal bidra til at voldsofre ikke blir økonomisk skadelidende etter et voldsovergrep, og er et viktig tiltak der gjerningsmannen er ukjent eller har dårlig betalingsevne. Kontoret for voldsoffererstatning behandler søknader om voldsoffererstatning i første instans, mens Erstatningsnemnda for voldsofre er klageinstans.

Statens ansvar for utgifter til konkursbehandling inngår også i kategorien, og er et virkemiddel blant annet i arbeidet mot økonomisk kriminalitet.

3 Hovedutfordringer og budsjettmessige prioriteringer

Regjeringen er opptatt av å styrke koordineringen av hjelpeapparatet for ofre for kriminalitet og videreutvikle ordningen med rådgivningskontor for kriminalitetsofre. I forbindelse med at ansvaret for Rådgivningskontorene for voldsofre ble overført fra politiet til Kontoret for voldsoffererstatning i 2006 ble bevilgningen til dette økt med 1 mill. kr. Som følge av regjeringens ønske om økt bruk av konfliktråd og «Restorative Justice», ble bevilgningen til konfliktrådene økt med 1 mill. kr i 2006.

Regjeringen vil bekjempe menneskehandel, og foreslår for 2007 å øke bevilgningen under fri rettshjelp med 1,15 mill. kr til fri rettshjelp i menneskehandelssaker. For å styrke lavterskeltilbudet for rettshjelpssøkende, samt tiltak som sikrer rettssikkerhet for utsatte grupper, foreslår Regjeringen å øke bevilgningen på kap. 470, post 72 med 4,34 mill. kr i 2007. Regjeringen vil gi kriminalitetsofre og pårørende bedre oppfølging, og styrke ofrenes stilling. Regjeringen vil derfor vurdere endringer i voldsoffererstatningsloven, og koordinere dette med oppfølgingen av forslagene i Fornærmede utvalgets utredning NOU 2006: 10 «Fornærmede i straffeprosessen – nytt perspektiv og nye rettigheter».

Det er en hovedutfordring de kommende år å bidra til bedre rettsinformasjon, sikre god og rimelig tilgang til juridisk bistand og enklere og billigere konfliktløsning. Et målrettet arbeid med dette vil både kunne gi et godt og bredt konfliktløsnings- og rettshjelpstilbud i vid forstand og bedre utnyttelse av og kontroll med de offentlige overføringene på området. Jo tidligere i prosessen parten eller partene løser sitt problem eller sin konflikt, jo rimeligere blir saken for alle parter. Det er derfor viktig å sette fokus på hvordan innbyggerne kan få dekket sine behov på et tidligst mulig stadium. Et ideelt utgangspunkt vil være at dette skjer ved selvhjelp basert på tilgjengelig rettsinformasjon og egen kommunikasjon med motparten. Offentlige ressurser vil da kunne frigjøres til bruk på de tynge sakene, og der den enkelte ikke kan eller ikke selv har ressurser til å skaffe seg relevant informasjon.

Nøkkelen i dette arbeidet ligger i tidligst mulig bistand i form av offentlig informasjon, veiledning om alternative konfliktløsningsstilbud og enkel juridisk rådgivning. Virkemidlene er blant annet å

utvikle forvaltningens informasjons- og veiledningsplikt og videreutvikle veilednings- og rettshjelpstilbudet ved de offentlige servicekontorene. Rettshjelpstilbudet må også koordineres med tilbudet fra andre offentlige instanser slik som Forbrukerrådet, Likestillings- og diskrimineringsombudet, konfliktrådene, Barneombudet og lignende. Videre har frivillige rettshjelpstiltak som for eksempel gatejuristprosjektene og studentretts-hjelpstiltakene en viktig funksjon. Det vises til nærmere omtale under punkt 4.3.2.

I anmodningsvedtak fra Stortinget ved behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 4 (2004-2005) ble regjeringen bedt om å utrede dagens rettshjelpsordning, blant annet i lys av den finske rettshjelpsordningen. Videre har regjeringen i Soria Moria-erklæringen satt som mål at rettshjelpsordningen skal gjennomgås og forbedres. Det er derfor besluttet at det skal fremmes en stortingsmelding i løpet av perioden hvor blant annet ulike alternative løsninger for å forbedre rettshjelpsordningen for private skisseres, f.eks. gjennom alternative rådgivnings- og konfliktløsningsmekanismer, eventuelle endringer i lovens saklige dekningsområde og reglene om inntekts- og formuesgrenser mv.

Advokatkonkurranseutvalget reiste i NOU 2002:18 Rett til rett mange og dels kompliserte spørsmål med hensyn til den fremtidige reguleringen av advokaters og andre juridiske tjenesteyteres virksomhet. Sentrale problemstillinger har også på annet vis kommet opp de senere år, blant annet gjennom innspill fra Tilsynsrådet for advokatvirksomhet og Den norske advokatforening. Dette gjelder blant annet spørsmålet om å innføre krav om vederheftighet for advokater, vilkårene for advokatbevilling samt reglene for tilbakekall av slik bevilling. Enkelte av disse spørsmål vil bli fulgt opp i kommende periode.

Rettshjelpere kan fra 30.06.2006, jf. Ot.prp. nr. 68 (2005-2006), organisere sin virksomhet på samme måte som advokater. Dette vil kunne føre til lavere priser på juridiske tjenester utenfor rettergang.

Svært mange vil kunne få dekket sine nødvendige behov gjennom informasjonstiltak og serviceinnstilte offentlige organer. Likevel vil det fortsatt være konflikter som ikke kan løses innenfor dette systemet. Regjeringen vil derfor fokusere på rimelige og enkle metoder som inkluderer partene selv, som advokatmekling, rettsmekling, konfliktråd og forliksråd. Målrettet arbeid rundt disse ordningene vil kunne frigjøre offentlige ressurser til for eksempel hurtigere straffesaksavvikling og restansedarbeiding i domstolene.

4 Tilstandsvurdering og mål

4.1 Redusert kriminalitet

4.1.1 Styrke det kriminalitetsforebyggende og trygghetsskapende arbeidet

Konfliktrådsordningen kan være et godt tilbud både for ofre og lovbyggere, ved at man kan ta tak i og få bearbeidet ødelagte mellommenneskelige relasjoner som følge av en kriminell handling. Det kan videre være behov for hjelp til å «rydde opp» mellom gjerningspersonen og den som er rammet av handlingen, eller konflikter som oppstår mellom gjerningsperson og nære pårørende. Det vises for øvrig til omtale av ordningen nedenfor.

4.2 God og effektiv konfliktforebygging og -løsning

4.2.1 Styrke og utvikle konfliktløsningsordninger

Konfliktråd

Som en viktig del av rettspleien tilbyr konfliktrådene mekling mellom parter i konflikt som følge av et straffbart forhold eller sivile uoverensstemmelser av rettslig eller utenomrettslig art. Sekretariatet for konfliktrådene har ansvaret for drift og utvikling av de 22 konfliktrådene.

Konfliktrådene skal være en tydelig og synlig samarbeidspartner og støttespiller for politiet, kriminalomsorgen, domstolene og lokalsamfunnet. En tiltakende interesse for alternativ konflikthåndtering har økt etterspørselen etter konfliktrådenes kompetanse hos politiet og i kriminalomsorgen. Det arbeides for å øke antallet straffesaker og sivile saker der mekling benyttes som alternativ til domstolsbehandling. Bruk av mekling som særvilkår ved betinget dom må forankres hos påtalemyndigheten og i domstolene. Bruk av mekling som innhold i samfunnsstraffen må tilrettelegges av friomsorgskontorene. Konfliktrådene arbeider aktivt med informasjon til publikum, justissektorens aktører og andre for å få kanalisert et større antall saker til konfliktrådene. Konfliktrådene skal være et synlig og godt tilbud for de som er direkte eller indirekte berørt av en kriminell handling dersom de ønsker det. Det arbeides med å ta i bruk modeller som i større grad ivaretar ofrenes behov og utvider pårørendes og andre berørtes rolle i konfliktrådsmøtet. Videreutviklingen av modeller som blant annet stormøter og mekling med flere deltakere (nettverksmekling) vil bidra til dette. Det vises for øvrig til omtale under kat. 06.40.

Boks 2.3 Konfliktråd

Konfliktrådene tilbyr mekling både i sivile saker og straffesaker og er et gratis tilbud som er tilgjengelig i alle kommuner.

De 22 konfliktrådene har totalt ca. 650 lokalt oppnevnte legmeklere. I meklingsmøtet forsøker partene gjennom dialog og ved hjelp av mekleren å løse konflikten og inngå en avtale. En avtale kan omhandle økonomisk oppgjør eller arbeid. En avtale kan også gi uttrykk for en forsoning uten nærmere ytelser. I straffesaker kan mekling benyttes som alternativ til straff eller som supplement til straff. Mekling kan settes som særvilkår ved betinget dom, jf. straffeloven § 53 nr. 3, eller inkluderes som tiltak i samfunnsstraffen, jf. straffeloven § 28 a.

Mål:

Øke antallet saker i konfliktrådene

- Stimulere til økt bruk av konfliktrådsmekling som del av samfunnsstraffen og som særvilkår ved betinget dom
- Bli et tydelig tilbud til ofre for straffbare handlinger
- Ta i bruk flere meklingsmetoder
- Det bør ikke gå mer enn tre uker fra saken oversendes konfliktrådet til saken er meklet
- Informere samarbeidsparter og publikum om tilbudet om mekling i konfliktråd
- Tilstrebe en enhetlig konfliktrådsprofil over hele landet. Konfliktrådene skal fremstå med et likeartet tilbud til publikum
- Videreutvikle gode samarbeidsrelasjoner med politidistriktene, domstolene, kriminalomsorgen og lokalsamfunnet
- Utvikle et nært samarbeid med oppfølgings-teamene for unge lovbyggere for økt og utvidet bruk av konfliktrådenes metoder overfor barn og unge

I 2005 mottok konfliktrådene totalt 8 349 saker, en økning på 766 saker sammenlignet med 2004. Av disse sakene, var 4 264 straffesaker og 4 085 sivile saker. De fleste sivile sakene gjelder anmeldte lovbrudd med gjerningspersoner under 15 år. Slike saker henvises av politiet til konfliktrådene som sivile saker.

Det ble samtykket til mekling i 6 297 saker, en økning på 595 i forhold til 2004.

Saksbehandlingstiden gikk ned fra 39 dager i 2004 til 35 dager i 2005

Konfliktrådene får overført stadig mer komplekse saker til behandling fra politiet. Departementet tar sikte på å bidra til økt bruk av konfliktråd i tråd med prinsippene for «restorative justice». På lokalt plan har det vært arbeidet med å etablere, utvikle og vedlikeholde et godt samarbeid mellom politi og konfliktråd, og mellom kriminalomsorg og konfliktråd. Politidirektoratet og Sekretariatet for konfliktrådene samarbeider på sentralt plan. Det treårige prøveprosjektet der 71 lensmenn er delegert påtalekompetanse til å overføre enkelte straffesaker til konfliktrådsmekling er forlenget i påvente av at evalueringen skal foreligge. Gjennom en enklere saksgang forventer departementet at prosjektet vil bidra til at saker overføres både raskere og i større antall. Evalueringen blir publisert høsten 2006.

Sekretariatet for konfliktrådene arbeider med å implementere mekling med flere deltakere og stormøter i organisasjonen. Et viktig element i dette er å sørge for at alle konfliktrådene innehar den nødvendige kompetansen. Dette er også viktig i samarbeidet med Oppfølgingsteamene for unge lovbrøyttere som er opprettet i Oslo, Kristiansand, Stavanger og Trondheim. Teamene skal arbeide i tråd med «restorative justice»-prinsipper og samarbeide tett med konfliktrådene.

Det arbeides med å standardisere kurs i konflikthåndtering for samfunnsstraffdømte. Kursene, som blir gjennomført i samarbeid med kriminalomsorgen, kan dermed inngå som del av innholdet i straffen. Erfaringene med kursene er positive.

Konfliktrådene arbeider systematisk med informasjonsvirksomhet. Det skal lages en informasjons- og kommunikasjonsstrategi for konfliktrådene.

Sekretariatet for konfliktrådene og konfliktrådene i Norge er aktive internasjonalt i arbeidet med utviklingen av alternativ konflikthåndtering. Blant annet har Norge, ved en representant fra konfliktrådene, for tiden lederskapet i «European Forum for Restorative Justice». Dette er en organisasjon som er en viktig medspiller i spørsmål om «restorative justice» for EU, Europarådet og FN. Også konfliktrådenes solidaritetsprosjekt med Albania som har gått over flere år, og som finansieres av Utenriksdepartementet har høstet stor anerkjennelse både i inn- og utland.

4.3 Ivareta rettssikkerhet for individer og grupper

Retts hjelp og tvisteløsning

Det samlede offentlige retts hjelpstilbudet omfatter et bredt spekter av tiltak og organer som gir tilbud

som kan ivareta det rettssøkende publikums behov for juridisk bistand. Som nevnt under omtalen på kap. 466 betaler det offentlige i stor utstrekning utgiftene til forsvarer i straffesaker. I tillegg ytes det retts hjelp i en rekke sivile saker. Alle forvaltningsorganer for stat og kommune har etter forvaltningsloven en informasjons- og veiledningsplikt som skal gi partene mulighet til å ivareta sine interesser overfor det offentlige. Videre yter forbrukerkontorene, pasientombudene, familievernkontorene m.fl. omfattende bistand til et stort antall enkeltpersoner. Det offentlige gir også tilskudd til en lang rekke interesseorganisasjoner slik at de blant annet kan ivareta medlemmenes interesser på individuelt nivå.

Regjeringen er opptatt av å gi et helhetlig tilbud for løsning av konflikter og kostnadene knyttet til dette. Det er viktig å opprettholde og videreutvikle rimelige konfliktløsningsalternativ, som forliksråd, konfliktråd og mekling.

Forliksrådene er en av de alminnelige domstoler, og representerer også et godt og rimelig alternativ for løsning av konflikt mellom to parter. Forliksrådet skal mekle mellom partene med sikte på å finne en minnelig ordning. Forliksrådet har domskompetanse i saker om formuesverdier, når en part godtar den annens krav, og når begge parter samtykker i at forliksrådet avsier dom.

Konfliktrådene mekler i tvister som er en følge av at en eller flere personer har påført andre en skade, tap eller annen krenkelse, jf. omtale under punkt 4.2.1. Særlig mekling i sivile saker kan bidra til at tvisten kan løses tidlig og utenfor domstolsystemet.

Det finnes også reklamasjonsnemnder som virker som tvisteløsningsorganer, for eksempel Forbrukertvistutvalget. En avgjørelse fra Forbrukertvistutvalget kan få samme virkning som en dom, og kan inndrives ved hjelp av namsmyndighetene.

En del saker vil likevel alltid måtte løses i domstolene. Dette medfører ofte store kostnader for partene. Den nylig vedtatte tvisteloven som vil tre i kraft fra 01.01.2008, inneholder bestemmelser som, i større grad enn i dag, forutsetter kontakt og mekling mellom partene før saksanlegg. Videre gjøres dagens forsøksordning med rettsmekling permanent i den nye tvisteloven, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) Om lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven). Bestemmelser om aktiv prosessledelse, småkravprosess og gruppesøksmål m.v. vil også representere raskere og rimeligere konfliktløsningsalternativ for befolkningen, og gjennom dette bedre den reelle tilgangen til domstolene.

4.3.1 Styrke kriminalitetsofrenes stilling

Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre

Det er et samfunnsansvar å hjelpe kriminalitetsofre. Ofre for kriminalitet, og særlig voldskriminalitet, skal sikres en bedre oppfølging enn i dag. Det er viktig med en bedre koordinering av hjelpeapparatet slik at mennesker som er berørt av alvorlig kriminalitet lettere kan få den hjelpen de trenger.

Ansvar for Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre ble fra 01.01.2006 overført fra politiet til Kontoret for voldsoffererstatning. Målet med dette er å styrke samfunnets innsats for voldsofre og andre ofre for kriminalitet. Ordningen med Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre gjøres permanent fra 01.01.2007.

Det skal opprettes to nye rådgivningskontorer i 2006, slik at det blir totalt 12 kontorer pr. 31.12.2006. Det arbeides for at det på sikt opprettes et kontor i hvert politidistrikt. Alle kontorene, unntatt i Oslo, er deltidsbemannet. Det vurderes også å utvide allerede eksisterende tilbud.

Erstatning til voldsofre

Det er et samfunnsansvar å hjelpe dem som blir utsatt for en voldsforbrytelse. Dette skjer gjennom generelle støtteordninger som for eksempel sykepenger fra arbeidsgiver, sosiale trygde- og støtteordninger og forsikringer. Ofte vil det imidlertid gjenstå et udekket tap. Voldsutøvere kan ha dårlig betalingsevne, og ikke sjelden forblir gjerningsmannen ukjent. Erstatning til voldsofre er derfor et viktig tiltak.

For å sikre voldsofres erstatningsrettslige stilling, har voldsofre rettskrav på erstatning fra staten. Maksimumsbeløpet som kan tilkjennes etter ordningen er et beløp tilsvarende 20 ganger folke-trygdens grunnbeløp (1 G er fra 01.05.2006 62 892 kr). Regresskrav mot gjerningsmannen skal gjøres gjeldende der det foreligger fellende dom, forelegg, påtaleunndatelse eller rettsforlik. Voldsoffererstatningsloven gjelder ved personskader som har skjedd etter lovens ikrafttredelse 01.07.2001. For personskader oppstått før dette tidspunktet, men etter 01.01.1975, kan det søkes voldsoffererstatning etter forskrift om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling.

Voldsoffersøknader behandles av Kontoret for voldsoffererstatning, jf. kap. 472, mens klagesaker behandles av Erstatningsnemnda for voldsofre etter forberedende behandling i Justissekretariatene.

Våren 2005 gjennomførte departementet en omfattende evaluering av voldsoffererstatningsloven, som viste at loven i all hovedsak fungerer etter

intensjonene. For ytterligere å styrke voldsofres situasjon vil departementet likevel foreslå lovendringer. Disse vil bli koordinert med oppfølgingen av Fornærmedeutvalgets utredning NOU 2006:10 «Fornærmede i straffeprosessen – nytt perspektiv og nye rettigheter».

Boks 2.4 Voldsoffererstatning

Den som har blitt utsatt for en forsettlig legemskrenking eller annen straffbar handling som har preg av vold eller tvang kan få erstatning etter lov om voldsoffererstatning. Etter alminnelig erstatningsrett må følgende vilkår for erstatning alltid være oppfylt: Det må foreligge et ansvarsgrunnlag, et økonomisk tap og en adekvat årsakssammenheng mellom ansvarsgrunnlaget på den ene siden og skaden og tapet på den andre siden. Det alminnelige ansvarsgrunnlaget er at det er utvist skyld, dvs. ordningen med voldsoffererstatning er subsidiær i forhold til gjerningspersonens ansvar, uaktsomhet eller forsett. Staten kan tilkjenne voldsoffererstatning også når gjerningspersonen er ukjent eller når gjerningspersonen ikke er i stand til å betale.

Kontoret for voldsoffererstatning behandlet 2 508 søknader om voldsoffererstatning i 2005. Erstatningsnemnda for voldsofre behandlet samme år 523 klagesaker. Innvilgelsesprosenten for alle saker ved Kontoret for voldsoffererstatning var 68,9 %. Det er arbeidet kontinuerlig med sikte på effektivisering for å få ned saksbehandlingstiden, og utviklingen synes å være positiv.

4.3.2 Ivareta rettshjelpstilbudene

Fri rettshjelp

Støtte til rettshjelp i sivile saker gis i saker av stor personlig betydning for den enkelte til personer som har inntekt og formue under visse inntekts- og formuesgrenser. I enkelte saker gis slik støtte uavhengig av økonomisk situasjon. I straffesaker kan siktede eller tiltalte få oppnevnt forsvarer på det offentliges bekostning etter straffeprosesslovens kap. 9. Fornærmede og i noen tilfeller pårørende kan få oppnevnt advokat etter straffeprosesslovens kap 9a. Bevilgningen til fri rettshjelp omfatter også tilskudd til særskilte rettshjelpstiltak som Oslo Kommune Fri Rettshjelp, Rettshjelpskontoret Indre Finnmark, studentrettshjelpstiltakene m.v.

Boks 2.5 Fri rettshjelp

Støtte etter lov om fri rettshjelp skal bidra til å sikre nødvendig juridisk bistand for å kunne ivareta søkerens behov for rettshjelp i saker som er av stor personlig og velferdsmessig betydning. Hel eller delvis fri rettshjelp gis i hovedsak enten som fritt rettsråd eller fri sakførsel. Fritt rettsråd er juridisk bistand utenfor rettergang, som råd og veiledning fra advokat, bistand til å sette opp dokumenter (søknader, klager mv.), bistand ved forhandlinger og lignende. Fri sakførsel gis i saker som er brakt inn for domstolene eller visse typer forvaltningsorganer.

Som følge av endringer i rettshjelpsloven som trådte i kraft 01.01.2006, er domstolenes avgjørelseskompetanse utvidet til å omfatte alle søknader om fri sakførsel i prioriterte sakstyper. For enkelte sakstyper som går for spesielle forvaltningsorganer, avgjøres søknader om fri sakførsel av forvaltningsorganet selv, bl.a. fylkesnemndene for sosiale saker. Søknader om fritt rettsråd og søknader i uprioriterte sakførselssaker behandles av fylkesmannen. I en rekke rettsrådssaker kan imidlertid advokatene selv innvilge et begrenset antall timer fritt rettsråd. Utgiftene ved ordningen går i det vesentlige til å dekke salær til advokater. Utgiftene er vanskelige å beregne, fordi de er regelbundet og avhenger av i hvilken grad publikum benytter seg av rettshjelpsordningen.

Justissekretariatene og overordnede domstoler er klageinstans i saker som behandles etter rettshjelpsloven. Justisdepartementet var frem til 01.09.2006 klageinstans over fylkesmannens vedtak. I tråd med Justisdepartementets overordnede målsetting om at enkeltsaksbehandling så langt som mulig skal legges ut av departementet, er klagesaksbehandlingen fra 01.09.2006 lagt til Justissekretariatene. Fra samme tidspunkt ble Justisdepartementets myndighet til å ettergi saksomkostninger i benefiserte saker overført til samme virksomhet (jf. rundskriv G-07/06). Justissekretariatene har, i tillegg til sekretariatsoppgaver for ulike nemder, også avgjørelsesmyndighet i saker om erstatning for uberettiget straffeforfølgning. Det er etablert et juridisk kompetansemiljø i Justissekretariatene som også vil komme behandlingen av rettshjelpssakene til gode. Dette vil ytterligere styrke Justissekretariatene som et kompetansesenter innenfor området fri rettshjelp. Også frivillige rettshjelpstiltak vil kunne få bistand av dette miljøet. Departementet ser det som viktig at de saks-

områdene som ligger i Justissekretariatet innbyrdes har en god sammenheng og styrker ordningenes sosiale profil.

Som ledd i Regjeringens arbeid med å bekjempe menneskehandel, foreslås utvidet bruk av fri rettshjelp i slike saker fra 01.01.2007. Tiltaket innebærer utvidet bruk av fri rettshjelp før eventuell anmeldelse, noe som antas å føre til at flere menneskehandelssaker anmeldes. En økt grad av anmeldelse vil igjen føre til at det foreliggende tilbudet etter rettshjelpsloven § 11 første ledd nr. 6 vil bli benyttet i økt grad. For øvrig foreslås det som ledd i oppfølgingen av Fornærmedeutvalgets utredning NOU 2006:10 «Fornærmede i straffeprosessen – nytt perspektiv og nye rettigheter» at voldtekts ofre gis rett til advokatbistand i inntil 3 timer i forbindelse med vurdering av om voldtekten skal anmeldes, se nærmere under postomtalen på kap. 470, post 71 samt kat. 06.60 punkt 4.1.1 og kap. 466, post 01.

Spesielle rettshjelpstiltak

Justisdepartementet yter tilskudd til rettshjelpsaktivitet i regi av jusstudenter i Oslo (Juridisk Rådgivning for Kvinner og Juss-Buss), Bergen (Jussformidlingen), Trondheim (Jushjelpa i Midt-Norge) og Tromsø (Jusshjelpa i Nord-Norge). Studentrettshjelpstiltakene yter gratis juridisk rådgivning for å sikre og bedre rettsstillingen for særlig utsatte grupper i samfunnet. Erfaringen er at svært mange saker finner sin løsning etter informasjon eller bistand fra disse tiltakene. Studentrettshjelpstiltakene utgjør en stor og viktig del av det samlede rettshjelpstilbudet i Norge, og har vist seg å yte god og rimelig rettshjelp. Studentrettshjelpen tar sikte på å hjelpe grupper i samfunnet som trenger slik hjelp mest. Når studentene bidrar til å hjelpe de fattigste, er de således et viktig ledd i kampen mot fattigdom i Norge. Studentrettshjelpstiltakene mottar i 2006 tilskudd på til sammen ca. 9,2 mill. kr.

Som den eneste av landets kommuner mottar Oslo kommune tilskudd til drift av et kommunalt rettshjelpskontor. I 2006 bidrar staten med den betydeligste delen av tilskuddet, i overkant av 6 mill. kr. En evaluering av ordningen i 2005 viser at det kommunale rettshjelpskontoret har positiv betydning for vanskeligstilte. Videre fremkommer det at tilskuddet fra departementet ikke er brukt i tråd med forutsetningene: En stor andel av henvendelsene faller utenfor rettshjelpslovens dekningsområde og ca. halvparten av klientene ville ikke fått fri rettshjelp ved henvendelse til fylkesmannen. Det er viktig at den statlige finansieringen av tilskudd til rettshjelp praktiseres likt, uansett hvor man bor i landet. Tilskuddet til kontoret ble

derfor redusert i 2006. Departementet vil se nærmere på størrelsen på tilskuddet etter en dialog med Oslo kommune.

Retts hjelpskontoret Indre Finnmark mottar også tilskudd fra departementet. Retningslinjer for driften av dette retts hjelpskontoret er tilpasset retts hjelpslovens regler og søker samtidig å ivareta de særskilte behov som gjør seg gjeldende hos den samisktalende befolkningen. Kontoret tok inn 215 skriftlige saker til behandling i 2005. I tillegg ble det gitt rådgivning ved 104 muntlige henvendelser.

Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) og Organisasjon mot offentlig diskriminering (OMOD) fikk tilskudd for 2006 til retts hjelpstiltak for henholdsvis asylsøkere og diskriminerte, og Prostituertes interesseorganisasjon i Norge (PION) mottok tilskudd til retts hjelpstiltak for prostituerte. Tilskuddet til Kirkens bymisjons gatejurist-prosjekter «Gatejuristen» i Oslo og «Rett på gata» i Trondheim er økt betydelig for 2006. Det er også gitt tilskudd for å videreføre prøveprosjektet med gratis juridisk bistand i offentlige servicekontorer. Videre er det overført midler fra denne posten til Justissekretariatene, for at det skal opparbeides et kompetansesenter for retts hjelp der, i tilknytning til overføringen av behandlingen av klagesaker etter lov om fri retts hjelp mv.

Det foreslås å styrke lavterskeltilbudet for de retts hjelpssøkende. Dette gjøres ved å øke bevilgningene til tiltak til grupper med særskilt retts hjelpsbehov. Videre kan midlene nyttes til tiltak som sikrer rettssikkerheten for utsatte grupper, som for eksempel 0,75 mill. kr til Menneskerettighetsalliansens og Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjørings (LLH) felles prosjektarbeid mot hatmotivert kriminalitet.

Stortingets billighetserstatning

Billighetserstatningsordningen gir mulighet til å tilkjenne en kompensasjon etter en rimelighetsbasert vurdering. I de tilfeller der myndighetene finner det rimelig å tilkjenne økonomisk kompensasjon til personer i en gruppe som ikke har rettslig krav på erstatning, kan billighetserstatningsordningen tilpasses. Maksimal erstatning etter billighetserstatningsordningen er som hovedregel 200 000 kr.

Før fremleggelse av St.meld. nr. 44 (2003-2004) om erstatningsordning til krigsbarn m.v. ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle utarbeide retningslinjer for en helhetlig tilnærming og håndtering av rimelighetsbaserte erstatningskrav fra ulike grupper i samfunnet. Ved behandlingen av St.meld. nr. 44 (2003-2004) våren 2005 ga Stortinget

sin tilslutning til de saksbehandlingsregler m.v. som er omtalt i meldingen.

Krav om rimelighetsbasert erstatning fra grupper skal kanaliseres inn i billighetserstatningsordningen som er en fleksibel og fullt ut rimelighetsbasert ordning. Alle administrative kostnader i forbindelse med utvidelse av billighetserstatningsordningen for nye grupper dekkes av de(t) aktuelle fagdepartement, mens driftsutgifter ved den alminnelige behandlingen av enkeltsøknader om billighetserstatning dekkes over kap. 472 Administrasjon av særskilte erstatningsordninger m.m.

For å imøtekomme økt søknadsmengde er Billighetserstatningsutvalget styrket ved at det på midlertidig basis er opprettet et Billighetserstatningsutvalg II som skal fungere frem til 31.12.2008. De administrative konsekvenser for Justissekretariatene, inkludert opprettelsen av det nye billighetserstatningsutvalget, dekkes for det vesentligste av det enkelte fagdepartement. Se nærmere omtale under kap. 472 Administrasjon av særskilte erstatningsordninger m.m.

4.3.3 Styrke rettssikkerheten ved straffeforfølgning

Erstatning for uberettiget straffeforfølgning

Etter straffeprosessloven kapittel 31, jf. forskrift om standardsatser for erstatning etter uberettiget straffeforfølgning, har en siktet rett til erstatning for økonomisk tap og til oppreisning etter faste satser for krenkelse eller annen skade av ikke-økonomisk art dersom vedkommende blir frifunnet, forfølgningen mot vedkommende blir innstilt eller vedkommende har vært pågrepet eller fengslet i strid med sentrale menneskerettighetskonvensjoner.

Justissekretariatene har i 2005 behandlet 263 søknader, til sammenligning ble det i 2004 behandlet 138 søknader. Blant søkerne er 88 % menn, 10 % er kvinner og 2 % er firmaer. I alt er det helt eller delvis tilkjent erstatning til 178 søkere.

4.4 En åpen, effektiv og kvalitetsbevisst justissektor

4.4.1 Forsvarlig, kvalitetsbevisst og effektiv saksbehandling

Bobehandling

Et betydelig antall konkursboer blir innstilt fordi det ikke er penger til å drive videre bobehandling. Dette reduserer mulighetene til å avdekke økonomisk kriminalitet og å spore opp midler som kan komme kreditorene til gode. En bedring av mulighetene for å spore opp midler og avdekke økonomisk kriminalitet, blir både et spørsmål om å tilføre boene tilstrekkelig med midler og å sikre en mest

mulig effektiv bruk av midlene. Ved lov 23. april 2004 nr. 18, som trådte i kraft 01.07.2005, ble det innført lovbestemt pant på 5 % til sikkerhet for nødvendige boomkostninger, begrenset til 700 ganger rettsgebyret i hvert realregistrerte pantobjekt. Med virkning fra 01.07.2005 ble også rekvirentansvaret økt til 50 ganger rettsgebyret, jf. forskrift 27. januar 2005 nr. 70. Endringene innebærer en klar styrking av boenes økonomiske situasjon.

Konkursrådet har overfor Justisdepartementet foreslått en rekke tiltak for å effektivisere bobehandlingen gjennom økt bruk av elektronisk kommunikasjon. Forslagene har vært på høring. Justisdepartementet har på bakgrunn av forslagene og høringsuttalelsene fremmet Ot.prp. nr. 108 (2004-2005) Om lov om endringer i lov 8. juni 1984 om gjeldsforhandling og konkurs og andre lover (elektronisk kommunikasjon mv.). Deler av loven trådte i kraft 01.02.2006.

Kap. 470 Fri rettshjelp (jf. kap. 3470)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	6 368	6 219	6 219
70	Fri sakførsel	376 469	376 568	390 878
71	Fritt rettsråd	227 996	228 394	198 223
72	Tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak	19 630	20 265	23 975
	Sum kap. 470	630 463	631 446	619 295

1 Innledning

Tilskudd til fri rettshjelp i sivile saker gis til personer som har inntekt og formue under visse inntekts- og formuesgrenser. I enkelte saker gis fri rettshjelp uavhengig av økonomisk situasjon. Bevilgningen til fri rettshjelp omfatter også tilskudd til særskilte rettshjelpstiltak som Oslo kommune Fri rettshjelp, Rettshjelpskontoret Indre Finnmark, studentrettshjelpstiltakene m.v.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til sakkyndige og meddommere m.m. i saker der det er gitt fri sakførsel. På grunn av ordningens karakter er utgiftene vanskelig å anslå.

Post 70 Fri sakførsel

Bevilgningen på posten skal gå til dekning av utgifter til advokat i saker hvor det er innvilget hel eller delvis fri sakførsel. Fri sakførsel gis i saker for domstolene og for særskilte forvaltningsorganer som fylkesnemndene for sosiale tjenester og fylkesnemndene for barnevernstjenester, kontrollkommisjonene for de psykiatriske sykehusene m.m.

Post 71 Fritt rettsråd

Bevilgningen på posten skal gå til å dekke utgifter til advokat og rettshjelper i saker hvor det er innvilget fritt rettsråd.

På bakgrunn av regnskapstall og forventet utvikling foreslås det å redusere bevilgningen på posten med 40 mill. kr.

Som ledd i oppfølgingen av Fornærmedeutvalgets utredning og regjeringens kamp for å bekjempe menneskehandel, foreslås det å øke bevilgningen med 1,15 mill. kr, se omtale under punkt 4.3.2.

Post 72 Tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak

Bevilgningen på posten dekker tilskudd for å sikre rettssikkerhetsarbeid og tilskudd til rettshjelpsvirksomhet.

Bevilgningen dekker tilskudd til bl.a. rettshjelpsvirksomhet i regi av jusstudenter i Oslo (Juridisk Rådgivning for Kvinner og Juss-Buss), Bergen (Jussformidlingen), Trondheim (Jushjelpa i Midt-Norge) og Tromsø (Jusshjelpa i Nord-Norge). Videre dekker bevilgningen tilskudd blant annet til Oslo kommune Fri Rettshjelp og Rettshjelpskontoret Indre Finnmark.

I 2006 ble det bevilget penger til å videreføre et prøveprosjekt med juridisk bistand i offentlige servicekontorer. Norsk organisasjon for asylsøkere

(NOAS) og Organisasjon mot offentlig diskriminering (OMOD) fikk tilskudd for 2006 til rettshjelpstiltak for hhv. asylsøkere og diskriminerte. Også Kirkens bymisjons gatejuristprosjekter «Gatejuristen» i Oslo og «Rett på gata» i Trondheim, samt Prostituertes interesseorganisasjon i Norge (PION), har mottatt tilskudd til rettshjelpstiltak for utsatte grupper i 2006. Dette er viktige tiltak for vanskeligstilte og utsatte grupper.

Det foreslås å styrke lavterskeltilbudet for de rettshjelpssøkende. Dette gjøres ved å øke bevilgningene til tiltak til grupper med særskilt rettshjelpsbehov. Videre kan midlene nyttes til tiltak som sikrer rettssikkerheten for utsatte grupper, som for eksempel 0,75 mill. kr til Menneskerettig-

hetsalliansens og Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjørings (LLH) felles prosjektarbeid mot hatmotivert kriminalitet.

I forbindelse med overføring av behandlingen av klagesaker etter lov om fri rettshjelp fra Justisdepartementet til Justissekretariatene med virkning fra 01.09.2006, skal Justissekretariatene utvikles som et kompetansesenter for fri rettshjelpsordningen med ansvar for administrativ oppfølging av og et nærmere faglig samarbeid med virksomheter som gis tilskudd til rettshjelpstiltak. Som følge av dette foreslås 1,4 mill. kr overført fra kap. 470, post 72 til kap. 472, post 01, jf. omtale under kap. 472.

Kap. 3470 Fri rettshjelp (jf. kap. 470)

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Tilkjente saksomkostninger m.m.	5 350	2 000	2 876
	Sum kap. 3470	5 350	2 000	2 876

1 Postomtale

Post 01 Tilkjente saksomkostninger m.m.

Saksomkostninger tilkjent staten i benefiserte saker føres under denne posten.

På bakgrunn av regnskapstall og forventet utvikling foreslås det å øke bevilgningen på posten med 0,8 mill. kr.

Kap. 471 Statens erstatningsansvar

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
70	Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	106 056	102 336	121 225
71	Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	90 605	79 904	142 940
72	Erstatning for uberettiget straffeforfølgning, <i>overslagsbevilgning</i>	16 160	13 872	14 399
73	Erstatning til etterlatte etter de omkomne i «Utvik seniors» forlis	5 200		
	Sum kap. 471	218 021	196 112	278 564

1 Innledning

Bevilgningen på kapitlet dekker statens utbetalinger etter voldsoffererstatningsloven, de alminnelige erstatningsregler og erstatning etter uberettiget straffeforfølgning.

2 Postomtale

Post 70 Erstatning til voldsofre, overslagsbevilgning

Posten er en regelstyrt overslagsbevilgning og skal gå til erstatningsbeløp i saker etter voldsoffererstatningsloven, herunder saksomkostninger i forbindelse med søknaden og klagebehandlingen. På bakgrunn av regnskapstall og forventet utvikling foreslås det å øke bevilgningen på posten med 15 mill. kr.

Post 71 Erstatningsansvar m.m., overslagsbevilgning

Utbetalinger som følge av at staten er erstatningsansvarlig etter de alminnelige erstatningsregler eller har inngått forlik uten å erkjenne ansvar belastes denne posten. Unntatt er utbetalinger som følge av statens ansvar i kontraktsforhold og ansvar i forbindelse med statens forretningsdrift. Bevilgningen på posten er regelstyrt, og bevilgningsforslaget er et overslag.

Som følge av Høyesteretts avgjørelse av Finanger II-saken, er det innkommet 34 krav på erstatning fra skadelidte som i samme situasjon som i

Finanger II-saken er nektet erstatning i tidsrommet fra 01.01.1994 frem til 16.06.2001. De fleste sakene er fortsatt under behandling, og det antas at beløpene i hovedsak vil bli utbetalt i 2007. Skadeomfanget varierer betydelig. Det samme gjelder dokumentasjonen for skaden og tapet hos den enkelte skadelidte. Det er på denne bakgrunn knyttet betydelig usikkerhet til bevilgningsbehovet på posten. Bevilgningen på posten foreslås økt på bakgrunn av erfaringstall og forventet utvikling.

Post 72 Erstatning etter uberettiget straffeforfølgning, overslagsbevilgning

Etter straffeprosessloven kapittel 31, jf. forskrift om standardsatser for erstatning etter uberettiget straffeforfølgning, har en siktet rett til erstatning for økonomisk tap og til oppreisning etter faste satser for krenkelse eller annen skade av ikke-økonomisk art dersom vedkommende blir frifunnet, forfølgningen mot vedkommende blir innstilt, eller vedkommende har vært pågrepet eller fengslet i strid med sentrale menneskerettighetskonvensjoner. Bevilgningen på posten er regelstyrt og bevilgningsforslaget er et overslag.

Post 73, Erstatning til etterlatte etter de omkomne i forliset av «Utvik Senior», kan overføres

Erstatningsutbetalinger til etterlatte etter de omkomne i forliset av «Utvik Senior» er foretatt i tråd med nemndas innstilling, jf. St.prp. nr. 18 (2005-2006) og Innst. S. nr. 58 (2005-2006).

Kap. 472 Administrasjon av særskilte erstatningsordninger m.m. (jf. kap. 3472)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	13 844	23 746	29 684
	Sum kap. 472	13 844	23 746	29 684

1 Innledning

Justissekretariatene

Justissekretariatene har sekretariatsfunksjon for Erstatningsnemnda for voldsofre, billighetserstatningsutvalgene og Den rettsmedisinske kommisjon (jf. kap. 466). Utmåling av erstatning etter straffeforfølgning inngår også i virksomheten.

Statskonsult har evaluert styringen og organiseringen av blant annet Justissekretariatene. På

denne bakgrunn ble det blant annet opprettet en direktørstilling og foretatt en organisasjonsendring. I tråd med Justisdepartementets overordnede målsetting om at enkeltsaksbehandling så langt som mulig skal legges ut av departementet, ble klagebehandlingen etter lov om fri rettshjelp overført fra Justisdepartementet til Justissekretariatene med virkning fra 01.09.2006, jf. nærmere omtale under pkt. 4.3.2.

Bemanningen ved Justissekretariatene utgjorde 19 årsverk pr. 01.03.2006. Overføringen av klagebehandlingen etter lov om fri rettshjelp medførte en betydelig utvidelse av Justissekretariatene, både med hensyn til antall ansatte og oppgaveportefølje. Etter 01.09.2006 består Justissekretariatene foruten direktøren av om lag 25 stillinger.

Kontoret for voldsoffererstatning

Bemanningen ved Kontoret for voldsoffererstatning utgjorde pr. 01.03.2006 18 årsverk. Kontoret behandler søknader om voldsoffererstatning i første instans, jf. voldsoffererstatningsloven § 13.

Ansvar for Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre (RKK) ble med virkning fra 01.01.2006 overført til Kontoret for voldsoffererstatning for å styrke samfunnets innsats for voldsofre og andre ofre for kriminalitet. Det vises for øvrig til omtale under pkt. 4.3.1.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen dekker godtgjørelser, reise- og kursutgifter til medlemmer av Billighetserstatningsutvalget og Erstatningsnemnda for voldsofre. I tillegg dekker bevilgningen driftsutgifter ved Kontoret for voldsoffererstatning i Vardø og driftsutgifter for Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre. Bevilgningen dekker også driftsutgifter til Justissekretariatene.

Behandlingen av klagesaker etter lov om fri rettshjelp ble overført fra Justisdepartementet til Justissekretariatene med virkning fra 01.09.2006. Samtidig utvikles Justissekretariatene som et kompetansesenter for fri rettshjelpsordningen med ansvar for administrativ oppfølging av og et nærmere faglig samarbeid med virksomheter som gis tilskudd til rettshjelpstiltak. På bakgrunn av ovennevnte foreslås overført 3,55 mill. kr fra kap. 400, post 01 og 1,4 mill. kr fra kap. 470, post 72, til sammen 4,95 mill. kr, til kap. 472, post 01, jf. omtale under kap. 400, post 01 og kap. 470, post 72.

Kap. 474 Konfliktråd (jf. kap. 3474)

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelsen	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	39 866	38 713	41 095
	Sum kap. 474	39 866	38 713	41 095

1 Innledning

Som en viktig del av rettspleien tilbyr konfliktrådene mekling mellom parter i konflikt som følge av et straffbart forhold eller sivile uoverensstemmelser av rettslig eller utenomrettslig art. Sekretariatet for konfliktrådene har ansvaret for drift og utvikling av 22 konfliktråd.

2 Postomtale

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal gå til drift av 22 konfliktråd, og til drift av Sekretariatet for konfliktrådene. Ved

sekretariatet utgjorde bemanningen pr. 01.03.2006 8 årsverk, mens i konfliktrådene var bemanningen på samme tidspunkt 53,5 årsverk. For å ta høyde for inntekter fra oppdrag som konfliktrådene gjør for andre, foreslås det å øke bevilgningen under kap. 474, post 01 og kap. 3474, post 02 med 1 mill. kr, jf. omtale under kap. 3474.

Det foreslås at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å overskride bevilgningen under kap. 474, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3474, post 02, jf. forslag til vedtak.

Kap. 3474 Konfliktråd

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
02	Refusjoner	1 122		1 000
17	Refusjon lærlinger	58		
18	Refusjon av sykepenger	757		
	Sum kap. 3474	1 937		1 000

1 Postomtale**Post 02 Refusjoner**

Inntektene på posten skal dekke konfliktrådenes utgifter i forbindelse med kurs og konferanser. Det

forventes om lag 1 mill. kr i inntekter i 2007. Det foreslås derfor å øke bevilgningen under kap. 474, post 01 og kap. 3474, post 02 med 1 mill. kr, jf. også omtale under kap. 474 og St.prp. nr. 66 (2005-2006), jf. Inst. S. nr 205 (2005-2006).

Kap. 475 Bobehandling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert budsjett 2006	Forslag 2007
01	Driftsutgifter	39 850	62 403	51 411
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 057	7 008	7 274
	Sum kap. 475	46 907	69 411	58 685

1 Innledning

Bevilgningen på kapitlet dekker statens ansvar for utgifter til konkursbehandling i tilfeller hvor boet eller den som begjærer konkurs (rekvirenten) ikke dekker utgiftene. I tillegg dekker bevilgningen utgifter til Justisdepartementets særskilte garantiordning til granskning av konkursboer der det mangler midler og det foreligger mistanke om økonomisk kriminalitet. Videre dekker bevilgningen administrasjon og utgifter til Konkursrådet.

2 Postomtale**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen på posten dekker statens regelstyrte utgifter i forbindelse med behandlingen av saker om tvangsoppløsning av aksjeselskaper og saker om konkurs i henhold til konkursloven § 73.

Bevilgningen foreslås nedjustert med 12 mill. kr som følge av en nedgang i antall konkurser, jf. også omtale under kap. 3410.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til granskning av konkurs- og tvangsavviklingsboer i henhold til Justisdepartementets særskilte garantiordning og utgifter til drift av Konkursrådet. Garantimidler kan benyttes der boet selv mangler midler og det foreligger mistanke om økonomisk kriminalitet.

Det blir innvilget penger fra garantiordningen i ca. 120–150 saker i året. Det foreslås at Justisdepartementet under ordningen med utgifter til fortsatt bobehandling i 2007 får fullmakt til å kunne pådra seg forpliktelser utover gitt bevilgning under kap. 475, post 21 med inntil 10 mill. kr, men slik at totalrammen for nytt og gammelt ansvar ikke overstiger 33 mill. kr, jf. forslag til vedtak. Videre foreslås det at Justisdepartementet i 2007 får fullmakt til å nettopføre som utgiftsreduksjon under kap. 475, post 21 tilbakebetalte inntekter under ordningen med utgifter til bobehandling, jf. forslag til vedtak. Slik tilbakebetaling skjer i de tilfeller hvor boet likevel får inn penger etter at skifteretten har betalt ut garantibeløp til bobestyrer.

Videre dekker bevilgningen godtgjørelser til medlemmene av Konkursrådet og Konkursrådets utgifter til administrasjon, varer og tjenester.

Det foreslås at Justisdepartementet får fullmakt til å nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 475,

post 21 inntektene ved avholdelse av konferanser i regi av Konkursrådet, samt inntekter fra rådets øvrige virksomhet, jf. forslag til vedtak.

Programkategori 06.80 Svalbardbudsjettet

Utgifter under programkategori 06.80 fordelt på postgrupper

					(i 1 000 kr)
Postgr.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
50-59	Overføringer til andre statsregnska- per	102 116	96 559	123 909	28,3
	Sum kategori 06.80	102 116	96 559	123 909	28,3

Utgifter under programkategori 06.80 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2005	Saldert bud- sjett 2006	Forslag 2007	Pst. endr. 06/07
480	Svalbardbudsjettet	102 116	96 559	123 909	28,3
	Sum kategori 06.80	102 116	96 559	123 909	28,3

Justisdepartementet fremmer svalbardbudsjettet som en egen budsjettproposisjon samtidig med statsbudsjettet. Bakgrunnen for dette er artikkel 8 i Svalbardtraktaten som begrenser adgangen til å oppkreve skatter og avgifter på Svalbard og hvordan disse midlene kan anvendes. De skatter og avgifter som innkreves på Svalbard skal i sin helhet komme Svalbard til gode. Stortinget sluttet seg til regjeringens ønske om å videreføre ordningen med et eget svalbardbudsjett under behandlingen av St. meld. nr. 9 (1999-2000) Svalbard.

Hvert år gis imidlertid et tilskudd fra statsbudsjettet til dekning av underskuddet på svalbardbudsjettet. For 2007 er det foreslått 215,7 mill. kr i utgifter og 91,8 mill. kr i inntekter på svalbardbudsjettet. Differansen blir 123,9 mill. kr. Det er denne differansen mellom utgifter og inntekter i svalbardbudsjettet som danner grunnlaget for tilskuddet fra Justisdepartementets kap. 480.

Skatten i lønnstrekkordningen på Svalbard ble økt fra 1. januar 2006. Endringen er anslått til 13 mill. kr i 2006, med en helårsvirkning på om lag 26 mill. kr i 2007. Økningen skyldes en tilpasning til skattereformen på fastlandet. Det ble samtidig nedsett en arbeidsgruppe som skal vurdere skattesystemet på Svalbard. Gruppen som blant annet skal legge vekt på hvordan skattesystemet kan være med på å opprettholde en robust norsk bosetting i

Longyearbyen, forventes å være ferdig i løpet av 2007. Regjeringen foreslår derfor allerede nå at alle som er skattemessig bosatt på Svalbard i mer enn tolv måneder skal få et fradrag i skatt på inntil 7 200 kr. Dette tilsvarer et fradrag i lønnsinntekt på om lag 60 000 kr. Endringen er anslått til om lag 13 mill. kr f.o.m. 2007. Det blir videre foreslått å innføre et eget svalbardtillegg i barnetrygden tilsvarende tillegg som ytes til foreldre og forsørgere bosatt i Finnmark og i enkelte kommuner i Nord-Troms. Regjeringen ønsker med dette å legge til rette for videre opprettholdelse av et robust norsk familiesamfunn i Longyearbyen og ser dette som et viktig element for tilstedeværelsen i nordområdene.

Ansvar for styring og drift av Longyearbyen skole blir overført fra Kunnskapsdepartementet til Longyearbyen lokalstyre fra 1. januar 2007. Det er i den sammenheng rammeoverført 22,7 mill. kr til lønns- og driftsutgifter fra Kunnskapsdepartementets kap. 222 Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat. Det er videre overført 2,5 mill. kr fra Fornyings- og administrasjonsdepartementets kap. 1542 Tilskudd til Statens Pensjonskasse. Justisdepartementet og Kunnskapsdepartementet vil i 2007 komme tilbake til midler knyttet til feriepenger og prisjustering av lønn for 2007. I tillegg er Longyearbyen lokalstyre styrket med 1 mill. kr for å kunne dekke diverse merutgifter

knyttet til overføringen av skolen, som utgifter til forsikring, regnskapstjenester og drift/vedlikehold av bygninger. Totalt skal dette sikre en videreføring av de tilbudene skolen gir.

I tillegg til tilskuddet over kap. 0480 har staten årlig betydelige utgifter, blant annet til støtte til forskning på Svalbard og til nasjonale tiltak som sykehus og universitet i Longyearbyen. Utgiftene til disse formålene bevilges over det ordinære

statsbudsjettet under de enkelte fagdepartementers kapitler. En oversikt over og omtale av bevilgninger til svalbardformål over de andre fagdepartementenes budsjetter er gitt i svalbardbudsjettet pkt 4 og vedlegg 1.

Det er gitt en nærmere redegjørelse for målene for norsk svalbardpolitikk i svalbardbudsjettet for 2007, punkt 2.

Del III
Særlige tema

3 Sektorovergripende miljøvernpolitikk

Arbeidet med miljøvern innenfor Justisdepartementets ansvarsområde gjelder i hovedsak lovgivningsarbeid, kriminalitetsbekjempelsen, forbyggende arbeid på samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet og koordinering av regjeringens politikk i polarområdene. Departementet vil tilstrebe at de enkelte sektorer og etater under departementet bruker miljøvennlige produkter og teknologi.

3.1 Lovarbeid

I 2007 vil miljøspørsmål stå særlig sentralt i følgende av Justisdepartementets lovgivningsarbeider:

- Norsk oppfølging av EU-kommisjonens forslag til direktiv om adgang til domstolsprøving i miljø saker (COM (2003) 624). Direktivet skal vedtas gjennom medbestemmelsesprosedyren, jf. EF-traktaten art. 175 nr. 1
- Gjennomføring av direktiv 2004/35/EF om ansvar for miljøskade. Direktivet ble vedtatt 21. april 2004
- En rekke større og mindre prosjekter knyttet til arbeidet i Den internasjonale skipsfartsorganisasjonen (IMO), herunder gjennomføring av IMOs nye konvensjoner om passasjeransvar m.m.

3.2 Poli- og lensmannsetaten

For politi- og lensmannsetaten er de største miljøutfordringene knyttet til arbeidsmiljø, oljeforurensning og utslipp av helse- og miljøfarlige kjemikalier, ulovlig motorferdsel i utmark, vern om allemannsretten spesielt i forbindelse med fri ferdsel i strandsonen, samt kunst- og kulturminner.

Politiets viktigste oppgave innenfor miljøvern er å bekjempe miljøkriminalitet gjennom forebyggende virksomhet og rask og adekvat reaksjon på overtredelse av lovgivningen satt til vern om miljøet.

Politiet skal videreutvikle samarbeidet med andre etater, bl.a. gjennom Sentralt tverretatlig samarbeidsforum (STSF) og Fylkesmiljøforum, med sikte på å bedre kapasitet og øke effekt i forhold til kontroll- og oppsynsvirksomhet.

Politidistriktene skal sikre et godt samarbeid med berørte etater med sikte på at oljeforurensning til sjøs skal etterforskes og iverksettes målrettet, raskt, effektivt og med adekvate reaksjoner som har preventiv effekt.

Internasjonalt samarbeid er viktig for å bekjempe de kriminelle nettverk som opererer innenfor miljøområdet. Politidirektoratet har ansvaret for å samordne politiets internasjonale miljøengasjement, bl.a. gjennom deltakelsen i Baltic Sea Task Force on Organized Crime (BSTF) og Europols bekjempelse av miljøkriminalitet og ulovlig handel med kulturgjenstander.

3.3 Samfunnssikkerhet og beredskap

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har et overordnet fokus på forebyggende arbeid. DSB skal gjennom forebyggende arbeid redusere risikoen for tap av liv, skade på helse, miljø, viktige samfunnsfunksjoner og materielle verdier. Samordning og samarbeid mellom ulike aktører og sektorer i samfunnet er en utfordring for å lykkes i dette arbeidet.

3.4 Svalbard

I St.meld. nr. 9 (1999–2000) Svalbard og ved Stortingets behandling av denne, jf. Innst. S. nr. 196 (1999–2000), ble det bekreftet at målet om å bevare Svalbards særegne villmarksnatur ligger til grunn for miljøvernpolitikken på Svalbard.

Lov om miljøvern på Svalbard med tilhørende forskrifter trådte i kraft 01.07.2002. Loven samler reguleringen av natur- og kulturmiljøet på Svalbard i en lov.

En stor del av Sysselmannen på Svalbard sin virksomhet er knyttet til miljøvernrelatert arbeid. I Sysselmannens organisasjon er det samlet både politifaglig og miljøvern faglig ekspertise. Dette gir gode muligheter til et godt faglig informasjonsarbeid og en effektiv etterforskning av miljøkriminalitet.

Økende turisme og ferdsel på Svalbard viser at det er behov for å holde oppsyn med og avdekke eventuelle overtredelser av bestemmelsene om vern av Svalbards natur- og kulturmiljø. Sysselmannens oppsyns- og kontrollvirksomhet er

sammen med informasjon om natur og kulturmiljøet på Svalbard viktige tiltak i denne sammenheng.

3.5 Grønn stat – innføring av miljøledelse i statlige virksomheter

Innføring av miljøledelse som en integrert del av virksomhetens styringssystem har tatt lengre tid

enn opprinnelig lagt til grunn. Justisdepartementet vil få dette på plass i løpet av 2006. Sysselmannen på Svalbard og regionene i kriminalomsorgen har innført systemet. Det tas sikte på at øvrige underliggende virksomheter og Domstoladministrasjonen vil få på plass miljøledelse som en integrert del av virksomhetens styringssystem i løpet av 2007.

4 Oppfølging av likestillingsloven

Likestilling i sektor

Det vises til omtale under den enkelte kategori for en generell likestillingsomtale. Nedenfor beskrives tre områder som Justisdepartementet vil gå nærmere inn i når det gjelder kjønns- og likestillingsperspektivet.

Soningsforhold etter kjønn

Det er et mål at kvinner og menn skal ha likeverdige forhold under straffegjennomføringen. Den enkelte skal få tilbud om programmer og andre egnede tiltak skal tilpasses deres behov for hjelp. Det er en målsetting innenfor innholdstiltakene i kriminalomsorgen at kvinner og menn skal få de samme tilbudene. Kvinneandelen utgjør ca. 8 prosent av nyansatte i fengsler og ca. 13 prosent av dem som gjennomfører straff i frihet. Det er derfor en utfordring å kunne gi kvinner like gode tilbud som menn innenfor straffegjennomføringen.

Kvinneprogrammet VINN er en strukturert samtalegruppe for kvinner i fengsel eller som gjennomfører samfunnsstraff. Utgangspunktet er at kvinnelige straffedømte ofte har et problematisk forhold til bruk av rusmidler, et begrenset sosialt nettverk med få nære venner og mannlige partnere som ofte er rusmisbrukere. Mange kvinnelige domfelte sliter med angst, depresjoner og annen psykososial problematikk. Ikke sjelden har de opplevd relasjonsbrudd, overgrep eller tap av omsorgen for egne barn.

Programmet VINN er igangsatt for å hjelpe kvinner til å mestre hverdagen på en bedre måte. Målsettingen med programmet er at kvinnene skal utvide sine kunnskaper; få selvinnsikt og sosiale ferdigheter og finne fram til nye alternativer i livet sitt i stedet for kriminalitet. Programmene tar opp tema som rus, vold, sedelighet, livsmestring og andre eventuelle temaer knyttet til kvinneproblematikk. I 2005 er det gjennomført VINN program i 10 fengsler.

I Stavanger fengsel får kvinner som har et rusmisbruk og har opplevd vold, et helhetlig tilbud som skal følges opp etter løslatelse. Tilbudet består av VINN, behandlingsgruppe, poliklinisk behandling og deltakelse i selvhjelpsgruppe etter

løslatelse. Ravneberget fengsel som ble åpnet i 2006, gir et godt soningstilbud for kvinner.

Justisdepartementet samarbeider med Barne- og likestillingsdepartementet om ulike tiltak der det legges til rette for at familieforhold kan opprettholdes også under straffegjennomføring når dette er til barnets beste. Det er utformet en modell for foreldreveiledning tilrettelagt for foreldre som er innsatt i fengsel. Det skal legges til rette for besøk i fengslene. Besøksleiligheter for innsatte som har barn er etablert ved Bredtveit og Trondheim fengsler.

Rekrutterings-/tilsettingspolitikken i politiet

I 2005 var kvinneandelen i lederstillinger 10 prosent for polititjenestemenn, 18 prosent for jurister og 41 prosent for administrativt ansatte. Videre var det to politimestere som ble utnevnt eller konstituert hvor begge var kvinner og to visepolitimestere hvor begge var menn. Pr. september 2006 er fire politimestre utnevnt og alle fire er menn. I tillegg er det utnevnt to visepolitimestre hvorav en er kvinne.

Mål

I strategisk plan for likestilling (2003-2007) beskrives måltall for etaten med 20 prosent kvinnelige ledere i polititjenestemannsstillinger og 40 prosent kvinnelige ledere i jurist- og administrative stillinger innen utløpet av 2007.

Tiltak

I politi- og lensmannsetatens arbeid med likestilling legges det vekt på å motarbeide diskriminering på grunnlag av kjønn, etnisk opprinnelse, hudfarge, seksuell orientering, alder eller nedsatt funksjonsevne. For å øke antallet kvinnelige toppledere i etaten er bl.a. følgende tiltak satt i verk:

- Likestilling er en prioritert oppgave i politi- og lensmannsetatens personalpolitikk
- Politidirektoratet vil ha dialogmøter med utvalgte politidistrikters ledergrupper om likestillings-/mangfoldsarbeidet for å komme fram til felles metoder, satsingsområder og tiltak.

- Tilbud om økt kvote på kurs i lederutvikling ved Politi- og lederkandidatprogram med lik kjønnsfordeling
- Nettverk for kvinnelige ledere
- Når den strategiske planen for likestilling utløper i 2007, skal den erstattes av en strategisk plan for økt mangfold i politi- og lensmannsetaten (2008-2012)
- Mangfold, herunder spesielt likestilling mellom kjønnene og arbeidet med å rekruttere etniske minoriteter skal inngå som en naturlig del av politi- og lensmannsetatens planlegging og oppgaveløsning, og skal følges opp i styringsdialogen mellom Justisdepartementet og Politidirektoratet.

Billighetserstatningssaker, voldsoffererstatningssaker, saker om erstatning for uberettiget straffeforfølgning og rettshjelpssaker

Justisdepartementet tar sikte på å sette i gang et forprosjekt for å vurdere om likestillingshensynet ivaretas i tilstrekkelig grad i ovennevnte saker. Nærmere fremdriftsplan vil departementet komme tilbake til.

Likestilling internt i Justisdepartementet

Målsetting og tiltak

Justisdepartementet tilstreber en aktiv likestillingspolitikk. Det skal fokuseres på tiltak som kan opprettholde rekruttering av kvinnelige ledere og spesialister, sikre lik karriereplanlegging for kvinner og menn, unngå kjønnsrelaterte lønnskjevheter og øke fleksibiliteten i arbeidslivet. God fleksibilitet vil gjøre det enklere for kvinner og menn å kombinere omsorgsansvar og karriere.

Justisdepartementet tilstreber et kjønnsnøytralt lovverk og arbeider for å gjennomføre kjønnsnøytrale betegnelser i internasjonale konvensjoner. Departementets handlingsplan for likestilling skal gjennomgås.

Statistikk fordelt på kvinner og menn Kjønnsfordelingen i Justisdepartementet

Kjønnsfordelingen i Justisdepartementet er 60 % kvinner og 40 % menn.

Kjønn fordelt på ulike stillingskategorier

Kjønnsfordelingen i departementet gjenspeiler seg på toppledernivå. Kvinnene utgjør 60 % av toppledelsen. På mellomledernivå utgjør kvinner halvparten av avdelingsdirektørene. Blant spesialistene (lovrådgivere, seniorrådgivere og tidligere ledere uten personalansvar) er 45 % kvinner og 55 % menn. Det er blant saksbehandlergruppen (rådgivere, førstekonsulenter og seniorkonsulenter) motsatt: litt over 60 % av de ansatte i denne gruppen er kvinner.

I kontorpersongruppen er de to menn av 44 ansatte. Dette utgjør ca. 9 %.

Lønn

Gjennomsnittlig lønn for departementet samlet er lønnstrinn 53 for kvinner og 60 for menn. Lovavdelingen trekker snittet noe opp. For avdelingsdirektører er gjennomsnittlig lønnstrinn 75, og det er ingen forskjeller mellom kjønnene.

De kvinnelige spesialistene har i snitt ltr. 65, mens det for menn er 67.

Blant saksbehandlergruppen er det et likt snitt på ltr. 49 for både kvinner og menn.

Overtid

Første halvår 2006 har kvinner og menn arbeidet omtrent like mye overtid.

Bruk av deltid

Det er til sammen 27 ansatte som i 2006 har redusert stilling (23 kvinner og 4 menn). Av disse er det 20 kvinner som har redusert stilling på grunn av omsorg for barn eller familie. De øvrige som har redusert stilling, begrunnes ut fra en kombinasjon av behov for redusert arbeidstid grunnet helse og pensjon.

5 Anmodningsvedtak

5.1 Om oppfølging av anmodningsvedtak fra stortingssesjonen 2004-2005

Vedtak nr. 72, 30.11.2004

«Stortinget ber Regjeringen gå gjennom beredskapslovgivningen bl.a. med tanke på klargjøring av kommandolinjer og definering av gråsoner i akutsituasjoner.»

Svar:

«Regjeringen arbeider kontinuerlig med å løse eventuelle uklarheter i rollefordelingen mellom politi og forsvar. Det vises i denne forbindelse blant annet til rapport fra arbeidsgruppen som har vurdert samarbeidet mellom forsvaret og politiet i forbindelse med antiterroraspekter, jf. St.meld. nr. 42 (2004-2005). Det tas sikte på at anbefalingene i rapporten, som ble avgitt 5. mai 2006, innen kort tid vil bli fulgt opp av Forsvarets overkommando og Politidirektoratet. Regjeringen viser også til øvelse Chrisis Management Exercise (CMX) som ble avholdt i februar 2006, hvor dette forholdet ble øvet. I tillegg vil samhandlingen mellom politi og forsvar være et øvingstema under Øvelse Oslo som avholdes i oktober 2006.

Det jobbes kontinuerlig med å vurdere strukturen i beredskapslovgivningen samt endringer i denne. Regjeringen vil vurdere de forslag som er reist av Infrastrukturutvalget (NOU 2006:3 Når sikkerhet er viktigst).

Utvalget reiser blant annet forslag til en sektorovergripende beredskapslov. Det tas sikte på å utkvittere dette forslaget og Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med dette på egnet måte.»

Vedtak nr. 266, 04.03.2005

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en plan for en snarlig reduksjon i soningskøen slik at også gjengangerkriminelle raskt kalles inn til effektiv soning.»

Svar:

«Regjeringen la 15. mai 2006 fram forslag til tiltak for avvikling av soningskøen innen 2009, jf. nærmere omtale i Justisdepartementets St.prp. nr. 1 (2006-2007) under kategori 06.30. Forslagene inneholder bl.a. kapasitetsutvidelser, utvidet bruk av fremskutt prøveløslatelse og dublering i køavviklingsperioden, utvidet bruk av alternative reaksjonsformer (soning i behandlingsinstitusjon, promilleprogram og narkotika-program med domstolskontroll mv) og forslag som krever lovendringer. Det er allerede vedtatt å opprette om lag 250 nye soningsplasser i 2006, samtidig som kapasiteten ved friomsorgskontorene økes, jf. St.prp. nr. 66 (2005-2006). Arbeidet med nytt fengsel i Halden, som skal gi 251 nye plasser fra 2009, videreføres. Aspirantopptaket ved kriminalomsorgen utdanningssenter er økt for å sikre tilgang på kvalifisert personell, og utdanningstilbudet til de innsatte i fengslene er styrket i 2006.

I tillegg til kapasitetsutvidelser som Regjeringen allerede er i gang med, jf. omtale pkt. 3.1 under programkategori 06.30 Kriminalomsorg, inneholder planen også forslag som krever lovendringer. Regjeringen tar sikte på å fremme forslag til lovendringer tidlig i 2007.

Vedtak nr. 344, 12.05.2005

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake på egnet måte etter behandlingen av stortingsmeldingen om Makt- og demokratiutredningen med vurdering av en eventuell inkorporering av FNs kvinnediskrimineringskonvensjon i menneskerettsloven.»

Svar:

«Regjeringen vil i løpet av 2007 komme tilbake til Stortinget med en vurdering av en eventuell inkorporering av FNs kvinnediskrimineringskonvensjon i menneskerettsloven.»

Vedtak nr. 419, 06.06.2005

«Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang av konsekvensene ved innføring av kontraheringsplikt.»

Svar:

«Regjeringen tar sikte på å fremme en proposisjon om kontraheringsplikt i forsikringsforhold i 2007 og vil i den sammenheng komme tilbake til konsekvensene av en slik regel.»

Vedtak nr. 525, 16.06.2005

«Stortinget ber Regjeringen vurdere hvordan en ordning med politiråd kan innføres i Norge»

Svar:

«Norsk politi skal være lokalt forankret. Viktige forutsetninger for et lokalt forankret politi er gode relasjoner til publikum og kommune.

Forholdet politi – kommune er et sentralt tema i St.meld. nr. 42 (2004-2005) Politiets rolle og oppgaver, men meldingen omtaler ikke politiråd. Meldingen er imidlertid tydelig på at samarbeidet politi – kommune skal videreutvikles i en mer strukturert og forpliktende retning. Meldingen påpeker at politidistriktene i større grad enn i dag må formalisere samarbeidet og etablere arenaer for samhandling og samarbeid med kommunen, og at kontakten med kommunen skal forankres i politiledelsen.

Regjeringen vil derfor etablere politiråd i kommunene. Dette skal gi politi og kommune bedre innsikt i hverandres oppgaver, utfordringer og prioriteringer. Gode relasjoner og et godt samvirke er viktige forutsetninger for å nå felles mål.

Politidirektoratet sendte i desember 2005 en veileder til politidistriktene hvor de pålegger lokale politimyndigheter å etablere et formalisert samarbeid med den lokale kommuneledelsen. Siden blant annet politiets kriminalitetsanalyse bør ligge til grunn som faktagrunnlag for samarbeidet, vil politiet måtte ha en sentral rolle i et formalisert samarbeid lokalt. Politiet, med sin tilgang til kunnskap om hva som påvirker tryggheten, vil også bli en sentral bidragsyter til andre etaters plan- og beslutningsprosesser (jf. endring i plan- og bygningsloven slik at kommunene forpliktet til å ta kriminalitetsforebyggende hensyn i sin planlegging).

Veilederen gir et godt grunnlag for å videreutvikle samarbeidet politi – kommune. Kommu-

nal deltakelse skal være frivillig, men målsettingen er å etablere samarbeid etter disse retningslinjer i hver kommune. Departementet vil følge dette opp overfor Politidirektoratet for å sikre at dette utvikles til et strukturert og forpliktende samarbeid.»

5.2 Om oppfølging av anmodningsvedtak fra stortingssesjonen 2005–2006

Vedtak nr. 232, 19.12.2005

«Stortinget ber Regjeringen om å komme tilbake med forslag til dekning av eventuelle merkostnader i tilknytning til NOKAS-saken i 2006.»

Svar:

«Regjeringen foreslo i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2006 å øke bevilgningen med til sammen 62,75 mill. kr i tilknytning til NOKAS, fordelt med 19,8 mill. kr til domstolene, 2,7 mill. kr til kriminalomsorgen, 40 mill. kr til politi- og lensmannsetaten og 0,25 mill. kr til den høyere påtalemyndighet, jf. St.prp. nr. 66 (2005-2006), s. 31, 33, 34 og 35.»

Vedtak nr. 332, 02.05.2006

«Stortinget ber Regjeringa etablere ei særskilt erstatningsordning for etterlatne etter Mehamn-ulukka.»

Vedtak nr. 333, 02.05.2006

«Stortinget ber Regjeringa oppnemne ei eiga nemnd som får i oppgåve å fastsetje erstatningsbeløp og definere kven som skal omfattast av ordninga.»

Svar på vedtak 332 og 333:

«I statsråd 30. juni 2006 oppnemnde Regjeringa ei eiga nemnd for å handtera erstatningsoppgjæret til etterlatne etter dei som omkom under Mehamn-ulukka 11. mars 1982. Nemnda skal fastsetje erstatningsbeløp og definere kven som skal omfattast av ordninga. Nemnda skal komme med innstilling innan 20. oktober 2006. På bakgrunn av nemnda si innstilling vil Justisdepartementet komme tilbake til Stortinget med saka på eigna måte.»

Vedtak nr. 341, 09.05.2006

«Stortinget ber Regjeringen om å foreta en evaluering av offentleglova i løpet av neste stortingsperiode med hovedfokus på om intensjonene om mer innsyn har blitt oppfylt.»

Svar:

«Regjeringen vil gjennomføre en slik evaluering i løpet av neste stortingsperiode. Regjeringen vil redegjøre for planer for evalueringen på egnet måte etter at den nye offentleglova har trådt i kraft. Det må utarbeides forskrifter til loven før den kan tre i kraft. Det tas sikte på

ikrafttredelse enten 1. juli 2007 eller 1. januar 2008.»

Vedtak nr. 360, 23.05.2006

«Stortinget ber Regjeringen etter evalueringen av politireformens fase 2 i 2007 komme tilbake med en samlet vurdering av behovet for tilgang på personell i et lengre tidsperspektiv.»

Svar:

«Justis- og politidepartementet vil redegjøre for oppfølgingen av vedtaket i St. prp. nr.1 (2007-2008).»

6 Tekniske endringer i kontostrukturen og bruk av stikkordet «kan overføres»

6.1 Tekniske endringer i kontostrukturen i forhold til saldert budsjett 2006

Justisdepartementet foreslår enkelte endringer i kontostrukturen i forhold til saldert budsjett for 2007. I hht. generelle retningslinjer fra Finansdepartementet vedrørende statsbudsjettforslaget, skal renteinntekter skilles fra øvrige inntekter på 80-poster. Renteinntekter skal nytte postene 80-84, mens øvrige inntekter skal budsjetteres på post 85-89 i hht. retningslinjene. Justisdepartementet har en 80-post. Den er kap. 5630 Aksjer i Norsk Eieendomsinformasjon as, post 80 Utbytte. I tråd med retningslinjene foreslås det å overføre bevilgningen på posten til en ny post 85 med benevnelsen «Utbytte». Som en forenkling i hht. retningslinjene foreslås alle henvisninger til relevant inntekts-/

utgiftskapittel fjernet. Justisdepartementet implementerte en endring i kontostrukturen i forhold til saldert budsjett for 2006, som ved en feil ikke ble omtalt i St.prp. nr. 1 (2005-2006). Ansvaret for Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre (RKK) ble foreslått overført fra politiet og Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress (NKVTS) til Kontoret for voldsoffererstatning i 2006. I den forbindelse ble kapittelbetegnelsen for kap. 472 endret fra Kontoret for voldsoffererstatning m.m. til Administrasjon av særskilte erstatningsordninger m.m. Det foreslås at endringen videreføres.

6.2 Bruk av stikkordet «kan overføres»

Under Justisdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

(i 1 000 kr)					
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2006	Forslag 2007	Begrunnelse for stikkordet
413	21	Spesielle driftsutgifter		2 147	1
430	60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv.	2 950	42 000	2
440	22	Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag	1 053	9 260	3
451	21	Spesielle driftsutgifter	295	2 243	4
475	21	Spesielle driftsutgifter	879	7 274	5

¹ Jordskifterettens sideutgifter ble første gang budsjettet i statsbudsjettet for 2004. Bevilgningsbehovet er usikkert. Bevilgningen ble derfor gjort overførbar.

² Refusjon som bevilges under posten tildeles etter søknad. Det vil ikke være noen søknadsfrist. Av den grunn er det vanskelig å anslå tidspunkt for utbetalinger, og bevilgningen foreslås derfor gjort overførbar.

³ Det er svært vanskelig å anslå årlige utbetalinger på posten siden dette avhenger av antall og omfang av ulykker med omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag. Siden det er vanskelig å lage en prognose for dette, er bevilgningen foreslått overførbar.

⁴ Bevilgningen skal bl.a. nyttes til analyser, forskning og utredninger. Det er vanskelig å forutse hvor lang tid eksterne forsknings- og utredningsarbeider kan ta. Bevilgningen foreslås derfor gjort overførbar.

⁵ Bevilgningen går bl.a. til departementets særskilte garantiordning for bobehandling i boer der det foreligger mistanke om økonomisk kriminalitet. Det er svært vanskelig å forutsi når gitte tilsagn til videre bobehandling kommer til utbetaling, også gitt at man pådrar staten forpliktelser ut over inneværende budsjettår. Bevilgningen på posten foreslås derfor gjort overførbar

7 Ansettelsesvilkår for ledere i statlige virksomheter

7.1 For leder i Norsk Eiendomsinformasjon as

Tabell 7.1 Norsk Eiendomsinformasjon as hadde i 2005 følgende utgifter til administrerende direktør:

	kr
Lønnsutgifter, inkl. bonus	1 154 843
Andre ytelser	141 370
Pensjonspremie kollektiv ordning	93 625
Pensjonspremie til renteordning o/12 G	410 804

Det er i 2003 inngått individuell pensjonsavtale med administrerende direktør gjennom en usikret ordning. Årlig alderspensjon gjelder fra fylte 64 år og livsvarig og utgjør 66 % av lønn inntil 12 G og 60

% av lønn over 12 G. Administrerende direktør har, dersom han sies opp av selskapets styre, rett til 12 måneders lønn utover oppsigelsestiden.

7.2 For leder i Industritjeneste AS

Tabell 7.2 Industritjeneste AS hadde i 2005 følgende utgifter til administrerende direktør:

	kr
Lønnsutgifter administrerende direktør	891 175
Andel ulykkesforsikring	12 439
Bilgodtgjørelse	13 590
Andel utgifter til kollektiv pensjonsforsikring	18 210

8 Bemanningsoversikt¹

Kap.	Betegnelse	Årsverk 01.03.04	Årsverk 01.03.05	Årsverk 01.03.06
400	Justisdepartementet	256	268	297 ²
Sum	06.10 Administrasjon	256	268	297
61	Høyesterett	58	59	61
410	Tingrettene og lagmannsrettene	1 628	1 674	1 635
411	Domstoladministrasjonen	83	84	85
413	Jordskifterettene			258
Sum	06.20 Rettsvesen	1 769	1 817	2 039
430	Kriminalomsorg	3 047	3 467	3 237
432	Kriminalomsorgens utdanningssenter ³	409	342	303
Sum	06.30 Kriminalomsorg	3 456	3 809	3 540
440/	Politidirektoratet, politi- og lensmannseta ten	9 489	9 606	9 994
441	Oslo politidistrikt	2 349	2 341	2 393
442	Politihøgskolen	160	172	177
445	Den høyere påtalemyndighet	128	128	140
446	Den militære påtalemyndighet	5	6	7
448	Grensekommissæren	5	5	5
Sum	06.40 Politi- og påtalemyndighet	12 136	12 258	12 716
450	Sivile vernepliktige	60	27	27
451	Samfunnssikkerhet og beredskap	618	601	603
455	Redningstjenesten	35	36	39
456	Nødnett felles radiosamband for nødeta- tene	5		
Sum	06.50 Redningstjenesten, samfunns- sikkerhet og beredskap	718	664	669
460	Spesialenheten for politisaker		8	15
468	Kommisjonen for begjæring om gjen- opptakelse av straffesaker	6	9	9
Sum	06.60 Andre virksomheter	6	17	24
	Justissekretariatene ⁴	11	12	19
472	Administrasjon av særskilte erstatnings- ordninger m.m.	11	16	18
474	Konfliktrådene	53	53	62

Kap.	Betegnelse	Årsverk 01.03.04	Årsverk 01.03.05	Årsverk 01.03.06
Sum	06.70 Fri rettshjelp, erstatninger, konflikt-råd m.m	76	81	99
480	Svalbardbudsjettet	29	30	25
Sum	06.80 Svalbardbudsjettet	29	30	25
Sum	Programområde 06	18 445	18 944	19 409
	Totalt Justis- og politidepartementet	18 445	18 944	19 409

¹ Tallene viser en oversikt over antall årsverk innenfor det ansvarsområdet Justisdepartementet har pr. 01.03.2006.

² Tallet inkluderer 15 årsverk til Nødnett – felles radiosamband for nødetatene, åtte årsverk til Innsynsutvalgets sekretariat og 13 stillinger til Styrkebrønnen.

³ Tallet inkluderer både aspiranter og personale ved KRUS.

⁴ Utfører sekretariatsfunksjoner under både kategori 06.60 og kategori 06.70.

Justis- og politidepartementet

tilrår:

1. I St.prp. nr. 1 om statsbudsjettet for år 2007 føres opp de summene som er nevnt i et framlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 061, 400-480	kr	16 623 644 000
b. Sum inntekter under kap. 3061, 3400-3474 og 5630	kr	2 874 424 000

Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2007, kapitlene 061, 400-480, 3061, 3400-3474 og 5630

I Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
400	Justisdepartementet		
	01 Driftsutgifter	226 977 000	
	71 Tilskudd til internasjonale organisasjoner	11 383 000	238 360 000
	Sum Administrasjon		238 360 000
Rettsvesen			
61	Høyesterett		
	01 Driftsutgifter	59 700 000	59 700 000
410	Tingrettene og lagmannsrettene		
	01 Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 412, post 01</i>	1 305 369 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	36 831 000	1 342 200 000
411	Domstoladministrasjonen		
	01 Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 410, post 01</i>	60 452 000	60 452 000
412	Tinglysingsprosjektet		
	01 Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 410, post 01</i>	124 357 000	124 357 000
413	Jordskifterettene		
	01 Driftsutgifter	150 477 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 147 000	152 624 000
414	Forliksråd og andre domsutgifter		
	01 Driftsutgifter	97 280 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	52 679 000	149 959 000
	Sum Rettsvesen		1 889 292 000
Kriminalomsorg			
430	Kriminalomsorgens sentrale forvaltning		
	01 Driftsutgifter	2 085 258 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 430, post 01</i>	53 981 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	74 859 000	
	60 Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv., <i>kan overføres</i>	42 000 000	
	70 Tilskudd	14 472 000	2 270 570 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
432	Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS)		
	01 Driftsutgifter	152 172 000	152 172 000
	Sum Kriminalomsorg		2 422 742 000
	Politi og påtalemyndighet		
440	Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten		
	01 Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 441, post 01</i>	7 051 783 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	100 603 000	
	22 Søk etter omkomne på havet, i innsjøer og vassdrag, <i>kan overføres</i>	7 960 000	
	23 Sideutgifter i forbindelse med sivile gjøremål	61 969 000	
	70 Tilskudd	6 978 000	
	71 Tilskudd Norsk rettsmuseum	2 322 000	7 231 615 000
441	Oslo politidistrikt		
	01 Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 440, post 01</i>	1 406 106 000	1 406 106 000
442	Politi høgskolen		
	01 Driftsutgifter	267 931 000	267 931 000
443	Oppfølging av innsynsloven		
	01 Driftsutgifter	5 200 000	
	70 Erstatninger, <i>overslagsbevilgning</i>	2 769 000	7 969 000
445	Den høyere påtalemyndighet		
	01 Driftsutgifter	105 794 000	105 794 000
446	Den militære påtalemyndighet		
	01 Driftsutgifter	4 999 000	4 999 000
448	Grensekommissæren		
	01 Driftsutgifter	4 852 000	4 852 000
	Sum Politi og påtalemyndighet		9 029 266 000
	Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap		
450	Sivile vernepliktige		
	01 Driftsutgifter	100 437 000	100 437 000
451	Samfunnssikkerhet og beredskap		
	01 Driftsutgifter	493 226 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 243 000	
	70 Overføringer til private	5 210 000	500 679 000
452	Sentral krisehåndtering		
	01 Driftsutgifter	9 140 000	9 140 000
455	Redningstjenesten		
	01 Driftsutgifter	406 874 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	6 248 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	12 895 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoner i rednings- tjenesten	6 099 000
	72	Tilskudd til nød- og sikkerhetstjenester	82 521 000
456		Nødnett - felles radiosamband for nødetatene	514 637 000
	01	Driftsutgifter	96 527 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 881 000
		Sum Redningstjenesten, samfunnssikkerhet og beredskap	1 229 301 000
		Andre virksomheter	
460		Spesialenheten for politisaker	
	01	Driftsutgifter	21 864 000
466		Særskilte straffesaksutgifter m.m.	
	01	Driftsutgifter	626 591 000
467		Norsk Lovtidend	
	01	Driftsutgifter	3 639 000
468		Kommisjonen for begjæring om gjenopptakelse av straffesaker	
	01	Driftsutgifter	11 357 000
		Sum Andre virksomheter	663 451 000
		Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m	
470		Fri rettshjelp	
	01	Driftsutgifter	6 219 000
	70	Fri sakførsel	390 878 000
	71	Fritt rettsråd	198 223 000
	72	Tilskudd til spesielle rettshjelpiltak	23 975 000
471		Statens erstatningsansvar	
	70	Erstatning til voldsofre, <i>overslagsbevilgning</i>	121 225 000
	71	Erstatningsansvar m.m., <i>overslagsbevilgning</i>	142 940 000
	72	Erstatning for uberettiget straffeforfølgning, <i>overslagsbevilgning</i>	14 399 000
472		Administrasjon av særskilte erstatningsordninger m.m.	278 564 000
	01	Driftsutgifter	29 684 000
474		Konfliktråd	
	01	Driftsutgifter	41 095 000
475		Bobehandling	
	01	Driftsutgifter	51 411 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 274 000
		Sum Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m.	58 685 000
			1 027 323 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner
Svalbardbudsjettet				
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	123 909 000	123 909 000
		Sum Svalbardbudsjettet		123 909 000
		Sum departementets utgifter		16 623 644 000

Inntekter:

Kap.	Post		Kroner	Kroner
Departementets inntekter				
3400		Justisdepartementet		
	01	Diverse inntekter	75 000	75 000
3410		Rettsgebyr		
	01	Rettsgebyr	1 136 088 000	1 136 088 000
3412		Tinglysingsprosjektet		
	01	Gebyrinntekter, borettsregister	37 057 000	37 057 000
3413		Jordskifterettene		
	01	Saks- og gebyrinntekter	9 969 000	
	02	Sideutgifter	2 215 000	12 184 000
3430		Kriminalomsorgens sentrale forvaltning		
	02	Arbeidsdriftens inntekter	45 855 000	
	03	Andre inntekter	5 567 000	
	04	Tilskudd	1 446 000	52 868 000
3432		Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS)		
	03	Andre inntekter	1 630 000	1 630 000
3440		Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten		
	01	Gebyrer	470 040 000	
	02	Refusjoner m.v.	206 145 000	
	04	Gebyrer - vaktelskap	1 007 000	
	06	Gebyrer - utlendingssaker	75 000 000	
	07	Gebyr - sivile gjøremål	640 021 000	1 392 213 000
3441		Oslo politidistrikt		
	02	Refusjoner	21 614 000	
	03	Salgsinntekter	182 000	
	05	Personalbarnehage	2 531 000	24 327 000
3442		Politihøgskolen		
	02	Diverse inntekter	5 255 000	
	03	Inntekter fra Justissektorens kurs- og øvingssenter	14 677 000	19 932 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner
3450		Sivile vernepliktige, driftsinntekter		
	01	Inntekter av arbeid	38 153 000	
	02	Andre inntekter	445 000	38 598 000
3451		Samfunnssikkerhet og beredskap		
	01	Gebyrer	105 443 000	
	03	Diverse inntekter	25 169 000	130 612 000
3455		Redningstjenesten		
	01	Refusjoner	18 164 000	18 164 000
3470		Fri rettshjelp		
	01	Tilkjente saksomkostninger m.m.	2 876 000	2 876 000
3474		Konfliktråd		
	02	Refusjoner	1 000 000	1 000 000
5630		Aksjer i Norsk Eiendomsinformasjon as		
	85	Utbytte	6 800 000	6 800 000
		Sum Departementets inntekter		2 874 424 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og politidepartementet i 2007 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 400 post 01	kap. 3400 post 01
kap. 410 post 01	kap. 3410 post 03
kap. 411 post 01	kap. 3411 post 03
kap. 412 post 01	kap. 3412 post 01
kap. 413 post 01	kap. 3413 post 01
kap. 413 post 21	kap. 3413 post 02
kap. 430 post 01	kap. 3430 postene 03 og 04
kap. 430 post 21	kap. 3430 post 02
kap. 432 post 01	kap. 3432 post 03
kap. 440 post 01	kap. 3440 postene 02, 03 og 06
kap. 441 post 01	kap. 3441 postene 02, 03 og 05
kap. 442 post 01	kap. 3442 post 02 og 03
kap. 451 post 01	kap. 3451 postene 03 og 06
kap. 455 post 01	kap. 3455 post 01
kap 474, post 01	kap 3474 post 02

2. overskride bevilgningen under kap. 451 Samfunnssikkerhet og beredskap, post 01 Driftsutgifter, med inntil 75 pst. av inntekter ved salg av sivilforsvarsanlegg. Inntekter inntektsføres under kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og politidepartementet i 2007 kan bestille varer utover den gitte

bevilgning, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
440		Politidirektoratet - politi- og lensmannsetaten	
	01	Driftsutgifter	40 mill. kroner

IV

Videreføring av bobehandling

Stortinget samtykker i at Justis- og politidepartementet i 2007 kan bestemme at det under ordningen med utgifter til fortsatt bobehandling pådras

forpliktelser utover gitt bevilgning under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 10 mill. kroner, men slik at totalrammen for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 33 mill. kroner.

Andre fullmakter

V

Nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Justis- og politidepartementet i 2007 kan:

1. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, inntekter ved avholdelse av kurs og konferanser i regi av Konkursrådet, samt inntekter fra rådets øvrige virksomhet.

2. nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 475 Bobehandling, post 21 Spesielle driftsutgifter, tilbakebetalte inntekter under ordningen med utgifter til bobehandling.

3. trekke salgsomkostninger ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom m.v.

VI

Førtidsdimittering i siviltjenesten

Stortinget samtykker i at Justis- og politidepartementet i 2007 kan bestemme førtidsdimittering av mannskaper slik det fremgår i omtalen under kap. 450 Sivile vernepliktige i St.prp. nr. 1 (2006-2007).

VII

Avhending av sivilforsvarsanlegg

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 2007 kan overdra sivilforsvarsanlegg til en verdi av inntil 100 000 kr vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.
